

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของ
ตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดฉะเชิงเทรา-จังหวัดสมุทรปราการ
THE STUDY OF THE ESTABLISHING, EXISTENCE AND CHANGE OF
THE 100-YEAR KLONG SUAN MARKET IN CHACHENGSAO AND
SAMUTPRAKARN PROVINCES

CUI XIN

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
พ.ศ. 2563

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี

จังหวัดฉะเชิงเทรา-จังหวัดสมุทรปราการ

THE STUDY OF THE ESTABLISHING, EXISTENCE AND CHANGE OF THE 100-YEAR
KLONG SUAN MARKET IN CHACHENGSAO AND SAMUTPRAKARN PROVINCES

CUI XIN

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2563

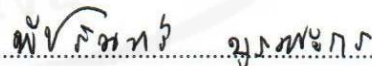
รองศาสตราจารย์ ดร.มนีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์
ประธานกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

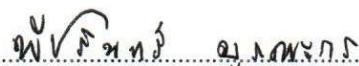
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว
อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว
กรรมการ

อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
กรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิกร สุนทรธัย
คณบดีคณะศิลปศาสตร์

การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี
จังหวัดฉะเชิงเทรา-จังหวัดสมุทรปราการ

CUI XIN 616068

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ชีรโชติ เกิดแก้ว, ประ.ด.

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลง และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดฉะเชิงเทรา-จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้วิธีการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ พ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลองสวน 100 ปี คัดเลือกแบบมีสัดส่วนและสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จำนวน 15 คน และลูกค้าที่มาซื้อสินค้าในตลาดคลองสวน 100 ปี ใช้วิธีสุ่มแบบบังเอิญ จำนวน 30 คน และนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) การเกิดขึ้น การอพยพเข้ามาประกอบอาชีพค้าขายของชาวจีน มีการติดต่อซื้อขายสินค้าทั้งในและนอกประเทศ ส่งผลให้ตลาดขยายตัวตามลำดับและได้สืบทอดกิจการค้าต่อกันมาจนถึงรุ่นลูกหลาน 2) การดำรงอยู่ ความมีชื่อเสียงของสินค้าบางประเภททั้งด้านฝีมือ รสชาติ และวิธีการทำที่ยังคงแบบดั้งเดิมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ วิถีชีวิตที่ยังคงรักษาไว้ทั้งด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย และขนบธรรมเนียม ประเพณี 3) การเปลี่ยนแปลง ได้พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบันที่มีสินค้าหลากหลายมากขึ้นตามความต้องการของลูกค้า ส่วนด้านความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาตลาดคลองสวน 100 ปี พบว่า 1) ด้านอาหารที่มีลักษณะเฉพาะของชุมชนท้องถิ่น รสชาติดั้งเดิมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ สินค้าพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น สถาปัตยกรรมที่มีลักษณะเด่นและเป็นจุดขายของตลาดแห่งนี้ 2) ปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี คือ ความเก่าแก่และธรรมชาติอันสมบูรณ์รอบตลาด 3) แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาลูกค้าท่องเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี คือ การนำสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ มาช่วยประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ ในตลาดแห่งนี้ให้แพร่หลายเป็นที่รู้จักของคนทั่วโลก และให้คนในชุมชนตลาดแห่งนี้และนักท่องเที่ยวช่วยกันรักษาความสะอาดบริเวณตลาด สร้างห้องน้ำที่สะอาดและลานจอดรถที่สะดวกสบาย

คำสำคัญ: การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ การเปลี่ยนแปลง ตลาดคลองสวน 100 ปี

THE STUDY OF THE ESTABLISHING, EXISTENCE AND CHANGE OF THE 100-YEAR
KLONG SUAN MARKET IN CHACHENGSAO AND SAMUTPRAKARN PROVINCES

CUI XIN 616068

MASTER OF ARTS (COMMUNICATIVE THAI AS A SECOND LANGUAGE)

THESIS ADVISORY COMMITTEE: TEERACHOOT KERDKAEW, Ph.D.

ABSTRACT

This research aimed to study the origin, existence and changes of the 100-year Klong Suan Market in Chachengsao and Samutprakarn provinces. Ideas of tourists were also studied for further development of the market. Research methodology included observations and in depth interviews. The sample groups were fifteen vendors in the market, proportionally selected and simple sampling, and thirty tourists or buyers, selected by chances. The research findings were reported as a descriptive analysis.

Three major findings about the market were: 1) its origin started by Chinese immigrants, trading locally and abroad; their businesses had been inherited for three generations. 2) The existence of the market was subjected to the up-to-date adjustment correlating to requirements of customers; the traditional life style of food and houses. And 3) changes, the market had been developed to be a tourist attraction where various products were distributed as requirements of customers.

Regarding ideas of tourists for developing the market, three areas were observed, including 1) the uniqueness of food and architecture, the tourists preferred the local and original taste of food, inherited from the ancestral generation; local products created from wisdom of the communities; and the architectural landmarks of the market. 2) The rich and ancient nature surrounding the market was the key factor attracting tourists to visit the market. And 3) promotions of the market suggested by tourists included advertising through various social media and the cleanness and sufficiency of the area and facilities, like toilets and parking lots.

Keywords: Establishing, existence, Change, the 100-year Klong Suan Market.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือของอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ คือ อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง และ รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้เสียสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งให้กำลังใจจนวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์ อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร และรองศาสตราจารย์ ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว คณะกรรมการสอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะและการแก้ไขวิทยานิพนธ์จนมีเนื้อหาที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ อาจารย์และเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่ที่สนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัย และขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจเสมอมา

CUI XIN

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย	6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ความรู้เกี่ยวกับตลาด	8
2.1.1 ความหมายและลักษณะของตลาด	8
2.1.2 ประเภทของตลาด	9
2.1.3 วิถีชีวิตกับตลาดในสังคมไทย	11
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	12
2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงชุมชน	12
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน	14
2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน	14
2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่น	16
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับตลาดคลองสวน 100 ปี	19
2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลง ของตลาดในชุมชน หรือชุมชนดั้งเดิมในสังคมไทย	23
2.4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดในสังคมไทย	28

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี	
3.1 การเกิดขึ้นของตลาดคลองสวน 100 ปี	34
3.1.1 การเข้ามาอยู่อาศัยของชาวมุขมชนอพยพรุ่นแรก	35
3.1.2 การขยายตัวของตลาดคลองสวน 100 ปี	37
3.2 การดำรงอยู่ของตลาดคลองสวน 100 ปี	39
3.2.1 การดำรงอยู่ด้วยการค้าขายของพ่อค้าแม่ค้า	39
3.2.2 การดำรงวิถีการดำเนินชีวิตของพ่อค้าแม่ค้า	55
3.2.3 การดำรงอยู่โดยการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีจีน	58
3.3 การเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี	64
3.3.1 การเปลี่ยนแปลงการค้าขายสินค้า	64
3.3.2 การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในตลาดคลองสวน 100 ปี	68
3.3.3 การเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมประเพณีจีน	72
บทที่ 4 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาตลาดคลองสวน 100 ปี	
จังหวัดฉะเชิงเทรา-จังหวัดสมุทรปราการ	
4.1 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลง ของตลาดคลองสวน 100 ปี	75
4.1.1 ด้านอาหารการกิน	75
4.1.2 ด้านสินค้าพื้นบ้าน	78
4.1.3 ด้านสถาปัตยกรรม	83
4.2 ปัจจัยที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี	86
4.2.1 ความเก่าแก่โบราณของตลาดคลองสวน 100 ปี	86
4.2.2 ความต้องการชมธรรมชาติรอบ ๆ ตลาดคลองสวน 100 ปี	90
4.3 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี	92
4.3.1 ด้านอาหารการกิน	92
4.3.2 ด้านสินค้าพื้นบ้าน	94
4.3.3 ด้านสถาปัตยกรรม	97
4.3.4 ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์	99
4.3.5 ด้านสภาพแวดล้อม	100

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผล การวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	104
5.2 อภิปรายผล	112
5.3 ข้อเสนอแนะ	114
บรรณานุกรม	115
ภาคผนวก	119
ภาคผนวก ก เอกสารรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย	120
ภาคผนวก ข คำถามสัมภาษณ์ของการวิจัย	121
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	123
ประวัติผู้เขียน	126

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า	
1	ประวัติความเป็นมาของตลาดคลองสวน 100 ปี	35
2	ประวัติความเป็นมาของตลาดคลองสวน 100 ปี	36
3	ทางเข้าประตูตลาดคลองสวน 100 ปี	37
4	ร้านขายก๋วยเตี๋ยวโบราณ	41
5	ร้านก๋วยเตี๋ยวเป็ดพะโล้	42
6	ร้านกุนเชียง	43
7	ร้านฮ้อยจ้อ	44
8	ร้านกาแฟแป๊ะหลี่	45
9	ร้านขนมเค้ก	46
10	ร้านโซห่วย	47
11	ร้านตัดเสื้อผ้า	48
12	สินค้าไหว้เจ้า	49
13	เครื่องจักสาน	50
14	ร้านทำรางน้ำฝน	51
15	ร้านตัดผมชาย	52
16	แม่น้ำลำคลองของตลาดคลองสวน 100 ปี	53
17	ห้องแถวไม้ของตลาดคลองสวน 100 ปี	56
18	สะพานอัสวานิชย์	57

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่อดีต การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มักจะอยู่ที่บริเวณที่ราบลุ่มริมแม่น้ำและประกอบอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรม ในประเทศไทย มีพื้นที่ส่วนหนึ่งที่มีลักษณะการตั้งบ้านเรือนในพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มซึ่ง ไม่มีภูเขาหรือป่าไม้ มีแม่น้ำหลายสายไหลผ่าน และตั้งถิ่นฐานขึ้นเป็นชุมชน มีการเพาะปลูกในพื้นที่ราบลุ่มอย่างกว้างขวาง

ส.พลายน้อย (2544 : 10-13) กล่าวว่า สมัยก่อนการคมนาคมติดต่อกันนั้น ลำน้ำคือเส้นทางสัญจรที่สำคัญ เฉพาะอย่างยิ่งบริเวณที่ราบลุ่มภาคกลางที่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นเหมือนแอ่งน้ำขนาดใหญ่ บริเวณเหล่านี้เองที่มีผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ทำกิจกรรมเพาะปลูกอย่างหนาแน่น นั้นแสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของบริเวณที่ราบลุ่มภาคกลาง อันมีแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นเส้นเลือดใหญ่ ให้กำเนิดทรัพยากรอันมีค่าในบริเวณพื้นที่ราบลุ่มแห่งนี้ ดังเช่นกรุงเทพมหานครมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลลงอ่าวไทย ในสมัยโบราณนั้น ยังมีแม่น้ำลำคลองแยกสายไปตามชุมชนต่าง ๆ อีกหลายสาย ผู้คนตั้งบ้านเรือนอยู่กันตามริมแม่น้ำลำคลอง มีเรือเป็นพาหนะหลัก จึงได้รับการขนานนามว่าเป็น “เวนิสตะวันออก” และมีการอพยพของคนต่างถิ่นเข้ามาอยู่อาศัย เป็นเกษตรกรหรือผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย ใช้แม่น้ำลำคลองเป็นเส้นทางเดินทางไปตามลำคลอง มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าเกษตร เกิดเป็นตลาดขึ้นในหลายสถานที่

ชุมชนและตลาด เป็นตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของวิถีชีวิตของคนไทยที่ดำเนินชีวิตและหาเลี้ยงชีพด้วยการเป็นเกษตรกร เป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนตามสภาพที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตในอดีต มีการประกอบอาชีพทำเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำดังกล่าว และเมื่อเกษตรกรได้ผลผลิตออกมา นอกจากบริโภคเองแล้ว มีเหลือก็จะนำผลผลิตเหล่านั้นมาซื้อขายแลกเปลี่ยนในสถานที่ที่สะดวกเหมาะสมต่อการติดต่อเดินทาง นั่นก็คือในท้องน้ำหรือตลาดน้ำนั่นเอง (ราตรี โตะเพ่งพัฒน์. 2543 : 1-3)

จะเห็นได้ว่า คนไทยในอดีตผู้คนใช้ทางน้ำเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ จึงไม่มีที่ใดจะเหมาะสมกับการตั้งบ้านเรือนเท่ากับตามริมฝั่งน้ำ ด้วยเหตุนี้ในบริเวณที่ราบลุ่มเช่นในเขตจังหวัดพื้นที่ภาคกลาง ซึ่งเป็นพื้นที่ในที่ราบลุ่มเจ้าพระยา จึงเป็นชุมชนที่มีผู้คนมาตั้งหลักแหล่งกันมากกว่าเขตอื่น เมื่อมีผู้คนมาตั้งถิ่นฐานกันมากตามริมฝั่งน้ำสายเดิมหรือที่มีอยู่เดิมกันมากขึ้น ผู้ที่อพยพมาอยู่ภายหลังก็จะขุดคลองหรือลำประโดงเพื่อชักน้ำต่อเข้าไปในพื้นที่ที่เป็นแผ่นดินลึกเข้าไปอีก ด้วยเหตุนี้จึงมีคูคลองเชื่อมต่อกันตลอดมาภายในเขตที่ราบลุ่ม ทำให้การคมนาคมทางน้ำเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อเกษตรกรที่จะนำผลผลิตในเรือสวนไร่ของตน บรรทุกเรือไปขาย จึงเกิดสถานที่นัดพบแลกเปลี่ยนซื้อขายกันที่จุดจุดหนึ่งในวันและเวลาที่กำหนด เรียกว่า ตลาด (ราตรี โตะเพ่งพัฒน์. 2543 : 3-4)

ตลาดเป็นสถานที่ค้าขายที่สำคัญของคนไทย ลักษณะวิถีชีวิตของชุมชนในตลาดสอดคล้องกับลักษณะสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยและทำกิจกรรมต่าง ๆ ดังที่ สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์ (2549 : 25) กล่าวว่า ตลาดเป็นที่ทำการค้าขายอาหารสด อาหารแห้ง ผัก ผลไม้ และสินค้าอื่นที่เกี่ยวกับดำรงชีวิตของคนในชุมชน ในอดีตตลาดเป็นสถานที่สำคัญที่ทำเป็นย่านการค้าที่มีบทบาทเป็นศูนย์กลางการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ลักษณะของตลาดได้รับการพัฒนาอย่างมากเพื่อให้สอดคล้องกับการปรับตัวเข้าสู่ยุคสมัยใหม่และการปรับปรุงประเทศในด้านต่าง ๆ โดยมีการพัฒนาทั้งในด้านรูปแบบการจัดระเบียบ ความสะอาด การบริการด้านสาธารณสุขประเภทต่าง ๆ

สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์ (2549 : 35) กล่าวว่า ตลาดที่มีลักษณะตามสภาพแวดล้อมที่อยู่ริมน้ำ เรียกว่า ตลาดน้ำ เป็นชื่อที่เรียกแหล่งค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันโดยอาศัยเรือเป็นพาหนะ แต่เดิมเป็นแหล่งซื้อขายที่เรียกว่า นัดแล้ว ยังมีชื่อเรียกอื่น ๆ คือ ตลาดเรือหรือตลาดท้องน้ำ และในที่สุดก็นิยมเรียกว่าตลาดน้ำดังที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน เช่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม มีนัดคลองโคกนัดท่าคานัดบางน้อย ซึ่งเป็นตลาดที่มีการนัดกันว่าจะไปซื้อขายกันโดยกำหนดวันทางจันทรคติ ได้แก่ วันข้างขึ้น หรือข้างแรมใดก็จะมาพบกันตามวันเวลานั้น แต่ถ้าสถานที่นัดพบนั้นกลายเป็นที่ชุมนุมซื้อขายเป็นประจำทุกวัน นัดดังกล่าวจะกลายเป็นตลาดน้ำไปในที่สุด (จารุณี จันทรลอยนภา. 2554 : 46) เช่น นัดอัมพวาที่สมุทรสงคราม กลายเป็นตลาดน้ำอัมพวา นัดที่คลองลัดพลี อำเภอดำเนินสะดวก เป็นตลาดน้ำดำเนินสะดวก เป็นต้น

สุจิตต์ วงษ์เทศ (2551 : 15-16) กล่าวว่า ตลาดน้ำในแถบภาคกลางนี้ มีอยู่ทั่วไปตามบริเวณลำน้ำทั้งหลาย นอกจากที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาแล้ว ยังมีอยู่ในแถบแม่น้ำนครชัยศรี แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง และลุ่มน้ำบางปะกง นอกจากมีการซื้อขายสินค้าเกษตรแล้ว มีพ่อค้าแม่ค้าเปิดร้านขายสินค้าอื่น ๆ ด้วย โดยเป็นคนนอกชุมชนอพยพเข้ามาประกอบอาชีพค้าขายตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะชาวจีนอพยพได้เดินทางออกจากสาธารณรัฐประชาชนจีนและอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ตามดินแดนต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการอพยพเข้ามาและตั้งเป็นชุมชนใหญ่ในเมืองหลวง เช่น กรุงเทพมหานครและภูมิภาคที่เดินทางได้สะดวก ดังเช่นชุมชนริมแม่น้ำต่าง ๆ ในภาคกลาง (ศรีณยพงศ์ โชติววรรณ. 2549 : 56)

ศรีณยา สิงหาติปริชากุล (2554 : 1-2) กล่าวว่า จากการพัฒนาการท่องเที่ยวรวมทั้งรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีหลากหลายในอดีตจนถึงปัจจุบัน “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” จัดเป็นการท่องเที่ยวแบบธรรมชาติที่ปัจจุบันกำลังเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะการแสดงศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกในสังคมและชุมชนมีส่วนร่วมซึ่งเป็นการร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมอันดีให้คงอยู่สืบไป ดังจะเห็นได้ว่าปัจจุบันในยุคที่กระแสฮันยูกำลังแรง สถานที่ท่องเที่ยวอย่างตลาดโบราณนับเป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวที่กำลังเป็นที่นิยมไม่น้อย เพราะด้วยเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่จึงทำให้ตลาดหลายต่อหลายแห่ง กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งมีทั้งตลาดโบราณและตลาดฮันยูกทั้งตลาดน้ำและตลาดบกอยู่มากมาย แต่ละแห่ง

ล้วนมีเอกลักษณ์และรูปแบบที่ต่างกันไป โดยมีชื่อเรียกที่หลากหลายตามสภาพของทำเลที่ตั้ง และวิถีชีวิตชุมชน เช่น ตลาดไร่คาน (ตลาดวังทอง) ตลาดน้ำวัดสะพาน ตลาดน้ำวัดไทร ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ตลาดน้ำไทรน้อย ตลาดบ้านใหม่ ตลาดโก้งโค้ง ตลาดเก้าห้อง ตลาดสามชุก ตลาดบางหลวง รศ. 122 ตลาดดอนหวายตลาดน้ำลำพญา ตลาดน้ำอัมพวา ตลาดน้ำท่าคา ตลาดร่มหุบ (ตลาดเสียงตาย) ตลาดน้ำบางน้อย ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ตลาดน้ำคลองลัดพลี ตลาดน้ำ 4 ภาค เป็นต้น

ชุมชนริมน้ำที่มีตลาด เป็นชุมชนโบราณที่มีอายุกว่า 100 ปี ในประเทศไทยมีหลายแห่ง เช่น ตลาดคลองสวน 100 ปี ตลาดบ้านใหม่ ตลาดน้ำโบราณบางพลี ตลาดน้ำบางน้อย เป็นต้น แต่ละแห่งก็เป็นชุมชนที่มีคุณค่ามีความหมายแตกต่างกัน ดังที่ สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2537 : 38-39) กล่าวถึงตลาดในชุมชนเก่าแก่ ตลาดคลองสวน เป็นชุมชนที่ถือกำเนิดในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งโปรดเกล้าฯให้ขุดคลองประเวศบุรีรมย์ ในปี พ.ศ.2420 และเสร็จในปี พ.ศ. 2423 จึงทำให้ประชาชนเข้ามาตั้งถิ่นฐาน เกิดเป็นชุมชน มีพื้นที่เชื่อมต่อกันระหว่างตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทราและตำบลคลองสวนอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นชุมชนที่มีพื้นที่ในรอยต่อของจังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดสมุทรปราการ

เมื่อมีคนอยู่อาศัย ทำการเกษตร ก็มีการซื้อขายสินค้าเกิดเป็นตลาด จากการบอกเล่าของของคนในพื้นที่ที่สืบสกุลจากบรรพบุรุษต่อกันมา กล่าวว่าสร้างขึ้นก่อนพุทธศักราช 2444 โดยชาวจีนกลุ่มหนึ่ง เดิมใช้ชื่อว่า ตลาดสามพี่น้อง ซึ่งสภาพตลาดในขณะนั้นเป็นอาคารไม้ชั้นเดียว เสาของอาคารใช้ไม้จากต้นหมาก ที่เรียกว่า “เหลาชะโดม” และทางเดินเป็นทางดิน ต่อมาได้สร้างเป็นอาคารไม้ 2 ชั้น เมื่อประมาณพุทธศักราช 2477 เป็นตลาดที่ติดริมน้ำและบริเวณหัวมุมตลาดซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตจังหวัดมีคลองสำคัญคือคลองประเวศบุรีรมย์และคลองพระยานาคราช เนื่องจากมีเรือสัญจรไปมากันเป็นจำนวนมากทำให้เรียกตลาดแห่งนี้ติดปากว่า “ตลาดคลองสวน” (อุดม เขยกิจวงศ์ 2553 : 103)

ผู้คนที่อาศัยอยู่ที่ตลาดคลองสวนมีอยู่ร่วมกันหลากหลายเชื้อชาติ ได้แก่ ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยพุทธและชาวมุสลิม ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันของกลุ่มคนแต่ก็มีสิ่งที่สามารถยืนยันให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันอย่างลงตัวและมีความสุขที่ชัดเจน คือ มีศาลเจ้ากับโรงเจ วัด และมัสยิด ที่จะตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน เป็นสถานที่ที่แสดงถึงการผสมผสานกันทางวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี (เทศบาลตำบล คลองสวน. 2548)

ตามประวัติตลาดคลองสวน 100 ปี เริ่มจากชาวจีนอพยพมาตั้งหลักแหล่งค้าขายและมีชาวจีนอีกจำนวนมากเข้ามาอยู่อาศัยจนเป็นชุมชนขนาดใหญ่ โดยลูกหลานชาวจีนสืบทอดอาชีพการค้าขายมาจากบรรพบุรุษ จึงเห็นได้ว่าการค้าขายเป็นอาชีพที่คนจีนนิยมทำ ตลาดคลองสวน 100 ปี จึงมีผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขายชาวไทยเชื้อสายจีนอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ปัจจุบันก็ได้เปลี่ยนแปลงไปทางการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีผู้คนหลากหลายเชื้อชาติอยู่ร่วมกัน ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

จึงสนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี ทำให้เข้าใจวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไทยที่อาศัยอยู่ในตลาดคลองสวนที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมตามอย่างบรรพบุรุษ และมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อผสมกลมกลืนกับสังคมสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดฉะเชิงเทรา-จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดฉะเชิงเทรา-จังหวัดสมุทรปราการ

1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 แนวคิดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลง
การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลง คือ สภาพของการเกิด ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยมีอยู่หรือดำรงอยู่ ตามเงื่อนไขภายในหรือภายนอกในด้านเวลาและสถานที่ เมื่อเงื่อนไขหรือปัจจัยมีการเปลี่ยนแปลงก็ทำให้สิ่งต่าง ๆ เปลี่ยนไปจากที่เป็นอยู่เดิม ไม่เจาะจงวิธีการ ทิศทางหรืออัตราความเร็วช้าของเปลี่ยนแปลง
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
การพัฒนา คือ การทำให้เจริญ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Development” แปลว่าการเปลี่ยนแปลงทีละเล็กทีละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นต่าง ๆ ไปสู่ลำดับที่สามารถขยายตัวขึ้น เติบโตขึ้น มีการปรับปรุงให้ดีขึ้นและเหมาะสมไปกว่าเดิม โดยสรุป การพัฒนาหมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. ประชากร
ประชากร (ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) คือ พ่อค้าแม่ค้าที่ขายสินค้าต่าง ๆ ภายในตลาดคลองสวน 100 ปี ตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทราและตำบลคลองสวน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ
ประชากร (ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) คือ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในตลาดคลองสวน 100 ปี ตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทราและตำบลคลองสวน อำเภอบางบ่อ

จังหวัดสมุทรปราการ

2. กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) พ่อค้าแม่ค้าที่ขายสินค้าภายในตลาดคลองสวน 100 ปี คัดเลือกโดยการสุ่มแบบมีสัดส่วน (Stratified Random Sampling) ตามลักษณะร้านค้า ที่จัดกลุ่มจำแนกประเภทของสินค้าที่จำหน่ายเป็นหมวดหมู่ จากนั้นสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายได้พ่อค้าแม่ค้าที่ขายสินค้าแต่ละประเภทไม่ซ้ำกัน จำนวน 15 คน

2) ลูกค้าที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จากผู้มาซื้อสินค้าในตลาดคลองสวน 100 ปี จำนวน 30 คน

3. ขอบเขตเนื้อหาการวิจัย

ศึกษาข้อมูลการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาตลาดคลองสวน 100 ปี โดยการวิจัยภาคสนาม การสังเกต และการสัมภาษณ์

4. ระยะเวลาและพื้นที่การวิจัย

เวลาที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลภาคสนามจำนวน 15 ครั้ง ระหว่างเดือน มิถุนายน 2562 ถึงเดือน มกราคม 2563 ในพื้นที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทราและตำบลคลองสวน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่องนี้ มีการนิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1. การเกิดขึ้น หมายถึง ความเป็นมาและประวัติศาสตร์ของตลาดคลองสวน 100 ปีจังหวัดฉะเชิงเทรา-จังหวัดสมุทรปราการ

2. การดำรงอยู่ หมายถึง การที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีอยู่ หรือดำรงอยู่ ไม่ว่าจะภายในหรือนอกเหนือเวลาและสถานที่ก็ตาม ตลาดคลองสวน 100 ปีตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันเป็นชุมชนที่คนในพื้นที่มาซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและอาหารการกินเพื่อการยังชีพและหารายได้

3. การเปลี่ยนแปลง หมายถึง ทำให้ต่างไปจากเดิม ตลาดคลองสวน 100 ปีมีการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา ทั้งในด้านที่ตั้ง รูปแบบ ประเภทของสินค้าตามสภาพแวดล้อม ทั้งทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง โดยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยใหม่

4. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว หมายถึง ความรู้สึก ทักษะของผู้ที่มาท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปในบริเวณตลาดคลองสวน 100 ปีจังหวัดฉะเชิงเทรา-จังหวัดสมุทรปราการ

5. การพัฒนา หมายถึง ความคิดในการเปลี่ยนแปลงตลาดให้มีความเจริญ มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นตลาดที่ดึงดูดความสนใจของลูกค้านำมาซื้อสินค้าต่าง ๆ ในตลาดคลองสวน 100 ปี

6. ตลาดคลองสวน 100 ปี หมายถึง ตลาดน้ำโบราณ ตั้งอยู่ที่ตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทราและตำบลคลองสวน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Research) ด้วยวิธีการสังเกตและการสัมภาษณ์ ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของตลาดในสังคมไทย

2. ศึกษาการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ การเปลี่ยนแปลง และแนวคิดในการพัฒนาตลาดคลองสวน 100 ปี ตำบลคลองสวน ตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา และตำบลคลองสวน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

3. สัมภาษณ์ประชากรและกลุ่มตัวอย่างพ่อค้าแม่ค้าและผู้ซื้อสินค้าในตลาดคลองสวน 100 ปี ตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา และอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างร้านขายของพ่อค้าแม่ค้าและผู้ซื้อสินค้า

4. สร้างเครื่องมือวิจัยด้วยการตั้งคำถามที่จะไปสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของศึกษา แล้วนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ได้คำถามที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย

5. นำเครื่องมือคือคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ ไปเก็บข้อมูลภาคสนามกับกลุ่มตัวอย่างในตลาดคลองสวน 100 ปี ตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา และตำบลคลองสวน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ โดยผู้วิจัยจะบันทึกเสียง และบันทึกสังเกตกลุ่มตัวอย่างตามที่คัดเลือกได้ด้วยตัวเอง

6. เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก พร้อมกับใช้เครื่องมือในการสัมภาษณ์ลักษณะต่าง ๆ โดยผู้วิจัยจะลงพื้นที่ในฐานะที่เป็นนักท่องเที่ยว เพื่อให้ได้มุมมองแตกต่างมาช่วยในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

7. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยจัดลำดับตามความสำคัญ แยกเป็นหมวดหมู่ตามข้อมูลที่บันทึกได้จากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลง และแนวคิดในการพัฒนาตลาดคลองสวน 100 ปี ตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทราและตำบลคลองสวนอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

8. สรุปผลและนำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้มีความรู้และความเข้าใจการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ การเปลี่ยนแปลง และแนวคิดในการพัฒนาตลาดคลองสวน 100 ปี ตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา และตำบลคลองสวน อำเภอบางปะกง จังหวัดสมุทรปราการ

2. ทำให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดในการพัฒนาตลาดคลองสวน 100 ปี

3. ทำให้มีข้อมูลที่เป็นฐานข้อมูลอ้างอิงทางวิชาการเกี่ยวกับความเป็นมาของย่านตลาดคลองสวน 100 ปี และแนวคิดในการพัฒนา เพื่อนำไปเป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีสาระสำคัญแบ่งเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 2.1 ความรู้เกี่ยวกับตลาด
 - 2.1.1 ความหมายและลักษณะของตลาด
 - 2.1.2 ประเภทของตลาด
 - 2.1.3 วิถีชีวิตกับตลาดในสังคมไทย
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
 - 2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงชุมชน
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
 - 2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
 - 2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่น
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับตลาดคลองสวน 100 ปี
 - 2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดในชุมชน หรือชุมชนดั้งเดิมในสังคมไทย
 - 2.4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดในสังคมไทย

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ความรู้เกี่ยวกับตลาด

2.1.1 ความหมายและลักษณะของตลาด

ตลาดถือว่าเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์ที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ อีกทั้งยังเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารของคนในชุมชน และระหว่างชุมชน

ทัศนา หงษ์มา (2556 : 1) กล่าวว่า กิจกรรมการแลกเปลี่ยนซื้อขายเชื่อมโยงกับสังคมมนุษย์มานาน เพราะมนุษย์ไม่สามารถผลิตทุกอย่างได้ด้วยตนเอง และมนุษย์ต้องอยู่กับกลุ่มชุมชนตลอดเวลา การแลกเปลี่ยนซื้อขายได้พัฒนาการจากการแลกเปลี่ยนกันในชุมชน กลายเป็นการซื้อขายระหว่างชุมชนที่ไกลเคียง และชุมชนที่ห่างออกไป ซึ่งสถานที่ที่ใช้เป็นพื้นที่ของกิจกรรมนี้เรียกว่า ตลาด สิ่งที่น่ามาซื้อขายแลกเปลี่ยนในระยะแรก ๆ นั้น ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องผูกพันกับปัจจัยพื้นฐานใน

วิถีชีวิต รวมถึงการดำรงชีวิตและการดำรงสังคมของผู้คน ในปัจจุบันวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนไป ผู้คนในสังคมอาศัยกันมากขึ้นเนื่องจากจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น การแลกเปลี่ยน ซื้อขายสิ่งของระหว่างชุมชนเริ่มขยายเป็นแหล่งใหญ่ขึ้น เมื่อบ้านเมืองมีการพัฒนา การใช้ชีวิตของมนุษย์ก็เปลี่ยนไป มีความต้องการสื่อสารที่รวดเร็ว รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการที่มากขึ้น จึงเกิดเป็นศูนย์กลางหรือแหล่งรวมสินค้าหลากหลายชนิด พัฒนาเป็นตลาดรูปแบบต่าง ๆ

สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์ (2549 : 3) กล่าวว่า ตลาดเป็นแหล่งที่ใช้เพื่อการสื่อสารประกาศ เผยแพร่ข่าวสารในชุมชนและระหว่างประชากรกับประเทศ แหล่งแสดงการบันเทิงและวรรณกรรมมุขปาฐะต่าง ๆ การแสดงประเภทเล่นกลและขายสิ่งของต่าง ๆ ยิ่งไปกว่านั้น ยังเป็นแหล่งพบกันหรือชุมนุมของคนหลายวัย ทำให้เกิดการไปมาหาสู่และมีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

CHU LULU (2561 : 1) กล่าวว่า ตลาดในสมัยโบราณนั้นไม่ได้ทำหน้าที่แค่เป็นส่วนกลางแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นส่วนกลางของชุมชน เพราะมีผู้คนมาทำกิจกรรมซื้อขายและแลกเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ในตลาดจำนวนมาก จึงทำให้เกิดการซื้อขายของผู้คนต่าง ๆ ในตลาด ดังเช่น ตลาดไทย เป็นตลาดที่มีการซื้อขายสินค้าขนาดใหญ่ และภายในตลาดยังมีผู้คนเดินทางมาซื้อขายสินค้าต่าง ๆ มากมาย นอกจากการแลกเปลี่ยนซื้อขายกัน แต่ละบุคคลยังมีการพูดคุยสื่อสารกัน ดังนั้นตลาดจึงถือเป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต

สรุปได้ว่า ตลาดมีความหมายครอบคลุมว่าเป็นสถานที่ที่แลกเปลี่ยนสินค้าและข้อมูลในชุมชนและระหว่างชุมชนกัน เป็นแหล่งพบปะกันที่ทำให้บุคคลได้พูดคุยสื่อสารกัน ถือเป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของผู้คนในชุมชนที่มีมานานแล้ว

2.1.2 ประเภทของตลาด

ตลาดมีหลายประเภท คือ ตลาดน้ำ ตลาดสด หาบเร่แผงลอย ตลาดนัด ตลาดสินค้าเฉพาะอย่าง และย่านการค้า มีลักษณะดังนี้

ตลาดสดเป็นตลาดที่ทำการค้าขายอาหารสด แห้ง ผัก ผลไม้ และสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้อง ดำรงชีวิตของชุมชน ในอดีตตลาดสดเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้ย่านการค้ามีบทบาทเป็นศูนย์กลาง การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ แต่ลักษณะของตลาดสดได้รับการพัฒนาอย่างมากเพื่อให้สอดคล้องกับการปรับตัวเข้าสู่ยุคสมัยใหม่และการปรับปรุงประเทศในด้านต่าง ๆ โดยมีการพัฒนาทั้งในด้านรูปแบบ การจัดระเบียบ ความสะอาด และการบริการด้านสาธารณสุขโรคต่าง ๆ (สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์. 2549 : 25)

ตลาดน้ำเป็นตลาดที่เกิดขึ้นตามแม่น้ำลำคลอง เป็นชุมชน มีคนปลูกบ้านเรือนอยู่ตามฝั่งคลองกันมาก และมีเรือแพจอดอยู่เป็นประจำ ในที่สุดก็เกิดเป็นตลาดที่เรียกว่า “ตลาดเรือ” เป็นคำที่ไม่ได้หมายความว่าตลาดขายเรือ แต่หมายถึงตลาดที่ใช้เรือเป็นที่ขายสินค้าต่าง ๆ คำว่าตลาดเรือมีใช้มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เพราะภูมิสถานบ้านเรือนตั้งอยู่ริมแม่น้ำลำคลองดังได้

เล่ามาแล้วในตอนต้น ฉะนั้นคนที่อยู่ตามแม่น้ำรอบกรุงจึงต้องอาศัยตลาดเรือเป็นที่ซื้อขายสินค้า (ส.พลาญน้อย. 2544 : 39)

สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์ (2549 : 21-51) กล่าวว่า ตลาดแบ่งตามรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

1) ตลาดน้ำ/ตลาดบก คือ ตลาดน้ำเป็นปรากฏการณ์ของสังคมไทยภาคกลาง ซึ่งคนโบราณนิยมตั้งบ้านเรือนอยู่ริมน้ำ เพราะลำน้ำคือเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ สินค้าที่ขายในตลาดน้ำส่วนใหญ่เป็นผลผลิตทางการเกษตรนอกจากนี้ยังมีเครื่องจักสาน และอาหารสด โดยพายเรือนำสินค้าไปขายที่แหล่งรับซื้อหรือจุดนัดพบ ซึ่งมักจะเกิดขึ้นตามบริเวณปากคลองหรือบริเวณจุดตัดของคลองซอยต่าง ๆ แต่ในระหว่างทางอาจหยุดและขายตามรายทางไปด้วย ตลาดน้ำมักจะเกิดในเวลาเช้ามืด และใช้ประโยชน์จากน้ำขึ้น-น้ำลง

2) ตลาดสด คือ ตลาดที่เกิดขึ้นบนบกและมีการขยายตัวไปตามการพัฒนาเส้นทางคมนาคม ลักษณะของตลาดสดได้รับการพัฒนาอย่างมากเพื่อเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ และการปรับปรุงประเทศด้านต่าง ๆ โดยมีการพัฒนาทั้งในด้านรูปแบบ ความสะดวก การจัดระเบียบ การบริการด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ โดยเฉพาะมีการจัดสร้างอาคารสูง แบ่งเป็นช่องสำหรับจำหน่ายสินค้าประเภทอาหารสด แห้ง ผัก ผลไม้ บริเวณโดยรอบของตลาดจะมีอาคารจำหน่ายสินค้าประเภทอื่น ส่วนใหญ่เป็นเครื่องอุปโภค เช่น ด้ายผ้า เครื่องมือ เครื่องใช้ ภาชนะต่าง ๆ และมีร้านของชำแทรกอยู่ทั่วไป

3) หาบเร่แผงลอย หมายถึง กิจกรรมการขายประเภทที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ต่างกับแผงลอย ซึ่งอยู่ติดที่ (fixed) สำหรับตลาดส่วนนอก กิจกรรมการขายทั้งหมดบนทางเท้าเป็นกิจกรรมที่ไม่ถูกกฎหมาย จึงจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายได้ ดังนั้น กิจกรรมการขายทั้งหมดที่อยู่บนทางเท้าของตลาดส่วนนอกจึงเรียกว่า "หาบเร่" ส่วนแผงลอยจะพบในตลาดส่วนใน

4) ตลาดนัด หมายถึง สถานที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าที่ไม่ประจำ หากพิจารณาความหมายนี้ จะเห็นว่าการพัฒนาการของตลาดนัดในสังคมไทยแคในโบราณ เป็นกิจกรรมการซื้อช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่ง ไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน แต่เป็นที่รับรู้กันในชุมชนนั้น ๆ อาจปรากฏในรูปแบบของตลาดไม่ประจำหรือตลาดตามฤดูกาล ทั้งที่เป็นตลาดน้ำและตลาดบกก็ได้ ทั้งนี้ ความสำคัญของตลาดบกและตลาดน้ำขึ้นอยู่กับสภาพภูมิศาสตร์ของชุมชน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

5) ตลาดสินค้าเฉพาะอย่างเป็นทางการมีมานานแล้ว โดยเฉพาะในสังคมไทย ซึ่งมีการประกอบอาชีพทางด้านการผลิตสินค้า หรืองานช่างต่าง ๆ ที่เป็นระบบอุตสาหกรรมในครอบครัว ปัจจุบันตลาดขายสินค้าเพราะอย่างพัฒนาขึ้นเพื่อรองรับสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะ และมีความสัมพันธ์กับที่ตั้งของเมือง เช่น ตลาดโบ้เบ้ ซึ่งเป็นย่านการค้าส่งเสื้อผ้าที่ใหญ่ที่สุด ตั้งอยู่บริเวณคลองโองอ่าง ในกรุงเทพมหานคร หรือตลาดกลางการเกษตร มักตั้งอยู่ตามชานเมือง หรือตั้งอยู่ใกล้ศูนย์กลางในระดับจังหวัดหรือระดับภูมิภาค ที่ตั้งมักมีพื้นที่กว้างเพื่อสามารถรองรับสินค้าทางการเกษตรจำนวนมาก

มาก สามารถเดินทางไปได้สะดวก เช่น ตลาดกลางข้าว ตลาดกลางยางพารา ตลาดกลางผักและผลไม้ เป็นต้น

6) ย่านการค้า ย่านการค้าหรือย่านพาณิชย์กรรม หมายถึง อาณาเขตทางภูมิศาสตร์ที่มีประชาชนอยู่อาศัยและเป็นที่ยอมรับของร้านค้า หรือเป็นย่านที่คนนิยมไปจับจ่ายซื้อขายสินค้าและบริการเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ย่านการค้าจึงตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นศูนย์กลาง (central place) ของชุมชนหรือเมือง ใกล้เส้นทางที่มีการสัญจรหนาแน่น มีระบบการคมนาคมเข้าถึงสะดวก ในปัจจุบัน “ตลาด” เข้าไปในไซเบอร์สเปซ (Cyberspace) ด้วย และเกิดรูปแบบของตลาดออนไลน์ เสนอขายสินค้า อสังหาริมทรัพย์ และบริการอีกจำนวนมากผ่านทางเว็บไซต์ สถานการณ์พัฒนาทางเศรษฐกิจและด้าน ๆ

สรุปได้ว่า การพัฒนาของสังคมทำให้มีตลาดหลายรูปแบบและแบ่งได้หลายประเภท ตลาดแต่ละประเภทย่อมเป็นแหล่งที่ตอบสนองความต้องการของบุคคลและกลุ่มชุมชนที่มีความหลากหลายและวิถีชีวิตที่มีแตกต่างกัน นอกจากนี้ การแบ่งประเภทของตลาดยังได้รับอิทธิพลด้านสภาพแวดล้อมที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ สถานการณ์พัฒนาทางเศรษฐกิจ และด้านอื่น ๆ ดังนั้น ประเภทของตลาดจึงถูกกำหนดโดยสภาพท้องถิ่น เป็นตลาดในวิถีชีวิตของคนไทยที่เปลี่ยนแปลงตามการพัฒนาของสังคม

2.1.3 วิถีชีวิตกับตลาดในสังคมไทย

ในสมัยก่อน ตลาดน้ำเป็นสถานที่การค้าขายที่สำคัญของผู้คนที่บ้านเรือนอยู่ริมน้ำ ซึ่งมีความสัมพันธ์อยู่กับชีวิตประจำวันและสภาพแวดล้อม วิถีชีวิตของชุมชนในตลาดน้ำจึงมีลักษณะแตกต่างจากชุมชนอื่น ดังนี้

ราตรี โตเพ่งพัฒนา (2543 : 191-192) กล่าวว่า ตลาดน้ำตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา วิถีชีวิตของเกษตรกรในภาคกลางเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เมื่อมีการปรับปรุงระบบเศรษฐกิจของประเทศเสียใหม่ โดยใช้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-2509) เป็นตัวกำหนดบทบาทเป็นครั้งแรก ทำให้ระบบเศรษฐกิจของไทยเปลี่ยนไป ซึ่งรัฐได้ส่งเสริมให้เกษตรกร หันไปผลิตพืชผล เพื่อการอุตสาหกรรม และการส่งออก แทนการปลูกเพื่อการอยู่กินอย่างพอเหมือนเมื่อก่อน ต่อมา มีระบบการคมนาคมทางบกเกิดขึ้น ถนนมีความสำคัญแทนแม่น้ำลำคลอง การแลกเปลี่ยนซื้อขายกันบนเรือจึงไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป แต่กลายเป็นแหล่งดึงดูดใจให้ผู้คนต่างถิ่นมาชมและสัมผัสกับวัฒนธรรมในตลาดน้ำ โดยเฉพาะกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ รูปลักษณ์ของตลาดน้ำจึงเปลี่ยนไปกลายเป็นตลาดน้ำที่สนองต่อกิจการท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้ ราตรี โตเพ่งพัฒนา (2543 : 189-190) ได้ยกตัวอย่างตลาดน้ำในอดีตจังหวัดสมุทรสงครามเป็นเมืองที่มีตลาดน้ำ มากมายหลายแห่ง แต่ต่อมาเมื่อมีถนนไปถึง ความสำคัญของตลาดน้ำลดลงกลายเป็นตลาดน้ำขนาดเล็ก เช่น ตลาดน้ำท่าคาในปัจจุบัน สาเหตุที่ตลาดน้ำเกิดความเปลี่ยนแปลงคือ วิถีชีวิตของชาวสวนเปลี่ยนไป ตลาดน้ำย้ายมาที่หน้าโรงเรียน

อัมพวัน เพราะมี ถนนสายที่ผ่านหน้าอุทยานฯ นี้ เป็นตลาดบกผสมผสานกับตลาดน้ำ มีจุดเด่น พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

สำราญ จุช่วย (2555 : 2) กล่าวว่า ปัจจุบันชุมชนบางกอกน้อยตอนบนจังหวัดนนทบุรีเป็นชุมชนริมน้ำที่มีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ยังคงพบบ้านเรือนตั้งอยู่ริมน้ำ มีลำคลองหลายสายเชื่อมโยงสัมพันธ์ภายในชุมชน จนเป็นเครือข่ายการคมนาคมทางน้ำที่สำคัญต่อวิถีชีวิตการอยู่อาศัยและการดำรงชีพที่ยังคงขึ้นอยู่กับธรรมชาติ จึงมีตลาดน้ำที่มีเรือค้าขายสินค้า มีเรือกาแพ เรือกล้วยเดี่ยว เรือโซ่ห้วย ฯลฯ ที่พบได้ทั่วไป พ่อค้าแม่ค้าพายเรือไปตามแนวคลอง ส่วนพื้นที่หลังบ้านส่วนใหญ่ยังเป็นพื้นที่ทำการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนในชุมชน ลักษณะวิถีชีวิตดังกล่าวเป็นความสุขของคนในชุมชนที่มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นรอบ ๆ ชุมชน และเกิดการเปลี่ยนแปลงของตลาดน้ำในชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวของคนต่างถิ่น

สรุปได้ว่า วิถีชีวิตของชาวตลาดน้ำมีมาตั้งแต่อดีต เชื่อมโยงกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและค้าขายสินค้าในชุมชนต่าง ๆ โดยสัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐาน การอยู่อาศัยและการดำรงชีวิตอยู่ริมน้ำ ตลาดน้ำที่เกิดขึ้นจากการมีผลผลิตที่เหลือกินเหลือใช้ จึงสร้างสถานที่แลกเปลี่ยนหรือซื้อขาย มีการคมนาคมทางน้ำที่สะดวกและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน แต่ด้วยการพัฒนาของเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางถนน ทำให้การค้าขายสินค้าในตลาดน้ำมีความเปลี่ยนแปลง ความสำคัญของตลาดน้ำลดลง แต่ก็ยังมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวและมีผลต่อวิถีชีวิตของชาวตลาดน้ำที่มีพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงชุมชน

สนธยา พลศรี (2547 : 110) ได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นภาวะหรือปรากฏการณ์ที่ไม่หยุดนิ่ง และเกิดขึ้นตลอดเวลาทั้งกับสิ่งที่ไม่มีชีวิตและสิ่งมีชีวิต ทั้งการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการกระทำของมนุษย์เองและการเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการกระทำของมนุษย์เอง และการเปลี่ยนแปลงไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้นหรือเลวลงกว่าเดิม

นิเทศ ตินณะกุล (2551 : 13) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การที่ระบบสังคมต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ระบบการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ เป็นต้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็คือ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของความสัมพันธ์ทางสังคมต่าง ๆ นั่นเองทั้งนี้นักสังคมวิทยาได้อธิบายว่า สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้เกิดจากปัจจัยหลายด้านประกอบกัน เช่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การเปลี่ยนแปลงทางประชากร การติดต่อกับสังคมอื่น ระบบชนชั้น ทัศนคติและค่านิยม ระดับความรู้และเทคโนโลยี ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านอุดมการณ์ เป็นต้น นอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอาจเกิดขึ้น

เนื่องจากปัจจัยภายในหรือปัจจัยภายนอกสังคมก็ได้ สำหรับปัจจัยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากภายในสังคม ได้แก่ จำนวนประชากรการประดิษฐ์คิดค้นต่าง ๆ เทคโนโลยี หรือความขัดแย้งต่าง ๆ ในสังคม ส่วนปัจจัยภายนอก เช่น การรับเอาเทคโนโลยี การถูกรุกรานจากสังคมภายนอก ฯลฯ เป็นต้น เมื่อพูดถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมักจะหมายถึง การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างหรือของรูปแบบของความสัมพันธ์ และการปะทะสัมพันธ์กันทางสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับบทบาท ระเบียบ แบบแผนค่านิยม และวัฒนธรรมความจริงแล้วความเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนมากและเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างกันของสิ่งต่าง ๆ ในโครงสร้างของสังคม รวมทั้งความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ไม่ใช่ทางสังคมด้วย

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2551 : 7) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอาจแบ่งออกได้หลายประเภทสุดแต่ว่าจะใช้อะไรเป็นเกณฑ์การแบ่ง หากใช้เกณฑ์ขนาดเป็นการเกี่ยวข้องของมนุษย์ต่อการเปลี่ยนแปลงแล้วการเปลี่ยนแปลงในสังคมก็อาจแบ่งได้ 2 ประเภท คือ การเปลี่ยนแปลงแบบเป็นไปเอง (spontaneous change) และการเปลี่ยนแปลงแบบวางแผน (planned change)

อรรถัย แซ่ต๋อง (2548 : 5) นักสังคมวิทยาบางคนมีแนวคิดที่ว่า สาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางสังคมสาเหตุหนึ่ง เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพและบทบาทที่ทำให้เกิดความตึงเครียดที่เกิดขึ้น ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ตัวอย่างเช่น ในสังคมที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา สมาชิกของสังคมอาจประสบปัญหาเกี่ยวกับการที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้ ในกรณีนี้ทำให้สมาชิกบางคน บางกลุ่ม มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานซึ่งพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนทำให้เกิดความขัดแย้ง เกิดความตึงเครียดและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม สภาพของสังคมเช่นนี้มักเป็นสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีระดับการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมต่าง ๆ สูง

อรรถัย แซ่ต๋อง (2548 : 6) กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีลักษณะ ดังนี้

- 1) ความถี่ในการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงมิได้มีเพียงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและโครงสร้างทางสังคมทั้งหมด อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงทางบางส่วน แต่อาจเกิดขึ้นบ่อย ๆ
- 2) ลำดับของการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นอาจมีลำดับในการเปลี่ยนแปลงต่อเนื่องกัน
- 3) การวางแผนการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในหลายกรณีที่เกิดขึ้นอาจมีการวางแผนทางสังคมเกิดขึ้นก่อน การวางแผนนั้นส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามมา
- 4) ผลที่สะสมของการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมักเนื่องมาจากผลสะสมของการเปลี่ยนแปลง
- 5) ภาวะปกติของการเปลี่ยนแปลงการเปลี่ยนแปลงโดยทั่วไปนักสังคมวิทยาถือว่าเป็นภาวะปกติของการเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอาจจะเปลี่ยนแปลงเป็นรูปวงกลม หรือเส้นตรง กล่าวคือถ้าเป็นรูปวงกลม การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นซ้ำกันอยู่เสมอเหมือนกับที่เคยเกิดขึ้นแล้ว แต่ถ้าเป็นแบบเส้นตรง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงนั้นจะมีอยู่ตลอดเวลาไปในทิศทางหนึ่ง โดยมิได้คลาดเคลื่อนไม่ซ้ำตัวเอง อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นรูปใดมากน้อยแค่ไหน ส่วนใหญ่มักขึ้นอยู่กับระยะเวลาการมีสิ่งนั้น ๆ อยู่

สรุปได้ว่า แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ คือ ใช้เป็นความรู้พื้นฐานในเป็นการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมเกี่ยวกับการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงตลาดคลองสวน 100 ปีซึ่งเปลี่ยนแปลงจากสังคมประเพณี มาสู่สังคมทันสมัย มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความสนใจ เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลกระทบต่อทั้งทางบวกและทางลบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา และตำบลคลองสวน อำเภอบางปะอิน จังหวัดสมุทรปราการ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

ยศ บริสุทธิ์ (2558 : 3) กล่าวว่า ชุมชน หมายถึง การอยู่ร่วมกันในหน่วยพื้นที่เดียวกันของประชากรที่เป็นสมาชิก โดยมีความสัมพันธ์กันหรือมีผลประโยชน์บางอย่างร่วมกัน มีกรอบบรรทัดฐานหรือระเบียบกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกันของประชากรที่เป็นสมาชิก

จากความหมายโดยทั่วไปข้างต้น สามารถจำแนกออกเป็นประเด็นเพื่ออธิบายบ่งบอกถึงความเป็น ชุมชน 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

- 1) มี คน หรือประชากรที่เป็นสมาชิก
- 2) มี การอยู่ร่วมกันในหน่วยพื้นที่เดียวกัน ของประชากรที่เป็นสมาชิก
- 3) มี ความสัมพันธ์กัน หรือมีผลประโยชน์บางอย่างร่วมกัน
- 4) มี กรอบบรรทัดฐาน หรือระเบียบกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกันของประชากรที่

เป็นสมาชิก

อมรา พงศาพิชญ์ และคณะ (2546) กล่าวว่า เป้าหมายของการพัฒนา คือ ชุมชนมีศักยภาพในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบของการวัดความสำเร็จของการพัฒนา คือ

- 1) ความสามารถในการพึ่งตนเอง หมายถึง ความสามารถที่จะวิเคราะห์ปัญหา ริเริ่มดำเนินการ และติดตามผลกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ได้ โดยตนเองมากกว่าการพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอก หรืออาศัยความช่วยเหลือจากภายนอกน้อยกว่าช่วยเหลือตนเอง และจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

2) การรวมตัวขององค์กรประชาชน หมายถึง การที่สมาชิกในชุมชนสามารถรวมกลุ่มกันเพื่อจัดการหรือแก้ปัญหาที่ชุมชนเห็นพ้องกันว่า ควรแก้ไขหรือเพื่อจัดกิจกรรมที่ชุมชนเห็นว่าควรจัดขึ้นร่วมกัน องค์กรประชาชนเป็นพื้นฐานสำคัญของการมีชุมชนที่เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองต่อไป

3) การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้ประชาชนทุกฝ่ายได้มีบทบาทในกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอน ได้มารวมกันเป็นองค์กรประชาชนทั้งการมีส่วนร่วมและองค์กรประชาชนเป็นหลักการที่มีความคาบเกี่ยวกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ต่อกระบวนการประชาธิปไตย จึงต้องอาศัยหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน

4) ความเป็นธรรมในสังคม แนวคิดนี้ เกิดจากสภาพวิกฤตของความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะ ทางเศรษฐกิจ และการเข้าถึงทรัพยากรของชนชั้นต่าง ๆ การนำมาเป็นแนวคิดเพื่อใช้คัดเลือกชุดตัวชี้วัด เพื่อแสดงให้เห็นเงื่อนไขที่สามารถสร้างความเป็นธรรมในสังคมมากขึ้น

สนธยา พลศรี (2545: 48) องค์กรสหประชาชาติ ได้ให้ความหมายของคำว่า “การพัฒนาชุมชน” ว่าหมายถึง กระบวนการสร้างเสริมความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง และการพึ่งตนเองอย่างแท้จริงโดยความคิดริเริ่มของประชาชนในชุมชน และปีต่อมาได้มีการปรับปรุงความหมายโดยเพิ่มเรื่อง กระบวนการร่วมมือระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปด้วย

ทั้งนี้ สนธยา พลศรี (2545 : 44) ได้สรุปแนวคิดสำคัญของการพัฒนาชุมชน ดังนี้

1) คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของชุมชน คือ คนจึงเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา จึงจำเป็นต้องพัฒนาคนให้มีความสามารถในการพัฒนาตนเองและชุมชน

2) การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การพัฒนาชุมชนต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งถือว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนนี้ เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาชุมชน

3) การช่วยเหลือตัวเองของชุมชน คือ การเชื่อในเรื่องศักยภาพและพลังของประชาชน จึงต้องเสริมสร้างความสามารถของประชาชนและชุมชนให้สามารถพัฒนาชุมชนตนเองได้

4) การใช้ทรัพยากรในชุมชน คือ การพัฒนานั้นต้องใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ของชุมชนโดยไม่หวังพึ่งพาจากภายนอก

5) การริเริ่มของประชาชนในชุมชน คือ จากปรัชญาของการพัฒนาชุมชน ที่เชื่อในสิทธิเสรีภาพของคน ดังนั้นการพัฒนาชุมชนจึงต้องเกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชุมชน โดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่มและรับผิดชอบ หน่วยงานอื่นเป็นเพียงสนับสนุนและส่งเสริมเท่านั้น

6) ชีตความสามารถของชุมชนและรัฐบาล คือ การพัฒนาชุมชน ต้องมุ่งเน้นให้ดำเนินการโดยคนและทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก ยกเว้นชุมชนใดมีข้อจำกัดเรื่องคนและทรัพยากร

มาก รัฐจึงจะเข้าไปให้การสนับสนุนตามสภาพของชุมชน

7) ความร่วมมือกันระหว่างรัฐกับประชาชน คือ การพัฒนาชุมชนจะประสบความสำเร็จ ก็ด้วยการร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลและประชาชน

8) การพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ คือ การพัฒนาชุมชนต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กันหลายด้าน

9) ความสมดุลในการพัฒนา คือการพัฒนาในหลายด้านพร้อมกัน ทั้งด้านพัฒนาคนกับสิ่งแวดล้อม ระหว่างกายกับจิตใจ เพื่อให้เกิดความสมดุล

10) การศึกษาภาคชีวิต กล่าวคือการพัฒนาชุมชนเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อย่างเป็นกระบวนการ

สรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชนนั้น ให้ความสำคัญกับผู้เกี่ยวข้องในชุมชน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของคนในชุมชน และทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก โดยมีความมุ่งหมายเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาและทำให้คนในชุมชนมีความสุข โดยกระบวนการพัฒนานั้นต้องเริ่มจากความต้องการของคนในพื้นที่ และการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มคิด เริ่มวางแผน ดำเนินการ ประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากกระบวนการพัฒนานั้นรวมถึงเกิดกระบวนการเรียนรู้จากกระบวนการพัฒนาชุมชนของตนอย่างต่อเนื่องด้วย

2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่น

ยุทธนา พยุยงค์ (2546 : 26) นอกเหนือจากพัฒนาชุมชนแล้ว การอนุรักษ์ชุมชนก็มีส่วนสำคัญไม่แพ้กัน โดยในการอนุรักษ์นั้นจะต้องมีการวางแผนการที่มีความสอดคล้องไปกับการพัฒนาด้วย เพื่อที่จะได้ทำให้เกิดความก้าวหน้าตามกระแสการพัฒนาของโลกในปัจจุบัน โดยในที่นี้จะอธิบายถึงแนวความคิดในการวางแผนการจัดการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่น โดยแนวความคิดของการจัดการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นนี้มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 อย่าง คือ กายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยองค์ประกอบทั้ง 4 นี้จะต้องดำเนินการที่เหมาะสม จึงจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด คือ

1) องค์ประกอบทางกายภาพที่เหมาะสม ได้แก่ การอนุรักษ์พื้นที่ที่มีเอกลักษณ์และคุณค่ามีการควบคุมการพัฒนาและการปรับปรุงพื้นที่ไม่ก่อให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น

2) องค์ประกอบเศรษฐกิจที่เหมาะสม ได้แก่ การท่องเที่ยวหรือการประกอบกิจการค้าขายที่มีความสอดคล้องกันกับการใช้ประโยชน์พื้นที่ โดยที่กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาใด ๆ ขึ้น

3) องค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรมที่เหมาะสม ได้แก่ การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นอันดีงามที่สะท้อนให้เห็นถึงคติความเชื่อ และระบบกิจกรรมของผู้คนในอดีต สร้างความเข้าใจและปลูกจิตสำนึกให้เกิดความหวงแหน

4) องค์ประกอบทางการเมือง การปกครองที่เหมาะสม ได้แก่ การคำนึงถึงสิทธิและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ และพัฒนา ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน

เหตุผลของการรักษาเมืองเก่า ชุมชนเก่า หรือย่านประวัติศาสตร์ในเมืองนั้น (Sanoff. 1978 : 44-45 อ้างถึงใน ยงธนิศร์ พิมลเสถียร. 2556 : 37-39) ได้ให้เหตุผลที่ครอบคลุมไว้ 4 ประการ ดังนี้

1) เพื่อความทรงจำทางวัฒนธรรม เนื่องจากการรักษาอาคารเก่า คือการรักษาหลักฐานทางกายภาพในเชิงประวัติศาสตร์ที่ถ่ายทอดคุณค่าและความสามารถของบรรพบุรุษ ให้คนในยุคปัจจุบันและอนาคตได้ศึกษาและชื่นชม ในกรณีของเมืองเก่า มีนักคิด นักปรัชญาที่มีชื่อเสียงได้ให้ข้อคิดไว้ ดังเช่นเลwis มัมฟอร์ด (Lewis Mumford) นักปรัชญาสังคมคนสำคัญของอเมริกา ได้กล่าวไว้ว่า “เมืองที่ไร้อาคารเก่าเปรียบเสมือนคนที่ไร้ความทรงจำ” เหตุผลในข้อนี้แม้จะเป็นเหตุผลเชิงนามธรรม แต่ก็มีความสำคัญยิ่งต่อนโยบายการอนุรักษ์เมือง ตัวอย่างเช่นการอนุรักษ์ชุมชนตลาดเก่าหลายแห่งที่ทำให้ผู้คนได้ทวนระลึกถึงวันเวลาในอดีตที่มักจะนำมาซึ่งความสุขในจิตใจ

2) เพื่อรักษาความแน่นแฟ้นทางสังคม การเกิดปฏิสัมพันธ์ของบุคคลพิจารณาจากการร่วมกิจกรรมกันในชุมชน โดยมีปัจจัยด้าน บุคคล กิจกรรม และสภาพแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างชุมชน เช่น การตัดถนนผ่านชุมชน การจัดสรรที่ดิน โดยกฎหมาย ทำให้ความสมดุลในการร่วมกิจกรรมหายไปเช่นงานวิจัยของแอปเปิลยาร์ดและลินเทิลล์ ที่ได้บันทึกเส้นทางการเดินไปมาหาสู่ของผู้คนในย่านถนนการค้าในเมืองที่มีขนาดถนนและปริมาณการจราจรต่างกัน ซึ่งพบว่าในย่านถนนที่แคบที่สุด มีปริมาณการจราจรจากรถยนต์น้อยที่สุด จะมีการเดินไปมาหาสู่พูดคุยระหว่างผู้คนมากที่สุด นั่นคือมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมสูง ซึ่งต่างกับย่านที่มีถนนกว้างมีการปริมาณการจราจรมาก ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในพื้นที่จะมีน้อยกว่า ในย่านเมืองเก่าส่วนมากจะมีถนนแคบเนื่องจากการสร้างมานานแล้ว ต่อมามีการสร้างถนนใหม่ที่กว้างขึ้น เพื่อรองรับปริมาณการจราจรที่มากขึ้น การรักษาเมืองเก่าจึงควรคำนึงถึงการรักษาขนาดของถนนและรวมถึงการรักษาผังบริเวณและรูปแบบการจัดวางอาคารไปพร้อมกับการรักษาอาคารด้วย

3) เพื่อให้คงไว้ซึ่งความหลากหลายทางสภาพแวดล้อม เนื่องจากการพัฒนาแบบสมัยใหม่ส่งผลให้สภาพแวดล้อมที่เคยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละท้องถิ่นให้มีความคล้ายคลึงกันมากขึ้น จากการใช้วัสดุที่มาจากการผลิตในระบบอุตสาหกรรมเข้ามาแทนที่งานช่างฝีมือท้องถิ่น การอนุรักษ์จะช่วยทำให้เกิดการรักษาฝีมือช่างท้องถิ่นไว้ได้ นอกจากนี้ ในเมืองที่มีการพัฒนาไปมากแล้วหากมีพื้นที่หรือย่านประวัติศาสตร์ที่จะทำให้เกิดความหลากหลายและเกิดเอกลักษณ์ของพื้นที่ในเชิงสัญลักษณ์ ทำให้เมืองนั้นมีความโดดเด่นแตกต่างจากเมืองอื่น

4) ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เนื่องจากการอนุรักษ์มีผลที่ก่อประโยชน์ ด้านการประหยัดค่าใช้จ่าย ในการก่อสร้างอาคารใหม่ โดยการปรับใช้อาคารเก่า และชุมชนเก่าที่ได้รับ

การอนุรักษ์ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยว สามารถเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนอีกทางหนึ่ง ด้วยเหตุผลของการอนุรักษ์เมืองดังกล่าว ทำให้เมืองที่มีพื้นที่หรือย่านประวัติศาสตร์ได้ใช้พื้นที่เหล่านั้นเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่อาจมีผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจด้วย

การอนุรักษ์มีเหตุผลหลัก 2 ประการ คือเหตุผลพื้นฐานของการอนุรักษ์เมือง อาจพิจารณาได้จากนิยามของคำว่า “โบราณสถาน” ตามมาตรา 4 วรรคแรก ในพระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535 ว่าโบราณสถานนั้นมีประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ดังนั้น หากพื้นที่ใดมีประโยชน์ในด้านดังกล่าว ก็จะต้องมีการอนุรักษ์เพื่อให้เกิดประโยชน์นั้นต่อไป

เหตุผลพื้นฐานประการที่สอง เป็นเหตุผลเชิงนามธรรมที่ไม่สามารถวัดได้ นั่นคือความรักชาติ (Patriotic) หรือความเป็นชาติ (nationalistic) เหตุผลในข้อนี้ใช้ได้ทั้งในแทบทุกประเทศ เนื่องจากมรดกวัฒนธรรมนั้นบ่งบอกถึงความเป็นชาติอันจะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจและความรักชาติ

เมธี ครองแก้ว (2546) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชนบทหรือพัฒนาสังคมไว้ว่าเป็นกระบวนการการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองที่ตั้งใจกระทำขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทโดยการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่สำคัญคือการปรับปรุงสภาพการดำรงชีวิตโดยทั่วไปของชาวชนบทเช่นการอยู่ดีดินดีการส่งเสริมให้ชาวชนบทจึงมีความสามารถในการพึ่งตนเองปรับปรุงดัดแปลงหรือควบคุมทรัพยากรและสภาพแวดล้อมในการมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองกับชุมชนภายนอกสังคมมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ปรัชญา เวสารัชช์ (2547) ได้ให้ความหมายในการพัฒนาสังคมไว้ว่าเป็นกระบวนการใด ๆ ก็ตามที่กระทำโดยตั้งใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพชีวิตของของชาวชนบทส่วนใหญ่

กล้า ทองขาวและคณะ (2545) กล่าวถึงการพัฒนาสังคมไว้ว่าหมายถึงการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นเพื่อปลอดจากความยากจนความไม่รู้ความเจ็บไข้ได้ป่วยและความหวาดหวั่นตลอดจนมุ่งที่จะให้ประชาชนตระหนักถึงศักยภาพความพึงพอใจในชีวิตของตนด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการพัฒนาสังคมด้วยการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างองตนเองและเป็นอิสระจากการตกเป็นทาสและพันธนาการทั้งปวง

สรุปได้ว่า อนุรักษ์พื้นที่ที่มีเอกลักษณ์และคุณค่ามีการควบคุมการพัฒนาและการปรับปรุงพื้นที่ที่รักษาสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น การประกอบกิจการค้าขายที่มีความสอดคล้องกันกับการใช้ประโยชน์พื้นที่ การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นอันดีงามที่สะท้อนให้เห็นถึงคติความเชื่อ และระบบกิจกรรมของผู้คนในอดีต สร้างความเข้าใจและปลูกจิตสำนึกให้เกิดความหวงแหน สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ และพัฒนา ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน พัฒนาเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนให้อยู่ดีกินดีมีสุข

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์ตลาดคลองสวน 100 ปี การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดในชุมชน หรือชุมชนดั้งเดิมในสังคมไทย และแนวทางการพัฒนาตลาดในสังคมไทย มีการวิจัยเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

2.4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับตลาดคลองสวน 100 ปี

งานวิจัยเกี่ยวกับตลาดคลองสวน 100 ปี มีผู้วิจัยที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ตลาดในชุมชนต่างมีแง่มุมที่นำมาใช้ในการวิจัยเรื่องนี้ ดังนี้

ปานภิศ ติปะวรรณ (2556) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของตลาดเก่าในฐานะแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาตลาดบ้านใหม่และตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของตลาดเก่าในฐานะแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นเจ้าของทรัพยากร (Resource-based) หรือผู้บริหารจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นนักท่องเที่ยว วิธีการวิจัยอาศัยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีขอบเขตการศึกษาครอบคลุมพื้นที่ตลาดเก่าทั้งสองแห่งคือ ตลาดบ้านใหม่ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองและตลาดคลองสวน 100 ปี ตำบลเพราฯ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของตลาดเก่าในฐานะแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาตลาดบ้านใหม่และตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดฉะเชิงเทราที่ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นเจ้าของทรัพยากร (Resource-based) หรือผู้บริหารจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของตลาดเก่าในฐานะแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ 1) การมีส่วนร่วมและความร่วมมือของชุมชน 2) คุณค่าทางวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ที่สื่อถึงความเป็นเอกลักษณ์ และ 3) ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ ตามลำดับ เมื่อได้ทดสอบกับนักท่องเที่ยวพบว่าปัจจัยทั้ง 3 ด้านได้รับการยืนยันจากนักท่องเที่ยวว่าเป็นปัจจัยที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของชุมชน ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ เห็นได้ในระดับที่ชัดเจนมากที่สุด ส่วนปัจจัยด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ สามารถมองเห็นได้ในระดับมาก จากการศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาตลาดเก่าให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้แก่ (1) การศึกษาเปรียบเทียบกับตลาดเก่าที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในภูมิภาคต่าง ๆ ประกอบกันเพื่อค้นหาลักษณะร่วมที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นองค์ความรู้ด้านการจัดการทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวในการพัฒนาตลาดเก่าที่ยังไม่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือให้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ (2) การส่งเสริมการท่องเที่ยวทางเลือกแก่นักท่องเที่ยวให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มากขึ้น โดยออกแบบกิจกรรมที่สื่อด้านวัฒนธรรมและจุดเด่นของตลาดให้เด่นชัดเพื่อสร้างเอกลักษณ์ของตลาดให้

ดึงดูดการท่องเที่ยวการดำเนินการดังกล่าวจะสามารถนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรในท้องถิ่น และสามารถพัฒนาชุมชนควบคู่ไปด้วย

วราพรรณ ผลโพธิ์ (2557) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมสรรค์สร้างที่ส่งเสริมเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมพื้นถิ่น : กรณีศึกษาเปรียบเทียบตลาดโบราณบางพลี กับตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดสมุทรปราการและจังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะเฉพาะของพื้นที่ศึกษา สภาพทางกายภาพของสถาปัตยกรรมสภาวะเศรษฐกิจ สังคมและโครงสร้างคริวเรือนที่ส่งผลต่อปัญหาและความน่าจะเป็นในการอนุรักษ์ 2) การศึกษาและเปรียบเทียบการรับรู้ของผู้อาศัยและนักท่องเที่ยวที่มีต่อเอกลักษณ์พื้นถิ่นและความต้องการในการอนุรักษ์พื้นที่ศึกษา 3) เสนอแนวทางในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมสรรค์สร้างที่ส่งเสริมเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมพื้นถิ่น และเสนอแนะนโยบายภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิธีการวิจัยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบประเมินจากนักวิชาการ มีขอบเขตการวิจัย คือ พื้นที่ศึกษาที่ 1 ตลาดโบราณบางพลี ตำบลบางพลี อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งประกอบด้วยอาคารเรือนไม้จำนวน 222 คูหา มีจำนวน 84 หลังคาเรือนกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของเอกชน พื้นที่ศึกษาที่ 2 ตลาดคลองสวนร้อยปี มีพื้นที่คาบเกี่ยวระหว่างจังหวัดสมุทรปราการและจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งประกอบด้วยอาคารเรือนไม้จำนวน 147 คูหา มีจำนวน 102 หลังคาเรือนกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของเอกชน ผลการวิจัยพบว่า สภาพทางกายภาพของอาคารของพื้นที่ศึกษาทั้ง 2 แห่งมีอายุมากกว่า 120 ปีขึ้นไป เป็นเรือนแถวไม้ทั้งชั้นเดียวและสองชั้น ชั้นล่างนิยมเปิดเป็นบานเพี้ยมไม้ ซึ่งเปิดได้ตลอดช่วงเสา และเป็นไม้กระดานยกออกที่ละแผ่น ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากช่างชาวจีนในช่วงสมัยรัชกาลที่ 3-4 และมีองค์ประกอบตกแต่งที่ประณีตบรรจง เช่น ช่องลมลายฉลุ และระเบียงมีลวดลายตกแต่ง หลังคามุงกระเบื้องว่าวหรือสังกะสี สภาพของเรือนค้าขายผันแปรไปตามช่วงเวลาการปรับปรุงซ่อมแซม บางแห่งเมื่อเรือนเก่าผุพังลงก็สร้างเรือนไม้ขึ้นมาใหม่ซึ่งรูปแบบเปลี่ยนแปลงไปจากการสำรวจภาคสนามพบว่าตลาดโบราณบางพลีมีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าตลาดคลองสวนร้อยปี ทั้งการต่อเติมโครงสร้างอาคารในรูปแบบของอาคารสมัยใหม่ และการใช้วัสดุอาคารที่ไม่มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของอาคารโดยรอบ ส่งผลให้ทั้งผู้อยู่อาศัยและนักท่องเที่ยวไม่ได้มองว่า อาคารเป็นจุดเด่นหรือเอกลักษณ์ของพื้นที่ ซึ่งแตกต่างกับตลาดคลองสวนร้อยปีที่ถูกมองว่า อาคารคือจุดเด่นหรือเอกลักษณ์อันดับสองรองจากความเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ จากแบบสอบถามพบว่าผู้ครอบครองส่วนใหญ่เกินกว่าร้อยละ 50 อยู่มานานเกิน 60 ปี และมากกว่าร้อยละ 80 ที่มีสมาชิกในครัวเรือนอยู่ในวัยหนุ่มสาวคืออายุระหว่าง 25-40 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ไม่คิดย้ายถิ่นฐานและเกินกว่าร้อยละ 60 รุ่นลูกมีแนวโน้มที่จะอยู่อาศัยต่อไปเพียงแต่ไม่แน่ใจในความมั่นคงของการเช่า เพราะส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นเจ้าของเป็นเพียงผู้เช่าซึ่งเช่าต่อกันมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้อยู่อาศัยและนักท่องเที่ยวในตลาดคลองสวนร้อยปีมีระดับการรับรู้คุณค่าที่มากกว่าตลาดโบราณบางพลีทั้งในด้านความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม พื้นที่ริมน้ำ

ที่มีประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่นำมาขาย และบรรยากาศโดยรวมที่ชวนให้หวนรำลึกถึงอดีต เหตุผลหลักที่ตลาดคลองสวนร้อยปีมีการเปลี่ยนแปลงสภาพทางกายภาพของสถาปัตยกรรมเพียงเล็กน้อย เนื่องจากชุมชนมีแนวทางร่วมกันในการดูแลรักษาอาคาร มีการรวมกลุ่มกันร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในการบริหารจัดการส่งผลให้ผู้อยู่อาศัยและนักท่องเที่ยวมีระดับการรับรู้คุณค่าต่อเอกลักษณ์พื้นถิ่นอยู่ในระดับมาก แรงขับเคลื่อนมาจากภายในของชุมชน นับเป็นสิ่งสำคัญที่จะผลักดันให้แนวนโยบายการอนุรักษ์สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ โดยมีรูปแบบในการอนุรักษ์ที่เหมาะสม คือ รูปแบบของการเคารพองค์ประกอบของอาคารสำคัญ หรือการนำองค์ประกอบที่เด่นชัด เช่น รูปทรงหลังคา ขนาด ช่องเปิด และระยะต่าง ๆ มากำหนดเป็นแนวทางในการออกแบบอาคารที่จะปรับปรุงใหม่ให้ดูเป็นกลางไม่ขัดกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ

ดวงเดือน พานิช (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่น:กรณีศึกษา ตลาดคลองสวน 100 ปี ตำบลคลองสวน อำเภอบางปะอิน จังหวัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และทักษะของผู้ประกอบการที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่น เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่น เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพส่วนบุคคลความรู้ และทักษะของผู้ประกอบการกับการมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่น ขอบเขตการวิจัย คือ แหล่งท่องเที่ยวที่มีวิถีชีวิตเป็นเอกลักษณ์คือตลาดคลองสวน 100 ปี ที่อยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลคลองสวน อำเภอบางปะอิน จังหวัดสมุทรปราการ ประชากร คือ ผู้ประกอบการค้า ภายในตลาดคลองสวน 100 ปีตำบลคลองสวน อำเภอบางปะอิน จังหวัดสมุทรปราการ มุ่งศึกษาความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่น ในด้านการวางแผน การตัดสินใจและการดำเนินการ ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ของผู้ประกอบการที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่น โดยรวมมีความรู้อยู่ในระดับสูงเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า มีความรู้ต่อการท่องเที่ยวในท้องถิ่นมากที่สุดเรื่องการท่องเที่ยว คือ กิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ซึ่งกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงานประจำ ทักษะของผู้ประกอบการที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่น โดยรวมมีทักษะอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ทักษะของผู้ประกอบการค้าภายในตลาดคลองสวนที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่นมากที่สุด ได้แก่ หน่วยงานของรัฐ ควรรับฟังข้อเสนอแนะของประชาชน เพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่นด้านการวางแผนผู้ประกอบการค้าภายในตลาดคลองสวน มีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ การเข้าร่วมประชุม สัมมนา ฝึกอบรม ในเรื่องของการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งภาครัฐหรือภาคเอกชนเป็นผู้จัดขึ้น ด้านการตัดสินใจ ผู้ประกอบการค้าภายในตลาดคลองสวนมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมหรือกับหน่วยงานของรัฐ เกี่ยวกับการจัดการ

ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณตลาดคลองสวน 100 ปีด้านการดำเนินการผู้ประกอบการค้าภายในตลาดคลองสวน มีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชม ข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่น มีปัญหามากที่สุดเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ เป็นต้น สถานที่จอดรถ แก้อิ้้นักพัก ป้ายบอกทาง ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบควรเข้าไปดูแลจัดการปัญหาเหล่านี้ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการค้าภายในตลาดคลองสวนเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่นให้มากที่สุด

ปาริฉัตร อัจจะนิล (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบตลาดเก่ากรณศึกษา ตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรม แรงจูงใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบตลาดเก่า ในบริเวณตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดสมุทรปราการ มีขอบเขตการวิจัย คือ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางท่องเที่ยวบริเวณตลาดคลองสวน 100 ปีจังหวัดสมุทรปราการ ใช้เวลาในการศึกษา 7 เดือน คือตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2553 ถึงเดือนมกราคม 2554 พื้นที่บริเวณตลาดคลองสวน 100 ปี ตำบลคลองสวน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 35-44 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงานเอกชน มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-15,000 บาท และส่วนใหญ่มีภูมิลำเนา ที่พักอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ด้านพฤติกรรมและแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อการเดินทางท่องเที่ยว พบว่า วัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อพักผ่อน เที่ยวชมตลาด ส่วนใหญ่เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว เดินทางมากับครอบครัว กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลจากญาติ เพื่อนส่วนใหญ่ไม่พักค้างคืน การใช้จ่ายเงินต่อครั้งระหว่าง 501-1,000 บาท เดินทางท่องเที่ยวในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวครั้งแรกและจะเดินทางกลับมาเที่ยวอีกครั้ง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะแนะนำให้บุคคลอื่นเดินทางมาท่องเที่ยวและต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขในเรื่องของข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด แรงจูงใจทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อการเดินทางท่องเที่ยว พบว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบตลาดเก่าโบราณย้อนยุค แรงจูงใจทางวัฒนธรรมพบว่า เพื่อศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมและการรักษาเอกลักษณ์ของชุมชน แรงจูงใจระหว่างบุคคลพบว่า เพื่อเดินทางจากสภาพความเป็นอยู่เดิม และแรงจูงใจทางด้านสถานภาพหรือชื่อเสียงพบว่า เป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา ด้านความพึงพอใจต่อส่วนประสมทางการตลาดของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์ ระดับปานกลางความพึงพอใจด้านราคา ระดับปานกลาง ความพึงพอใจด้านสถานที่ ระดับปานกลาง ความพึงพอใจด้านการส่งเสริมการขาย ระดับปานกลาง ความพึงพอใจด้านบุคคล ระดับมาก ความพึงพอใจด้านกระบวนการ ระดับปานกลาง และความพึงพอใจด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพระดับมาก

จักรี รุจิขจรเดช (2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ตลาดคลองสวน 100 ปีอำเภอบางป่อ จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ตลาดคลองสวน 100 ปี และเพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วม พร้อมทั้งรวบรวมข้อเสนอแนะของประชาชนในการอนุรักษ์ตลาดคลองสวน 100 ปี ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) มีขอบเขตการวิจัยคือ ประชาชนในพื้นที่บริเวณตลาดคลองสวน 100 ปีจำนวน 268 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในพื้นที่บริเวณตลาดคลองสวน 100 ปี เพศชายและเพศหญิง มีจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีการศึกษาสูงสุดคือ ประถมศึกษามีครอบครัวแล้ว ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขายในตลาดคลองสวน มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลคลองสวน อาศัยอยู่ในพื้นที่ระหว่าง 51-60 ปี มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ตลาดคลองสวน 100 ปี อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการเข้าร่วมประชุม ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการจัดงานประจำปีของศาลเจ้าพ่อคลองสวน ด้านการร่วมวางแผน ส่วนใหญ่เคยเป็นคณะกรรมการหรือคณะกรรมการจัดงานประจำปีของศาลเจ้าพ่อคลองสวน ด้านการเข้าร่วมปฏิบัติงาน/สนับสนุนกิจกรรม ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมประชุมสิ่งของในงานประจำปีของศาลเจ้าพ่อคลองสวน ด้านการร่วมติดตามผลและประเมินผล ส่วนใหญ่เคยร่วมประเมินผลเกี่ยวกับการจัดงานประจำปีของศาลเจ้าพ่อคลองสวน ด้านการได้รับประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรม ส่วนใหญ่เคยได้รับประโยชน์จากการที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดคลองสวน สำหรับผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพสมรส อาชีพ ภูมิลำเนา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ตลาดคลองสวน 100 ปี

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวกับตลาดคลองสวน 100 ปี ที่กล่าวมาจะเป็นการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยต่อความสำเร็จของตลาดในฐานะเก่าแก่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ปัญหาและแนวทางในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ท้องถิ่น และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบตลาดเก่า โดยผู้วิจัยจะศึกษาต่อยอดในแง่ของการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ การเปลี่ยนแปลง และแนวคิดในการพัฒนาตลาดคลองสวน 100 ปี

2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดในชุมชน หรือชุมชนดั้งเดิมในสังคมไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดในชุมชน หรือชุมชนดั้งเดิมในสังคมไทย มีดังนี้

ศรัณญา สิงหาติปริชากุล (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง การเกิดขึ้น ดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดเก่า 119 ปีเจ็ดเสมียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง การเกิดขึ้น ดำรงอยู่

และการเปลี่ยนแปลงของตลาดเก่า 119 ปีเจ็ดเสมียน มีขอบเขตการวิจัย คือ การสัมภาษณ์คนในชุมชน พื้นที่ตลาดเก่า 119 ปี เจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี คือ ผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชน พ่อค้าแม่ค้า ที่มาค้าขายในตลาด และคนภายนอกชุมชน คือ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดเก่า ผู้คนที่อาศัยอยู่ชุมชนอื่น หรือชุมชนใกล้เคียง รวมถึงพ่อค้าแม่ค้าที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในชุมชนแต่มาค้าขายในตลาด ผลการวิจัยพบว่า ตลาดเก่าแห่งนี้มีความเป็นมายาวนานกว่า 100 ปี ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เคยเสด็จประพาสต้น ตลาดแห่งนี้ในอดีตเคยเป็นศูนย์กลางทางการค้า และเคยเป็นอำเภอมาก่อน ลักษณะทางกายภาพมีลักษณะผสมผสานระหว่างตลาดบกและตลาดน้ำ ชาวชุมชนตลาดเก่าแห่งนี้มีรูปแบบวิถีชีวิตการผสมผสานระหว่างวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและแบบสมัยใหม่ไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืน ตลอดจนมีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมชุมชนที่เป็นอัตลักษณ์ซึ่งคนในชุมชนรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนร่วมกันอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมดังกล่าวไว้ สิ่งที่ทำให้ตลาดเก่า 119 ปีแห่งนี้ ยังคงดำรงอยู่ได้ถึงปัจจุบัน คือ ลักษณะทางกายภาพที่มีความเหมาะสมในการเป็นศูนย์กลางการค้าขาย แลกเปลี่ยน

สุทธิพงษ์ พรสวัสดิ์ (2556) ศึกษาวิจัยเรื่อง การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว 2) แนวทางพัฒนาตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศจังหวัดสระแก้ว การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีขอบเขตการวิจัย คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับตลาดโรงเกลือจำนวน 39 คนประกอบด้วย ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ประกอบการธุรกิจในตลาดโรงเกลือประชาชนทั่วไปที่มาใช้บริการธุรกิจท่องเที่ยวและผู้ใช้แรงงานขนย้ายสินค้าในตลาดโรงเกลือ ผลการวิจัยพบว่า 1) การเกิดขึ้น จุดกำเนิดของตลาดโรงเกลือเกิดขึ้นตามหน้าที่ของทหาร ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้ริเริ่มคิด ก่อตั้ง เพื่อควบคุมสินค้าหนีภาษี ควบคุมการลักลอบค้าขายตามแนวชายแดน ที่มาของชื่อตลาดโรงเกลือเกิดจากในอดีตตลาดแห่งนี้ใช้เป็นที่พักเรือเพื่อขายให้ชาวกำพูชาตามเขตแนวชายแดน การดำรงอยู่ของตลาดโรงเกลือดำรงอยู่โดยพัฒนาขึ้นจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมทันสมัย ด้วยการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจจนเติบโต เป็นตลาดที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นประตูการค้าแหล่งใหญ่ ส่วนการพัฒนาทางด้านสังคมมีการพึ่งพาตนเอง มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อ สามัคคี ทำให้วิถีชุมชนอยู่ด้วยกันได้โดยไม่มีความขัดแย้ง การเปลี่ยนแปลงของตลาดโรงเกลือ คือ 1.1) การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ จากเดิมที่เป็นการค้าขายเกลือให้กับชาวกำพูชาเพื่อนำไปใช้ในการบริโภคและถนอมอาหาร การซื้อขายสินค้าในครัวเรือนพัฒนาเป็นการซื้อขายสินค้าที่นำไปขายในชุมชน เมื่อสภาพสังคมการค้ามีการเปลี่ยนแปลง จึงเปลี่ยนเป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการหลายชนิด คือ เสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า เครื่องทองเหลือง สิ่งของเครื่องใช้ รวมทั้งเป็นแหล่งรวมของแรงงานชาวกำพูชาจำนวนมาก 1.2) การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม วิถีชีวิตของคนในตลาดโรงเกลือ พัฒนาขึ้นจากเดิมซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรม

ไปสู่สังคมทันสมัย มีการซื้อขายเกลือในตลาดระยะแรก มีการพึ่งพาตนเอง มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยมีความขัดแย้ง ต่อมาสังคมเปลี่ยนแปลงไปเป็นการซื้อขายสินค้าอื่น ๆ และเป็นแหล่งท่องเที่ยว เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในตลาดที่มีคนหลากหลายเชื้อชาติเข้ามาเกี่ยวข้อง ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในพื้นที่ เช่น สถานศึกษาไม่เพียงพอ บริการด้านสาธารณสุขไม่ทั่วถึง และปัญหาจราจร (1.3) การเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อม คือ การเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมที่ตลาดโรงเกลือเป็นทุ่งนา ป่าละเมาะ สลับด้วยจอมปลวก พื้นที่เต็มไปด้วยท่อนระเบิด ต่อมา มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อม โดยมีอาคารเพิ่มขึ้นมากมายในบริเวณตลาด เพื่อเป็นสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลงด้านถนนหนทางและเส้นทางคมนาคมเข้าสู่ตลาดโรงเกลือ โดยการตัดถนนเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความสะดวกสบายและเพิ่มความเร็วในการเดินทางของผู้ที่เกี่ยวข้องกับตลาดและนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น มีนักท่องเที่ยวประชาชนและแรงงานชาวกัมพูชาจำนวนมากเข้ามาในพื้นที่ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมซึ่งเกิดปัญหาเพิ่มมากขึ้น คือ ขยะมากพื้นที่ไม่สะอาด การจราจรแออัด 2) แนวทางพัฒนาตลาดโรงเกลือคือ 2.1) การพัฒนาทางสังคม ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการพัฒนาตลาด ควรส่งเสริมความสามัคคี ควรส่งเสริมความเป็นอยู่และสุขภาพ ควรเพิ่มสถานศึกษา เพิ่มสถานบริการสาธารณสุขจัดจราจร (2.2) การพัฒนาทางเศรษฐกิจ ควรสนับสนุนด้านการค้าขาย สร้างความเป็นธรรม ส่งเสริมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนปรับปรุงระบบภาษีของภาครัฐ เพิ่มความเร็วในการคืนภาษี ทั้งภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีนำเข้า เพิ่มความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวและผู้ค้า 2.3) การพัฒนาทางสิ่งแวดล้อม ควรพัฒนาภูมิทัศน์ของและสภาพแวดล้อมของตลาด ป้องกันมลพิษและของเสียกำจัดขยะรักษาความสะอาด จัดระเบียบการจราจร จัดระเบียบการค้า เพิ่มความมีระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่ และส่งเสริมระบบสาธารณสุขปลอดภัย

พลอยชมพู จิตติยาภรณ์ (2553) ศึกษาวิจัยเรื่อง มีการสื่อสารชุมชนท่องเที่ยวยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำคลองลัดมะยม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและบทบาทของการสื่อสารของชุมชนตลาดน้ำคลองลัดมะยมเพื่อศึกษารูปแบบและบทบาทของการสื่อสารขององค์กรภายนอกชุมชนตลาดน้ำคลองลัดมะยมและเพื่อศึกษาประสิทธิผลของการสื่อสารของชุมชนและการสื่อสารขององค์กรภายนอกชุมชนตลาดน้ำคลองลัดมะยม ขอบเขตการวิจัย คือ ชาวชุมชนผู้ค้าและคนนอกชุมชนที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับตลาดน้ำคลองลัดมะยมซึ่งตั้งอยู่บนถนนตลิ่งชัน-บางระมาด (ซอยสุขาภิบาล-บางระมาด) บริเวณถนนกาญจนาภิเษก ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารของชุมชนและการสื่อสารขององค์กรภายนอกชุมชนมีส่วนสำคัญที่ทำให้ชุมชนตลาดน้ำคลองลัดมะยมสามารถพัฒนาชุมชนตนเองจากเดิมที่เกือบจะถูกซื้อพื้นที่ทำกินไปหมดกลับมาประสบความสำเร็จกลายเป็นชุมชนท่องเที่ยวยั่งยืนที่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางโดยการสื่อสารของชุมชนแบ่งได้เป็นการสื่อสารระหว่างคนในชุมชนมี 5 รูปแบบ คือ สื่อบุคคล สื่อการประชุม ใบปลิว เสียงตามสาย และสื่อกิจกรรมกับการสื่อสารระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนมี 5 รูปแบบ คือ สื่อบุคคล ใบปลิว เสียงตามสาย

สื่อสถานที่ และสื่อกิจกรรม ทั้งนี้พบว่า การสื่อสารของชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ธรรมชาติและวิถีชุมชนชาวคลองและบทบาทในการสร้างอัตลักษณ์ชุมชนและตอกย้ำจุดเด่นให้กับสินค้าการท่องเที่ยว ส่วนการสื่อสารขององค์กรภายนอกชุมชน ได้แก่ การสื่อสารของกองการท่องเที่ยวสำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร การสื่อสารของบางกอกฟอรัม และการสื่อสารของสื่อมวลชนต่างมีรูปแบบการสื่อสารที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ สื่อที่ผลิตสำหรับชุมชนโดยเฉพาะ เช่น สื่อบุคคล สื่อกิจกรรม เป็นต้น รวมถึงสื่อที่องค์กรมีอยู่และสื่อมวลชน โดยแบ่งรูปแบบการสื่อสารขององค์กรภายนอกตามวัตถุประสงค์ได้ 4 รูปแบบ คือ การสื่อสารเพื่อปรึกษาหารือแนวทางในการพัฒนาชุมชน การสื่อสารเพื่อให้ความรู้แก่คนในชุมชน การสื่อสารเพื่อกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม และการสื่อสารเพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับชุมชนและตลาดน้ำคลองลัดมะยม ทั้งนี้พบว่า การสื่อสารขององค์กรภายนอกชุมชนมีบทบาทโดยเฉพาะ 3 บทบาท ได้แก่ บทบาทในการระดมทุนเพื่อการพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน บทบาทในการสร้างเครือข่ายให้ชุมชนเพื่อขยายและแลกเปลี่ยนความรู้และบทบาทในการสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน นอกจากนี้พบว่า การสื่อสารของชุมชนและการสื่อสารขององค์กรภายนอกชุมชนมีประสิทธิผลในระดับหนึ่ง เป็นผลมาจากการใช้สื่อบุคคลที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารระดับต่าง ๆ การใช้รูปแบบการสื่อสารที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน รวมถึงการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกต่าง ๆ อย่างไรก็ตามยังคงมีปัญหาและอุปสรรคบางประการในการสื่อสารที่ส่งผลให้ประสิทธิผลในการสื่อสารยังคงอยู่ในวงแคบเฉพาะในชุมชนและละแวกใกล้เคียง ไม่ว่าจะเป็นอุปสรรคในการสื่อสารของชุมชน ได้แก่ สัดส่วนการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนยังค่อนข้างน้อย หรือปัญหาในเชิงเทคนิคต่าง ๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ที่ไม่ได้มีการสื่อสารให้ทราบกันอย่างทั่วถึง อุปกรณ์การสื่อสารที่กำลังไม่เพียงพอที่จะส่งสารไปได้ไกล การสื่อสารของชุมชนไปยังนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนที่ค่อนข้างเป็นการสื่อสารเชิงรับมากกว่าเชิงรุก อุปสรรคในการสื่อสารขององค์กรภายนอกชุมชน ได้แก่ การที่ชุมชนไม่ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนที่ชัดเจนทั้งยังขาดบุคลากรที่จะเข้ามาทำหน้าที่สื่อบุคคลเพื่อสืบทอดแนวคิดและการดำเนินงานของแกนนำชุมชน รวมถึงข้อจำกัดของสื่อมวลชนในเรื่องเวลาและพื้นที่ที่ทำให้ไม่สามารถส่งสารไปยังผู้รับสารได้ครบถ้วน ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงได้เสนอแนวทางในการปรับปรุงการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยควรมีการจัดโครงสร้างผู้รับผิดชอบงานฝ่ายต่าง ๆ ให้ชัดเจน มีการพัฒนาบุคลากรขึ้นมาเป็นสื่อบุคคลที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งพัฒนาความรู้ความสามารถของชุมชนในการผลิตสื่อของตนเองที่สามารถเผยแพร่ข่าวสารไปได้กว้างขวางในลักษณะเป็นการสื่อสารเชิงรุกได้มากขึ้น ใช้สื่อหลากหลายเพื่อลดข้อจำกัดของสื่อบางประเภทในขณะเดียวกันก็ควรดำเนินการพัฒนาชุมชนควบคู่กับการปลูกจิตสำนึกความเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกันในหมู่ชาวชุมชนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ชาวชุมชนเกิดความตระหนักในการที่จะร่วมมือกันพัฒนาและอนุรักษ์ชุมชนท่องเที่ยวยั่งยืนแห่งนี้ต่อไปอย่างยาวนาน

ศิริลักษณ์ จันทร์ประเสริฐ (2556) ศึกษาวิจัยเรื่อง การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี มีวัตถุประสงค์เพื่อ

ศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีน ในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี และเพื่อศึกษารูปแบบการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีน ในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี มีขอบเขตการวิจัยคือ ประชากรที่เป็นชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี ตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ตำบลเกาะไร่ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา และตำบลคลองสวน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 1,160 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม ชาวไทยเชื้อสายจีน และผู้นำชุมชนในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี จำนวน 12 คน ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีน ในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี ประกอบด้วย 7 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านการเมือง การปกครอง ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ ปัจจัยด้านการประกอบอาชีพ ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกันและปัจจัยด้านเทคโนโลยี 2. รูปแบบการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีน ในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี ประกอบด้วย 6 รูปแบบคือ รูปแบบด้านการบริโภคอาหาร รูปแบบด้านการแต่งกาย รูปแบบด้านที่อยู่อาศัย รูปแบบด้านภาษา รูปแบบด้านประเพณี และรูปแบบด้านนันทนาการ ซึ่งทำให้ติดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี

ปิยะพงศ์ มั่นกลั่น (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ ในจังหวัดนนทบุรีเพื่อการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพและประเมินศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวประเภทตลาดน้ำของจังหวัดนนทบุรี เพื่อเปรียบเทียบศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของจังหวัดนนทบุรีและเพื่อเสนอแนะแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำในจังหวัดนนทบุรี ขอบเขตการวิจัย ด้านพื้นที่ ที่ศึกษามี 3 บริเวณ คือ ชุมชนโดยรอบตลาดน้ำวัดแสงสิริธรรม ได้แก่ หมู่ที่ 5 ชุมชนบ้านลาดสิงห์หมู่ที่ 10 ชุมชนบ้านสุเหร่าใหญ่ ชุมชนโดยรอบตลาดน้ำไทรน้อย ได้แก่ หมู่ที่ 5 ตำบลไทรน้อยหมู่ที่ 1 ตำบลคลองขวางและชุมชนโดยรอบตลาดน้ำวัดตะเคียน ได้แก่ หมู่ที่ 3 ชุมชนวัดตะเคียนหมู่ที่ 4 ชุมชนวัดโบสถ์ ด้านเนื้อหาสาระศึกษาถึงศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำในจังหวัดนนทบุรี 3 แห่ง ได้แก่ ตลาดน้ำวัดแสงสิริธรรม ตลาดน้ำไทรน้อย และตลาดน้ำวัดแสงสิริธรรม ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมของทุกปัจจัยแล้วตลาดน้ำทั้ง 3 แห่งมีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลางโดยตลาดน้ำไทรน้อยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.67 รองลงมาคือตลาดน้ำวัดตะเคียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 และตลาดน้ำวัดแสงสิริธรรมมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.25 ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบระดับคะแนนในแต่ละด้านระหว่างแหล่งท่องเที่ยวทั้งสามแห่งแล้วพบว่า ทางด้านทรัพยากรนั้นตลาดน้ำวัดแสงสิริธรรมมีความโดดเด่นมากที่สุดโดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 โดยเฉพาะการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีคะแนนสูงสุดเต็ม 5.00 ในขณะที่ทางด้านทางด้านการบริการนั้นตลาดน้ำไทรน้อยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ

3.50 และมีความโดดเด่นทางด้านการบริการทางการท่องเที่ยวซึ่งมีคะแนนจากการประเมินเท่ากับ 4.00 สำหรับในด้านการบริหารนั้นตลาดน้ำไทรน้อยนั้นมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเช่นเดียวกันโดยมีค่าเท่ากับ 3.00 และมีความโดดเด่นทางด้านการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนซึ่งมีคะแนนจากการประเมินเป็น 3.00 เท่ากันและในด้านการตลาดนั้นพบว่าตลาดน้ำวัดตะเคียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.25 โดยมีความโดดเด่นที่แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นทางด้านการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นซึ่งมีคะแนนจากการประเมินเท่ากับ 4.00

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดในชุมชน หรือชุมชนดั้งเดิมในสังคมไทย เป็นการศึกษาตลาดที่เกิดขึ้น ก่อตั้ง ดำรงอยู่ของตลาดโดยพัฒนาขึ้นจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมทันสมัยด้วยการพัฒนาทางเศรษฐกิจจนเติบโต การปรับเปลี่ยนรูปแบบวิถีชีวิตแบบเดิมเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย เปลี่ยนแปลงพัฒนาส่งผลให้ชุมชนมีเศรษฐกิจดีขึ้น

2.4.3 งานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดในสังคมไทย

งานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดในสังคมไทย มีดังนี้

สุพร บุญปก (2551) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนากิจกรรมนันทนาการ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนา กิจกรรมนันทนาการ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมนันทนาการ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 10 กิจกรรม มีขอบเขตการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมนันทนาการ บริเวณตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ในด้านการจัดการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านราคา ด้านบุคลากร ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านความปลอดภัยและด้านการคมนาคม โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ สิ่งดึงดูดที่ทำให้เดินทางมาท่องเที่ยวคือบรรยากาศที่ร่มรื่น และกิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวสนใจมากที่สุด คือ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านบริเวณตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง โดยระดับความพึงพอใจกิจกรรมนันทนาการทั้ง 10 กิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด 7 ด้าน นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นว่าแนวทางการพัฒนาที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ส่งผลต่อการพัฒนากิจกรรมนันทนาการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีและสามารถสร้างรายได้เข้าสู่ชุมชนอีกด้วย จากการวิพากษ์ของที่ประชุมผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าเป็นด้านราคา เหมาะสม ด้านการคมนาคมสะดวก แต่ควรปรับปรุงระบบการจราจร ด้านความปลอดภัยดี แต่ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ในวันอาทิตย์ ด้านบุคลากร มีคุณสมบัติดี แต่มีจำนวนน้อยเกินไป ด้านการจัดการ การจัดกิจกรรมนันทนาการอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ควรเพิ่มโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรม โดยจัดเป็นแพ็คเกจมากขึ้น ด้านการประชาสัมพันธ์ควรมีแผนพับแนะนำกิจกรรม ด้านสถานที่ ควรมีแผนที่ให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งจัดกิจกรรม เพื่อที่จะเข้าร่วมกิจกรรมได้

จริยาวัฒน์ โลหะพุนตระกูล (2551) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน ด้วยการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวคิดและความเป็นมาของชุมชนกับการดำเนินงาน เพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโดยชาวบ้านและองค์กรในระดับท้องถิ่น เพื่อศึกษาปัจจัยในด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการสร้างและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน และเป็นแนวทางการพัฒนา และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน ท้องถิ่นอื่นต่อไป ขอบเขตการวิจัย คือ พื้นที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และพื้นที่ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ แหล่งท่องเที่ยวของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งทั้งหมด และองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ประกอบด้วย ข้อมูลที่เกี่ยวกับแนวคิดและความเป็นมาของชุมชนกับการดำเนินงานเพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยชาวบ้านและองค์กรในระดับท้องถิ่นและปัจจัยในด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการสร้างและพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและทีมงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต. บางน้ำผึ้ง ผู้นำท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชมรมชาติที่เกี่ยวข้องกับแหล่ง ท่องเที่ยว ผู้จำหน่ายสินค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ผู้จัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ใช้เวลาเริ่มตั้งแต่เดือน มีนาคม 2550 จนถึงเดือน มีนาคม 2551 เป็นระยะเวลา 1 ปี ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ดำเนินการโดยองค์การบริหาร ส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนเรื่องผลผลิตไม่มีที่จำหน่าย สินค้าราคาตกต่ำ และ หลังจากมีแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแล้ว สามารถแก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชนเรื่องผลผลิตทาง เกษตรได้ เพราะมีการสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ด้านปัจจัยที่ส่งเสริมให้การ พัฒนาประสบความสำเร็จพบว่า ปัจจัยภายนอกซึ่งได้แก่กระแสการส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ของภาครัฐ ที่สร้างความต้องการในการท่องเที่ยวของภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการ ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวระดับท้องถิ่นนั้น ทำให้เกิดกระแสการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น และปัจจัยภายในของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคือพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติมีเอกลักษณ์ทางท้องถิ่น เพราะเป็นพื้นที่สวนเกษตรดั้งเดิมแบบยก ท้องร่อง ซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ของภาครัฐมาตั้งแต่ปี 2520 และการมีผู้นำที่เข้มแข็งมีความมุ่งมั่นในการ พัฒนา และเป็นผู้นำอย่างเป็นทางการ คือ นายก อบต.นั้น สามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงสามารถขยายผลการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไปเชื่อมโยงกับการ พัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง เช่น การพัฒนาด้านคมนาคม สาธารณูปโภคต่าง ๆ การรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น และผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดเป็น ผู้มีอัธยาศัยดี มีน้ำใจพูดคุยตอบคำถามนักท่องเที่ยวอย่างเต็มใจ จนเป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว จึงกล่าวได้ว่าผู้จำหน่ายสินค้านอกจากขายสินค้าแล้วยังเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ที่ดีให้แก่แหล่งท่องเที่ยว อีกทางหนึ่ง ในส่วนของกระบวนการจัดการเพื่อบรรลุตามองค์ประกอบ 4 ด้านของการเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน อันได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านพื้นที่ท่องเที่ยว 2) องค์ประกอบด้านการ

จัดการ 3) องค์ประกอบด้านกิจกรรม กระบวนการ 4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ทำได้ดีในหลายด้าน โดยด้านที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม คือ การส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนพัฒนาตลาดน้ำและการประเมินผลร่วมกันระหว่างองค์กรและผู้จำหน่ายสินค้า เพื่อสร้างการเรียนรู้ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างครบวงจรแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นด้านสิ่งแวดล้อม และเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

อรรถพล ยวนขุนทด (2555) ศึกษาวิจัยเรื่อง พัฒนาการของชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการของชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี และความสำคัญของชุมชนตลาดคลองสวนทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน และเพื่อศึกษาถึงปัญหาและผลกระทบที่ตามมาจากการเปลี่ยนแปลงของชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี การศึกษาวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ ขอบเขตการวิจัยประกอบด้วย ส่วนที่หนึ่งคือ บริเวณพื้นที่หมู่ 1 บ้านตลาดคลองสวน ในความดูแลของเทศบาลตำบลคลองสวน อำเภอบางปะกง จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนที่สอง อยู่ในบริเวณพื้นที่หมู่ 6 บ้านตลาดคลองสวน ตำบลเทพราช และส่วนที่สาม คือ หมู่ 1 บ้านปากคลองแขวงกลัน และหมู่ 4 บ้านคลองสวน ตำบลเกาะไร่ อำเภอบ้านโพธิ์ ซึ่งส่วนที่สองและส่วนที่สามอยู่ในความดูแลของเทศบาลตำบลเทพราช จังหวัดฉะเชิงเทรา และได้ค้นคว้าข้อมูลและทำการลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูลที่สำคัญ ๆ รวมถึงการสัมภาษณ์ชาวบ้าน ชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการของชุมชนตลาดคลองสวนนั้น เกิดขึ้นตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เริ่มมีการขุดคลองประเวศบุรีรมย์ ในปี พ.ศ. 2421 และสร้างขื่อตกลองให้ประชาชนสามารถร่วมบริจาคเพื่อจับจองพื้นที่ในการอยู่อาศัยได้ เมื่อคลองสร้างเสร็จแล้ว ทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2444 ได้มีการสร้างตลาดขึ้นเป็นห้องแถวชั้นเดียวและปรับปรุงให้เป็นห้องแถวสองชั้นในเวลาต่อมา ตลาดแห่งนี้ได้กลายมาเป็นศูนย์กลางการค้าทางน้ำที่มีขนาดใหญ่ จำหน่ายสินค้านานาชนิด เป็นจุดพักสินค้าและจุดนัดพบของคนในพื้นที่และชาวต่างถิ่นที่เข้ามาแวะพักอาศัยกันมากมาย แต่เมื่อเริ่มมีการพัฒนาเกิดขึ้น ในปี พ.ศ. 2517 เกิดการสร้างถนนหนทาง ก็ส่งผลให้การคมนาคมทางน้ำซบเซาลง ต่อมาในภายหลัง รัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและ ช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ชุมชนตลาดคลองสวนจึงได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้กลายมาเป็น สถานที่ท่องเที่ยวอย่างที่เห็นในปัจจุบัน โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นได้ส่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ชุมชนตลาดคลองสวนเปิดตลาดค้าขายสินค้าอีกครั้งทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น มีอาชีพที่หลากหลายขึ้น มีการติดต่อกับชาวต่างถิ่นผ่านตลาดคลองสวน ชุมชนตลาดคลองสวนแห่งนี้ได้กลับมาคึกคักมีชีวิตชีวาอีกครั้ง

บงอร ทาประเสริฐ (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง ตลาดน้ำวัดลำพญา: การจัดการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนตลาดน้ำวัดลำพญา ตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม และเพื่อศึกษาการจัดการตลาดน้ำวัดลำพญาเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ขอบเขตการวิจัย คือ ผู้อาวุโสในชุมชน 10 คน และเจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 10 คน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง ส่วนผู้ประกอบการ 20 คน ประชาชนในชุมชน 20 คนและนักท่องเที่ยว 40 คน เลือกแบบบังเอิญ รวมจำนวน 100 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันชุมชนตลาดน้ำวัดลำพญา มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบชนบทดั้งเดิมประเพณีวัฒนธรรมยังยึดแบบแผนแบบไทยชุมชนมีศักยภาพในการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดีเนื่องจากชุมชนนี้อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร มีการคมนาคมขนส่งที่สะดวกสบาย ชุมชนมีหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยใช้หลักการจัดการแบบเป็นระบบ คือให้คนในท้องถิ่นยึดหลักคุณธรรมความดี ร่วมกันรักษาแม่น้ำลำพญาและสภาพแวดล้อมของวัด สมาชิกของชุมชนแสดงความมีน้ำใจโดยการยอมเสียสละเงินเพื่อพัฒนาตลาดน้ำให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง มีการรักษาสีเขียวและระบบนิเวศ มีคณะกรรมการจัดการที่มีคุณธรรมสามารถควบคุมไม่ให้ตกเป็นทาสในวัตถุ สมาชิกในชุมชนเน้นการใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตเพื่อให้ตลาดน้ำวัดลำพญาเกิดการพัฒนาไปในทางที่ดี องค์กรชุมชนมีแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำ วัดลำพญา มีวัด ชุมชน และองค์กรท้องถิ่นร่วมกันจัดการท่องเที่ยวโดยมีเจ้าอาวาสวัดลำพญาเป็นประธาน และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำวัดลำพญา ส่วนกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมด้านการฝึกอาชีพ กิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น โดยมีนักท่องเที่ยวมาฝึกหัดวิธีการสานตะกร้าจากผักตบชวา กิจกรรมการแสดงดนตรีไทย ประเพณีไทยและวิถีชีวิตพื้นบ้าน เช่น การแสดงหุ่นกระบอก พิพิธภัณฑโบราณไทยรูปปั้นรูปแกะสลักภาพเขียนสถาปัตยกรรมของวัด นอกจากนี้ทางวัดยังจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมาร่วมกิจกรรมโดยการวาดรูปภาพต่าง ๆ ภายในวัดและภาพตลาดน้ำยามเย็น และส่งเสริมแหล่งผลิตทางศิลปหัตถกรรมโดยจัดเป็นเทศกาลเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเลือกซื้อสินค้าราคาถูก ชมวิถีชีวิตชาวบ้าน ทำบุญไหว้พระถวายสังฆทาน เชิญชวนให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมเล่นเกม เช่น เทศกาลปีใหม่ เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลลอยกระทง และเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวอนุรักษ์แม่น้ำลำพญา มีกิจกรรมท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวสนใจตามที่ตลาดน้ำลำพญาเสนอแนะ เช่น การล่องเรือชมธรรมชาติ ล่องเรือเรียนธรรมะจากพระ มินตรีและการเต็นรำ เช่น การฟ้อนรำ การรำวงแบบของไทย เป็นที่สนใจ บนเรือจัดให้มีกิจกรรมล่องเรือ สอนรำหุ่นกระบอกแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจโดยเฉพาะ

การจัดการตลาดน้ำวัดลำพญาเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ต้องมีการเชื่อมโยงเครือข่ายกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเพื่อขยายโอกาสทางการตลาดเป็นการเกื้อกูลกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัดเดียวกัน คือการเชื่อมโยงเครือข่ายกับตลาดดอนหวาย มีคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำวัดลำพญา มีแผนใหม่ในการดำเนินการมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่แน่นอน บทบาทการมีส่วนร่วมแต่ละภาคส่วน มีเจ้าอาวาสวัดลำพญา พระภิกษุสามเณร สภาวัฒนธรรมตำบลลำพญา และผู้อำนวยการเจ้าหน้าที่โรงเรียน ผู้อำนวยการครู นักเรียนนักท่องเที่ยว คนในพื้นที่ พ่อค้าแม่ค้าการท่องเที่ยว ภาคกลางเขต 1 เจ้าหน้าที่รัฐให้

งบประมาณสนับสนุน มีแผนท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดลำพญาศัตรู 3 แผน แบบที่ 1 เดินทางโดยนั่งรถประจำทางแบบที่ 2 เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว แบบที่ 3 เดินทางนั่งรถตู้ประจำทาง ซึ่งแต่ละแผนนี้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ เริ่มออกจากจุดที่กำหนดและปลายทางอยู่ที่ตลาดน้ำวัดลำพญา

โดยสรุปผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้แนวทางการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในชุมชน เด็ก และเยาวชนให้รักและหวงแหนทรัพยากรและมรดกทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรส่งเสริมแผนการท่องเที่ยวชุมชนให้มีกิจกรรมตลอดทั้งปีเพื่อเพิ่มรายได้ชุมชน และควรร่วมกันประชาสัมพันธ์เอกลักษณ์ของตลาดน้ำวัดลำพญาเพื่อให้เกิดการพัฒนาท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวทางน้ำสามารถใช้ข้อเสนอนี้ไปพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวของตนได้

ปิยะฉัตร อุหาสะ (2553) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอลำดวน จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดทำแผนพัฒนาตลาดน้ำและงบประมาณสนับสนุนของเทศบาลเมืองคลองแห การกำหนดราคาคุณภาพมาตรฐานสินค้าที่จำหน่ายในตลาดน้ำคลองแห และผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากที่สุด ขอบเขตการวิจัย คือ พื้นที่เทศบาลเมืองคลองแห อำเภอลำดวน จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้ประกอบการค้าในตลาดน้ำ ทั้งในเรือ และบนฝั่ง กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ตลาดน้ำคลองแห ผู้บริหารเทศบาลเมืองคลองแห ผู้นำชุมชน ด้านเนื้อหา คือ บริบท และพัฒนาการของตลาดน้ำต่าง ๆ ในประเทศไทย ปัจจัย และองค์ประกอบในการพัฒนาตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านคุณภาพและมาตรฐานสินค้าของผลิตภัณฑ์สินค้าตลาดน้ำที่นักท่องเที่ยวสนใจ ผลการวิจัยพบว่า แผนพัฒนาตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเทศบาลเมืองคลองแหเป็นแผนที่ยังไม่ได้มีการจัดทำเป็นแผนแม่บทที่สามารถมองได้อย่างเป็นระบบและครอบคลุมในทุกมิติ ในการดำเนินการวางแผนและจัดทำแผนเพื่อการพัฒนาตลาดน้ำยังมีการดำเนินการภายใต้การไม่ชัดเจนในเรื่องข้อมูลและความเข้าใจในแนวนโยบายของผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ ส่วนงบประมาณในการพัฒนาตลาดน้ำของเทศบาลเมืองลำดวนพบว่ามีจำนวนจำกัด การพัฒนาจึงมีการดำเนินการและใช้งบประมาณอย่างไม่เป็นทิศทางและเป็นระบบ โดยดำเนินการเฉพาะด้านตามโครงการที่มีงบประมาณกำหนดไว้ตามข้อเทศบัญญัติเท่านั้นและเป็นโครงการที่ตรงกับความต้องการของผู้บริหารของเทศบาลด้านราคาและมาตรฐานของสินค้า พบว่าส่วนใหญ่มีราคาเหมาะสมและได้มาตรฐาน แต่ยังคงต้องได้รับการตรวจสอบมาตรฐานจากหน่วยงานที่รับผิดชอบจากต่อเนื่อง ตลอดจนจะต้องพิจารณาหาจุดขายใหม่ ๆ และพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าที่มีจำหน่ายอยู่เดิมให้มีคุณภาพและมาตรฐานดียิ่งขึ้น ส่วนผลิตภัณฑ์ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมากที่สุด จะเป็นประเภทอาหารของท้องถิ่น สิ่งที่นักท่องเที่ยวอยากให้มีจำหน่ายเพิ่มเพื่อให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอันจะนำไปสู่การคงอยู่และเจริญเติบโตของตลาดน้ำ

อย่างยั่งยืนเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทสินค้าทำมือ สินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น สินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของตลาดน้ำ

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาด กล่าวถึง ชุมชนริมน้ำที่เจริญขึ้นจากการพัฒนาชุมชนและการสร้างตลาดน้ำ ผู้ในชุมชนผูกพันกับสายน้ำ อาชีพเกษตรเป็นอาชีพหลัก มีคนอพยพเข้ามามากขึ้น มีรูปแบบชีวิตเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก และมีพัฒนาตลาดเป็นแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งการศึกษาวิถีชีวิตของคนในตลาดที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจะนำแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยเรื่อง การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีแนวทางการวิจัยที่ชัดเจน

บทที่ 3

การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี

ตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นตลาดที่เก่าแก่และมีความสำคัญต่อชาวชุมชนที่อาศัยอยู่ในตลาดคลองสวน 100 ปี ตลาดคลองสวน 100 ปี มีการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงตลอดมา โดยผู้วิจัยจะได้ศึกษาการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 การเกิดขึ้นของตลาดคลองสวน 100 ปี

3.1.1 การเข้ามาอยู่อาศัยของชาวชุมชนอพยพรุ่นแรก

3.1.2 การขยายตัวของตลาดคลองสวน 100 ปี

3.2 การดำรงอยู่ของตลาดคลองสวน 100 ปี

3.2.1 การดำรงอยู่ด้วยการค้าขายของพ่อค้าแม่ค้า

3.2.2 การดำรงวิถีการดำเนินชีวิตของพ่อค้าแม่ค้า

3.2.3 การดำรงอยู่โดยการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีจีน

3.3 การเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี

3.3.1 การเปลี่ยนแปลงการค้าขายสินค้า

3.3.2 การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในตลาดคลองสวน 100 ปี

3.3.3 การเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมประเพณีจีน

3.1 การเกิดขึ้นของตลาดคลองสวน 100 ปี

ชุมชนตลาดคลองสวนเป็นชุมชนเก่าแก่ ถือกำเนิดในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองประเวศน์บุรีรมย์ในปี พ.ศ. 2420 และแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2423 ทำให้ประชาชนเริ่มอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพิ่มมากขึ้น เกิดเป็นชุมชนตลาดคลองสวน ซึ่งตั้งอยู่บริเวณริมคลองประเวศน์บุรีรมย์ มีพื้นที่เชื่อมต่อกันระหว่างตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา และตำบลคลองสวน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ (สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2537 : 38-39) จากการศึกษพบว่า ตลาดคลองสวน 100 ปี เกิดจากการอพยพเข้ามาของคนหลายกลุ่ม โดยเฉพาะชาวจีนที่อพยพเข้ามาและมีการชักชวนญาติหรือคนที่รู้จักให้เข้ามาประกอบอาชีพค้าขายที่ตลาดแห่งนี้จนกลายมาเป็นตลาดน้ำถึงทุกวันนี้ ดังผลการศึกษาต่อไปนี้

3.1.1 การเข้ามาอยู่อาศัยของชาวชุมชนอพยพรุ่นแรก

ตลาดคลองสวนเป็นชุมชนโบราณที่มีอายุกว่า 100 ปี เป็นชุมชนที่มีคุณค่า มีความหมาย และมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากชุมชนตลาดอื่น เป็นชุมชนที่ประกอบไปด้วยชาวไทย

หลายเชื้อชาติ เช่น ชาวไทยจีน ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยพุทธ ซึ่งในสมัยก่อน ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใดก็ตามสามารถหลอมรวมและผสมผสานอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขเรื่อยมา จนกลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่ตั้งต่ังก่อนสงครามโลกครั้งที่สองจนถึงปัจจุบัน (อุดม เขยกิจวงศ์. 2553 : 201)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็่นว่า ชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี ประกอบด้วยผู้คนหลายเชื้อชาติ ส่วนใหญ่จะอพยพมาจากถิ่นอื่นและต่างประเทศ หนึ่งในกลุ่มคนที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในตลาดแห่งนี้ก็คือ คนจีนที่อพยพมาจากประเทศจีนมาอยู่ในประเทศไทยแล้วย้ายถิ่นมาประกอบอาชีพค้าขายในตลาดแห่งนี้ เห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“เมืองจีนสมัยก่อนมันจน เมื่อก่อนคนที่ก่อตั้งคนแรกก็คือพ่อของผม พ่อมาจากเกาะไหหลำของเมืองจีน มาอยู่ที่ชลบุรีมาก่อน มีเพื่อนของพ่อชักชวนมาเปิดร้านที่ตลาดคลองสวน 100 ปีนี้ แล้วพ่อมีความสามารถในการทำทองแล้วก็เลยเปิดร้านขายทอง ในสมัยก่อนทองคำเป็นแร่ที่หายาก มีปริมาณน้อย ประกอบกับคุณสมบัติที่คงทน และสวยงามจึงทำให้ทองคำเป็นแร่โลหะที่มีค่า ติราคาให้เป็นมูลค่า ซื่อขายแลกเปลี่ยนกับมูลค่าสินค้านอื่นได้ในสมัยก่อนเคยใช้ทองคำเป็นทุนสำรองในการผลิตธนบัตรของประเทศต่าง ๆ แต่ปัจจุบันได้เลิกใช้ไปแล้ว”

(ทอง ธนสุทธิเวศย์. 15 มิถุนายน 2562: สัมภาษณ์)

ภาพที่ 1 ประวัติความเป็นมาของตลาดคลองสวน 100 ปี

ที่มา: CUI XIN (ศิลปินสุภา) ถ่ายเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2562 ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ตลาดคลองสวน 100 ปี มีชาวจีนที่อพยพจากประเทศจีนมาอาศัยอยู่ก่อนแล้ว และได้มีการชักชวนเพื่อนชาวจีนในท้องถิ่นอื่น ๆ ให้มาตั้งรกรากและประกอบอาชีพค้าขายที่ตลาดน้ำแห่งนี้ ซึ่งชาวจีนเหล่านั้นได้ใช้ความสามารถของตนในการประกอบอาชีพ เช่น การมีฝีมือเป็นช่างทอง มาทำสินค้าขาย และได้สืบทอดกิจการต่อกันมาจากพ่อถึงรุ่นลูกหลาน เป็นชาวจีนรุ่นที่สอง ที่ยังดำรงอาชีพและฝีมือการผลิตเครื่องทอง ต่อมาก็พัฒนาเป็นเครื่องทองเหลืองตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน เช่นเดียวกับพ่อค้าแม่ค้าที่ขายสินค้าประเภทอื่น ๆ

นอกจากนี้ตามประวัติศาสตร์ยังได้กล่าวว่า คนจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยมี 5 กลุ่ม คือ แต่จิว กวางตุ้ง ฮกเกี้ยน ไหล่ล่า และแคะ ใน 5 กลุ่มนี้ คนจีนแต่จิวอพยพเข้ามาในประเทศไทยมากที่สุด แต่ในประเทศจีน คนแต่จิวเป็นชาวจีนกลุ่มน้อย มีประชากรน้อยกว่าจีนกวางตุ้ง ในตลาดคลองสวน 100 ปี มีคนจีนอพยพเข้ามามี 3 กลุ่ม คือ แต่จิว ไหล่ล่า และแคะ เห็นได้จาก คำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ในตลาดแห่งนี้มีคนไทยเชื้อสายจีนมากกว่าคนไทย ชาวจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในตลาดแห่งนี้เป็นชาวจีนแต่จิว ไหล่ล่า และแคะ คนแต่จิวมีจำนวนมากที่สุด คนไหล่ล่าและคนแคะจำนวนพอ ๆ กัน คนจีนแต่จิวเป็นคนที่มียี่ห้อโด่งดังไปทั่วประเทศจีนและทั่วโลก เพราะคนแต่จิวยิ่งใหญ่ด้วยสติปัญญา ฉลาด มีความรู้ ความสามารถ และมีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง”

(ธานินทร์ อังวัชรปรากกร. 15 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 2 ประวัติความเป็นมาของตลาดคลองสวน 100 ปี

ที่มา: CUI XIN (ศิลปินสุภา) ถ่ายเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2562 ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์สรุปได้ว่า พ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลองสวน 100 ปี ส่วนใหญ่เป็นคนจีนที่บรรพบุรุษของตนเป็นชาวจีนอพยพมาจากประเทศจีน และส่วนใหญ่เป็นชาวจีนแต้จิ๋ว รองลงมาคือ แคะ และไหหลำ คนจีนแต้จิ๋วที่มาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยมีสติปัญญาและมีความรู้ความสามารถหลายอย่างจึงทำให้คนจีนแต้จิ๋วมีบทบาทและมีชื่อเสียงมากกว่าคนจีนกลุ่มอื่น ๆ

บรรพบุรุษของพ่อค้าแม่ค้าชาวจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี ที่อพยพจากประเทศจีน ส่วนใหญ่อพยพเข้ามาประเทศไทยในระหว่างสมัยรัชกาลที่ 3 ถึงสมัยรัชกาลที่ 5 และส่วนใหญ่มาจากภาคใต้ของประเทศจีน เช่น แต้จิ๋ว กวางตุ้ง ฮกเกี้ยน ไหลำ และแคะ เนื่องจากประสบปัญหาด้านผลผลิตทางการเกษตรที่ตกต่ำ เกิดภาวะข้าวยากหามาแพง และภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นบ่อย ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“พ่อผมมาจากเมืองจีนเกาะไหหลำ แม่ผมเป็นคนไทย ผมเกิดที่ตลาดนี้ สมัยก่อนที่ตลาดนี้มีคนจีนมากกว่าคนไทย ในตลาดนี้ คนจีนมาจากแต้จิ๋ว ไหลำ และแคะ ผมปีนี้อายุ 86 ปี เป็นรุ่นที่ 2 สาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวจีนต้องอพยพก็คือ ความไม่สงบภายใน เกิดศึกสงคราม ผลผลิตทางการเกษตรที่ตกต่ำ เกิดภาวะข้าวยากหามาแพง อีกทั้งยังมีภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในประเทศจีน มีทั้งภัยแล้ง อุทกภัย ภัยจากศัตรูพืชที่รุนแรง ภัยจากอากาศที่แปรปรวนในบางปี และราชภัย ส่งผลให้ชาวจีนต้องอพยพออกจากถิ่นเดิม บางส่วนหนีไปยังส่วนอื่น ๆ ของประเทศ และบางส่วนได้หนีออกไปนอกประเทศ”

(ทนงธน สุทธิเวช. 15 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 3 ทางเข้าประตูตลาดคลองสวน 100 ปี

ที่มา: CUI XIN (ศิลปินสุภาพ) ถ่ายเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2562 ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้บรรพบุรุษของพ่อค้าแม่ค้าชาวจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี อพยพมาอาศัยอยู่และประกอบอาชีพค้าขายที่ตลาดแห่งนี้ก็คือ ปัญหาที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของพวกเขา เช่น ความไม่สงบภายในประเทศ การเกิดศึกสงครามที่ทำให้พวกเขาใช้ชีวิตไม่ปลอดภัย อีกทั้งยังมีภัยธรรมชาติอีกหลายประการ เช่น ภัยแล้ง อุทกภัย ภัยจากศัตรูพืชที่รุนแรง ภัยจากอากาศที่แปรปรวนในบางปี และราชภัย ส่งผลให้พวกเขามีความรู้สึกว่า ไม่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข มีชีวิตที่ลำบากมากหรืออาจจะเสียชีวิตได้ จากปัญหาดังกล่าวได้ทำให้พวกเขาต้องอพยพหนีมาอยู่ที่ประเทศไทยเพื่อจะได้ชีวิตใหม่ที่ดีกว่าเก่า แม้ว่า พวกเขาจะต้องจากบ้านเกิดของตัวเองก็ตาม

สรุปได้ว่า บรรพบุรุษของชาวจีนในตลาดน้ำคลองสวน 100 ปี เป็นชาวจีนที่อพยพมาจากภาคใต้ของประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาวจีนแต้จิ๋ว นอกจากนี้เป็นกลุ่มชาวจีนไหหลำและจีนแคะ โดยที่บรรพบุรุษของพวกเขามาตั้งแต่มัธยมศตวรรษที่ 3 ถึงมัธยมศตวรรษที่ 5 สาเหตุของการอพยพก็คือ หนีจากการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก มีภัยธรรมชาติ และราชภัย ที่ทำให้พวกเขาต้องประสบกับความทุกข์ยาก เมื่ออพยพเข้ามาได้ทำงานเป็นกรรมกร และต่อมาก็ได้หันมาค้าขายสร้างตัวเองจนมีฐานะดีขึ้น และได้แต่งงานกับคนไทย ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การเกิดขึ้นของตลาดคลองสวน 100 ปี ในช่วงต้นนั้นมาจากพ่อค้าแม่ค้าที่เป็นชาวจีนอพยพจากประเทศจีนเข้ามาประกอบอาชีพค้าขายที่ตลาดแห่งนี้ และได้ชักชวนเพื่อนหรือชาวจีนที่ตนรู้จักให้มาค้าขายที่ตลาดแห่งนี้อีกด้วย ส่งผลให้ตลาดแห่งนี้ขยายตัวเป็นตลาดที่ใหญ่ขึ้นมีสินค้าต่าง ๆ หลากหลายมากขึ้น

3.1.2 การขยายตัวของตลาดคลองสวน 100 ปี

จากการอพยพเข้ามาค้าขายของชาวจีนที่ส่งผลให้ตลาดแห่งนี้มีการขยายตัวมากขึ้น ประกอบกับในอดีตประเทศไทยได้มีการติดต่อค้าขายกับประเทศจีน คนจีนได้นำสินค้าจากประเทศจีนหลากหลายประเภทเข้ามายังประเทศไทย ทำให้การค้าขายมีความเจริญรุ่งเรืองและมีการขยายตัวของตลาดทั่วไป โดยเฉพาะตลาดคลองสวน 100 ปี เห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ในสมัยก่อน ประเทศไทยทำการค้าสำเภากับประเทศจีน มีการนำผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ของจีนเข้ามายังประเทศไทย ซึ่งทำให้สินค้าและวัฒนธรรมจีนสามารถเผยแพร่ภายในประเทศไทย”

(เพ็ญพัฒน์ ชวัญใจพานิช. 23 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยกับประเทศจีนมีการค้าขายแลกเปลี่ยนด้านเศรษฐกิจกันมานานแล้ว ปัจจุบันเองที่ทำให้พ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลองสวน 100 ปี มีสินค้าจำหน่ายมากขึ้น และวิถีชีวิตของชาวจีนที่ตลาดแห่งนี้ก็มีความผสมกลมกลืนกับวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยมากขึ้น โดยเฉพาะคนในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี สามารถร่วมกันประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดการขยายตัวของตลาดคลองสวน 100 ปี จากตลาดเล็ก ๆ ที่มีสินค้าไม่มากนัก กลายเป็นตลาดที่ใหญ่และมีสินค้าหลากหลายชนิดมากขึ้น

อีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ตลาดคลองสวน 100 ปี ขยายตัวมากขึ้นก็คือ รัฐบาลไทยในอดีตได้ให้สิทธิแก่กลุ่มชนชาติจีนเท่าเทียมกับชนชาติไทย ดังนั้น จึงทำให้ชาวจีนสามารถทำการค้าขายในประเทศไทยได้อย่างอิสระมากขึ้น ประกอบกับชาวไทยไม่นิยมทำการค้าขาย จึงทำให้ชาวจีนขยายการค้า มีตลาดที่ทำการค้าขายใหญ่มากขึ้น กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าที่เป็นลูกหลานของชาวจีนได้สืบทอดการค้าขายจากบรรพบุรุษและมีการสื่อสารกับชาวไทยทั้งในชุมชนตลาดคลองสวนและคนในถิ่นอื่น ๆ ที่มีซื้อขายสินค้าที่ตลาดแห่งนี้ ส่งผลให้ตลาดคลองสวน 100 ปี มีการขยายตัวมากขึ้น ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ในประเทศไทย คนที่ทำการค้าขายที่ตลาดน้ำส่วนใหญ่เป็น คนไทยเชื้อสายจีน บรรพบุรุษของพวกเราเราทำการค้าขาย ตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยและแต่งงานกับคนไทย ทำให้สามารถร่วมกิจกรรม ต่าง ๆ ในสังคมไทยได้มากขึ้น ด้วยเหตุผลนี้ จึงทำให้ตลาดของเรามีการขยายตัวมากขึ้น”

(อนุชิต เปญจศิริวรรณ. 23 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า พ่อค้า แม่ค้า หรือผู้ประกอบการค้าขายต่าง ๆ ในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่มีบรรพบุรุษเป็นชาวจีนอพยพ และชาวจีนที่อพยพเข้ามายังประเทศไทยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพค้าขาย ต่อมาชาวจีนอพยพส่วนหนึ่งก็ได้แต่งงานกับคนไทย มีวิถีชีวิตที่กลมกลืนกับคนไทย สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับคนไทยได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้พ่อค้าแม่ค้าเหล่านั้นสามารถสร้างเนื้อสร้างตัวจนมีฐานะดีในสังคมไทย เห็นได้จากพ่อค้า แม่ค้าที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี ซึ่งเป็นผู้มีส่วนสำคัญที่ทำให้ตลาดแห่งนี้มีการขยายตัวและความเจริญรุ่งเรืองตามลำดับจนถึงทุกวันนี้

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้ตลาดคลองสวน 100 ปี มีการขยายตัว คือ การติดต่อค้าขายกับประเทศจีน ส่งผลให้มีการนำสินค้าของประเทศจีนมาขายที่ตลาดแห่งนี้มากขึ้น การให้สิทธิในการค้าขายกับคนจีนอย่างเท่าเทียมกับคนไทย ส่งผลให้ชาวจีนซึ่งเป็นคนที่มีความสามารถในการค้าขายเป็นทุนอยู่แล้วมีโอกาสที่จะค้าขายและขยายกิจการของตนเองให้ใหญ่โตมากขึ้น ประกอบกับชาวจีนบางส่วนได้แต่งงานกับคนไทย ส่งผลให้ชาวจีนเหล่านั้นมีช่องทางที่จะขยายกิจการของตนเองได้มากขึ้นโดยอาศัยสามี ภรรยา หรือเครือญาติที่เป็นคนไทยเป็นใบเบิกทาง และส่งผลให้พ่อค้า แม่ค้าชาวจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี มีวิถีชีวิตที่กลมกลืนกับในชุมชนตลาดคลองสวนในด้านเศรษฐกิจ และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับคนไทยได้อย่างแนบสนิท สามารถค้าขายสินค้าได้มากขึ้น ทำให้ตลาดขยายตัวและเจริญมากขึ้น และได้ส่งต่อกิจการการค้าขายของตนให้กับลูกหลานที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นต่อมา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเกิดขึ้นและขยายตัวของตลาดแห่งนี้ที่มีปัจจัยสำคัญมาจากชาวจีนอพยพผู้เป็นบรรพบุรุษและคนไทยเชื้อสายจีนที่เป็นลูกหลานผู้สืบทอดกิจการการค้าขายต่อมาจนถึงปัจจุบัน

3.2 การดำรงอยู่ของตลาดคลองสวน 100 ปี

ตลาดคลองสวนเริ่มต้นจากการมาอยู่อาศัยและการประกอบอาชีพค้าขายของชาวจีนอพยพรุ่นแรกในพื้นที่ตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ต่อเนื่องกับตำบลคลองสวน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ต่อมาได้แต่งงานมีลูกหลาน โดยยังคงมีบ้านเรือนอยู่ที่ตลาดแห่งนี้ และบริเวณใกล้เคียง และยังคงดำเนินชีวิตทำการค้าขายเช่นเดียวกับบรรพบุรุษ ทำให้ตลาดคลองสวนยังคงดำรงอยู่ต่อเนื่องมา จนกระทั่งเรียกว่า ตลาดคลองสวน 100 ปี ในปัจจุบัน การดำรงอยู่ของตลาดน้ำแห่งนี้มีปัจจัยสำคัญมาจากการค้าขายและการดำเนินชีวิตตามแบบบรรพบุรุษของคนไทยเชื้อสายจีน ดังผลการศึกษาที่ได้จากจากคำให้สัมภาษณ์ตามหัวข้อที่ศึกษาต่อไปนี้

3.2.1 การดำรงอยู่ด้วยการค้าขายของพ่อค้าแม่ค้า

ตลาดคลองสวน 100 ปีเป็นตลาดเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของเมืองไทย ประกอบกิจการสืบทอดกันภายในครอบครัวและได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องมากกว่า 100 ปี เป็นตลาดที่เป็นแหล่งจับจ่ายอาหารสด อาหารสำเร็จรูป สินค้าประจำวัน หัตถกรรม ร้านทำของใช้พื้นบ้าน ร้านตัดผมชาย เป็นต้น เมื่อเวลาผ่านไป สินค้าที่ขายมีการเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคม แต่ยังมีสินค้าแบบดั้งเดิมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษของคนไทยเชื้อสายจีน และยังมีขายอยู่ในตลาดคลองสวน 100 ปี ดังข้อมูลคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

1) ร้านอาหาร

ตลาดคลองสวน 100 ปี ในทุกวันนี้ยังคงเป็นตลาดที่มีชีวิตชีวาและเป็นที่น่าสนใจของคนทั่วไป อาหารที่จำหน่ายในตลาดคลองสวน 100 ปี ส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าแม่ค้าทำเอง และบางอย่างพ่อค้าแม่ค้าสร้างยี่ห้อของตนเองเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นบ้าน มีลักษณะของชุมชนท้องถิ่น ใช้ชีวิตธรรมดาและทำด้วยฝีมือชาวบ้าน เช่น ก๋วยเตี๋ยวโบราณ เป็ดพะโล้ กุนเชียง ฮ่อยจ๊อ กาแฟโบราณ ขนมเค้ก ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

ร้านก๋วยเตี๋ยวโบราณ เนื่องจากคนจีนได้อพยพเข้ามาประเทศไทยตั้งแต่อดีต เมื่ออพยพเข้ามาประเทศไทยก็นำอาหารการกินเข้ามาด้วย ลูกหลานชาวจีนที่สืบทอดการขายอาหารจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“เตี้ยของเจ้าเป็นจีนแต่จิว มาจากชัวเถว สมัยก่อนคนจีนที่เข้ามาในประเทศไทย เพราะไม่ชินกับอาหารไทยดังนั้น คนจีนที่อพยพเข้ามาประเทศไทยจึงได้นำอาหารจีนเข้ามาเผยแพร่ด้วย เช่น ก๋วยเตี๋ยวจួយก้วย ข้าวต้ม โดยเฉพาะก๋วยเตี๋ยวได้รับความนิยมจากคนจีน เมื่อมีคนจีนเข้ามาในประเทศไทยจำนวนมากจึงเกิดร้านขายก๋วยเตี๋ยวจนถึงปัจจุบัน เจ้าปีนี้อายุ 62 ปีแล้ว เป็นรุ่นที่ 2 ร้านเจ้ขายก๋วยเตี๋ยวจนถึงตอนนี้มากกว่า 70 ปีแล้ว เจ้สืบทอดร้านนี้จากเตี้ย ลูกค้าที่มากินก๋วยเตี๋ยวจน

ส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่มาซื้อของที่ตลาดนี้ ปัจจุบันนี้ตลาดคลองสวน
100 ปีเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยวมากินก๋วยเตี๋ยวเยอะ”

(สมศรี ธรรมปราณีสุข. 23 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 4 ร้านขายก๋วยเตี๋ยวโบราณ

ที่มา: CUI XIN (ศิลปินสุภาพ) ถ่ายเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2562 ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ในอดีตเมื่อคนจีนที่อพยพเข้ามายังประเทศไทยก็ได้นำอาหารการกินเข้ามาเผยแพร่ด้วย ก๋วยเตี๋ยวเป็นอาหารจีนอีกประเภทหนึ่งที่มีความนิยมทั้งในหมู่คนไทยเชื้อสายจีน คนไทย และนักท่องเที่ยวที่มาซื้อของหรือท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ในขณะที่เดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของของอาหารประเภทนี้โดยการสืบทอดของลูกหลานชาวจีนที่สืบทอดการขายอาหารประเภทนี้ต่อจากบรรพบุรุษของตน นอกจากนี้ก็ยังสะท้อนให้เห็นว่า ก๋วยเตี๋ยวโบราณก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ตลาดคลองสวน 100 ปี ดำรงอยู่ได้

ร้านเจ๊เจิ้งเป็นร้านก๋วยเตี๋ยวเปิดพะโล้ อยู่ริมคลอง มีขายทั้งก๋วยเตี๋ยวเปิด และเปิดพะโล้เป็นตัว ร้านเปิดตั้งแต่สมัยก่อนจนถึงปัจจุบันนี้ มีประวัติศาสตร์ยาวนาน ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“พ่อของฉันเป็นคนจีนมาจากแต้จิ๋ว สมัยก่อนมาถึงประเทศไทยก็อาศัยอยู่ที่นี้ ตอนแรกเลี้ยงหมู เลี้ยงเป็ด ขายเนื้อหมู เนื้อเป็ด ต่อมาทำเปิดพะโล้ ใช้เรือขายก๋วยเตี๋ยวเปิดพะโล้ตามคลอง เมื่อสร้างตลาดนี้แล้ว ก็เปิดร้านก๋วยเตี๋ยวเปิดพะโล้ตั้งแต่นั้นถึงปัจจุบันนี้ เปิดมานานกว่า 80 ปีแล้ว ซึ่งวิธีทำเปิดพะโล้สืบทอดมาจากพ่อเปิดพะโล้ของเรา เปิดเนื้อแน่น น้ำพะโล้เข้มข้น รสชาติก็ยังคงเดิม ไม่

เปลี่ยนแปลง ฉันทันเป็นรุ่นที่ 3 ตอนนี้อยู่กับคุณป้าดูแลร้าน ร้านที่อยู่คู่กับคลองสวนมาเป็นเวลายาวนาน จุดขายหลัก ๆ ที่ร้านนั้น คือ อร่อย ทำให้มีการบอกต่อ ๆ กัน จะเด็ดแค่ไหนอยากให้มาลองกันเอง”

(รังสิยา ศรีบุญเจริญ. 28 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 5 ร้านก้วยเตี่ยวเป็ดพะโล้

ที่มา: CUI XIN (ศิลาบุสุภา) ถ่ายเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2562 ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ร้านก้วยเตี่ยวเป็ดพะโล้ที่อยู่คู่กับคลองสวนมาเป็นเวลายาวนาน ซึ่งวิธีทำเป็ดพะโล้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็ดเนื้อแน่น น้ำพะโล้เข้มข้น แม้จะเปิดมานานแต่ก็ยังรักษารสชาติแบบดั้งเดิมไว้ ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกแปลกใจที่รสชาติยังคงดีเหมือนแบบโบราณ ก้วยเตี่ยวเป็ดพะโล้ยังสะท้อนถึงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมก้วยเตี่ยวให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้อีกด้วย จึงทำให้นักท่องเที่ยวสนใจและอยากลองชิม ทำให้ร้านก้วยเตี่ยวเป็ดพะโล้ดำรงอยู่ได้

กุนเชียง คือ ไส้กรอกแบบจีน โดยมีวิธีทำแบบดั้งเดิม มักใช้เนื้อหมูติดมันสับหรือบดหยาบ ๆ แล้วปรุงรสเค็มหวาน จากนั้นนำไปกรอกใส่ลงในไส้หมูที่ล้างสะอาด แล้วนำไปอบหรือผึ่งแดดจนแห้ง สามารถเก็บไว้ได้นาน ถือได้ว่าเป็นการถนอมอาหารของคนจีนสมัยโบราณ เป็นสินค้าที่มีการค้าขายในตลาดคลองสวน 100 ปี มานานแล้ว ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ฉันทันเป็นลูกสะใภ้เป็นรุ่นที่ 3 วิธีทำกุนเชียงสืบทอดจากบรรพบุรุษ ร้านนี้เปิดประมาณ 70 ปีแล้ว ตอนนี้อยู่กับคุณป้าดูแลร้าน ร้านที่อยู่คู่กับคลองสวนมาเป็นเวลายาวนาน จุดขายหลัก ๆ ที่ร้านนั้น คือ อร่อย ทำให้มีการบอกต่อ ๆ กัน จะเด็ดแค่ไหนอยากให้มาลองกันเอง”

แดดจนแห้ง สารมารถเก็บไว้ได้นาน ลูกค้าที่มาซื้อกุนเชียงเป็นชาวบ้าน
แถวนี้และนักท่องเที่ยวมาจากที่อื่น”

(ศรित्र แซ่ฟุ้ง. 23 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 6 ร้านกุนเชียง

ที่มา: CUI XIN (ศิลปินสุภาพ) ถ่ายเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2562 ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ร้านกุนเชียงนี้มีประวัติศาสตร์ยาวนาน วิธีทำ
กุนเชียงสืบทอดจากบรรพบุรุษ ตอนนี้อยู่ต่อกิจการโดยรุ่นลูกเป็นรุ่นที่ 3 กับรุ่นที่ 4 กุนเชียงไร่แบ่ง
มีทั้งแบบมีมันกับแบบไร้มัน กุนเชียงสูตรโบราณได้สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมโบราณอาหารด้วย
ในขณะเดียวกัน ก็ได้แสดงถึงภูมิปัญญา ด้านอาหารที่สืบทอดกันมานาน แสดงให้เห็นว่า กุนเชียงสาร
มารถเก็บไว้ได้นานเป็นอาหารที่คนนิยมบริโภคและทำให้ร้านกุนเชียงนี้ยังคงดำรงอยู่ได้ตลอดมา

ร้านฮ้อยจ้อ ฮ้อยจ้อทำจากเนื้อปลูล้วน มีทั้งเนื้อปลูล้วนและเนื้อปูผสมไขปู กลิ่นหอม
และทำจากวัสดุธรรมชาติ มีประโยชน์ต่อร่างกาย เป็นสินค้าที่มีการค้าขายในตลาดคลองสวน 100 ปี
มานานแล้ว และยังได้นำเสนอภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอาหารการกิน ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ร้านของเราขายฮ้อยจ้อ 60 ปีมาแล้ว ฉันเป็นลูกสะใภ้ของ
เจ้าของร้าน สมัยก่อนแฟนฉันเปิดร้านซ่อมวิทยุและเครื่องใช้ไฟฟ้า
หลายอย่าง ต่อมาไม่มีคนมาซ่อมวิทยุแล้ว ก็ช่วยงานกับพ่อขายฮ้อยจ้อ
พ่อก็สอนวิธีทำฮ้อยจ้อให้ฉัน ฮ้อยจ้อ ปูจ๋า ที่ทำจากเนื้อปลูล้วน มีทั้งเนื้อ
ปลูล้วนและเนื้อปูผสมไขปู กลิ่นหอม ยิ่งเจอกับน้ำจิ้มบ้วย อร่อยลงตัว
สมัยก่อนลูกค้าส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านคลองสวน ปัจจุบันนี้มี

นักท่องเที่ยวมาจากที่อื่นมาซื้อฮ้อยจ้อมากขึ้น ร้านเราอร่อย ทำให้มีการบอกต่อ ๆ กัน จะเด็ดแค่ไหนอยากให้มาลองกันเอง”

(นฤมล เหล่าอารักษ์พิบูล. 28 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 7 ร้านฮ้อยจ้อ

ที่มา: CUI XIN (ศิลปินสุภาพ) ถ่ายเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2562 ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ร้านฮ้อยจ้อสืบทอดจากบรรพบุรุษมีประวัติศาสตร์ยาวนาน ที่มีชื่อเสียงโด่งดังของตลาดคลองสวน 100 ปี มีกลิ่นหอม และทำจากวัสดุธรรมชาติ มีประโยชน์ต่อร่างกาย และยังได้นำเสนอภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอาหารการกินให้นักท่องเที่ยวอีกด้วย ซึ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวสนใจและมาซื้อฮ้อยจ้อที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ทำให้ร้านฮ้อยจ้อ ดำรงอยู่ได้

ร้านกาแฟโบราณ ในสมัยก่อนนั้นร้านกาแฟเหมือนจุดนัดพบที่สำคัญ เป็นสถานที่นั่งพูดคุยเรื่องข่าวสารและแลกเปลี่ยนความคิด ปัจจุบันตลาดคลองสวน 100 ปีเป็นแหล่งท่องเที่ยว ร้านกาแฟก็เป็นจุดเด่นที่ทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ร้านกาแฟแป๊ะหลี่ แป๊ะหลี่เป็นชื่อของพ่อ เป็นเจ้าของร้านกาแฟ ฉันสืบทอดจากพ่อถึงปัจจุบันนี้ พ่อมาจากจีนเป็นคนแต่จีว พ่อมีลูกทั้งหมด 9 คน ฉันเป็นลูกที่ 7 ตอนแรกพ่อใช้เรือขายกาแฟ เมื่อสร้างตลาดนี้แล้ว ก็เปิดร้านกาแฟตั้งแต่นั้นถึงปัจจุบันนี้ เปิดมานานกว่า 80 ปีแล้ว บรรยากาศภายในร้านก็ยังคงเหมือนเดิม โต๊ะกาแฟเป็นโต๊ะกลมแบบโบราณ รสชาติแบบดั้งเดิมไว้ ไม่เปลี่ยนแปลง ฉันกับพี่น้องเกิดในตลาดนี้ เมื่อฉันโตขึ้นแล้ว พ่อก็สอนวิธีชงกาแฟให้ฉัน เพราะว่าฉันเป็น

ลูกที่ชอบกาแฟที่สุด ฉันก็ได้สืบต่อร้านกาแฟแป๊ะหลีจากพ่อ ส่วนพี่น้องคนอื่นทำอาชีพอื่น ในสมัยก่อนนั้นร้านกาแฟเสมือนจุดนัดพบที่สำคัญ เป็นสถานที่นั่งพูดคุยเรื่องข่าวสาร แลกเปลี่ยนความคิด ปัจจุบันนี้ตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นแหล่งท่องเที่ยว ร้านกาแฟแป๊ะหลีก็เป็นร้านที่ถูกแนะนำตามเว็บไซต์มากที่สุด”

(เพ็ญพัจน์ ชั่วญใจพานิช. 28 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 8 ร้านกาแฟแป๊ะหลี

ที่มา: CUI XIN (ศิลปินสุภา) ถ่ายเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2562 ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ร้านกาแฟโบราณแป๊ะหลีเปิดร้านตั้งแต่สมัยก่อนถึงปัจจุบันนี้ เปิดมานานกว่า 80 ปีแล้ว ตอนนี้อยู่ต่อกิจการโดยรุ่นลูก เป็นร้านที่ยังคงบรรยากาศแบบเดิมไว้แทบไม่เปลี่ยนแปลง ในสมัยก่อนนั้นร้านกาแฟเสมือนจุดนัดพบที่สำคัญ เป็นสถานที่นั่งพูดคุยเรื่องข่าวสารและแลกเปลี่ยนความคิด ปัจจุบันตลาดคลองสวน 100 ปีเป็นแหล่งท่องเที่ยว ร้านกาแฟแป๊ะหลีก็เป็นจุดเด่นที่ทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี

ร้านขนมเค้ก มีขนมไข่กรอบ เค้ก รสชาติของขนมไข่กรอบ หลายสิบปีผ่านมาแล้วก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลง เค้กทำกันสด ๆ ใหม่ ๆ เนื้อเค้กนุ่ม มีกลิ่นหอม ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ย่าปีนี้อายุ 73 ปีแล้ว สมัยก่อนอยู่แถวคลองสวนทำโรงสี ก็คือสีข้าวเป็นข้าวสาร ต่อมาไม่ทำโรงสีแล้วก็เปลี่ยนทำขนมไข่กรอบ เค้ก เปิดร้านนี้ประมาณ 30 กว่าปีแล้ว ในร้านคนช่วยงานก็คือญาติพี่น้อง อยู่แถวคลองสวนรสชาติของขนมไข่กรอบ เค้ก กลิ่นหอม เค้กทำกันสด ๆ ใหม่ ๆ เนื้อนุ่ม ลูกค้าเป็นแถวชาวบ้านและนักท่องเที่ยวมาจากที่อื่น ชาวบ้านชอบซื้อขนมเพื่อเอาไปใช้ในพิธีแต่งงาน พิธีวันเกิด

นักท่องเที่ยวก็ซื้อเยอะ เพราะว่าในเมืองหากินได้ยาก สมัยก่อนลูกค้าส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านคลองสวน ปัจจุบันนี้มีนักท่องเที่ยวมาจากที่อื่นมาซื้อมากขึ้น”

(สุนันทา แสนเจริญ. 15 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 9 ร้านขนมเค้ก

ที่มา: CUI XIN (ศิลปินสุภา) ถ่ายเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2562 ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ร้านขนมเค้กเปิดร้านเวลายาวนาน มีลักษณะเฉพาะของชุมชนท้องถิ่นที่หากินได้ยาก ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจ และดึงดูดนักท่องเที่ยวมาซื้อขนมเค้กสด และแสดงให้เห็นว่า มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในชุมชนบริเวณแถวนี้ แสดงถึงภูมิปัญญาของชาวบ้านในตลาดคลองสวน 100 ปี การมาซื้อขนมไทยไปใช้ในพิธีที่สำคัญคือ พิธีแต่งงาน พิธีวันเกิดต้องมาซื้อที่ตลาดคลองสวน 100 ปี เนื่องจากคนไทยก็นิยมใช้ขนมในพิธีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพิธีแต่งงานหรือพิธีต่าง ๆ ซึ่งเป็นประเพณีและวัฒนธรรมตั้งแต่สมัยโบราณสืบทอดจนถึงปัจจุบัน ทำให้ร้านขนมเค้กนี้ยังคงดำรงอยู่ได้ตลอดมา

2) สินค้าใช้สอยประจำวัน

ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี มีสินค้าที่ใช้สอยในชีวิตประจำวันดึงดูดความสนใจจากคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวมากมาย เช่น มีร้านโชห่วย ร้านเสื้อผ้า ร้านขายสินค้าไหว้เจ้า และอื่น ๆ อีกหลายชนิด ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

ร้านโชห่วย ตลาดคลองสวน 100 ปี ยังมีร้านโชห่วย อีกหลายร้านที่สร้างเสน่ห์และยังเป็นเอกลักษณ์ของตลาดคลองสวน 100 ปี ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“เจ้าเกิดที่ตลาดนี้ เมื่อเจ้าเกิดก็มีร้านโชห่วยนี้แล้ว พ่อแม่เป็น

คนจีน มาจากแต่จิว ร้านโชห่วยแห่งนี้ตั้งแต่พ่อแม่สืบทอดถึงรุ่นเรามี 70 กว่าปีแล้ว ขายปลีกขนาดเล็ก เครื่องปรุงอาหาร ของเล่น มีขายหลายสิ่งหลายอย่างที่ต้องใช้เป็นประจำวัน ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นชาวบ้าน แถวนี่ ปัจจุบันตลาดนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยว วันหยุดนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเยอะมาก มาชมความเก่าแก่โบราณของตลาด มาถ่ายรูปร้านโชห่วยเก่า ๆ”

(อุษณีย์ ตั้งทรงศักดิ์. 23 มิถุนายน 2562: สัมภาษณ์)

ภาพที่ 10 ร้านโชห่วย

ที่มา: CUI XIN (ศิลปินสุภา) ถ่ายเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2562 ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ตลาดคลองสวน 100 ปี ยังมีร้านโชห่วย ขายสินค้าประจำวันให้แก่ชาวบ้านของชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปีมีขายปลีกขนาดเล็ก เครื่องปรุงอาหาร ของเล่น และอื่นที่ต้อ่งใช้ในประจำวัน ลูกค้าที่มาซื้อสินค้าที่ร้านโชห่วย ส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี และยังมีนักท่องเที่ยวมาชมความเก่าแก่โบราณและถ่ายรูปที่ร้านโชห่วย ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของตลาดตลาดคลองสวน 100 ปี ส่งผลให้ร้านโชห่วยเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนทำให้ตลาดดำรงอยู่ได้

ร้านตัดเสื้อผ้า ตลาดคลองสวน 100 ปี ยังมีร้านตัดเสื้อผ้าแบบไทย ฝีมือตัดเสื้อผ้าแบบไทยสืบทอดจากบรรพบุรุษ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ร้านนี้ผมสืบต่อจากพ่อ พ่อเป็นจีนแคะ สมัยก่อนพ่อตัดเสื้อผ้าชาวนา เสื้อผ้าแบบไทยมาขาย เมื่อตอนเด็ก ๆ พ่อก็สอนวิธีตัดเสื้อผ้าให้ผม โตขึ้นแล้วก็ช่วยพ่อตัดเสื้อผ้ามาขายถึงปัจจุบัน ปัจจุบันนี้ไม่ขายเสื้อผ้าชาวนาแล้ว ลูกค้าที่มาซื้อเสื้อผ้าแบบไทยส่วนใหญ่เป็น

ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี และมีคนนอกชุมชนมาซื้อเสื้อผ้าแบบไทย ผมคิดว่า ร้านผมได้ให้ความสะดวกกับชาวบ้านแถวนี้ ทำให้พวกเขาไม่ต้องไปซื้อเสื้อผ้าแบบไทยที่ไกล นอกจากนี้เสื้อผ้าแบบไทยบางทีก็มีนักท่องเที่ยวต่างชาติมาซื้อ ผมคิดว่าเสื้อผ้าแบบไทยสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติให้มาซื้อ เพราะเสื้อผ้าแบบไทยเป็นของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ”

(กิตติ เชนงนรินทร์. 23 มิถุนายน 2562: สัมภาษณ์)

ภาพที่ 11 ร้านตัดเสื้อผ้า

ที่มา: CUI XIN (ศิลปินสุภา) ถ่ายเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2562 ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ตลาดคลองสวน 100 ปี ยังมีการค้าขายสินค้าประจำวันขายให้แก่คนในชุมชน คนนอกชุมชน และนักท่องเที่ยว เช่น เสื้อผ้าแบบไทย ส่วนหนึ่งเป็นสินค้าที่บรรพบุรุษของพ่อค้าแม่ค้าขายอยู่ก่อนแล้ว อีกส่วนหนึ่งก็เป็นสินค้าที่รับมาขายเพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนในชุมชน และเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตน สะท้อนให้เห็นถึงการคงอยู่และการเปลี่ยนของสินค้าตามความต้องการของคนในชุมชน คนนอกชุมชน และนักท่องเที่ยว ทำให้ร้านตัดเสื้อผ้านี้ยังคงดำรงอยู่ได้ตลอดมา

3) สินค้าไหว้เจ้า

ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี มีศาลเจ้าอยู่ 1 แห่ง โรงเจ 1 แห่ง และวัดพุทธ 1 แห่ง คือ วัดคลองสวน ศาลเจ้าชื่อว่า ศาลเจ้าพ่อคลองสวน ศาลเจ้าแห่งนี้ นอกจากจะเป็นที่ประดิษฐานเทพเจ้าที่ชาวบ้านเรียกว่า เจ้าพ่อคลองสวน และเจ้าพ่อกวนอูเทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์แล้ว ยังประดิษฐานเทพเจ้าม้า ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นม้าเล็กเทา ม้าประจำกายของเทพ ศาลเจ้านี้ถือกำเนิดในตระกูลเบ้หรือหม่าที่แปลว่า ม้า คนส่วนใหญ่ที่มาไหว้ สักการบูชามักจะขอพรเกี่ยวกับหน้าที่ การงาน โดยเชื่อว่า จะทำให้

ได้เป็นเจ้าของคนขายคนและมีลูกน้องบริวารที่ดี ศาลเจ้าถือว่าเป็นสถานที่สำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวจีน นอกจากจะเป็นสถานที่ประดิษฐานเทพเจ้าแล้ว ยังเป็นศูนย์รวมของงานประเพณีของคนไทยเชื้อสายจีน อีกด้วย เห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“คนที่มาไหว้ศาลเจ้าแห่งนี้มีจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน คนที่เดินทางมาไหว้ศาลเจ้า บางคนไม่ได้เตรียมธูปเทียนมาก็จะมาซื้อธูปเทียนและเครื่องไหว้อื่น ๆ กับเรา ยิ่งถ้าเป็นงานประจำปีศาลเจ้าพ่อกวนอู คนที่มาไหว้ก็จะยิ่งมากขึ้น”

(กมลทิพย์ วิทยามณีกร. 23 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 12 สินค้าไหว้เจ้า

ที่มา: CUI XIN (ศิลปินสุภา) ถ่ายเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2562 ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของศาลเจ้าในฐานะศูนย์รวมแห่งศรัทธาของคนไทยเชื้อสายจีนและคนไทยในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี และคนในชุมชนอื่น ๆ ที่ศรัทธา มากกราบไหว้ สักการบูชา เป็นสถานที่ใช้จัดกิจกรรมตามเทศกาลหรือประเพณีของชาวจีน เมื่อถึงงานประจำปีศาลเจ้า จะมีคนมาไหว้เจ้าเป็นจำนวนมาก สำหรับกิจกรรมช่วงตรุษจีนนั้นก็จัดอย่างยิ่งใหญ่ทุกปี ที่สำคัญจะมีการย้ายกระถางธูปเจ้าพ่อกวนอูออกไปนอกศาลเพื่อให้คนมาไหว้บูชา เพราะจะมีคนจากทั่วสารทิศแห่กันมาไหว้เป็นจำนวนมาก ทำให้สถานที่คับแคบ และคนส่วนใหญ่จะมาไหว้ขอพรให้เป็นสิริมงคลแก่ชีวิตตนและครอบครัว ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ศาลเจ้าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ตลาดคลองสวน 100 ปี ดำรงอยู่ได้ เนื่องจากทำให้เกิดงานประเพณีตามวัฒนธรรมของชาวจีนหลายประการ เช่น งานเซียว งานตรุษจีน เป็นต้น ซึ่งงานตามประเพณีเหล่านั้นจะต้องใช้เครื่องสักการะหรือเครื่องไหว้เจ้าหลายอย่าง เช่น ธูป เทียน กระดาษเงิน กระดาษทอง รวมถึงอาหารอื่น ๆ ที่นำมาใช้ประกอบพิธีไหว้เจ้าจำนวนมาก เนื่องจากมีคนมาร่วมงานจำนวนมาก บางคนที่ไม่ได้

นำเครื่องสักการะมาก็จะมาหาซื้อที่ตลาดแห่งนี้ ส่งผลให้สินค้าไหว้เจ้าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนทำให้ตลาดดำรงอยู่ได้

4) หัตถกรรม

หัตถกรรมพื้นบ้านที่จำหน่ายในตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นหัตถกรรมที่ทำจากไม้ไผ่เป็นผลผลิตที่สร้างสรรค์ขึ้นจากความชำนาญในงานจักสานของคนในชุมชนคลองสวนและชุมชนอื่นๆ ที่พ่อค้าแม่ค้านำมาขาย ดังคำให้สัมภาษณ์ของเจ้าของร้านขายเครื่องจักสานที่ว่า

“หัตถกรรมส่วนใหญ่ทำขึ้นเพื่อการใช้สอยโดยตรง เช่น เครื่องจักสานที่คนในชุมชนใช้ในชีวิตประจำวันแต่เดิม หัตถกรรมทุกอย่างเป็นสิ่งที่ทำขึ้นเพื่อการใช้สอยในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน”

(นงครัก อลิสาพันธ์. 28 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 13 เครื่องจักสาน

ที่มา: CUI XIN (ศิลปินสุภา) ถ่ายเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2562 ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวให้ข้อสรุปว่า สินค้าประเภทหัตถกรรม เครื่องจักสาน เช่น อับชะลอมกลม ชะลอมสาน ตระกร้าสาน เป็นต้น เป็นงานฝีมือที่ทำขึ้นเพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวัน ซึ่งพ่อค้าแม่ค้านำมาขายที่ตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นสินค้าอีกประเภทหนึ่งที่ได้รับคามนิยมจากคนภายในชุมชนคลองสวน ส่วนใหญ่ชอบซื้อไปใช้ เพราะว่า สะดวกและประหยัด ไม่ต้องใช้ถุงพลาสติก เป็นการป้องกันและลดขยะ ทำให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น เพราะว่า ที่เมืองไทยคนใช้ถุงพลาสติกกันจำนวนมาก และเครื่องจักสานที่ตลาดคลองสวน 100 ปี มีลวดลายหลายแบบ ลูกค้านสามารถเลือกซื้อได้ตามใจชอบ ดังนั้น สินค้าประเภทนี้จึงเป็นสินค้าอีกประเภทหนึ่งที่ทำให้ตลาดแห่งนี้ดำรงอยู่ได้

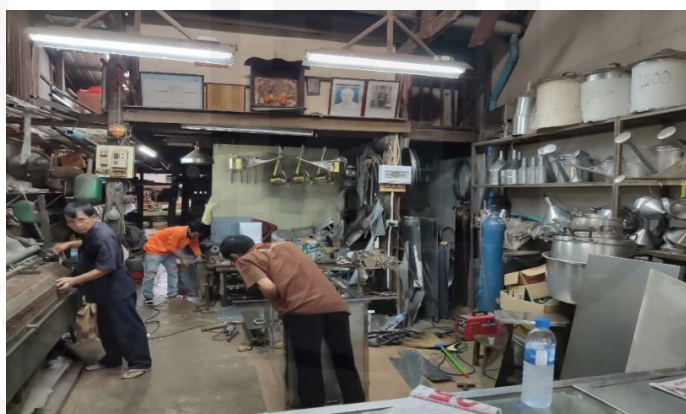
5) ร้านทำของใช้พื้นบ้าน

ร้านทำรางน้ำฝนเป็นร้านทำของใช้พื้นบ้านของตลาดคลองสวน 100 ปี งานฝีมือที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษสืบทอดให้ลูกหลาน เป็นสินค้าคุณภาพดี มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในชุมชนบริเวณแถวนี้ ดึงคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ผมทำรางน้ำฝนหลายสิบปีแล้ว งานฝีมือสืบทอดจากพ่อ พ่อมาจากจีนเป็นคนแต่จิว ร้านนี้เปิดประมาณ 60 ปีมาแล้ว นอกจากทำรางน้ำฝน ยังมีการทำหม้อก๋วยเตี๋ยว ฝาซึ้ง บั้วรดน้ำผัก กรวยน้ำมัน กรวยน้ำฝน แครงรดน้ำผัก สุ่มซักน้ำมัน กระจบองตักน้ำ ชุมชนชาวบ้านแถวนี้ก็รู้จักร้านนี้ของเรา ใครสร้างบ้านใหม่ ใครเปิดร้านขายก๋วยเตี๋ยว ก็เลยมาสั่งทำรางน้ำฝน ทำหม้อก๋วยเตี๋ยว”

(วิวัฒน์ ธรรมปลาฉิมสุข. 28 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 14 ร้านทำรางน้ำฝน

ที่มา: CUI XIN (ศิลปินสุภาพ) ถ่ายเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2562 ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ร้านทำรางน้ำฝนงานฝีมือที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ นอกจากทำรางน้ำฝน ยังมีการทำหม้อก๋วยเตี๋ยว ฝาซึ้ง บั้วรดน้ำผัก กรวยน้ำมัน กรวยน้ำฝน แครงรดน้ำผัก สุ่มซักน้ำมัน กระจบองตักน้ำ เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษสืบทอดให้ลูกหลาน มีคุณภาพดี งานฝีมือสวย มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในชุมชนบริเวณแถวนี้ แสดงถึงภูมิปัญญาของชาวบ้านในตลาดคลองสวน 100 ปี และทำให้ร้านทำรางน้ำฝนนี้ยังคงดำรงอยู่ได้ตลอดมา

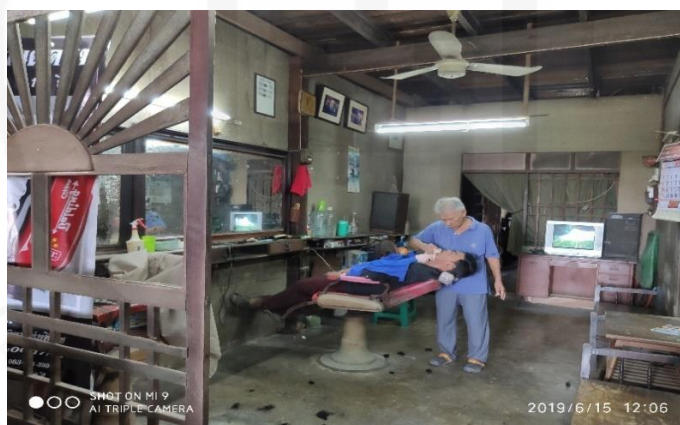
6) ร้านตัดผมชาย

ร้านตัดผมชาย มีบรรยากาศเก่าแก่โบราณ ประวัติศาสตร์ยาวนาน วิธีตัดผมชายสืบทอดจากบรรพบุรุษ ดึงคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ผมปีนี้ อายุ 80 ปีแล้ว เมื่อผมเกิดมาพ่อก็มีร้านนี้แล้ว ผมเป็น ลูกชายคนโต พ่อก็สอนวิธีตัดผมชายให้ผม อยากให้ผมมีฝีมืออาชีพ เพื่อมาหากินได้ สมัยก่อนตลาดคลองสวนคึกคักมาก ร้านของเรามี ลูกค้ามากมาย คนมาตัดผมตั้งแต่เช้าถึงเย็นก็ไม่ขาดเลย โต๊ะไม้ ตู้ไม้ และกระจกก็เป็นแบบโบราณดั้งเดิม เปลี่ยนเพียงอย่างเดียวก็คือเก้าอี้ ตัดผมชายและลูกค้า เพราะเก้าอี้ใช้ทุกวัน เสียง่าย แล้วลูกค้า เปลี่ยนเป็นคนแก่แล้ว ตอนนี้ตลาดคลองสวน 100 ปีเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยวมาชมมาถ่ายรูปร้านตัดผม มองบรรยากาศ เก่าแก่”

(ตำรวจ จันทรประเสริฐ. 15 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 15 ร้านตัดผมชาย

ที่มา: CUI XIN (ศิลปินสุภาพ) ถ่ายเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2562 ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ร้านตัดผมชายประวัติศาสตร์ยาวนาน วิธีตัดผมชายสืบทอดจากบรรพบุรุษ มีบรรยากาศเก่าแก่โบราณ ทำให้นักท่องเที่ยวอยากให้เห็น อยากจะสัมผัสสักครั้ง ด้วยมนต์เสน่ห์ของร้านตัดผมชายแบบโบราณ แม้ว่าปัจจุบันนี้มีร้านตัดผมชายทันสมัยมากมาย แต่ก็มีคนบางส่วนนิยมตามหาอดีตที่ล่องผ่านมาแล้วหลายสิบปี ร้านตัดผมชายที่มีอายุมากกว่า 80 ปี จะมีบรรยากาศในอดีต เหมือนย้อนกลับไปสมัยก่อน

สรุปได้ว่า ชุมชนในตลาดคลองสวน 100 ปี ขายสินค้าหลากหลายประเภททั้งอาหารสด อาหารสำเร็จรูป สินค้าประจำวัน และหัตถกรรม ร้านทำของใช้พื้นบ้าน ร้านตัดผมชาย รวมถึงสินค้าอุปโภคและบริโภคประเภทอื่น ๆ ที่เป็นสินค้าเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของชาวบ้าน ดังนั้น ตลาด

คลองสวน 100 ปี จึงเป็นตลาดที่เน้นการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคตลอดมา นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่า สินค้าประเภทต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ตลาดคลองสวน 100 ปี ดำรงอยู่ได้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอีกด้วย

3.2.2 การดำรงวิถีการค้าเนินชีวิตของพ่อค้าแม่ค้า

ในอดีตแม่น้ำลำคลองเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของคนไทยโดยทั่วไป อาจจะได้ด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ในที่ราบลุ่มภาคกลางมีแม่น้ำ ลำคลองหลายสายที่หล่อเลี้ยงชีวิตคนไทย ถึงแม้ว่าในปัจจุบัน วิถีชีวิตของคนในชุมชนริมฝั่งแม่น้ำ ลำคลองจะเปลี่ยนไป แต่วิถีชีวิตของชาวไทยริมน้ำบางส่วนก็ยังคงอยู่ ซึ่งสามารถพบเห็นได้ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นตลาดน้ำหรือการล่องเรือชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ริมแม่น้ำและคลองเล็ก ๆ โดยเฉพาะชีวิตประจำวันของคนไทยที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ที่ยังคงดำเนินชีวิตคล้ายกับวิถีชีวิตของคนไทยริมน้ำทั่วไป แต่ก็มีความแตกต่างบ้างตามชาติพันธุ์ของการเป็นคนไทยเชื้อสายจีน

การค้าขายและการอาศัยอยู่ที่ตลาดน้ำคลองสวน 100 ปี ของพ่อค้าแม่ค้าในอดีตจะอาศัยการเดินทางเรือเป็นหลัก เดิมทีมีการเดินทางทางน้ำที่คับคั่ง ทำให้การค้าขายเจริญก้าวหน้า พ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนในรุ่นต่อมาจึงดำเนินชีวิตโดยอยู่อาศัยที่ชั้นบนของร้านค้า ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ในอดีต ชาวตลาดจะอาศัยอยู่ริมคลอง มีชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับเรือ เช่น การค้าขายทางเรือ การขนส่งสินค้าต่าง ๆ ด้วยเรือ มีการใช้เรือจับปลาและพักอาศัยอยู่ที่บ้านเรือนที่สร้างอยู่บนฝั่งคลอง”
(ประทุม ศรีธีระเนตร. 15 มิถุนายน 2562: สัมภาษณ์)

ภาพที่ 16 แม่น้ำลำคลองของตลาดคลองสวน 100 ปี

ที่มา: CUI XIN (ศิลาปัสสุภา) ถ่ายเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2562 ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

จากตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า วิถีชีวิตของพ่อค้าแม่ค้าในชุมชนแห่งนี้มีความสัมพันธ์กับตลาดริมน้ำที่ใช้ประกอบอาชีพ มีการอยู่อาศัยที่ร้านค้าที่สร้างอยู่ริมฝั่งคลอง และหาอาหารจากคลองที่มีสัตว์น้ำอุดมสมบูรณ์โดยใช้เรือเป็นพาหนะสำคัญในการสัญจรและการประกอบอาชีพ

คนจีนได้อพยพเข้ามาประเทศไทยตั้งแต่อดีต และได้นำอาหารการกินเข้ามาด้วย เพราะความไม่คุ้นชินกับอาหารไทย ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ในอดีต คนจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย เพราะไม่ชินกับอาหารไทย จึงได้นำอาหารจีนเข้ามาด้วย เช่น ก๋วยเตี๋ยว จู๋ก๋วย ข้าวต้ม เป็นอาหารจีนที่คนจีนนำเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย ซึ่งเป็นอาหารที่คนจีนนิยมรับประทานกันมาก เมื่อมีคนจีนเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น จึงได้เกิดร้านขายก๋วยเตี๋ยว จู๋ก๋วย ข้าวต้มขึ้นจนถึงปัจจุบัน”

(บุญเรือง จิรวัดน์กุล. 23 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า คนจีนที่อพยพเข้ามาประเทศไทยในช่วงแรกมีอาหารกินตามอาหารการกินแบบจีน ซึ่งคนจีนได้นำอาหารจีนเข้ามาประเทศไทยและได้เผยแพร่อาหารจีนในประเทศไทยด้วย เช่น จู๋ก๋วย ข้าวต้ม จู๋ก๋วย คือ ขนมถ้วยแบบจีน ทำจากแป้งข้าวเจ้านึ่งสุก เวลาขายตักใส่กระชังโรยหน้าด้วยกระเทียม หัวไชโป้วสับละเอียด และปรุงรสด้วยซีอิ้วดำ เป็นของกินเล่นที่นิยมในหมู่คนจีน เพราะอิมท้องและราคาถูก หาซื้อได้จากแม่ค้าหาบเร่ ส่วนข้าวต้มจะเป็นอาหารหลักของคนจีน สำหรับคนจีนที่มีรายได้น้อยจะนิยมรับประทานข้าวต้ม เนื่องจากข้าวต้มมีราคาถูกและกินแล้วอิมท้อง เนื่องจากในอดีตคนจีนที่อพยพเข้ามาประเทศไทยมีชีวิตลำบาก จึงต้องอาศัยอาหารการกินแบบง่าย ๆ ที่มีราคาไม่แพง ซึ่งจากการสังเกตและข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า พ่อค้าแม่ค้าชาวไทยเชื้อสายจีนที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ยังทำอาหารและขนมจีนรับประทานในชีวิตประจำวัน และในช่วงเทศกาลต่าง ๆ ตามประเพณีวัฒนธรรมของคนจีน รวมถึงอาหารและขนมจีนเหล่านี้ก็มีวางขายในตลาดแห่งนี้ด้วย ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ปัจจุบันที่บ้านของฉันทยังทำอาหารจีน เมื่อฉันทยังเด็ก ๆ อาม่าก็ทำอาหารจีนให้กิน และสอนให้ฉันททำอาหารจีนด้วย ปกตินอกจากจะทำอาหารจีนกินแล้ว เรายังกินขนมจีนด้วย ในเทศกาลจีนตามประเพณี จะมีการกินขนมจีน เช่น เทศกาลเรือมังกร กินบ๊ะจ่าง วันไหว้พระจันทร์ กินขนมไหว้พระจันทร์ ขนมจีนพวกนี้ฉันทซื้อที่ตลาด เพราะฉันททำไม่เป็น”

(กมลทิพย์ วิฑยามณีกร. 23 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า พ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีน นอกจากจะมีอาหารหลักเป็นอาหารจีนแล้ว ยังมีขนมจีนเป็นส่วนหนึ่งของอาหารการกินที่สำคัญมาก และเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดจากสมัยโบราณในประเทศจีน อาหารการกินของพ่อค้าแม่ค้าเชื้อสายจีนเป็นอาหารจีนที่ทำตามบรรพบุรุษและผสมกลมกลืนกับอาหารไทย แสดงให้เห็นถึงการสืบทอดวัฒนธรรมอาหารการกินจากบรรพบุรุษของตนที่อพยพมาจากเมืองจีน แต่ก็มีนัยที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของเรื่องนี้ประการหนึ่งก็คือ ลูกหลานคนจีนที่เป็นคนรุ่น ต่อมาจากบรรพบุรุษที่อพยพมาในยุคแรกบางส่วนทำอาหารจีนและขนมจีนไม่เป็น เนื่องจากสังคมที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ประกอบกับการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมด้านอาหารการกินกับคนไทยในท้องถิ่นต่าง ๆ รวมถึงวัฒนธรรมอาหารการกินของคนชาติอื่น ๆ ที่เข้ามาสู่สังคมไทยมากมาย เป็นปัจจัยทำให้คนไทยเชื้อสายจีนปัจจุบันมีทางเลือกด้านอาหารการกินที่หลากหลายมากขึ้น ส่งผลให้การประกอบอาหารและขนมจีนลดลงในครัวเรือนของคนไทยเชื้อสายจีน และขาดการสืบทอดวัฒนธรรมอาหารการกินแบบจีนไปด้วย แต่ก็เป็นการเปลี่ยนแปลงเฉพาะบางส่วนเท่านั้น โดยเฉพาะเยาวชนรุ่นใหม่ พ่อค้า แม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนบางครอบครัวก็ยังคงมีวิถีชีวิตด้านอาหารเหมือนเดิม กล่าวคือทำอาหาร ขนมจีนรับประทานเอง และบางคนก็ทำอาหารและขนมจีนขายอยู่ที่ตลาดแห่งนี้ ซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตด้านอาหารและขนมจีนที่ยังดำรงอยู่

ตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นตลาดน้ำที่มีชีวิต เป็นชีวิตจริงที่ยังดำเนินไปเหมือนเช่นอดีต ในตลาดยังมีสินค้าที่สะท้อนภาพชีวิตดั้งเดิมแบบชาวบ้านที่อยู่อาศัยในพื้นที่ของตลาดแห่งนี้ และส่วนหนึ่งได้ปรับวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับสังคมที่พัฒนาก้าวหน้า ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ตลาดคลองสวน 100 ปี ยังเป็นตลาดน้ำที่มีวิถีชีวิตเรียบง่าย
ซื้อขายสินค้าทั้งเก่าและใหม่ มีศิลปะทางสถาปัตยกรรมยุคเก่า ตลาดนี้
มีลักษณะเป็นห้องแถวไม้อยู่ริมน้ำ อาคารมี 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นร้านค้า
ขาย ชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย แม่ค้าพ่อค้าที่อาศัยอยู่มาแต่ดั้งเดิม ยังมี
เอกลักษณ์ของความเป็นจีนอยู่ และยังมีสะพานไม้สูง เรียกว่า
สะพานอัศวินชัย สาเหตุที่ต้องสร้างให้สูงชัน ก็เพราะในสมัยก่อน เรือ
ขนส่งสินค้าขนาดใหญ่จะต้องแล่นผ่านคลองนี้เป็นประจำ จึงต้องสร้าง
ให้สูงเพื่อให้เรือขนาดใหญ่แล่นผ่านไปได้ แม้ในปัจจุบัน ไม่มีเรือใหญ่
ผ่านแล้ว ชุมชนก็ยังคงอนุรักษ์สะพานนี้ไว้ให้คงอยู่เป็นอนุสรณ์บนพื้น
น้ำและอยู่กับชุมชนตลาดคลองสวนต่อไป”

(สมทิพย์ อังวัชรปราการ. 23 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 17 ห้องแถวไม้ของตลาดคลองสวน 100 ปี

ที่มา: CUI XIN (ศิลปินสุภา) ถ่ายเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2562 ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแสดงให้เห็นว่า วิถีชีวิตริมคลองของคนในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี มีความเรียบง่าย มีการจับจ่ายซื้อขายสินค้าทั้งเก่าและใหม่อย่างคับคั่ง มีร้านค้าเรียงรายตามเส้นทางเดิน ท่ามกลางบรรยากาศของสถาปัตยกรรมยุคเก่าของชุมชนนั้น คือ ตลาดโบราณ บ้านพักอาศัย สะพานไม้สูง เป็นสถานที่ดึงดูดความสนใจ ทำให้รู้สึกเหมือนย้อนกลับไปเห็นชีวิตในสมัยก่อนอีกครั้ง เมื่อเดินเข้าสู่ตลาดในวันวานแห่งนี้ ซึ่งยังคงสภาพเดิมเหมือนแรกสร้าง รูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของตลาดคลองสวน 100 ปีมีลักษณะเป็นห้องแถวไม้สองชั้นแบบจีนผสมไทยเรียงติดกันหลายคูหา หลังคาทรงปั้นหยา กระจับปี่หรือสังกะสี สร้างตามแนวขนานไปกับห้องแถวไม้สองชั้น ซึ่งเป็นทั้งที่พักอาศัยและร้านค้าที่บรรพบุรุษของพ่อค้า แม่ค้าได้ตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยอยู่มาแต่ดั้งเดิม ชุมชนก็ยังคงอนุรักษ์สะพานไม้สูงไว้ให้คงอยู่เป็นอนุสรณ์บนพื้นน้ำและอยู่กับชุมชนตลาดคลองสวนต่อไป ตลาดโบราณแห่งนี้จึงเต็มเปี่ยมไปด้วยชีวิตชีวาอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ผู้คนในตลาดล้วนเป็นลูกหลานชาวจีนรุ่นแรกที่เข้ามาประกอบอาชีพค้าขายที่ตลาดแห่งนี้ และยังคงยึดอาชีพค้าขายและพักอาศัยอยู่ในตลาดที่บรรพบุรุษของตนสร้างไว้ เป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมที่สืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น

ภาพที่ 18 สะพานอศวาณิชย์

ที่มา: CUI XIN (ศิลปินสุภาพ) ถ่ายเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2562 ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

สรุปได้ว่า วิธีการดำเนินชีวิตของชุมชนในตลาดคลองสวน 100 ปีมีลักษณะเด่นในด้านที่อยู่อาศัย อาหารการกิน สถาปัตยกรรมยุคเก่า ที่อยู่อาศัยของชุมชนที่ค้าขายอยู่ในตลาดแห่งนี้ คือ บ้านริมคลองที่ใช้ประโยชน์จากน้ำ อยู่อาศัยและค้าขายสินค้า ดำรงชีวิตแบบง่าย ๆ อาหารการกินของชุมชนเป็นอาหารที่ทำเองตามแบบบรรพบุรุษ ซึ่งมีการผสมผสานกันทั้งอาหารจีนกับอาหารไทย สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของตลาดแห่งนี้มีลักษณะเป็นห้องแถวไม้สองชั้น รูปแบบจีนผสมไทย เรียงติดกันหลายคูหา หลังคาทรงปั้นหยา และชุมชนก็ยังคงอนุรักษ์สะพานไม้สูงไว้ให้คงอยู่เป็นอนุสรณ์บนพื้นน้ำ และอยู่กับชุมชนตลาดคลองสวนต่อไป สถาปัตยกรรมยุคเก่าของชุมชนคือตลาดโบราณ บ้านพักอาศัย สะพานไม้สูง เป็นสถานที่ดึงดูดความสนใจของผู้คนที่มาเยือน ทำให้รู้สึกเหมือนย้อนกลับไปเห็นชีวิตในสมัยก่อนอีกครั้ง และยังสะท้อนถึงการดำรงอยู่ของวิถีชีวิตแบบเก่า ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษของตนที่อพยพเข้ามาประกอบอาชีพค้าขายที่ตลาดแห่งนี้อีกด้วย

3.2.3 การดำรงอยู่โดยการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีจีน

การรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของบรรพบุรุษของคนไทยเชื้อสายจีนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ตลาดคลองสวน 100 ปี ดำรงอยู่อย่างยาวนานมาจนถึงปัจจุบันโดยอนุรักษ์ผ่านเทศกาลสำคัญและการใช้ภาษาดังต่อไปนี้

1) เทศกาลจีนต่าง ๆ

1.1) เทศกาลตรุษจีน พ่อค้าแม่ค้าชาวไทยเชื้อสายจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี จะปฏิบัติตามประเพณีที่บรรพบุรุษของตนได้ปฏิบัติมา เช่น การแต่งกาย การอวยพร อันเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของชาวจีนที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ ถือได้ว่าเป็นวันที่ชาวจีนได้แสดงความกตัญญูต่อ

บรรพบุรุษและสรรพสิ่ง รวมทั้งเป็นวันที่ทุกคนจะได้รวมญาติ ได้พบปะกับญาติพี่น้องอีกด้วย ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ตลาดนี้ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน วันตรุษจีน เป็นเทศกาลที่สำคัญมากต่อคนไทยเชื้อสายจีน ปัจจุบันนี้ ที่บ้านของฉันทัน ยังฉลองวันตรุษจีน เช่น ทำความสะอาดบ้าน ไหว้เจ้า ให้อั่งเปา ลูกหลาน เมื่อเข้าตรุษของวันปีใหม่ เราจะแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าชุดใหม่ กล่าวคำสวัสดิ์ปีใหม่ และกล่าวคำอวยพรให้กับญาติผู้ใหญ่และผู้อาวุโส ในวันนี้จะพูดแต่คำพูดที่มีความหมายดี ๆ แก่กัน พ่อแม่จะพาเด็ก ๆ ไป คำนับ อวยพรปีใหม่ตามบ้านญาติหรือคนที่สนิทชิดชอบกัน ส่วนผู้ อาวุโสจะอยู่ประจำบ้านเพื่อรอให้ลูกหลานหรือน้องรอง ๆ มาอวยพรปี ใหม่ สิ่งที่ต้องนำติดตัวไปด้วย คือ ส้ม 4 ลูก มีความหมายแสดงถึง ความกลมเกลียว สามัคคี ฝ่ายเจ้าของบ้านจะรับส้มไว้ 2 ลูก และให้ส้ม ของตนตอบแทนกลับไป 2 ลูก เป็นการแลกเปลี่ยนกัน เด็ก ๆ ที่ไปร่วม อวยพรจะได้รับอั่งเปาจากผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโสถ้าใครไม่ได้มาก็จะฝากกับ คนที่มาเอาไปให้”

(บุญเรือง จิรวัดน์กุล. 15 มิถุนายน 2562: สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า การดำรงอยู่ของตลาดคลองสวน 100 ปี ที่เนื่องด้วยประเพณี วัฒนธรรมจีน เพราะพ่อค้า แม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนได้ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมจีนในเทศกาลตรุษจีน เทศกาลแห่งความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ญาติ และคนรู้จักใกล้ชิดในชุมชน ในวันตรุษจีนมีการอวยพรไปตามบ้านญาติและผู้อาวุโส ลูกหลานจะมอบ ส้ม 4 ผล มีความหมายถึงความกลมเกลียว สามัคคี เด็ก ๆ จะได้อั่งเปา ที่หมายถึง การเตรียมความพร้อมสู่การเริ่มต้นสิ่งดี ๆ ในปีต่อไป อันเป็นการสืบต่อวิถีชีวิตตามประเพณีตรุษจีนให้คงอยู่ต่อไป

ชาวจีนถือว่า สีแดงเป็นสีแห่งมงคล ดังนั้น ชาวจีนจึงนิยมมอบของแดงหรืออั่งเปาเพื่อ เป็นการอวยพรให้โชคดีมีสุขในโอกาสต่าง ๆ ในพิธีแต่งงานก็จะใช้กระดาษสีแดง แม้แต่ของขวัญ สินสอดต่าง ๆ ก็จะทำด้วยกระดาษสีแดง เมื่อถึงเทศกาลตรุษจีนจะมีการแจกอั่งเปาทั่วทุกสถานที่ ใน ประเทศจีน มีธรรมเนียมปฏิบัติเกี่ยวกับการให้อั่งเปา คือ ผู้ใหญ่ให้ผู้น้อย ผู้มีรายได้ให้ผู้ที่ยังไม่มีรายได้ ผู้ที่มีครอบครัวแล้วให้กับผู้ที่ยังไม่มีครอบครัว เป็นต้น ธรรมเนียมการแจกอั่งเปา คือ จะต้องนำเงินใส่ ในซองสีแดงเท่านั้น เพราะชาวจีนมีความเชื่อว่า สีแดงสามารถปัดเป่าเคราะห์และนำโชคมาให้ตนเอง และคนไทยเชื้อสายจีนถือกันว่า ตรุษจีนเป็นเทศกาลที่สำคัญที่สุดของชาวจีน เพราะเป็นวันขึ้นปีใหม่ สำหรับพ่อค้าแม่ค้าชาวจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี ยังคงปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ บรรพบุรุษของตนปฏิบัติมา และมีพิธีการต่าง ๆ เพื่อเฉลิมฉลองเทศกาลตรุษจีนดังคำให้สัมภาษณ์ของ แม่ค้าที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ที่ว่า

“ปัจจุบันนี้ ครอบครัวของผมนั้นก็ยังถือวัฒนธรรมและประเพณีจีนตามบรรพบุรุษ เช่น ประเพณีตรุษจีน พวกเรายังมีพิธีการต่าง ๆ เหมือนครั้งที่อยู่ในประเทศจีนเช่นทำความสะอาดบ้านก่อนวันตรุษจีน ในวันตรุษจีนต้องไหว้บรรพบุรุษเหมือนกัน ไหว้บรรพบุรุษโดยการเผากระดาษเงินทอง ธูปเทียน ไก่ต้ม หมู เหล้าจีน ผลไม้ และผู้ใหญ่ เช่น อากังอำมา พ่อแม่ จะจ่ายเงินแต๊ะเอียให้ลูกหลาน ในตอนเย็นครอบครัวใหญ่จะกินข้าวด้วยกัน”

(ธวัชชัย สุขสวัสดิ์. 28 มิถุนายน 2562: สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าจะครอบครัวพ่อค้าแม่ค้าชาวไทยเชื้อสายจีนในตลาดคลองสวน 100 ปีเหล่านี้จะมาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานแล้วก็ตาม แต่พวกเขา ก็ยังถือว่า วันตรุษจีนเป็นเทศกาลสำคัญและมีพิธีการฉลองเหมือนชาวจีนทั่วไป เช่น มีการทำความสะอาดบ้านครั้งใหญ่ เพื่อปิดสิ่งที่ไม่ดีออกไปจากบ้านและต้อนรับสิ่งดี ๆ เข้ามา นอกจากนี้ ยังมีธรรมเนียมปฏิบัติต่อวันตรุษจีนอีกหลายอย่าง ดังคำให้สัมภาษณ์ของแม่ค้าในตลาดคลองสวน 100 ปี ที่ว่า

“เรายังฉลองวันตรุษจีน เพราะว่าวันตรุษจีนเป็นเทศกาลที่สำคัญมากเราก็เหมือนบรรพบุรุษของเราที่ไหว้เจ้า กินข้าวเป็นครอบครัวใหญ่ ผู้ใหญ่ให้อั่งเปาให้ลูกหลาน ตรุษจีนในประเทศไทย คนไทยเชื้อสายจีนจะถือประเพณีปฏิบัติอยู่ 3 วัน คือ วันจ่าย วันไหว้ และวันเที่ยว ก่อนวันตรุษจีน ต้องทำความสะอาดบ้าน เพื่อต้อนรับปีใหม่ ในวันจ่ายไปซื้อของหลายสิ่งหลายอย่างที่ใช้ในวันตรุษจีน วันไหว้จะมีพิธีการไหว้ศาลเจ้า ไหว้บรรพบุรุษ วันเที่ยวครอบครัวก็ออกไปเที่ยวและไปเยี่ยมญาติผู้ใหญ่”

(รัตนา อลิสนันท์. 28 มิถุนายน 2562: สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์จะเห็นถึงวันตรุษจีนเป็นเทศกาลที่สำคัญมากต่อคนไทยเชื้อสายจีน ธรรมเนียมปฏิบัติของวันตรุษจีนในประเทศไทยที่แบ่งออกเป็น 3 วัน ได้แก่ วันจ่าย คือ วันก่อนวันสิ้นปี เป็นวันที่ชาวจีนจะต้องไปซื้ออาหาร ผลไม้ และเครื่องเซ่นไหว้ต่าง ๆ ก่อนที่ร้านค้าทั้งหลายจะปิดร้าน หยุดพักผ่อนยาว วันไหว้ คือ มีพิธีการไหว้ศาลเจ้า ไหว้บรรพบุรุษ วันเที่ยว คือ วันขึ้นปีใหม่ เป็นวันที่หนึ่งของเดือนที่หนึ่งของปี วันนี้คนจีนจะถือ “ป้ายเจีย” เป็นการไหว้ขอพรและอวยพรจากญาติผู้ใหญ่และผู้ที่เคยารพรัก โดยนำส้มสีทองไปมอบให้ สาเหตุที่ให้ส้มก็เพราะส้มออกเสียงภาษาจีนแต้จิ๋วว่า “กิก” หรือภาษาฮกเกี้ยนว่า “ก้าม” ซึ่งไปพ้องกับคำว่า “ความสุขหรือโชคลาภ”

1.2) เทศกาลวันไหว้พระจันทร์ เป็นเทศกาลที่มีความสำคัญสำหรับคนจีนมาอันดับสอง รองจากเทศกาลตรุษจีน ซึ่งตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 ของทุกปี โดยจะตรงกับเดือนกันยายนหรือตุลาคม อยู่ในช่วงกลางฤดูใบไม้ร่วง ชาวจีนจึงเรียกว่า “จงชิว” แปลว่า กลางฤดูใบไม้

ร่วง เป็นประเพณีที่ชาวจีนถือปฏิบัติสืบทอดกันมานับพันปี ซึ่งมีตำนานเล่าขานเกี่ยวกับวันไหว้พระจันทร์มากมาย ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของเทพธิดาฉางเอ๋อเหาะสู่ดวงจันทร์และกระต่ายบนดวงจันทร์

พ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลองสวน 100 ปีส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน พ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนในตลาดคลองสวน 100 ปีนับถือวัฒนธรรมและประเพณีตามบรรพบุรุษ ซึ่งส่วนใหญ่ยังสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีจีน เทศกาลไหว้พระจันทร์มีความสำคัญเป็นอันดับสองรองจากเทศกาลตรุษจีน ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ตลาดนี้พ่อค้าแม่ค้าส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน บ้านของเรายังฉลองเทศกาลไหว้พระจันทร์ตามบรรพบุรุษ เพราะเทศกาลไหว้พระจันทร์เป็นเทศกาลที่สำคัญมากสำหรับชาวจีน เราก็กทำตามที่บรรพบุรุษ เมื่อถึงเทศกาลไหว้พระจันทร์ ครอบครัวจะร่วมกันข้าวด้วยกัน และเราจะไหว้พระจันทร์ที่หน้าบ้าน ของที่ใช้ในการไหว้มีโคมไฟ และสิ่งของเช่นไหว้ เช่น รูป เทียน กระดาษเงิน กระดาษทอง น้ำชาผลไม้ต่าง ๆ และขนมไหว้พระจันทร์ หลังจากไหว้เสร็จแล้ว เราทุกคนในครอบครัวจะกินขนมไหว้พระจันทร์ด้วยกัน”

(พิมพ์นิสา วิสุทธิเสรีวงศ์. 22 กรกฎาคม 2562: สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์สะท้อนถึงพ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลองสวน 100 ปีส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน พ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนในตลาดคลองสวน 100 ปีมีการรักษา ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อของชาวจีนเกี่ยวกับขนมไหว้พระจันทร์ที่เป็นสัญลักษณ์แห่งมงคล เมื่อถึงวันไหว้พระจันทร์ สมาชิกในครอบครัวจะร่วมประทานอาหาร มีพิธีการไหว้พระจันทร์ รับประทานขนมไหว้พระจันทร์ และแสดงให้ถึงพ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนในตลาดคลองสวน 100 ปีให้มีความสำคัญกับความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ทำให้ขนบธรรมเนียม ประเพณีดำรงอยู่ได้

พ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี ยังคงสืบทอดประเพณีไหว้พระจันทร์จากบรรพบุรุษ เมื่อถึงวันไหว้พระจันทร์ สมาชิกในครอบครัวจะร่วมประทานอาหาร ไหว้พระจันทร์ และรับประทานขนมไหว้พระจันทร์ ซึ่งพวกเขาถือว่า เทศกาลไหว้พระจันทร์เป็นวันที่สำคัญยิ่งของครอบครัวอีกวันหนึ่ง เป็นวันที่สมาชิกในครอบครัวได้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน แสดงถึงความสามัคคี และเป็นการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมนี้ให้แก่ลูกหลานต่อมาจนถึงทุกวันนี้ เห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ตลาดคลองสวน 100 ปี ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน เทศกาลจีนเป็นเทศกาลที่สำคัญมากต่อคนไทยเชื้อสายจีน ปัจจุบันนี้ ที่บ้านของฉันทันยังฉลองวันตรุษจีน วันไหว้พระจันทร์ เทศกาล

เซ่งเม้ง จากการสืบทอดของประเพณีเทศกาลจีนของพ่อค้าแม่ค้า แสดงให้เห็นถึงความผูกพันทางความคิดและวิถีปฏิบัติอย่างลึกซึ้งของชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีต่อวัฒนธรรม ความเชื่อทั้งหลาย อันก่อเกิดเป็นเทศกาลประจำปีที่ถูกหลานยังคงปฏิบัติต่อกันมาอย่างเคร่งครัดจนถึงทุกวันนี้ ทำให้หลานไม่ลืมประเพณีจีนและเคารพบรรพบุรุษ”

(สมหมาย บุญศรีพิทักษ์. 22 กรกฎาคม 2562: สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นถึงความเคร่งครัดในการรักษา ปฏิบัติ และสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมของตน แม้ว่า คนจีนที่อพยพเข้ามา และลูกหลานของพวกเขาบางส่วนจะแต่งงานกับคนไทยก็ตาม แต่พวกเขาก็ยังคงรักษาและสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมจีนอย่างไม่ขาดหาย เห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“อากังอามาของผมเป็นคนจีน มาจากซัวเถา ที่มาอาศัยอยู่ในประเทศไทยและ เปิดร้านที่ตลาดคลองสวน ผมเป็นรุ่นที่ 3 ครอบครัวผมยังฉลองเทศกาลจีนต่าง ๆ เช่น เทศกาลไหว้พระจันทร์ก็จะให้ทุกคนในครอบครัวมาพร้อม ๆ กัน แล้วร่วมกันข้าวด้วยกัน ไปไหว้พระจันทร์เหมือนสมัยก่อนอากังอามาที่อยู่ในประเทศจีน และต้องมีพิธีการไหว้บรรพบุรุษ ยังต้องกินขนมไหว้พระจันทร์ เวลาไหว้บรรพบุรุษต้องเตรียมธูป เทียน กระดาษเงิน กระดาษทอง ไก่ หมู เนื้อ ผลไม้ และขนมไหว้พระจันทร์เหมือนอากังอามา”

(สรพงษ์ ลินธารา. 22 กรกฎาคม 2562: สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์นี้แสดงให้เห็นว่า ในครอบครัวพ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ยังคงมีประเพณีฉลองเทศกาลไหว้พระจันทร์ตามประเพณีจีน ซึ่งต้องไหว้บรรพบุรุษเหมือนกับที่ปฏิบัติในประเทศจีนให้สมกับที่ชาวจีนนิยามวันไหว้พระจันทร์ว่า เป็นวันแห่งการอยู่พร้อมหน้าของครอบครัว เพราะพวกเขาเห็นว่า วงกลมของพระจันทร์เปรียบเสมือนการครบถ้วนบริบูรณ์ของครอบครัวนั่นเอง

สรุปได้ว่า สำหรับชุมชนในตลาดคลองสวน 100 ปี แล้ว วันไหว้พระจันทร์ไม่ได้เป็นเพียงประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านานนับพันปีตามความเชื่อเท่านั้น แต่ยังเป็นวันที่สมาชิกในครอบครัวได้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน ได้แสดงความสามัคคี ร่วมรับประทานอาหาร รับประทานขนมไหว้พระจันทร์ด้วยกัน และรอจนถึงเวลาที่จันทร์เพ็ญลอยกระจ่างฟ้าแล้วจึงเซ่นไหว้สักการะเทพยดาที่เชื่อว่าสถิตอยู่บนดวงจันทร์และอธิษฐานให้ครอบครัวกลมเกลียว อยู่เย็นเป็นสุข ดังนั้น พวกเขาจึงยังคงปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามประเพณีและวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ ยึดถือคติความเชื่อและปฏิบัติสืบทอดกันมาจนเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนในตลาดคลองสวน 100 ปี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการดำรงอยู่ของวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี ด้วย

1.3) เทศกาลเซ่งเม้ง วันเซ่งเม้งเป็นประเพณีที่สำคัญของชาวจีนอีกเทศกาลหนึ่ง เนื่องจากเป็นประเพณีที่แสดงถึงความกตัญญูกตเวทิต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วของชาวจีน โดยก่อนวันพิธีจะมาถึง จะมีการทำความสะอาดหลุมฝังศพของบรรพบุรุษ หลังจากนั้น ในวันพิธีจะมีการเซ่นไหว้อาหารหวานคาวที่หลุมฝังศพ เพื่อเป็นการระลึกถึงคุณงามความดีและส่งอาหารให้ของบรรพบุรุษของตนทุกปี เพื่อมิให้บรรพบุรุษอดอยาก เมื่อไปอยู่อีกภพหนึ่ง คนจีนส่วนใหญ่จะหยุดงานมาร่วมพิธีกันพร้อมหน้าพร้อมตา วันนี้จึงถือว่าเป็นวันพบญาติของคนจีนก็ว่าได้ ช่วงเวลาเซ่งเม้ง จะทำในเดือน 5 ระหว่างวันที่ 3 ถึงวันที่ 5 เมษายนทุกปี ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ในเทศกาลเซ่งเม้ง พ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี จะพากันไปไหว้บรรพบุรุษในสุสานที่ฮวงซุ้ยของบรรพบุรุษ หัวหน้าครอบครัวจะเซ่นไหว้บรรพบุรุษที่หน้าฮวงซุ้ยอาหารที่ใช้ ได้แก่ หมูสามชั้นนึ่ง ไก่ต้มหนึ่งทั้งตัว กะเพาะปลา ไข่ต้มย้อมสีแดง เหล้าจีน ขนมถ้วยฟู ผลไม้ เมื่อจัดของเซ่นไหว้เรียบร้อยแล้ว หัวหน้าครอบครัวจะจุดธูป 3 ดอก นั่งคุกเข่า พนมมือถือธูปอัญเชิญบรรพบุรุษมารับของเซ่นไหว้แล้วปักธูปบนพื้นดินหน้าฮวงซุ้ย หลังจากเซ่นไหว้แล้ว ต้องรอให้ธูปหมดดอกจึงเผากระดาษเงิน กระดาษทอง เงินกงเต็ก และจุดประทัดเพื่อบอกกล่าวบรรพบุรุษ เทศกาลเซ่งเม้งเป็นเทศกาลที่สำคัญสำหรับคนไทยเชื้อสายจีน เราต้องไปไหว้บรรพบุรุษทุกปี”

(ชานินทร์ อังวัชรปรากร. 22 กรกฎาคม 2562: สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ประเพณีการเซ่นไหว้หลุมฝังศพบรรพบุรุษของพ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนที่ตลาดคลองสวน 100 ปี มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความกตัญญูกตเวทิต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว และระลึกถึงคุณความดีที่บรรพบุรุษได้กระทำไว้ เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตครั้งเมื่อมีชีวิตอยู่ คอยดูแล ปกป้องรักษาลูกหลานไม่ให้มีอันตราย และมีความเป็นอยู่ที่ดี ลูกหลานจึงต้องทำพิธีไหว้บรรพบุรุษอย่างเคร่งครัดและนำอาหารมาเซ่นไหว้ในเทศกาลเซ่งเม้งทุกปี

สรุปได้ว่า การดำรงอยู่โดยการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณีของพ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นการอนุรักษ์ผ่านเทศกาลสำคัญของชาวจีน ได้แก่ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลไหว้พระจันทร์ และเทศกาลเซ่งเม้ง ที่สืบทอดจากบรรพบุรุษของพ่อค้าแม่ค้า ขนบธรรมเนียม ประเพณีเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อดั้งเดิมที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และยังคงแสดงให้เห็นว่า พ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี ยังให้ความสำคัญกับความกตัญญูต่อบรรพบุรุษและให้ความสำคัญต่อความสามัคคีของครอบครัวที่สร้างความเป็นเอกลักษณ์ให้แก่คนไทยเชื้อสายจีน และยังคง

เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เอกลักษณ์ของความเป็นจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี ยังดำรงอยู่สืบมาจนถึงทุกวันนี้

2) ด้านการใช้ภาษา

ชาวจีนที่อพยพเข้ามาประเทศไทยในช่วงแรกยังคงใช้ภาษาจีนอยู่ แต่เป็นภาษาถิ่นของบ้านเมืองของพวกเขา เช่น คนแต้จิ๋วก็พูดภาษาแต้จิ๋ว และคนกวางตุ้งก็พูดภาษากวางตุ้ง เพื่อให้ตนอยู่ในสังคมไทยได้ พวกเขาจึงจำเป็นต้องเรียนภาษาไทยเพื่อสื่อสารกับคนไทย คนจีนที่อพยพเข้ามาในระยะแรก ๆ ยังมีความรักและความผูกพันกับประเทศจีนอยู่มากจึงทำให้พวกเขายังใช้ภาษาจีนสื่อสารกับลูกหลานภายในครอบครัว แต่ปัจจุบัน เนื่องจากยุคสมัยเปลี่ยนไป การใช้ภาษาถิ่นของกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงตามไป

พ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี ที่ยังสามารถพูดภาษาจีนตามบรรพบุรุษของตนได้ จะใช้ภาษาจีนสื่อสารกับลูกค้าที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนด้วยกัน ดังคำให้สัมภาษณ์ของแม่ค้าคนหนึ่งที่ว่า

“พ่อ แม่ของฉันเป็นคนจีนแต้จิ๋ว มาจากชัวเถา ที่บ้านพ่อกับแม่พูดภาษาแต้จิ๋ว และสอนให้ฉันภาษาแต้จิ๋ว เราก็พูดภาษาแต้จิ๋วได้ ในการค้าขายบางทีก็ใช้ภาษาแต้จิ๋วกับลูกค้า โดยเฉพาะลูกค้าเก่าที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน ร้านนี้ฉันสืบต่อจากพ่อ แม่ เราเปิดร้านขายของที่ตลาดนี้มานานแล้ว ในตลาดนี้พ่อค้าแม่ค้าส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน และชาวบ้านแถวนี้ก็รู้จักกัน เราก็เลยพูดภาษาแต้จิ๋ว”

(อุษณีย์ ตั้งทรงศักดิ์. 22 กรกฎาคม 2562: สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า พ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี บางคนยังคงใช้ภาษาจีนสื่อสารกับลูกค้า เฉพาะลูกค้าที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนด้วยกัน ซึ่งเป็นลูกค้าเก่า ๆ และคนในชุมชนคลองสวนที่ติดต่อซื้อขายกันมานานแล้ว มิได้ใช้กับลูกค้าทั่วไป สำหรับลูกค้าทั่วไปก็จะใช้ภาษาไทยกลางเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังพบว่า คนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี บางคนยังใช้ภาษาจีนสื่อสารกันอยู่ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุที่ยังให้ความสำคัญกับภาษาจีนอันเป็นการสืบทอดภาษาจีนท้องถิ่นของบรรพบุรุษให้คงอยู่สืบไป

แม้ว่าคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่จะพูดภาษาจีนท้องถิ่นตามกลุ่มชาติพันธุ์ของบรรพบุรุษตนไม่ค่อยได้แล้วก็ตาม แต่คนไทยเชื้อสายจีนที่ชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี ก็ยังนิยมส่งลูกหลานไปเรียนภาษาจีนกลางด้วยเหตุผลที่ประเทศไทยกับประเทศจีนมีการติดต่อแลกเปลี่ยนกันในด้านต่าง ๆ จึงทำให้คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ ๆ ที่ชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี บางส่วนพูดภาษาจีนกลางได้ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“สมัยก่อนอากงอาม่าเพิ่งมาถึงเมืองไทย ยังพูดภาษาจีนแต้จิ๋ว เพื่อมาหากิน อากงอาม่าจึงต้องฝึกพูดภาษาไทย พ่อแม่ของผมเกิดที่

ประเทศไทยจึงพูดภาษาไทย ภาษาแต่จิวได้ทั้งครอบครัว ผมเป็นคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นที่ 3 ภาษาแต่จิวพูดได้นิดหน่อย ปัจจุบันบ้านผมไม่พูดภาษาแต่จิวแล้ว เมื่อผมยังเป็นเด็ก ๆ พ่อแม่ได้ส่งผมไปเรียนที่โรงเรียนภาษาจีน แต่เพราะไม่ค่อยใช้ภาษาจีน จึงทำให้พูดภาษาจีนได้นิดหน่อย ในสมัยนั้นคนไทยเชื้อสายจีนนิยมส่งลูกหลานไปเรียนที่โรงเรียนจีนด้วยเหตุผลที่ว่า ประเทศจีนเจริญขึ้นแล้ว ดังนั้น คนไทยเชื้อสายจีนปัจจุบันจึงนิยมส่งลูกหลานไปเรียนภาษาจีน ผมก็ส่งลูกสาวไปเรียนภาษาจีนด้วย”

(ไม่เจียง อธิธาณนท์. 22 กรกฎาคม 2562: สัมภาษณ์)

จากข้อมูลการให้คำสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า คนไทยเชื้อสายจีนนิยมส่งลูกหลานไปเรียนที่โรงเรียนภาษาจีน เพื่อไม่ให้ลูกหลานลืมภาษาจีนและไม่ลืมว่าตนเองเป็นคนไทยเชื้อสายจีน ประกอบกับปัจจุบันประเทศจีนกับประเทศไทยมีการติดต่อแลกเปลี่ยนในด้านต่าง ๆ กันมากขึ้น อีกทั้งภาษาจีนกลางได้กลายมาเป็นภาษาสำคัญของโลกเป็นภาษาที่สองรองจากอังกฤษ ส่งผลให้ลูกหลานของคนไทยเชื้อสายจีนปัจจุบันพูดภาษาจีนกลางได้ และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การใช้ภาษาจีนยังดำรงอยู่ในหมู่ชาวจีนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี

สรุปได้ว่า ปัจจัยสำคัญในการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณีจีนให้ดำรงอยู่คู่กับชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี คือ เทศกาลสำคัญของจีน ได้แก่ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลไหว้พระจันทร์ เทศกาลแข่งเม้ง ที่คนไทยเชื้อสายจีนยังคงยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามขนบธรรมเนียม ประเพณีที่บรรพบุรุษได้ยึดถือปฏิบัติมา แม้ว่าจะมีบางอย่างเปลี่ยนแปลงไปบ้างก็ตาม แต่ถึงกระนั้น คนไทยเชื้อสายจีนที่ชุมชนตลาดแห่งนี้ก็ยังคงไว้ซึ่งสาระสำคัญในเทศกาลสำคัญเหล่านี้ และถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่ทำให้วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวจีนเกี่ยวกับเทศกาลสำคัญต่าง ๆ ยังคงดำรงอยู่ และอีกปัจจัยหนึ่ง คือ การใช้ภาษาจีนทั้งภาษาจีนท้องถิ่นที่ยังคงใช้อยู่ในหมู่คนไทยเชื้อสายจีนด้วยกันบางส่วน แม้ว่าปัจจุบันการใช้ภาษาจีนท้องถิ่นจะลดน้อยลงไปก็ตาม เนื่องจากลูกหลานชาวจีนรุ่นใหม่ไม่นิยมใช้ภาษาจีนท้องถิ่นสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน แต่ถึงกระนั้นก็ได้มีภาษาจีนกลางเข้ามาแทนที่ เนื่องจากคนไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบันนิยมส่งบุตรหลานของตนไปเรียนภาษาจีน เนื่องด้วยสถานการณ์ปัจจุบันที่ประเทศจีนกำลังพัฒนาประเทศ มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจไปทั่วโลก และภาษาจีนได้กลายมาเป็นภาษาสำคัญของโลก ส่งผลให้การใช้ภาษาจีนยังคงดำรงอยู่ และเป็นเครื่องมือสำคัญในการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณีจีนให้คงอยู่คู่ตลาดคลองสวน 100 ปี สืบไป

3.3 การเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี

เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนแปลงไป สภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคมก็ย่อมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เพราะความซับซ้อนทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้การค้าขาย วิถีชีวิต

ที่อยู่อาศัย ขนบธรรมเนียม ประเพณีของลูกหลานชาวจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี จึงเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังผลการศึกษาต่อไปนี้

3.3.1 การเปลี่ยนแปลงการค้าขายสินค้า

สมัยก่อนสินค้าที่วางขายในตลาดน้ำคลองสวน 100 ปี ส่วนใหญ่เป็นผลผลิตทางการเกษตร นอกจากนี้ ยังมีอาหารสด เช่น เนื้อสด ปลา ผัก ผลไม้ ฯลฯ อาหารแห้ง เช่น พริก หอม กระเทียม เครื่องเทศ น้ำปลา เกลือ น้ำตาล ขนมห้าง ยา และสบู่ โดยใช้เรือเป็นพาหนะนำสินค้าไปส่งยังแหล่งรับซื้อหรือจุดนัดพบ ซึ่งมักจะเกิดขึ้นตามบริเวณปากคลองหรือบริเวณจุดตัดของคลองซอยต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีเรือนแพที่อยู่ในบริเวณแหล่งชุมนุมของเรือ ก็เกิดเป็นตลาดแบบประจำขึ้น โดยมักเกิดจากการรับฝากขายสินค้าของเรือ นานเข้าเรือนแพเหล่านี้ก็จะจัดหาสินค้าจำพวกเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ มาวางขาย โดยผู้ขายออกไปรับมาจากแหล่งผลิตตามย่านต่าง ๆ นอกจากนี้ พ่อค้าแม่ค้ายังอาจมารับอาหารสดมาจำหน่ายด้วย ดังนั้น เรือนแพจึงเป็นศูนย์กลางที่มีสินค้ามากชนิด และกลายเป็นตลาดริมน้ำที่มีพ่อค้ารายย่อยมีบทบาทในการขายสินค้าต่าง ๆ

ตลาดคลองสวน 100 ปี นับได้ว่าเป็นตลาดเก่าแก่ที่ยังเป็นสถานที่ซื้อขายสินค้าที่ยังมีชีวิตอย่างสมบูรณ์ ซึ่งจากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการฟังคำบอกเล่าของลูกหลานชาวจีนที่ตลาดแห่งนี้ถึงในยุคก่อน ทำให้เห็นภาพของชุมชนตลาดคลองสวนในอดีต คือ ฝั่งตรงกับข้ามกับที่ตั้งของตลาดคลองสวนในสมัยก่อนเคยเป็นทุ่ง มีการทำนาและการต้อนควายมาเป็นฝูง บ้านเรือนของคนไทยก็ตั้งอยู่เรียงรายทั้งสองฝั่งคลอง ตลาดได้ถูกสร้างขึ้นโดยชาวจีนอพยพ ซึ่งชาวจีนสมัยนั้นจะชอบตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้ริมคลองเพราะทำมาหากินง่าย

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและเศรษฐกิจ จึงทำให้ความต้องการของลูกค้าเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ส่วนพ่อค้าแม่ค้าก็ต้องปรับเปลี่ยนสินค้าที่ขายให้ไปตามความต้องการของลูกค้า เพื่อให้ได้กำไรและดำรงชีพอยู่ได้ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“สมัยก่อน อากังอำมาจากประเทศจีนเพิ่งมาถึงประเทศไทย ขายผัก ขายผลไม้ในตลาดคลองสวน ในสมัยนั้น ขายผัก ขายผลไม้กำไรน้อย แล้วเพื่ออยากได้กำไรเยอะ อากังอำมาก็ได้เปลี่ยนมาเปิดร้านโซ่ห่วย ขายปลีกขนาดเล็ก เครื่องปรุงอาหาร อาหารแห้ง สบู่ เกลือ น้ำตาลและหลายสิ่งหลายอย่างที่ต้องใช้เป็นประจำ วันนี้นี้เจ้สืบทอดจากบรรพบุรุษ เวลานานมากกว่า 70 ปีแล้ว ลูกค้าของร้านเราส่วนใหญ่เป็นลูกค้าประจำ ปัจจุบันนี้ ตลาดคลองสวน 100 ปี เปลี่ยนเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเยอะมาก สินค้าบางอย่างที่ขายก็ตามนักท่องเที่ยวที่นิยม ถ้าวันหลังลูกของเจ้ออยากเปลี่ยนขายสินค้าใหม่ เจ้ก็ตามใจเขา”

(เซงกี๋ แซ่เฮ้ง. 23 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของการค้าขาย กล่าวคือ พ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลองสวน 100 ปี จะเปลี่ยนไปขายสินค้าตามสภาวะทางเศรษฐกิจของสังคมและความต้องการของลูกค้า เลือขายของที่มีกำไรจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำจึงทำให้พ่อค้าแม่ค้าต้องหาสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าส่วนใหญ่มาขาย เพื่อดึงดูดลูกค้ามาซื้อของที่ร้านของตน

นอกจากนี้ยังพบว่า พ่อค้าแม่ค้าชาวไทยเชื้อสายจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี ยังคงต้องปรับตัวขายสินค้าให้เข้ากับสภาพการณ์ปัจจุบัน ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“สมัยก่อน ประมาณ 60 ปีที่แล้ว บริเวณตลาดคลองสวนส่วนใหญ่เป็นทุ่งนา ชาวบ้านทำนาเป็นหลักเป็นส่วนใหญ่ บางเดือนชาวบ้านส่วนใหญ่จะออกมาซื้อเครื่องมือเกี่ยวข้าว แต่ตอนนี้เป็นโรงงานไปหมดแล้ว เครื่องมือเกี่ยวข้าวขายไม่ดี บางคนก็เปลี่ยนไปขายสินค้าอื่น ปัจจุบันนี้ตลาดคลองสวน 100 ปี เปลี่ยนเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเยอะมาก ตอนนี้ต้องอาศัยคนที่มาท่องเที่ยว”

(บุญเรือง จิรวัดณ์กุล. 23 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสินค้าที่พ่อค้าแม่ค้านำมาขาย ลูกค้าที่มาซื้อสินค้า และสภาพของท้องที่ที่เดิมที่เป็นท้องนา คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา แต่ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นโรงงาน พื้นที่การเกษตรเปลี่ยนเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม คนทำนาลดน้อยลงส่งผลให้พ่อค้าแม่ค้าต้องปรับเปลี่ยนสินค้าที่ขายให้ไปตามสภาพการณ์ของสังคมและความต้องการของลูกค้า ประกอบกับรูปแบบของการซื้อขายค้าที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ไม่ได้ยึดติดกับการซื้อขายในตลาดเพียงแห่งเดียว แต่มีร้านค้า ห้างสรรพสินค้า และร้านสะดวกซื้อที่เกิดขึ้น จึงทำให้พ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลองสวน 100 ปี ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ปัจจุบันมากขึ้นเพื่อการดำรงอยู่ของอาชีพและการดำรงชีวิต จากที่เคยเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนสินค้าทางการเกษตรระหว่างครัวเรือนหรือการขายของกินของใช้เล็ก ๆ น้อย ๆ มาเป็นการค้าเชิงพาณิชย์มากขึ้น มีการปรับรูปแบบของตลาดให้มีสินค้าหลากหลายมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่เดินทางมาซื้อสินค้าจากนอกเขตชุมชน

นอกจากนี้ เส้นทาง การเข้าถึงตลาดคลองสวน 100 ปีก็มีการเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่ การเข้าถึงตลาดจะใช้เส้นทางน้ำเป็นหลัก แต่ปัจจุบันมีถนนหลายเส้นทางได้ตัดเข้ามาถึงตลาดแห่งนี้ได้อย่างสะดวก ส่งผลให้วิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนตลาดคลองสวนเปลี่ยนแปลงไป ไม่มีการใช้เรือสัญจรไปมาอีกแล้ว ประกอบกับมีโรงงานอุตสาหกรรมที่สร้างอยู่ใกล้ชุมชน พื้นที่การทำนาก็ลดน้อยลงมาก จึงไม่มีชาวนามานั่งพักที่ท่าแพที่ตลาดแห่งนี้ ลูกหลานของพ่อค้าแม่ค้าบางคนในตลาดแห่งนี้ก็ได้ย้ายไปอยู่ในที่อื่น พ่อค้าแม่ค้าบางส่วนที่ยังอยู่อาศัยที่ตลาดแห่งนี้ก็ได้ซ่อมแซมร้านค้า รักษาไว้ และได้เปลี่ยนแปลงกิจการค้าเป็นอย่างอื่นก็มี ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ในอดีต มีบางร้านที่เดิมที่เคยเปิดเป็น ร้านตัดผม ร้านซ่อม วิทยุ ร้านขายทอง ร้านถ่ายรูปแบบเก่า ร้านขายผ้า และร้านตัดเสื้อผ้า ภายหลังลูกค้ามาตัดเสื้อผ้าน้อยลง เพราะลูกค้านิยมซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูป ที่ห้างสรรพสินค้า ร้านขายทองก็หันมาขายทุกอย่าง เพราะขายทอง ตอนนี้อันตรายมาก และราคาก็ขึ้นลงบ่อย ๆ ปัจจุบันร้านเหล่านั้นเปิด เป็นร้านขายของชำเล็ก ๆ หรือขายสินค้าอื่น เพราะลูกหลานได้ขยับ ขยายไปพักอาศัยอยู่ที่อื่น สินค้าที่ขายในก็ไปตามการเปลี่ยนแปลงของ ลูกค้าและสังคม”

(รัตนา อลิสาพันธ์ .23 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงด้านกิจการค้าในตลาด คลองสวน 100 ปี ที่เกิดจากการขยายตัวและการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจ อีกทั้ง ลูกหลานของพ่อค้าแม่ค้าบางส่วนได้ย้ายไปอยู่อาศัยในที่แห่งอื่น จึงทำให้ไม่มีผู้สืบสานกิจการค้าต่อ ประกอบกับมีการตัดถนนเข้ามาถึงตลาดก็ยิ่งทำให้คนเดินทางได้สะดวกสบายมากขึ้น พื้นที่บางส่วนของชุมชนตลาดคลองสวนกลายเป็นโรงงานอุตสาหกรรม มีพื้นที่ทำนาลดน้อยลง ส่งผลพ่อค้าแม่ค้าใน ตลาดคลองสวน 100 ปี ต้องปรับตัว เปลี่ยนแปลงกิจการ พัฒนาการขาย และการให้บริการไปตาม การเปลี่ยนแปลงสังคมและความต้องการของลูกค้า

นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า การประกอบอาชีพค้าขายสินค้าต่าง ๆ ของพ่อค้า แม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นที่ 2 และรุ่นที่ 3 ยังคงเป็นเช่นเดียวกันกับการค้าขายของชาวจีนอพยพที่ เป็นบรรพบุรุษของตนรุ่นแรก แต่ต่อมาต้องปรับตัวเพื่อให้ทำการค้าต่อไปได้ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“เมื่อก่อน บรรพบุรุษของเราได้อพยพเข้ามาประเทศไทยเป็น ช่วงตัดเสื้อผ้า รับจ้างในร้านค้าของคนอื่น เมื่อเริ่มเก่งแล้วก็ตั้งร้านค้าที่ ตลาดคลองสวน 100 ปี เมื่อก่อนบริเวณตลาดคลองสวนส่วนใหญ่เป็น ทุ่งนา บรรพบุรุษตัดเสื้อผ้าชาวนามาขายและยังเคยขายเครื่องทำนา ด้วยด้วย แต่ปัจจุบันไม่มีคนทำนาแล้ว ก็เลยเปลี่ยนมาตัดเสื้อผ้าตาม ลูกค้าที่นิยม และขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป เสื้อผ้าแบบไทย ร้านนี้ผมสืบต่อ จากบรรพบุรุษ ปัจจุบันตลาดคลองสวน 100 ปี เปลี่ยนเป็นแหล่ง ท่องเที่ยว เสื้อผ้าแบบไทยสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวคนไทยและ ต่างชาติให้มาซื้อ”

(กิตติ เสงวนิรันดร์.10 มิถุนายน 2562: สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ตลาดคลองสวน 100 ปี เริ่มต้นจากการ อพยพเข้ามาของชาวจีนที่เข้ามาตั้งชุมชนของชาวจีน เนื่องจากการค้าขายที่ตลาดคลองสวน 100 ปี เจริญก้าวหน้า จึงมีลูกหลานชาวจีนอพยพเข้ามาอยู่ที่ชุมชนแห่งนี้มากขึ้น และประกอบกิจการค้าขาย

ตามความชำนาญของตนเอง เช่น ช่างตัดเย็บเสื้อผ้าก็ตั้งร้านเย็บเสื้อผ้า เมื่อความนิยมของลูกค้าเปลี่ยนแปลงไปก็ต้องปรับตัวมาขายเสื้อผ้า และเครื่องมือทำนาแทน เพื่อให้สอดคล้องกับอาชีพการทำนาของคนส่วนใหญ่ในชุมชนที่อยู่อาศัยและชุมชนใกล้เคียง เมื่อคนในชุมชนลดการทำนาลง เพราะนักธุรกิจได้มาซื้อที่นาของชาวบ้านไปสร้างโรงงานอุตสาหกรรม พ่อค้าแม่ค้าบางส่วนในตลาดคลองสวน 100 ปี ก็ได้ปรับการค้าของตนมาขายสินค้าอย่างอื่น เช่น การขายเสื้อผ้า แทนสินค้าทางการเกษตร เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า การเปลี่ยนแปลงของอาชีพการค้าในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี ในอดีตจะสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนและทำนา ดังนั้น การค้าขายภายในตลาดแห่งนี้จึงมีร้านขายผ้า ร้านตัดเสื้อผ้าสีดำที่คนในชุมชนนิยมซื้อไปใส่ทำสวนและทำนา อีกทั้งยังมีร้านที่ประกอบกิจการต่าง ๆ มากมายตามความต้องการและวิถีชีวิตของภายในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“สมัยก่อน พื้นที่ในชุมชนส่วนใหญ่ยังเป็นทุ่งนา ชาวนาจะมาซื้อเครื่องทำนา ซื้อผ้าดำ เสื้อแขนยาว กางเกง หมวก ซึ่งมีคนจีนเป็นช่างตัดเสื้อผ้าเปิดร้านในตลาดคลองสวนตัดชุดมาขาย สมัยนั้นยังไม่มี การตัดถนนเข้ามา คนส่วนใหญ่จะใช้เรือสัญจรไปมา ตลาดคลองสวนมีสินค้ามากมาย มีผู้คนทั้งจากชุมชนตลาดคลองสวน และชุมชนอื่นมาหาซื้อสินค้ากัน ที่ตลาดนี้มีร้านอาหาร ร้านขนม ร้านขายข้าวสาร ร้านกาแฟ ร้านทำทอง ร้านซ่อมวิทยุ ร้านตัดผม ร้านตัดเสื้อผ้า ร้านถ่ายรูป และร้านขายของใช้ต่าง ๆ แต่ปัจจุบันนี้เปลี่ยนไปแล้ว ร้านถ่ายรูปแบบเก่าไม่มีแล้วในปัจจุบัน”

(ทงธน สุทธิเวช. 23 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นภาพของพื้นที่ในชุมชนตลาดคลองสวนในสมัยก่อนที่ส่วนใหญ่เป็นทุ่งนา และคนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา คนจีนได้เปิดร้านค้าเป็นร้านขายผ้า ตัดเสื้อผ้าขายให้ชาวสวน ชาวนา สมัยก่อนยังไม่ได้ตัดถนนเข้ามา คนส่วนใหญ่เดินทางโดยใช้เรือไปซื้อสินค้าตลาดน้ำจึงเป็นตลาดที่ขายสินค้าแบบตลาดสด สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่เรียบง่าย ไม่เร่งรีบ พ่อค้าแม่ค้าขายสินค้าและให้บริการตามวิถีชีวิตของคนภายในชุมชนและคนนอกชุมชน ดังเช่น ร้านอาหาร ร้านขนม ร้านขายข้าวสาร ร้านกาแฟ ร้านทำทอง ร้านซ่อมวิทยุ ร้านตัดผม ร้านตัดเสื้อผ้า ร้านถ่ายรูป ร้านขายของใช้ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน แต่ปัจจุบันนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ของสังคม ร้านบางร้านที่กล่าวข้างต้น เช่น ร้านถ่ายรูปแบบโบราณ ไม่มีแล้วในปัจจุบัน

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงสินค้าที่ขายในตลาดคลองสวน 100 ปี ในปัจจุบันจากที่เคยเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนสินค้าทางการเกษตรระหว่างครัวเรือน หรือของกินของใช้เล็ก ๆ น้อย ๆ ในบรรยากาศที่เรียบง่าย มาเป็นวิถีชีวิตเร่งรีบหรือมีการแข่งขันกับเวลา และสภาพแวดล้อม

ที่ทันสมัยจากร้านค้าแบบเรียบง่ายมาเป็นการค้าเชิงพาณิชย์ที่มีการแข่งขันมากขึ้น มีการปรับปรุงรูปแบบของการขายให้มีสินค้าหลากหลายมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของคนภายในชุมชนคนภายนอกชุมชน และนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป

3.3.2 การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในตลาดคลองสวน 100 ปี

1) อาหารการกิน

ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงด้านนี้มีลักษณะแบบผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมด้านอาหารในสังคมไทย เริ่มจากชาวจีนอพยพบางคนได้แต่งงานกับคนไทย เมื่อใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันก็ได้มีการเรียนแลกเปลี่ยนวิถีชีวิตด้านต่าง ๆ ของกันและกัน โดยเฉพาะด้านอาหารการกิน เห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“อาทังเป็นคนจีนมาจากแต้จิ๋ว ย่าเป็นคนไทย อาหารการกินในครอบครัวของเราก็ผสมผสานกัน เพราะว่าอาทังสอนให้ย่าทำอาหารจีน ย่าก็ทำอาหารไทยให้อาทังกิน กินไปกินมาก็เลยกินได้ อยู่ด้วยกันก็กินได้อาหารจีนกับอาหารไทย อาหารจีนจานหนึ่งต้องครบถ้วนทั้งสีสันทึ่สวยงาม กลิ่นหอมที่น่ารับประทาน และรสชาติที่เอร็ดอร่อย”

(ฮุยเจง แซ่ตั้ง. 15 มิถุนายน 2562: สัมภาษณ์)

จากข้อมูลการให้คำสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า วิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนที่ตลาดคลองสวน 100 ปี มีการผสมกลมกลืนด้านอาหารระหว่างอาหารจีนกับอาหารไทยมานานแล้ว สำหรับปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีการผสมกลมกลืนด้านอาหารก็คือ การที่คนจีนอพยพแต่งงานกับคนไทย เมื่อทั้งคู่มาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันจึงทำให้มีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกัน หนึ่งในวัฒนธรรมเหล่านั้นก็คืออาหาร เช่น สามี่ซึ่งเป็นคนจีนได้สอนภรรยาที่เป็นคนไทยให้ทำอาหารจีน ในขณะเดียวกัน ภรรยาที่เป็นคนไทยก็ได้ทำอาหารไทยให้สามี่ที่เป็นคนจีนได้รับประทาน ต่างคนต่างเรียนรู้อาหารของกันและกัน ต่อมาก็ทำให้สมาชิกในครอบครัวนั้นรับประทานทั้งอาหารไทยและอาหารจีนได้

2) ที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัยดั้งเดิมที่เคยอยู่กันมาตั้งแต่สมัยก่อนของพ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลองสวน 100 ปี ใช้เป็นทั้งร้านค้าและที่พักอาศัยไปในตัว แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป คือ พ่อค้าแม่ค้าบางคนไปซื้อบ้านอยู่อาศัยในที่อื่นโดยมีสาเหตุสำคัญที่ทำให้ต้องย้ายที่อยู่ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ในอดีตชาวตลาดมีวิถีชีวิตอยู่ริมคลอง มีชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับเรือ มีการค้าขายทางเรือ การขนส่งสินค้าต่าง ๆ ก็ใช้เรือ แต่ทุกวันนี้ เจ้าของร้านบางร้านไม่ได้อาศัยอยู่ที่นี้แล้ว เพราะว่า มีการตัดถนนเข้ามาที่ตลาดน้ำ ผู้คนส่วนใหญ่ก็มีรถส่วนตัว การเดินทางก็สะดวก จึงไปซื้อบ้านอยู่ที่อื่น แต่ด้วยความเคยชินกับวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม มีทั้งเพื่อนบ้านและลูกค้าที่คุ้นเคยกัน แวะมาคุย ทักทาย และซื้อของ จึงทำ

ให้พ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนบางส่วนพักอาศัยอยู่ที่ร้านค้าในตลาด ซึ่งเป็นทั้งที่อยู่อาศัยและร้านค้าไปในตัว แต่ปัจจุบันมีโรงงานมาตั้งอยู่ ใกล้ชุมชนจำนวนมาก พื้นที่ทำนา ทำสวน ก็ลดลงไปมาก ส่งผลให้น้ำในคลองไม่สะอาดทำ สภาพแวดล้อมไม่ดี และอีกปัจจัยหนึ่งก็คือ ร้านค้าส่วนในตลาดนี้สร้างจากไม้ ถ้าเกิดไฟไหม้ก็จะมีอันตรายมาก จึงทำให้พ่อค้าแม่ค้าบางคนไปซื้อบ้านใหม่ในที่อื่น”

(อนุชิต เบญจศิริวรรณ. 23 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของพ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลองสวน 100 ปี ที่อาศัยอยู่ที่ร้านค้าที่เป็นทั้งที่อยู่อาศัยและสถานที่ประกอบการค้าขาย ซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งคลอง ใช้ทางน้ำสัญจรไปมาโดยใช้เรือเป็นพาหนะหลัก นอกจากนี้ ยังสะท้อนถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการย้ายที่อยู่อาศัยของพ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลองสวน 100 ปี บางส่วน คือ ความเจริญเติบโตของท้องที่ที่มีการตัดถนนเข้ามา การมีโรงงานเข้ามาตั้งอยู่ในพื้นที่จำนวนมาก ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนไป จากการสัญจรทางน้ำก็เปลี่ยนไปเป็นการสัญจรทางถนนโดยรถยนต์ที่ให้ความสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น สภาพแวดล้อมของชุมชนเปลี่ยนไป จากพื้นที่การเกษตรที่เอื้อต่อการมีสิ่งแวดล้อมที่ดี กลับกลายเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมมากขึ้น ผลกระทบที่ตามมาก็คือ สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป เช่น น้ำในคลองไม่สะอาด เป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกาย ส่งผลให้พ่อค้าแม่ค้าบางส่วนได้ไปซื้อที่อยู่อาศัยในที่อื่น เพราะเห็นว่า เป็นที่อยู่อาศัยที่สะดวกสบายและปลอดภัยกว่าที่ร้านค้าที่สร้างจากไม้ ซึ่งอาจเกิดอันตรายต่อชีวิตได้ เช่น กรณีเกิดไฟไหม้ แต่ก็ยังมีพ่อค้าแม่ค้าบางส่วนที่ยังคงพักอยู่อาศัยที่ร้านค้าของตนด้วยความเคยชินกับวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่มีเพื่อนบ้านแวะมาคุย ทักทาย และลูกค้าที่คุ้นเคยกันมาซื้อของประจำ

3) การใช้ภาษา

ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม มีอัตลักษณ์ของกลุ่มเชื้อชาติของตนเองที่ต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น การใช้ภาษาของพ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลองสวน 100 ปี ได้มีปรับให้เข้ากับสภาพของสังคมและลูกค้าที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย พ่อค้าแม่ค้าสามารถพูดสื่อสารกับลูกค้าได้หลายภาษา ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“พ่อของผมเป็นคนจีน มาจากไหหลำ ผมพูด ภาษาไหหลำ ภาษาแต้จิ๋ว ภาษาจีนกลางได้ เมื่อยังเป็นเด็ก ๆ พ่อส่งผมกลับไหหลำไปเรียนหนังสือ ผมก็พูดภาษาไหหลำ ภาษาจีนกลางได้ โตขึ้นแล้วพ่อก็เลยให้ผมมาประเทศไทยช่วยพ่อทำงาน ในตลาดคลองสวน พ่อค้าแม่ค้าส่วนใหญ่เป็นจีนแต้จิ๋ว ผมก็พูดภาษาแต้จิ๋วได้ ภาษาแต้จิ๋วจะใช้พูดเกี่ยวกับค้าขาย เดียวนี้ลูกหลานคนจีนส่วนใหญ่ไม่ค่อยพูดแต้จิ๋วแล้ว เพราะว่าอยู่ในสังคมไทย ทุกคนพูดแต่ภาษาไทย ภาษาจีนเมื่อไม่ได้พูดบ่อย ๆ ก็

ทำให้ล้ม แต่ที่ว่าพ่อแม่ก็ส่งลูกหลานไปเรียนภาษาจีน”

(ทองธน สุทธิเวช. 15 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า พ่อค้าแม่ค้าได้ปรับตัวเพื่อให้สามารถพูดภาษาจีนตามกลุ่มภาษาของบรรพบุรุษจีนต่าง ๆ เมื่อมีลูกค้ากลุ่มอื่นมาซื้อขายสินค้าก็ใช้ภาษาจีนท้องถิ่นผสมผสานกับการใช้ภาษาไทยสื่อสารกับลูกค้า แต่ก็ยังรักษาภาษาจีนไว้ โดยการส่งลูกหลานไปเรียนภาษาจีนกลาง สะท้อนถึงการดำรงอยู่ของความเป็นจีนและการปรับเปลี่ยนให้ผสมกลมกลืนกับคนในสังคมไทยเพื่อการดำรงอยู่ของกิจการการค้าขายและการดำรงชีพในสังคมไทยได้สะดวกยิ่งขึ้น

4) การศึกษา

ในตลาดคลองสวน 100 ปีกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนต่างเป็นลูกหลานของชาวจีนที่เกิดและเติบโตในประเทศไทย ซึ่งพวกเขาได้รับการเลี้ยงดูและเรียนรู้วัฒนธรรมจีนควบคู่กับวัฒนธรรมไทยในชีวิตประจำวัน ดังนั้น พ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี จึงมีโอกาสได้เรียนรู้สังคมและวัฒนธรรมไทยในทุก ๆ ด้าน ผ่านการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน และการศึกษาที่โรงเรียนของไทย แต่ในปัจจุบัน เนื่องจากประเทศจีนได้พัฒนาประเทศให้เจริญอย่างมาก มีการขยายตัวทางการค้าและเศรษฐกิจไปยังประเทศต่าง ๆ จึงทำให้ประเทศไทยมีโอกาสได้ค้าขายหรือทำธุรกิจกับประเทศจีนมากขึ้นกว่าที่ผ่านมาในอดีต ผลที่ตามมาคือ คนไทยเชื้อสายจีนนิยมเรียนภาษาจีนมากขึ้น ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“บรรพบุรุษของฉันมาจากประเทศจีน เป็นคนแต่จิว ฉันเกิดที่ประเทศไทย เป็นคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นที่ 3 เมื่อตอนเด็ก ๆ ฉันก็ได้เรียนที่โรงเรียนไทยเหมือนเด็กไทยทุกคน สามารถพูดและเขียนภาษาไทยได้ และเรียนวัฒนธรรมไทยจากการศึกษาทุกระดับ ทำให้ฉันสามารถสื่อสารวัฒนธรรมกับเพื่อนคนไทยด้วยกันได้ นอกจากนี้ เนื่องจากบรรพบุรุษเป็นคนจีน ครอบครัวของฉันยังปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีจีน จึงทำให้ฉันได้เข้าใจทั้งวัฒนธรรมไทยและจีน แต่ในปัจจุบัน ประเทศไทยกับประเทศจีนมีการติดต่อทำธุรกิจกันมากขึ้น คนไทยก็เลยนิยมส่งลูกหลานไปเรียนภาษาจีน เพื่อให้ลูกหลานได้มีงานที่มีรายได้ดี”

(เพ็ญภรณ์ ศิริดวงสุริยันต์. 15 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ในอดีตคนจีนอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย เพื่อให้ลูกหลานเรียนรู้วัฒนธรรมไทยกับภาษาไทยโดยได้เข้าสู่ในสังคมไทย จึงส่งลูกหลานไปเรียนที่โรงเรียนภาษาไทย และด้วยเหตุผลที่ประเทศไทยกับประเทศจีนมีการติดต่อทำธุรกิจกันมากขึ้น จึงทำให้คนไทยนิยมส่งลูกหลานไปเรียนภาษาจีนกลาง เพื่อให้มีโอกาสได้งานทำที่สบายและมีรายได้สูง

สรุปได้ว่า เมื่อคนจีนอพยพเข้ามาทำมาหากินในประเทศไทย สร้างอาชีพ สร้างฐานะของตนเองในประเทศไทย และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมไทย ส่งผลให้วิถีชีวิตของพ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลองสวน 100 ปี มีการผสมกลมกลืนกับวิถีชีวิตของคนสังคมไทยในด้านอาหารการกิน การใช้ภาษา และการศึกษา ซึ่งกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนได้เรียนรู้วัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนไทย ชาวจีนและลูกหลานจีนบางคนได้แต่งงานกับคนไทย และทำงานกับคนไทยจึงมีการผสมกลมกลืนวัฒนธรรมของกันและกันในด้านอาหารการกินและการใช้ภาษา เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป ประกอบกับสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปตามภาวะการณ์ของโลก เพราะความซับซ้อนทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา จึงส่งผลให้วิถีชีวิตของพ่อค้าแม่ค้าที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี เปลี่ยนไปตามด้วย ทั้งในด้านอาหารการกิน ที่อยู่อาศัย การใช้ภาษา และการศึกษาที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานะของการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ของสังคมไทย เพื่อรักษาไว้ซึ่งฐานรากแห่งความเป็นจีนที่ผสมกลมกลืนกับความเป็นไทยอย่างลงตัว

3.3.3 การเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมประเพณีจีน

ในอดีตประเทศไทยกับประเทศจีนได้มีการติดต่อทำการค้าขายกัน คนจีนนอกจากจะนำสินค้าจีนเข้ามาขายในประเทศไทยแล้ว ยังนำวัฒนธรรมจีนเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยด้วย เมื่อคนจีนที่อพยพเข้ามาประกอบอาชีพต่าง ๆ ในประเทศไทยแล้วก็ได้มีการผสมกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมจีนกับวัฒนธรรมไทยเข้าผ่านการแต่งงานกับคนไทย การติดต่อพูดคุยกัน และการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับคนไทย แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไปทำให้ขนบธรรมเนียม ประเพณีจีนบางอย่างเปลี่ยนแปลงไป แต่การเปลี่ยนแปลงไปของขนบธรรมเนียม ประเพณีจีนนั้นเป็นการเปลี่ยนที่มีลักษณะแบบผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมไทย ซึ่งผลจากการศึกษาได้พบปัจจัยสำคัญที่ทำให้ขนบธรรมเนียมประเพณีจีนของคนไทยเชื้อสายจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี เปลี่ยนแปลงไป ดังต่อไปนี้

1) การแต่งงาน

ในอดีตบรรพบุรุษของพ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลองสวนที่อพยพเข้ามาทำมาหากินและสร้างตัวเองจนมีฐานะในประเทศไทยบางส่วนได้แต่งงานกับคนไทยและมีลูกหลานที่เรียกว่า คนไทยเชื้อสายจีนจนถึงปัจจุบัน พ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ก็เป็นเช่นนั้น คือ มีบางคนได้แต่งงานกับคนไทย เนื่องจากเจ้าบ่าวและเจ้าสาวมีเชื้อสายที่แตกต่างกัน ดังนั้น เจ้าบ่าวกับเจ้าสาวบางคู่จึงจัดพิธีแต่งงานแบบจีนผสมแบบไทย ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“พ่อของฉันเป็นคนจีน มาจากชัวเถา แม่เป็นคนไทย ฉันเกิดที่ไทย เป็นคนไทยเชื้อสายจีน สมัยก่อนคนจีนที่อพยพเข้ามาประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย มีผู้หญิงจีนที่อพยพเข้ามาน้อย คนจีนส่วนใหญ่ก็แต่งงานกับคนไทย ฉันก็แต่งงานกับคนไทยเหมือนกัน ในการจัดงาน ถ้าฝ่ายหญิงเป็นคนไทยก็จัดพิธีแบบไทย และถ้าฝ่ายหญิงเป็นคนไทยเชื้อสายจีนก็จัดพิธีแบบจีน เพราะฝ่ายหญิงเป็นผู้รับ ปัจจุบันลูกหลาน

ของคนไทยเชื้อสายจีนบางคนก็แต่งงานกับคนไทย เจ้าบ่าวกับเจ้าสาว
ที่มีเชื้อสายแตกต่างกันนิยมจัดพิธีแต่งงานแบบจีนผสมแบบไทย เช่น
ช่วงเช้าอาจจัดพิธีแบบไทย ช่วงบ่ายจัดพิธีแบบจีน แต่ปัจจุบันมีการ
เปลี่ยนแปลงของยุคสมัย คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่บางคนนิยมจัดพิธี
แต่งงานแบบไทย”

(ประทุม แชรรัตน์. 23 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า พ่อค้าแม่ค้ามีการผสมกลมกลืนวิถีชีวิตและ
วัฒนธรรมผ่านการแต่งงานกับคนไทย ซึ่งมีพ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนบางคนได้แต่งงานกับคนไทย
ในอดีตคนจีนที่อพยพเข้ามาประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ผู้หญิงจีนที่อพยพประเทศไทยน้อย จึงทำ
ให้ผู้ชายจีนส่วนใหญ่แต่งงานกับผู้หญิงไทย และมีลูกหลานที่เรียกว่าคนไทยเชื้อสายจีน ในปัจจุบันคน
ไทยเชื้อสายจีนที่แต่งงานกับคนไทยมากขึ้น สำหรับคู่แต่งงานที่เชื้อสายต่างกัน จึงนิยมจัดพิธีแต่งงาน
แบบจีนผสมแบบไทย บ่าวสาวบางคู่อาจรวบรัดทำทั้งพิธีไทยช่วงเช้าและพิธีจีนช่วงบ่ายในวันเดียวกัน
ปัจจุบันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมและยุคสมัย คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่บางคนนิยมจัดพิธี
แต่งงานแบบไทย หรือจัดพิธีแต่งงานแบบจีนผสมแบบไทย

2) ศาสนาและความเชื่อ

คนจีนที่อพยพมาประกอบอาชีพทำการค้าขายในตลาดคลองสวน 100 ปี ได้นำเอา
ความเชื่อทางศาสนาพุทธและขงจื้อมาด้วย คือ การไหว้เจ้าและการไหว้บรรพบุรุษ ชาวไทยมีความเชื่อ
แตกต่างกันกับชาวจีน ส่วนชาวไทยจะไหว้พระพุทธรูปและทำบุญตักบาตร คนจีนรุ่นแรกมาถึง
ประเทศไทย และได้เปิดร้านในตลาดคลองสวน 100 ปี เมื่ออยู่ไปเวลานาน ก็ได้แต่งงานกับคนไทย มี
ลูกหลานที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลง วิถีชีวิตของคนในสมัยใหม่ขึ้นอยู่กับ
สภาพทางเศรษฐกิจมากขึ้น ส่งผลให้ประเพณีและวัฒนธรรมความเชื่อแบบจีนดั้งเดิมบางประการได้
เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม ความเชื่อทางศาสนาของคนจีนได้รับอิทธิพลจากความเชื่อของคน
ไทย ซึ่งพ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี จึงมีความเชื่อทางพุทธศาสนานิกาย
หินยานมากขึ้น เช่น มีการไหว้เจ้าที่ทุกวันพระ มีการไหว้พระพุทธรูป นิยมทำบุญตักบาตรตามแบบ
คนไทย ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“อากังของฉันมาจากประเทศจีน เป็นคนแต่จี๊ว สมัยก่อน อากัง
เพิ่งมาถึงประเทศไทย อากังไหว้ศาลเจ้า ไหว้ลัทธิเต๋า ไหว้บรรพบุรุษ
เมื่ออากังเปิดร้านในตลาดนี้ อากังแต่งงานกับอาม่าที่เป็นคนไทย อาม่า
นับถือพุทธศาสนา อากังมาอยู่ไทยเป็นเวลานานก็เลยไหว้พระพุทธรูป
ทำบุญตามอาม่า พ่อกับแม่ของฉันก็นับถือพุทธศาสนาเหมือนกัน
เพราะว่าเราเป็นคนไทยเชื้อสายจีน ลูกหลานของอากังในครอบครัวก็ยัง

ไหว้ศาลเจ้า ไหว้ลัทธิเต๋า ไหว้บรรพบุรุษเหมือนเดิม ฉันเป็นคนไทยเชื้อ
สายจีน ก็เลยไหว้พระพุทธรูป ไหว้ศาลเจ้า”

(กมลทิพย์ วิทยามณีกร. 23 มิถุนายน 2562 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า สมัยก่อนคนจีนที่เป็นพ่อค้าแม่ค้าในตลาด
คลองสวน 100 ปี ส่วนใหญ่จะมีการไหว้ศาลเจ้า นับถือศาสนาเต๋า แต่เมื่อมาอยู่ในประเทศไทยนาน
เข้าประกอบกับมีคนจีนบางส่วนได้แต่งงานกับคนไทย ความเชื่อทางศาสนาของคนจีนได้รับอิทธิพล
จากความเชื่อของคนไทยก็เลยเปลี่ยนมานับถือพุทธศาสนาแทนตามคูครองของตนหรือตามคนไทย
ส่วนใหญ่ที่นับถือพุทธศาสนา ส่งผลให้ลูกหลานของคนไทยเชื้อสายจีนที่เป็นพ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลอง
สวน 100 ปี รุ่นต่อมานับถือพุทธศาสนาตามพ่อแม่ไปด้วย และมีการไหว้ศาลเจ้าจีนตามแบบ
บรรพบุรุษ

สรุปได้ว่า เมื่อคนจีนอพยพมาทำมาหากินในประเทศไทย สร้างอาชีพ จนสามารถสร้างฐานะ
ของตนเองได้ในประเทศไทย และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมไทย ส่งผลให้ขนบธรรมเนียม ประเพณี
จีนของพ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลองสวน 100 ปี มีการเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยสำคัญ คือ การแต่งงาน
ที่พบว่า ช่วงแรกของการอพยพเข้ามาของคนจีนส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชาย บางส่วนได้แต่งงานกับ
หญิงไทย ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขนบธรรมเนียม ประเพณีของกันและกันมากขึ้น เมื่อให้กำเนิด
ลูกหลานที่เรียกว่า คนไทยเชื้อสายจีน คนเหล่านี้ทั้งหญิงและชายบางส่วนก็ได้แต่งงานกับคนไทยก็ยิ่ง
ทำให้วัฒนธรรมของทั้งสองชาติผสมกลมกลืนกันมากยิ่งขึ้น สังเกตได้จากวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสาย
จีนในตลาดคลองสวน 100 ปี ที่รับวัฒนธรรมทั้งสองชาติมาปฏิบัติ เช่น การไหว้เจ้าในเทศกาลต่าง ๆ
ของจีนและการทำบุญตักบาตรแบบวิถีไทยพุทธในโอกาสต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังการผสมกลมกลืนด้าน
ศาสนาและความเชื่ออื่น ๆ เช่น การไหว้เจ้าที่ในวันพระที่เป็นความเชื่อของคนไทย แต่คนไทยเชื้อสาย
จีนที่ตลาดแห่งนี้นำมาปฏิบัติ และยังพบอีกว่า คนไทยเชื้อสายจีนไม่ว่าจะอยู่ในประเทศไทยเป็น
เวลานานเท่าใดก็ตามก็ยังคงสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีจีนตั้งแต่วันแรกที่มาอาศัยอยู่ในประเทศ
ไทยจนถึงปัจจุบันนี้ และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมไทยอันเป็นสาเหตุที่ทำให้ขนบธรรมเนียม
ประเพณีจีนมีการเปลี่ยนแปลงในบางเรื่อง แต่ส่วนใหญ่แล้วก็ยังคงอยู่เหมือนเดิมตามวิถีแห่งบรรพ
บุรุษของตน และที่เพิ่มขึ้นมากก็คือการผสมกลมกลืนกับขนบธรรมเนียม ประเพณีของไทยที่เป็น
เอกลักษณ์เฉพาะของคนไทยเชื้อสายจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี

บทที่ 4
ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาตลาดคลองสวน 100 ปี
จังหวัดฉะเชิงเทรา-จังหวัดสมุทรปราการ

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาตลาดคลองสวน 100 ปี ผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกตามหัวข้อ ดังนี้

- 4.1 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี
 - 4.1.1 ด้านอาหารการกิน
 - 4.1.2 ด้านสินค้าพื้นบ้าน
 - 4.1.3 ด้านสถาปัตยกรรม
- 4.2 ปัจจัยที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี
 - 4.2.1 ความเก่าแก่โบราณของตลาดคลองสวน 100 ปี
 - 4.2.2 ความต้องการชมธรรมชาติรอบ ๆ ตลาดคลองสวน 100 ปี
- 4.3 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี
 - 4.3.1 ด้านอาหารการกิน
 - 4.3.2 ด้านสินค้าพื้นบ้าน
 - 4.3.3 ด้านสถาปัตยกรรม
 - 4.3.4 ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์
 - 4.3.5 ด้านสภาพแวดล้อม

4.1 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี
ตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นตลาดเก่าแกริมน้ำ มีประวัติศาสตร์ยาวนาน ปัจจุบันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเดินทางมาท่องเที่ยวในตลาดแห่งนี้ ผู้วิจัยจึงได้สัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาตลาดคลองสวน 100 ปี ดังนี้

4.1.1 ด้านอาหารการกิน

อาหารการกินที่ตลาดคลองสวน 100 ปี หลายอย่างเป็นอาหารที่มีชื่อเสียง สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจำนวนมากให้มาเที่ยวและลองกินอาหารไทย และมีลักษณะเฉพาะของชุมชนท้องถิ่นที่หากินได้ยาก

กฤตินี เฟื่องสะและ เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากกรุงเทพมหานครพร้อมกับเพื่อนอีกคนหนึ่งได้มาเที่ยวในตลาดคลองสวน 100 ปี จากการสัมภาษณ์พบว่า เขาชอบไปเที่ยวตามสถานที่

ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สถานที่ที่ยังคงรักษารูปแบบอดีตของชุมชนท้องถิ่นไว้ และชอบชิมอาหาร
พื้นบ้านที่มีรสชาติดี ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ผมชอบกินก๋วยเตี๋ยวเป็ดและเป็ดพะโล้ที่ร้านเจ๊เจิ้ง ก๋วยเตี๋ยว
เป็ดร้านเจ๊เจิ้งเป็นเจ้าแรกของตลาดคลองสวน ซึ่งสืบทอดกิจการมาจาก
กัง เปิดมานานเกือบ 80 ปี ตอนเปิดร้านใหม่ ๆ ขายชามละ 25 สตางค์
จนปัจจุบันชามละ 35 บาท แม้ราคาจะเปลี่ยนไปตามสภาพเศรษฐกิจ
แต่ราคายังถูกกว่าที่อื่น และรสชาติก็ยังคงเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง เวลาผม
มาเที่ยวที่ตลาดนี้ผมชอบซื้อเป็ดพะโล้กลับไปกินที่บ้านและฝากเพื่อน
ด้วย”

(กฤตินี พงษ์สะอาด. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวมา
เที่ยวที่ตลาดแห่งนี้ก็คือ ความมีชื่อเสียงด้านอาหาร โดยเฉพาะก๋วยเตี๋ยวเป็ดที่มีกลิ่นหอม และรสชาติ
ยังคงเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง ราคาก็ถูกกว่าที่อื่น แม้จะเปิดมานานแต่ก็ยังรักษารสชาติแบบดั้งเดิมไว้ ซึ่ง
ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกแปลกใจที่รสชาติยังคงดีเหมือนแบบโบราณ นอกจากนี้ ก๋วยเตี๋ยวเป็ดยังสะท้อน
ถึงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมก๋วยเตี๋ยวให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้อีกด้วย จึงทำให้นักท่องเที่ยวสนใจและ
อยากลองชิม จึงเดินทางมาเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

ประภรณ์ ศรีมุงกุล เป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนใกล้เคียง ๆ ตลาดคลองสวน 100 ปี
เป็นนักท่องเที่ยวอีกคนหนึ่งที่มาซื้อขนมและสินค้าอื่น ๆ ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ซึ่งเป็นตลาดที่อุดม
ไปด้วยอาหารการกินและสินค้ามากมายหลายชนิด ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“วันนี้ฉันกับเพื่อนมาซื้อขนมไข่กรอบ เค้ก เพราะว่า บ้านอยู่
ใกล้กับตลาดคลองสวน 100 ปี วันเสาร์อาทิตย์ก็ชอบมาซื้อขนมที่นี่
ตอนเด็ก ๆ พ่อแม่ก็พาฉันมาเที่ยวที่ตลาดคลองสวนและซื้อขนมบ่อย ๆ
รสชาติของขนมไข่กรอบ เค้ก หลายสิบปีผ่านมาไม่ได้เปลี่ยนแปลง ฉัน
กับเพื่อนชอบกินรสแบบโบราณมาก”

(ประภรณ์ ศรีมุงกุล. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่า ขนมที่ตลาดคลองสวน
100 ปี เป็นขนมโบราณที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ รสชาติตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันไม่เปลี่ยนแปลง แม้จะ
ขายมานานหลายสิบปีก็ตาม สัมพันธ์กับสภาพของตลาดที่ยังคงอนุรักษ์รูปแบบเดิม ๆ ไว้ สะท้อนให้
เห็นถึงบรรยากาศเก่า ๆ ในอดีตที่ผ่านมา จึงทำให้นักท่องเที่ยวมาหาซื้อขนมและสินค้าอื่น ๆ ที่ตลาด
แห่งนี้

ตลาดคลองสวน 100 ปี มีร้านกาแฟแบบโบราณที่มีรสชาติดีมาก เป็นร้านเก่าแก่ที่สืบ
ทอดกิจการมาจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน เป็นอีกหนึ่งร้านหนึ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่มา

ท่องเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้ให้เข้ามาลิ้มลองรสชาติ ดังคำให้สัมภาษณ์ของกฤติน เฟ็งสะและ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้ว่า

“ผมชอบกาแฟโบราณ ส่วนร้านอร่อยร้านดังประจำตลาดคลองสวน 100 ปีหากมีการโหวตละก็ร้านแป๊ะหลี่ กาแฟโบราณเจ้าเก่าได้ที่หนึ่งแน่นอน เพราะเป็นร้านที่ถูกแนะนำตามเว็บไซต์มากที่สุด มีรายการทีวีมาถ่ายทำมากที่สุด เรียกได้ว่าแป๊ะหลี่ดังไม่ใช่เล่นเลย เห็นร้านแป๊ะหลี่ดังขนาดนี้ บรรยากาศภายในร้านก็ยิ่งเหมือนเดิมไม่ได้มีการแต่งเติมเสริมต่ออะไร ยังคงให้บรรยากาศของวันวานไม่เปลี่ยนแปลง กลิ่นหอมดึงดูดใจ และมีรสชาติที่อร่อยด้วยกาแฟโบราณที่สืบทอดจากบรรพบุรุษถึงปัจจุบันนี้”

(กฤติน เฟ็งสะและ. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่า กาแฟโบราณของตลาดคลองสวน 100 ปี สืบทอดจากบรรพบุรุษถึงปัจจุบันนี้ รสชาติและวิธีชงกาแฟเหมือนเดิม ไม่ได้มีการแต่งเติมเสริมต่อแต่อย่างใด กลิ่นหอมดึงดูดใจ และที่สำคัญคือมีรสชาติที่อร่อย ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจและชอบกาแฟโบราณที่ตลาดคลองสวน 100 ปี มาก

ธนพร อัครวานรรัตน์ เป็นนักท่องเที่ยวอีกคนหนึ่งที่มาจากกรุงเทพมหานคร พร้อมกับครอบครัว มาท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นครั้งแรก เพราะชื่นชอบในความเป็นอดีตของตลาดแห่งนี้ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“วันนี้ฉันกับครอบครัวมาเที่ยวตลาดนี้ ได้พบของกินที่หลากหลายและอร่อย ฉันรู้สึกว่าการตลาดแห่งนี้ น่าสนใจมาก เพราะมีของกินหลายอย่างที่ตลาดอื่นหาได้ยาก โดยเฉพาะขนมเค้ก เค้กทำกันสด ๆ ใหม่ๆ ใหม่นุ่ม กลิ่นหอม ไม่ได้กินเค้กเนื้อนุ่มอย่างนี้หลายสิบปีแล้ว เหมือนย้อนกลับไปสมัยที่ยังเป็นเด็ก รู้สึกมีความสุขมาก”

(ธนพร อัครวานรรัตน์. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวการมาเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี ก็เพราะตลาดแห่งนี้มีอาหารการกินหลายอย่างและมีลักษณะเฉพาะของชุมชนท้องถิ่นที่หากินได้ยาก โดยขนมเค้กที่มีกรรมวิธีในการทำที่สืบทอดจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน รสชาติยังคงเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกได้ว่า ได้กินอาหารที่อร่อยและรสชาติแบบโบราณสร้างความประทับใจให้แก่พวกเขาอย่างมาก

ศักดิ์สิริ กงทอง เป็นนักท่องเที่ยวอีกคนหนึ่งที่ชอบในรสชาติอาหารและรูปแบบของตลาดแบบเก่า ๆ แบบดั้งเดิมในตลาดคลองสวน 100 ปี ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“เหตุผลที่ตนเองชอบมาเดินเที่ยวและซื้อสิ่งของต่าง ๆ ที่ตลาดคลองสวน 100 ก็คือ ในตลาดแห่งนี้มีอาหารการกินเยอะมากมาย และประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน บรรยากาศเก่าแก่ มีร้านกาแฟโบราณ มีสะพานสูง ๆ พาดข้ามคลองเพื่อเชื่อมระหว่างชุมชนสองฝั่ง เรือนไม้แถวของตลาดนั้นน่าสนใจมาก เดินทางเที่ยวเหนื่อยแล้วนั่งที่ร้านก๋วยเตี๋ยวเปิดพัดไล่อากาศก็เย็นสบาย รสชาติก็อร่อย รสชาติยังคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ในกรุงเทพมหานครหากินได้ยาก เนื่องจากมาเดินซื้ออาหารการกินที่ตลาดบ่อย ๆ จึงกลายเป็นลูกค้าประจำของร้านค้าหลายร้านแล้ว ทุกครั้งที่เดินเข้ามา ก็จะเจอแต่คนที่รู้จักกันมานาน มีการซื้อขายกันมานาน ใคร ๆ ก็ทักทายแล้วคุยกัน รู้สึกมีความสุขมาก”

(ศักดิ์ศิริ กงทอง. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่า ตลาดคลองสวน 100 ปีมีอาหารการกินเยอะมากมาย และมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน บรรยากาศก็ยังคงเป็นแบบเก่า ๆ รสชาติของร้านกาแฟโบราณและร้านก๋วยเตี๋ยวก็ยังคงเหมือนเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง ในกรุงเทพมหานครหากินได้ยาก มาเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี แล้วมีความสุขมาก เพราะได้เจอคนที่รู้จักที่เคยซื้อขายกันมานาน และมีโอกาสได้ทักทาย พูดคุยกัน ปัจจุบันนี้ชาวตลาดคลองสวน 100 ปี ได้ต้อนรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่นิยมเที่ยวตลาดเก่า ๆ ตลาดแบบโบราณ สนใจวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตลาดน้ำโบราณไทย ที่มีร้านกาแฟ และสถาปัตยกรรมเก่าแก่แบบโบราณ ดังนั้น ตลาดคลองสวน 100 ปี จึงเป็นตลาดน้ำที่มีอดีตสัมผัสได้อย่างเป็นรูปธรรมจริง ๆ

สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อด้านอาหารการกินว่า อาหารในตลาดคลองสวน 100 ปี มีรสชาติอร่อย มีลักษณะเฉพาะของชุมชนท้องถิ่น ทำด้วยฝีมือของชาวบ้านเอง วิธีทำอาหารสืบทอดจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน รสชาติเหมือนเดิม ไม่เปลี่ยนแปลงไป อาหารการกินหลายอย่างวางขายที่ตลาดแห่งนี้ด้วย ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาหาซื้ออาหารได้สัมผัสรสชาติสมัยแบบโบราณ

4.1.2 ด้านสินค้าพื้นบ้าน

ตลาดคลองสวน 100 ปี ในทุกวันนี้ยังคงเป็นตลาดที่มีชีวิตชีวาและเป็นที่น่าสนใจของคนทั่วไป โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่นิยมท่องเที่ยวตลาดโบราณที่ยังมีบรรยากาศเก่า ๆ อยู่ และมีสินค้าพื้นบ้านขาย ซึ่งสินค้าพื้นบ้านที่ตลาดคลองสวน 100 ปี มีลักษณะเด่น มีตั้งแต่อาหารสดไปจนถึงอาหารสำเร็จรูป และสินค้าประจำวัน เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อสินค้าพื้นบ้านของตลาดแห่งนี้ตั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

จิรวุฒิ วิมลพัฒนธรรมเป็นนักท่องเที่ยวที่ขอซื้อของฝาก โดยเฉพาะสินค้าพื้นบ้านที่มีลักษณะเด่นตามสถานที่ท่องเที่ยว และวันนี้เขามาซื้อของหลายอย่างที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ผมมาเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี พบว่า สินค้าพื้นบ้านที่จำหน่ายส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่พ่อค้าแม่ค้าทำเอง และสินค้าบางอย่างพ่อค้าแม่ค้าได้สร้างยี่ห้อของตนเองที่เป็นผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นบ้านอย่างเช่นร้านภาวิตาเบเกอร์รี่เค้ก วิธีทำเค้กสืบทอดมาจากบรรพบุรุษของตน มีเค้กเนยสด เค้กมะพร้าว เค้กฝอยทอง ทำกันสด ๆ ใหม่ ๆ ส่งกลิ่นหอม เรียกลูกค้าที่เดินผ่านไปมา เป็นที่ถูกรอกถูกใจนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก และไม่มีขายที่ซูเปอร์มาเก็ตทั่วไป”

(จิรวุฒิ วิมลพัฒนธรรม. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่า สินค้าพื้นบ้านที่จำหน่ายส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าแม่ค้าทำเอง และบางอย่างพ่อค้าแม่ค้าสร้างยี่ห้อของตนเองที่เป็นผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นบ้าน มีลักษณะของชุมชนท้องถิ่น ใช้วิถีธรรมชาติและทำด้วยฝีมือชาวบ้าน แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น และมีฝีมือในการผลิตสินค้าที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ ตั้งแต่สมัยก่อนถึงปัจจุบัน

ยุทธทรง ศิริภรณ์กุล เป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจสินค้าพื้นบ้าน ขอซื้อของฝากที่มีลักษณะเด่นของสถานที่ท่องเที่ยว ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“สินค้าพื้นบ้านของตลาดคลองสวน 100 ปี มีมากมายหลายอย่างที่มีลักษณะเฉพาะ อย่างเช่นสินค้าพื้นบ้านที่ผมชอบ คือ กุนเชียง สูตรโบราณ กุนเชียงไร้แป้ง มีทั้งแบบมีมันกับแบบไร้มัน กุนเชียงสูตรโบราณได้สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมโบราณไทยด้วย ในขณะที่เดียวกันก็ได้แสดงถึงภูมิปัญญาไทยที่สืบทอดกันมานาน สำหรับนักท่องเที่ยวเวลาไปเที่ยวเราขอซื้อของฝากนำกิน ที่มีลักษณะเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ให้แก่ญาติพี่น้องและเพื่อนสนิท”

(ยุทธทรง ศิริภรณ์กุล. 15 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่า สินค้าพื้นบ้านของตลาดคลองสวน 100 ปี มีลักษณะเด่น เนื่องจากสินค้าพื้นบ้านที่ตลาดแห่งนี้จะทำจากวิถีธรรมชาติและทำด้วยฝีมือของชาวบ้าน มีลักษณะเฉพาะของชุมชนชาวบ้าน ทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจชีวิตความเป็นอยู่ และได้เรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี และวัฒนธรรมไทยจากสินค้าพื้นบ้านด้วย

สุมาลี ภูเก็ลียง เป็นนักท่องเที่ยงที่มาจากกรุงเทพมหานคร เคยมาเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี 2 ครั้งแล้ว และครั้งนี้มาเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี กับแฟน ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“มาเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี กินอิ่มท้องแล้วก็ไปหาซื้อของ ร้านส่วนใหญ่ที่ขายของในตลาดแห่งนี้จะเป็นร้านโชห่วย หรือร้านค้าขายปลีกขนาดเล็กที่ยังคงหาได้ในตลาดแห่งนี้ มีสิ่งของหลายอย่างที่น่าซื้อหาเก็บไว้ ไม่ว่าจะเป็นตุ๊กตาลังกะสีไหลลาน ของเล่นโบราณ ตุ๊กตากระดาษ ของเล่นสำหรับเด็กผู้หญิง รวมถึงขนมโบราณที่ไม่มีวางขายในซูเปอร์มาเกต”

(สุมาลี ภูเก็ลียง. 15 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ชอบมาหาซื้อของที่ร้านโชห่วยซึ่งเป็นลักษณะเด่นของตลาดแห่งนี้ ที่ยังคงให้บรรยากาศที่อบอุ่นไปด้วยกลิ่นไอของอดีต ขวนให้ของที่วางขายที่ร้านโชห่วยต่าง ๆ มีเสน่ห์น่าซื้อหาเก็บไว้

นักท่องเที่ยวอีกท่านหนึ่ง คือ กฤตินี เพ็งสะและ ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับสินค้าพื้นบ้านที่ขายตามร้านโชห่วยว่า สร้างเสน่ห์ และดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเลือกซื้อหาไปเก็บไว้หรือเป็นของที่ระลึกฝากคนอื่น ๆ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ร้านโชห่วยหรือร้านค้าขายปลีกขนาดเล็กๆ คนรุ่นใหม่อาจจะไม่ค่อยได้ยืม ไม่ค่อยได้เห็น ไม่ค่อยได้ใช้บริการมากนัก ตลาดคลองสวน 100 ปี ยังมีร้านโชห่วย อีกหลายร้านที่สร้างเสน่ห์และยังเป็นเอกลักษณ์ของตลาดที่ไม่มีใครเหมือน เนื่องจากหาได้ค่อนข้างยากแล้ว ในยุคปัจจุบัน เพราะส่วนใหญ่เปลี่ยนเป็นร้านสะดวกซื้อไปเกือบหมดแล้ว”

(กฤตินี เพ็งสะและ. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่า บรรยากาศเก่า ๆ ของร้านค้าเมื่อหลายสิบปีก่อนเป็นบรรยากาศหนึ่งที่หลาย ๆ คนอยากจะได้เห็น อยากจะสัมผัสสักครั้ง ด้วยมนต์เสน่ห์ของรอยยิ้ม มิตรไมตรี การนำเสนอขายสินค้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และเป็นกันเองของพ่อค้าแม่ค้า นักท่องเที่ยวบางส่วนนิยมตามหาอดีตที่ล่องผ่านมาแล้วหลายสิบปี ตลาดคลองสวนที่มีอายุมากกว่า 100 ปี จะมีบรรยากาศในอดีตที่อบอุ่นด้วยมนต์เสน่ห์แห่งการซื้อขายแลกเปลี่ยนที่นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสได้จริง ทุกคนต้องถวิลที่ยังนิยมมาจับจ่าย เลือกซื้อสินค้าในชีวิตประจำวันในตลาดแห่งนี้มิขาดหาย

ยุทพรง ศิริกรรณกุล เป็นคนที่ชอบท่องเที่ยวและซื้อของมาก ไปท่องเที่ยวที่ไหนก็ต้องซื้อของหลายอย่างกลับบ้าน ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ตลาดคลองสวน 100 ปี มีอาหารการกินและสินค้าพื้นบ้านมากมาย หลายอย่าง และมีลักษณะเฉพาะของชุมชนท้องถิ่นที่หาได้

ยาก ฉันทมาเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี บ่อย ๆ ตลาดแห่งนี้มีสินค้า
พื้นบ้านที่มีชื่อเสียงก็คือ ฮ้อยจ้อ แบบนี้ ถึงจะเรียกได้เต็มปากว่า ฮ้อย
จ้อปู ยิ่งแบบที่ราคาแพงที่สุดยิ่งอร่อย ปูเป็นก้อน ๆ เลย น้ำจิ้มบัว
สูตรเข้มข้น คุณภาพสมราคา ใครมาอย่าพลาดนะ ถ้าฉันมีโอกาสได้มา
อีกจะต้องไปอุดหนุนแน่นอน ฮ้อยจ้อแบบนี้ในเมืองหายาก”

(ยุทธทรง ศิริกรรมกุล. 15 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

นอกจากนี้ ตลาดคลองสวน 100 ปี ยังมีสินค้าพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงอีกหลายอย่าง เช่น
ห่อหมกปู ห่อหมกปลาช่อน ดังคำให้สัมภาษณ์ของ สมัชญา เจริญสินี ที่ว่า

“ร้านห่อหมกปู ห่อหมกปลาช่อน โดยเฉพาะห่อหมกปูที่ใช้
กรรมเชียงปูเป็น ก้อน ๆ กัดโดนเต็ม ๆ คำ เนื้อปูแน่น รสดีค่อย่าบอก
ใคร นอกจากนี้ ยังมีหอยจ้อซูเปอร์ที่เป็นสุดยอดของความอร่อย มี
ชื่อเสียงโด่งดังจนมีรายการทีวีมาถ่ายทำไปแล้วหลายรายการ เพราะ
เลือกใช้เนื้อส่วนกรรมเชียงปูที่เป็นก้อน ๆ เห็นเนื้อปูที่คัดสรรมาแล้วต้อง
บอกว่า เรื่องราคาจบ ๆ ไปเลย ห่อหมกปู ห่อหมกปลาช่อนเนื้อปูและ
เนื้อปลาเต็มคำเลย”

(สมัชญา เจริญสินี. 15 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ แสดงให้เห็นแนวคิดของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสินค้าพื้นบ้าน
โดยเฉพาะ ฮ้อยจ้อ ห่อหมกปู และห่อหมกปลาช่อนเป็นสินค้าพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงโด่งดังของตลาด
คลองสวน 100 ปี มีกลิ่นหอม และทำจากวัสดุธรรมชาติ มีประโยชน์ต่อร่างกาย และยังได้นำเสนอมุม
ปัญญาและวัฒนธรรมไทยให้แก่นักท่องเที่ยวอีกด้วย ซึ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวสนใจและอยากลองชิม
จึงเดินทางมาเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

ประภารัตน์ ศรีมุงกุล เป็นคนอยู่ใกล้ตลาดคลองสวน 100 ปี และเป็นลูกค้าประจำของ
ตลาดคลองสวน 100 ปีด้วย ได้ให้ข้อมูลว่า

“บ้านของฉันอยู่ใกล้ตลาดคลองสวน 100 ปี ฉันทมาซื้อของที่
ตลาดนี้เป็นประจำ ฉันทชอบกาแฟโบราณ ตลาดคลองสวน 100 ปี มีร้าน
เก่าแก่ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์อย่างเช่น ร้านเจ๊เกียง ชายกาแฟโบราณ
เปิดมานานกว่า 70 ปี ตอนนี้อยู่ต่อกิจการโดยรุ่นลูกแล้ว เป็นร้านที่
ยังคงบรรยากาศแบบเดิมไว้แทบไม่เปลี่ยนแปลง และยังมีร้านกาแฟโบ
รานอีกร้านหนึ่ง คือ แป๊ะหลี คุณปู่วัยชราที่สร้างสีสันให้แก่ตลาดแห่งนี้
นอกจากกาแฟโบราณเข้มข้น กลมกล่อม มีรสชาติเฉพาะตัวที่มัดใจผู้มา
เยือนมากกว่า 80 ปี แล้ว ความเป็นกันเองและสำเนียงคำพูดที่กล่าว
ต้อนรับทุกคนที่เข้ามาภายในตลาด ก็เป็นจุดเด่นที่ทำให้ร้านกาแฟ

โบราณของแป๊ะหลี่ เป็นเหมือนสัญลักษณ์คู่กับตลาดคลองสวน 100 ปี ถึงกับมีคนพูดต่อ ๆ กันมาว่า ถ้าไม่ไปร้านแป๊ะหลี่ ก็อดใครไม่ได้ว่า ไปเที่ยวถึงตลาดคลองสวน 100 ปี ในปัจจุบันร้านกาแฟก็ยังเป็นจุดนัดพบของคนในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปีแห่งนี้เช่นเดิม”

(ประภารัตน์ ศรีมงคล. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่า สินค้าพื้นบ้านมีเสน่ห์ ชวนหลงใหล เช่น กาแฟโบราณของตลาดคลองสวน 100 ปี ที่สืบทอดจากบรรพบุรุษถึงปัจจุบันนี้ มีรสชาติและวิธีการชงกาแฟเหมือนเดิม ไม่ได้มีการแต่งเติมส่งเสริมต่อ แม้ผ่านกาลเวลามานานนับศตวรรษแล้วก็ตาม แต่ร้านกาแฟก็ยังคงเอกลักษณ์ รูปแบบการขาย วิธีการปรุง และรสชาติแบบดั้งเดิมไว้ นอกจากนี้ยังคงเป็นจุดนัดพบของผู้คนในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปีแห่งนี้อย่างไม่เปลี่ยนแปลง

อิสริย์ จิตตะ เป็นชาวบ้านอาศัยอยู่ในชุมชนที่ใกล้ ๆ ตลาดคลองสวน 100 ปี มาตลาดแห่งนี้เพื่อซื้อสินค้าใช้ในประจำวันบ่อย ๆ ดังคำให้สัมภาษณ์ว่า

“ตลาดคลองสวน 100 ปี มีสินค้าพื้นบ้านหลายอย่างที่นำซื้อมาทำกิน โดยเฉพาะร้านภาวิตาเบเกอร์รี่ ไม่แวะไม่ได้เลย ร้านนี้ขายเค้กเนยสด เค้กมะพร้าว เค้กฝอยทอง ทำกันสด ๆ ใหม่ ๆ ส่งกลิ่นหอม เรียกลูกค้าที่เดินผ่านไปมา กับร้าน อัจฉริย์ เค้กเนื้อนุ่ม กัดลงไปคำใดก็แทบละลายในปาก มีให้เลือกหลายรส ทั้งเค้กเนยสด เค้กสตอว์เบอร์รี่ เค้กบลูเบอร์รี่ เค้กส้ม ถูกใจบรรดาเค้กเลิฟเวอร์เลยละ รสชาติของเค้กแม้ผ่านมาหลายสิบปีก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลง เป็นรสแบบโบราณ”

(อิสริย์ จิตตะ. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่า สินค้าพื้นบ้านที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ที่มีชื่อเสียง คือ ขนมเค้กสด ที่ทำกันแบบสด ๆ ส่งกลิ่นหอม เป็นขนมโบราณที่สืบทอดวิธีการทำมาจากบรรพบุรุษ รสชาติเหมือนเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง และมีลักษณะเฉพาะของชุมชนท้องถิ่นที่หากินได้ยาก ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจ และดึงดูดนักท่องเที่ยวมาซื้อขนมเค้กสดอร่อยรสชาติแบบโบราณที่ตลาดคลองสวน 100 ปี แห่งนี้

แสงชัย อินทรศร เป็นนักท่องเที่ยวที่มาจากจังหวัดฉะเชิงเทรา มาหาซื้ออาหารการกินในตลาดคลองสวน 100 ปีบ่อย ๆ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“บ้านผมอยู่จังหวัดฉะเชิงเทรา ผมมาตลาดแห่งนี้เพื่อซื้อของกินของใช้บ่อย ๆ ตลาดแห่งนี้มีกาแฟโบราณ กวยเตี๋ยวเรือโบราณ และมีตั้งแต่อาหารสดไปจนถึงอาหารสำเร็จรูป มีอาหารการกินมากมายหลายอย่าง และมีลักษณะเฉพาะของชุมชนท้องถิ่นที่หากินได้ยาก

นอกจากมีอาหารการกินแล้ว ยังมีของใช้ที่น่าสนใจ อย่างเช่น ร้านทำ
 รางน้ำฝน มีการทำรางน้ำฝน หม้อก๋วยเตี๋ยว บัรดน้ำผัก กรวยน้ำมัน
 เป็นสินค้าพื้นบ้าน งานฝีมือสืบทอดจากบรรพบุรุษ เปิดร้านหลายสิบปี
 แล้ว ผมเคยพาเพื่อนมาซื้อหม้อก๋วยเตี๋ยว เพื่อนใช้แล้วบอกว่า คุณภาพ
 ดี ฝีมือสวย ชาวบ้านในพื้นที่นี้ เวลาสร้างบ้านใหม่ก็จะมาสั่งให้ร้านนี้ทำ
 รางน้ำฝนให้ เพราะเป็นงานฝีมือที่มีชื่อเสียงมากในแถวนี้”

(แสงชัย อินทรศร. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่า ตลาดคลองสวน
 100 ปีมีอาหารการกินมากมายหลายอย่างและมีลักษณะเฉพาะของชุมชนท้องถิ่นที่หากินได้ยาก
 นอกจากมีอาหารการกินแล้ว ยังมีเครื่องของใช้ที่น่าสนใจ สินค้าพื้นบ้านที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ที่มี
 ชื่อเสียง คือ กาแฟโบราณ ก๋วยเตี๋ยวเรือโบราณ ร้านทำรางน้ำฝน หม้อก๋วยเตี๋ยว บัรดน้ำผัก กรวย
 น้ำมัน เป็นสินค้าพื้นบ้าน งานฝีมือที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษสืบทอดให้
 ลูกหลาน มีคุณภาพดี มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในชุมชนบริเวณแถวนี้ จึงทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจ และ
 ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี แห่งนี้

สรุปได้ว่า สินค้าพื้นบ้านได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว เนื่องจากสินค้าพื้นบ้านของตลาด
 คลองสวน 100 ปี มีลักษณะเด่น ซึ่งมีตั้งแต่อาหารสดไปจนถึงอาหารสำเร็จรูป และสินค้าประจำวัน
 สินค้าพื้นบ้านที่จำหน่ายส่วนใหญ่พ่อค้าแม่ค้าเป็นผู้ทำเอง และสินค้าบางอย่าง พ่อค้าแม่ค้าสร้างยี่ห้อ
 ของตนเองที่เป็นผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นบ้าน มีลักษณะของชุมชนท้องถิ่น ใช้วิถีธรรมชาติและทำด้วย
 ฝีมือชาวบ้าน แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น และฝีมือทำสินค้าสืบทอดจากบรรพบุรุษ
 ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าใจชีวิตความเป็นอยู่ ภูมิปัญญาของชุมชน
 ตลาดคลองสวน 100 ปี และวัฒนธรรมไทยจากสินค้าพื้นบ้านด้วย

4.1.3 ด้านสถาปัตยกรรม

ตลาดคลองสวน 100 ปี มีลักษณะเป็นห้องแถวไม้ยุริมน้ำ เริ่มแรกตลาดมุ่งด้วยจาก
 ต่อมาจึงเปลี่ยนมาเป็นมุงด้วยสังกะสี ปลูกติดต่อกันมากกว่า 100 คูหา ตลอดระยะทางประมาณ 300
 เมตร ตัวอาคารไม่มีความเก่าแก่มากกว่า 100 ปี ซึ่งยังคงรักษารูปแบบในอดีต ไม่ได้มีการต่อเติมหรือ
 เปลี่ยนแปลงเป็นตึกสมัยใหม่ จากการศึกษาได้พบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อด้านสถาปัตยกรรม
 ของตลาดแห่งนี้ ดังคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

ตนัย ภูเกลี้ยง เป็นนักท่องเที่ยวที่มาจากกรุงเทพมหานคร เขาชอบพาครอบครัวไปเที่ยว
 ในวันหยุดและวันนี้ได้มาเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปีด้วย ได้แสดงทัศนคติต่อสถาปัตยกรรมของตาม
 แห่งนี้ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ผมชอบถนนสายเก่าชอบไปตลาดเก่า ชอบชมสถาปัตยกรรม
 เก่าแก่โบราณตลาดนี้มีลักษณะเป็นห้องแถวไม้ยุริมน้ำ อาคารมี 2 ชั้น

ชั้นล่างเป็นร้านค้าขาย ชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย เรือนแถวไม้ที่กรุงเทพฯ
ไม่มีแล้ว แฟนผมชอบเรือนโบราณที่นี้มากเราถ่ายรูปด้วยกันเพื่อไว้เป็น
ที่ระลึกด้วย”

(दनัย ภูเก็ลียง. 15 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความสนใจเรือนแถวไม้โบราณใน
ตลาดคลองสวน 100 ปี เนื่องจากพวกเขาอาศัยอยู่ที่กรุงเทพมหานคร บ้านมีลักษณะแบบทันสมัยและ
เป็นคนโตที่อยู่ในตึกสูง ๆ จึงไม่ค่อยได้พบเรือนแถวไม้โบราณแบบที่มีลักษณะเป็นเรือนแถวไม้ชุมชน
ตลาดน้ำภาคกลางมากนักในกรุงเทพมหานคร จึงทำให้พวกเขาสนใจอยากจะได้เรียนรู้ลักษณะที่อยู่
อาศัยของตลาดชุมชนโบราณด้วย เพื่อการสื่อสารและถ่ายทอดวัฒนธรรมด้านสถาปัตยกรรมที่
สวยงามให้ชาวไทยและชาวต่างชาติได้รับรู้และเข้าใจต่อไป

ศรียพร สุวัฒน์สุข เป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ใกล้ ๆ ตลาดคลองสวน 100 ปี
ชอบมาซื้อสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันในตลาดนี้บ่อย ๆ ได้แสดงทัศนคติต่อสถาปัตยกรรมของตลาดแห่งนี้ว่า

“บ้านฉันอยู่ใกล้ ๆ ตลาด มาซื้อของกินของใช้ที่ตลาดนี้บ่อย ๆ
ฉันชอบมองบรรยากาศเก่าแก่ โชคดีบ้านอยู่ใกล้ ๆ ตลาด มาตลาดนี้
สะดวกมาก เรือนไม้โบราณของตลาดคลองสวน 100 ปี มี
ลักษณะเฉพาะของตลาดที่ตั้งอยู่ริมน้ำ เป็นห้องแถวไม้มี 2 ชั้น อาคาร
ไม้ที่ตลาดแห่งนี้รักษาไว้เป็นอย่างดี รูปแบบอาคารดั้งเดิม ไม่ได้
เปลี่ยนแปลงตามรูปแบบสมัยใหม่ เมื่อฉันมาถึงตลาดนี้ก็เหมือนย้อน
เวลากลับไปในสมัยก่อน”

(ศรียพร สุวัฒน์สุข. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่า ลักษณะเรือนแถวไม้
ของตลาดคลองสวน 100 ปี นั้นน่าสนใจมาก เนื่องจากเรือนแถวไม้ได้สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาท้องถิ่น
และวัฒนธรรมตลาดน้ำที่กำลังสูญหาย เนื่องจากในปัจจุบัน เรือนแถวไม้โบราณพบเห็นได้ยากขึ้น
เนื่องจากคนในสมัยปัจจุบันนิยมสร้างที่อยู่อาศัยและที่ประกอบการค้าและอื่น ๆ ตามแบบสมัยใหม่
เป็นส่วนใหญ่ แต่ที่ตลาดแห่งนี้ชาวชุมชนอนุรักษ์เรือนไม้แถวไว้เป็นอย่างดี ซึ่งทำให้รูปแบบของอาคารยังเป็นเหมือนเดิม ไม่ถูกเปลี่ยนแปลงไปตามรูปแบบของอาคารสมัยใหม่ และรูปแบบสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น มีลักษณะเฉพาะตัว โดยมีการรวมกลุ่มกันจนเกิดเป็นย่านการค้าที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี จำนวนมากในแต่ละปี

สถาปัตยกรรมที่โดดเด่นและดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี อีกสิ่งหนึ่งก็คือ สะพานสูง มีชื่อว่า สะพานอัศวินชัย ที่ตั้งตระหง่านอยู่กลางตลาด เป็นสะพานไม้ที่มีความสูงและชันมาก เมื่อเดินขึ้นไปข้างบนสะพานจะโยกเล็กน้อย แต่ชาวตลาดและนักท่องเที่ยวก็ใช้

สะพานแห่งนี้เป็นเส้นทางสัญจรข้ามฝั่งคลองเป็นประจำอย่างเคยชิน

จิรวุฒิ วิมลพัฒนธรรม เป็นนักท่องเที่ยวนักมาจากรุงเทพมหานคร เขาเป็นคนที่รักเมืองไทย และชอบเรียนรู้และรักษาวัฒนธรรม ประเพณีไทย ชอบตลาดน้ำเก่าแก่ และสนใจสถาปัตยกรรมโบราณมาก ดังนั้น เมื่อเขามาเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี สิ่งที่เขาสนใจมากที่สุดในตลาดแห่งนี้ก็คือสถาปัตยกรรม ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ผมชอบไปเดินเล่นตามสถานที่เก่า ๆ เมื่อผมมาที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ครั้งใด จะต้องไปเดินข้ามสะพานอัศวินชัยทุกครั้ง ผมสนใจสถาปัตยกรรมโบราณมาก ผมได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสะพานอัศวินชัย สะพานแห่งนี้ได้รับการซ่อมแซมมาแล้วหลายครั้ง สาเหตุที่ต้องสร้างให้สูงขึ้น ชวนให้ผมไม่คุ้นเคยหวาดหวั่นเวลาข้ามก็เพราะในสมัยก่อน เรือขนส่งสินค้าขนาดใหญ่จะต้องแล่นผ่านคลองนี้เป็นประจำ จึงต้องสร้างให้สูงเพื่อให้เรือขนาดใหญ่แล่นผ่านไปได้ แม้ในปัจจุบัน ไม่มีเรือใหญ่ผ่านแล้ว ชุมชนก็ยังอนุรักษ์สะพานนี้ไว้ให้คงอยู่ เป็นอนุสรณ์บนพื้นน้ำและอยู่กับชุมชนตลาดคลองสวนต่อไป”

(จิรวุฒิ วิมลพัฒนธรรม. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่า ลักษณะสะพานอัศวินชัย ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี นั้นน่าสนใจมาก เนื่องจากสะพานอัศวินชัยได้สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมตลาดน้ำที่กำลังสูญหาย โดยเป็นสะพานโบราณที่เห็นได้ยากในปัจจุบัน จึงดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชม และสัมผัสกับวัฒนธรรมทางด้านสถาปัตยกรรมโบราณของตลาดคลองสวน 100 ปี

วัชรพงษ์ บุญถนอม เป็นชาวบ้านอาศัยอยู่ในชุมชนที่ใกล้ ๆ ตลาดคลองสวน 100 ปี เขามาซื้อสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันในตลาดแห่งนี้บ่อย ๆ ได้แสดงทัศนคติต่อสถาปัตยกรรมของตลาดแห่งนี้ไว้ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“บ้านผมอยู่ตรงข้างตลาด เวลาที่ผมมาตลาดแห่งนี้ก็ต้องเดินข้ามสะพานอัศวินชัย สะพานแห่งนี้ได้รับการซ่อมแซมมาแล้วหลายครั้ง ชาวบ้านในชุมชนต่อการที่จะอนุรักษ์สะพานนี้ไว้ให้อยู่คู่กับชุมชนตลาดคลองสวนต่อไป การเดินข้ามคลองประจำวันทำให้เราได้สัมผัสกับสะพานโบราณด้วย ไม่ว่าจะเป็บ้านเรือนหรือสะพานไม้ก็ต้องมีคนอยู่มีคนใช้จึงจะไม่สูญหายไป”

(วัชรพงษ์ บุญถนอม. 15 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่า สะพานอัศวินชัยยังเป็นเส้นทางที่ชาวบ้านในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี ใช้เดินข้ามคลองอยู่ในชีวิตประจำวัน และ

ชาวบ้านร่วมใจกันอนุรักษ์สะพานอัศวินชัยไว้เป็นอย่างดีตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้สะพานอัศวินชัยเป็นทางสัญจรที่ชาวบ้านได้ใช้ข้ามคลองตั้งแต่สมัยก่อนจนถึงปัจจุบันนี้

สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี มีความคิดเห็นด้านสถาปัตยกรรมที่เป็นเรือนแถวไม้ สะพานโบราณว่าเป็นสถาปัตยกรรมที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมตลาดน้ำที่มีลักษณะเด่นที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้เป็นจำนวนมาก ทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวิถีความเป็นอยู่แบบเดิมของชาวบ้านในชุมชน และเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่นด้วย ตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นตลาดเก่าแก่ที่อยู่คู่คนไทยมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ตั้งอยู่ในชุมชนที่ดำเนินชีวิตร่วมกันด้วยวัฒนธรรมที่หลากหลายและแตกต่างตามชาติพันธุ์ของคนกลุ่มต่าง ๆ ทั้งชาวไทยพุทธ ชาวจีน ชาวมุสลิม และอื่น ๆ แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข จนกลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่จนถึงปัจจุบัน โดยที่ชาวชุมชนได้ร่วมกันอนุรักษ์บ้านเรือนไม้สะพานไม้ รวมทั้งการดำเนินชีวิตให้คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายดังเช่นอดีต

4.2 ปัจจัยที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

ตลาดคลองสวน 100 ปี ตั้งอยู่ริมคลองประเวศน์บุรีรัมย์ บนพื้นที่ของจังหวัด 2 จังหวัด คือพื้นที่ของตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา และพื้นที่ของตำบลคลองสวน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ จุดเริ่มต้นของตลาดคลองสวน 100 ปี เริ่มจากเป็นตลาดน้ำมาก่อนโดยใช้เรือแพค้าขายกัน เมื่อกิจการเจริญมากขึ้นจึงได้เริ่มย้ายขึ้นมาอยู่บนบก โดยตลาดตั้งอยู่บนฝั่งคลองเพียงฝั่งเดียวยาวไปจนถึงเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนั้น ในวันวานของตลาดคลองสวนจึงเป็นจุดแวะพัก จุดแลกเปลี่ยนสินค้า และเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ ที่ตลาดแห่งนี้จะมีร้านค้าแพเป็นจุดรวมตัวของคนในชุมชน เพื่อพูดคุยสารทุกข์สุกดิบกัน และมีสะพานสูงพาดข้ามคลองเพื่อเชื่อมระหว่างชุมชนสองฝั่งคลองที่อยู่อาศัยริมนี้ และมีความเจริญหลายอย่าง บรรยากาศแสนคึกคัก

ปัจจุบันตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนที่อยู่ใกล้ ๆ กรุงเทพมหานคร สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เที่ยวเป็นจำนวนมากในแต่ละปี นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งชอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเก่าแก่โบราณของตลาด จึงนิยมมาสัมผัสกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ตลาดน้ำแห่งนี้ ทำให้ตลาดคลองสวน 100 ปี ได้รับความนิยมนักท่องเที่ยว จากการศึกษาพบปัจจัยที่ทำให้ นักท่องเที่ยวเลือกมาเที่ยวตลาดแห่งนี้ คือ ความเก่าแก่โบราณของตลาดคลองสวน 100 ปี ความต้องการชมธรรมชาติรอบ ๆ ตลาดคลองสวน 100 ปี ดังผลการศึกษาต่อไปนี้

4.2.1 ความเก่าแก่โบราณของตลาดคลองสวน 100 ปี

ความเก่าแก่ของตลาดคลองสวน 100 ปี ที่ตั้งอยู่ริมนี้ มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน เป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเดินเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้เป็นประจำทุกปี เพื่อมาชื่นชมกับความเก่าแก่และบรรยากาศแบบโบราณของตลาดแห่งนี้ ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

พลวัฒน์ เชียงหลี่ เป็นนักท่องเที่ยวที่มาจากกรุงเทพมหานคร เขาชอบพาครอบครัวไปเที่ยวในวันหยุดและวันนี้ก็ได้เดินทางมาเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ได้แสดงทัศนะต่อเรื่องนี้ไว้ว่า

“ผมมาจากพระราม 3 เดินทางมาตลาดคลองสวน 100 ปี กับครอบครัว มาด้วยรถยนต์ เพราะว่า วันนี้อากาศดีและบ้านของผมอยู่ใกล้กับตลาดคลองสวน 100 ปี ไม่ต้องขับรถไกล จึงพาครอบครัวมาเที่ยว หนีความวุ่นวายในเมือง มาหาของกิน มาถึงก็รู้สึกว่่าที่ตลาดนี้ร่มรื่นดี ปกติผมจะพาครอบครัวมาเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้ค่อนข้างบ่อย ประมาณ 2-3 อาทิตย์ต่อครั้ง เพราะมาที่นี่แล้วรู้สึกว่่า ได้พักผ่อนจริง ๆ ได้ชม ได้กินอาหารอร่อยที่หลากหลายและรูปแบบดั้งเดิม ลูกผมทั้ง 2 คนก็ชอบบรรยากาศเก่าแก่และอาหารที่นี่มาก ผมอยากให้ลูกมาสัมผัสกับวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม วันนี้พอมาถึงตลาดก็เจอร้านก๋วยเตี๋ยวโบราณร้านแรก รู้สึกหิวก็นั่งเลยกิน เพราะก๋วยเตี๋ยวโบราณร้านนี้อร่อยมาก เคยมากินหลายครั้ง ผมได้สั่งก๋วยเตี๋ยวเป็ดพะโล้ เพราะเป็นอาหารที่คนในครอบครัวชอบกินเป็นประจำ ก๋วยเตี๋ยวเป็ดพะโล้ของร้านนี้มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน ดูน่ากินและอร่อยกว่าที่อื่น เมื่อมากินอาหารที่ตลาดแห่งนี้มันได้บรรยากาศเก่าแก่โบราณ เพราะว่าตลาดอยู่ริมน้ำและมีเรือนแถวไม้โบราณ ดูน่าสนใจดี ผมอยากให้ลูกเรียนรู้เรื่องความเป็นมาของตลาดน้ำโบราณของไทย เพราะว่าตลาดน้ำเป็นลักษณะของวัฒนธรรมไทย”

(พลวัฒน์ เชียงหลี่. 15 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี คือ ความชื่นชอบและความประทับใจในบรรยากาศแบบเก่าแก่โบราณทั้งตัวอาคารของตลาดที่เป็นเรือนไม้แถวตั้งอยู่ริมน้ำ สินค้า อาหารประเภทต่าง ๆ เช่น ร้านก๋วยเตี๋ยวโบราณที่มีชื่อเสียงที่ยังคงรักษารูปแบบและรสชาติแบบดั้งเดิมไว้ และความสนใจวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตลาดน้ำโบราณไทยที่พวกเขาต้องการให้ลูกของตนได้สัมผัสเรียนรู้และอนุรักษ์วัฒนธรรมของไทยผ่านประสบการณ์ที่ตลาดคลองสวน 100 ปี เช่น ก๋วยเตี๋ยวเป็ดพะโล้นอกจากจะเป็นอาหารที่ทำให้หายหิวแล้ว ยังเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อการสืบทอดวัฒนธรรมอาหารเก่าแก่โบราณของบรรพบุรุษของพ่อค้าแม่ค้าที่ตลาดคลองสวน 100 ปี แห่งนี้ และยังแฝงไว้ซึ่งภูมิปัญญาอันล้ำค่าของคนโบราณอีกด้วย

ศักดิ์สิริ กงทอง เป็นนักท่องเที่ยวที่มาจากกรุงเทพมหานคร ชอบไปเที่ยวและซื้ออาหารการกินในวันหยุดและวันนี้ได้มาเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี เขาได้แสดงทัศนะต่อความเก่าแก่ของตลาดแห่งนี้ไว้ว่า

“เหตุผลที่ผมชอบมาเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 และซื้อ
 สิ่งของต่าง ๆ ก็คือ ในตลาดแห่งนี้มีอาหารการกินเยอะมาก และมี
 ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาที่ยาวนาน มีบรรยากาศเก่า ๆ มีร้านกาแฟ
 โบราณ มีสะพานสูง ๆ พาดข้ามคลองเพื่อเชื่อมระหว่างชุมชนสองฝั่ง
 เรือนแถวไม้ของตลาดนั้นน่าสนใจมาก เดินเที่ยวเหนื่อยแล้วก็นั่งที่ร้าน
 ก๋วยเตี๋ยวเปิดพัดไล้ กินก๋วยเตี๋ยวเปิดพัดไล้ ราคา ก๋วยเตี๋ยวเปิดพัดไล้ยัง
 ถูกกว่าที่อื่น รสชาติยังคงเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง อยู่ที่กรุงเทพมหานคร
 กินได้ยาก อีกอย่าง เนื่องจากผมมาเดินซื้ออาหารการกินที่ตลาดแห่งนี้
 บ่อย ๆ จึงกลายเป็นลูกค้าประจำของร้านค้าหลายร้าน ทุกครั้งที่ผมเดิน
 เข้ามาก็จะเจอแต่คนที่รู้จักกันและซื้อขายกันมานาน ได้ทักทายและคุย
 กัน รู้สึกมีความสุขมาก”

(ศักดิ์สิริ กงทอง. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกมา
 ท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี คือ ความเก่าแก่ของตลาดโบราณ มีประวัติศาสตร์ความเป็นมา
 จากตลาดน้ำโบราณไทย มีร้านกาแฟโบราณ มีสถาปัตยกรรมเก่าแก่แบบโบราณของอาคารเรือนไม้
 แถวและสะพานสูง และมีวัฒนธรรมที่โดดเด่นสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบ
 บรรยากาศแบบเก่าแก่โบราณให้มาเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้ที่มีบรรยากาศเก่า ๆ แบบอดีตที่สัมผัสได้จริงๆ

ประการต้น ศรีมุงกุล เป็นคนในชุมชนที่อยู่ใกล้ตลาดคลองสวน 100 ปี และเป็นลูกค้า
 ประจำของตลาดแห่งนี้ได้กล่าวถึงภาพในอดีตของตลาดที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยว
 ที่ตลาดแห่งนี้ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“บ้านของฉันอยู่ใกล้ตลาดคลองสวน 100 ปี ฉันมาซื้อของที่ตลาด
 นี้เป็นประจำวัน ฉันชอบกาแฟโบราณ ตลาดคลองสวน 100 ปี มีร้าน
 เก่าแก่ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ เช่น ร้านเจ๊เกียง ขายกาแฟโบราณ เปิด
 มานานกว่า 70 ปี ตอนนี้อยู่ต่อกิจการโดยรุ่นลูกแล้ว เป็นร้านที่ยังคง
 รักษาบรรยากาศแบบเดิมไว้ แทบไม่เปลี่ยนแปลง และยังมีอีกร้าน
 กาแฟโบราณคือ แป๊ะหลี คุณปู่วัยชราที่เป็นสีสันของตลาด นอกจาก
 กาแฟโบราณจะเข้มข้น กลมกล่อม มีรสชาติเฉพาะตัวที่มัดใจผู้มาเยือน
 มากกว่า 80 ปีแล้ว ความเป็นกันเองและสำเนียงเสียงพูดกล่าวต้อนรับ
 ทุกคนที่เข้ามาภายในตลาด ก็เป็นจุดเด่นที่ทำให้ร้านกาแฟโบราณของ
 แป๊ะหลี เป็นเหมือนสัญลักษณ์คู่กับตลาดคลองสวน 100 ปี ถึงพูดต่อ ๆ
 กันมาว่า ถ้าไม่ไปร้าน แป๊ะหลี ก็รอดใครไม่ได้ว่า ไปเที่ยวถึงตลาดคลอง

สวน 100 ปี ปัจจุบันร้านกาแฟ ก็ยังเป็นจุดนัดพบของคนในชุมชน
ตลาดคลองสวน 100 ปี แห่งนี้เช่นเดิม”

(ประภารัตน์ ศรีมงคล. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์ได้ย้ำถึงภาพในอดีตและปัจจัยที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือก
มาท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี คือ บรรยากาศเก่าแก่และสินค้าพื้นบ้านที่มีเสน่ห์ ได้แก่ กาแฟ
โบราณ ร้านกาแฟยังคงเป็นจุดนัดพบของผู้คนในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี แห่งนี้ที่ไม่มี
เปลี่ยนแปลง ปัจจุบันตลาดคลองสวน 100 ปี ยังคงมีบรรยากาศเก่าแก่ มีกลิ่นอายของสมัยที่มีชีวิต
และน่าสนใจ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเที่ยวตลาดแห่งนี้เป็นจำนวนมากในแต่ละปี

แสงชัย อินทรศร เป็นนักท่องเที่ยวที่มาจากจังหวัดฉะเชิงเทรา มาซื้ออาหารการกินที่
ตลาดคลองสวน 100 ปี บ่อย ๆ ได้สะท้อนภาพเก่า ๆ ของตลาดโบราณแห่งนี้ที่ดึงดูดใจของ
นักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวที่ไว้ว่า

“บ้านผมอยู่จังหวัดฉะเชิงเทรา ผมมาซื้อของกินของใช้ที่ตลาดนี้
บ่อย ๆ ตลาดนี้มีกาแฟโบราณ ก๋วยเตี๋ยวเรือโบราณ และอาหารสดไป
จนถึงอาหารสำเร็จรูป ตลาดตั้งอยู่ริมน้ำ เรือนตลาดมีลักษณะเฉพาะ
เป็นห้องแถวไม้ ผมพักผ่อนในร้านกาแฟ มองธรรมชาติ มองบรรยากาศ
เก่าแก่ แล้วพูดคุยกับชาวบ้าน รู้สึกว่ามีความสุขมาก เหมือนกลับไป
รัชสมัยรัชกาลที่ 5 ตลาดคลองสวน 100 ปี ในทุกวันนี้ยังคงเป็นตลาดที่
มีชีวิตและน่าสนใจมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบบรรยากาศ
เก่า ๆ ชุมชนชาวบ้านในตลาดคลองสวน 100 ปี ได้สนับสนุนและ
ร่วมกันอนุรักษ์อาคารเรือนไม้แถวของตลาดไว้ เพื่อสะท้อนถึงวิถีชีวิต
ความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายของคนในชุมชนแห่งนี้”

(แสงชัย อินทรศร. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกมา
ท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี คือ ความเป็นตลาดเก่าแก่ที่ยังคงมีชีวิตและน่าสนใจโดยเฉพาะ
นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบบรรยากาศเก่า ๆ เหมาะมากที่จะแวะมาจับจ่ายซื้อของซึ่งมีตั้งแต่อาหารสดไป
จนถึงอาหารสำเร็จรูป ซึ่งได้รับการสนับสนุนและการร่วมใจกันอนุรักษ์ของชาวชุมชนคลองสวนเพื่อ
สะท้อนถึงชีวิตที่เรียบง่ายของคนในอดีต และส่งเสริม พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมที่
นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิต รวมทั้งสิ่งปลูกสร้างที่ยังมีกลิ่นอายในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่ง
เป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นจำนวนมากในแต่ละปี

สรุปได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน
100 ปี คือ ความเป็นตลาดโบราณที่เก่าแก่ที่ยังมีชีวิต สัมผัสได้จริง และน่าสนใจโดยเฉพาะ
นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบบรรยากาศเก่า ๆ ทั้งอาคารเรือนไม้แถว ตั้งอยู่ริมน้ำ สะพานไม้ที่เชื่อมระหว่าง

สองฝั่งคลองที่สูงตระหง่าน อาหารและสินค้าที่ขึ้นชื่อของตลาดที่ยังคงรูปแบบ ธรรมเนียมในการทำ และ ธรรมชาติแบบดั้งเดิมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เช่น ก๋วยเตี๋ยวเป็ดพะโล้ กาแฟโบราณ ขนมโบราณ และเครื่องใช้อื่น ๆ ที่พ่อค้าแม่ค้าทำเอง เป็นงานฝีมือพื้นบ้านของคนในท้องถิ่น ที่ได้รับการสนับสนุน และอนุรักษ์ไว้ของชาวชุมชนตลาดคลองสวน รวมทั้งวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายให้คงไว้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นนี้ได้ เป็นอย่างดี

4.2.2 ความต้องการชมธรรมชาติรอบ ๆ ตลาดคลองสวน 100 ปี

พื้นที่ของตำบลคลองสวนส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ริมน้ำ สีเขียว มีสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สมบูรณ์ ตลาดคลองสวน 100 ปี ก็ตั้งอยู่ในพื้นที่ ริมน้ำ สีเขียวของตำบลคลองสวนด้วย การเดินเที่ยว ในตลาดแห่งนี้จึงร่มรื่น เย็นสบายเป็นที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้เป็นจำนวนมาก ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

สัมภาษณ์ เจริญสิน ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในตลาดคลองสวนว่าเป็นสิ่ง ที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“พี่เป็นคนที่ชอบไปเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ และบริเวณตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นพื้นที่ริมน้ำ สีเขียวที่ตั้งอยู่ใกล้ ๆ กรุงเทพมหานคร เมื่อไรพี่อยากอยู่กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ พี่ก็จะขับรถมาที่ชุมชนคลองสวน และไปเดินเที่ยวในตลาดคลองสวน 100 ปี ด้วย พอเดินเหนื่อยแล้วก็มาพักผ่อนที่ร้านกาแฟ มอง ธรรมชาติ”

(สัมภาษณ์ เจริญสิน. 15 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกมา ท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี คือ ความโดดเด่นของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ บริเวณตลาด คลองสวน 100 ปีเป็นพื้นที่ ริมน้ำ สีเขียวที่ตั้งอยู่ใกล้ ๆ กรุงเทพมหานครที่เป็นแหล่งดึงดูดใจให้ นักท่องเที่ยวมาพักผ่อนหย่อนใจ และเดินเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่ อาศัยอยู่ในเมืองที่ไม่ค่อยได้สัมผัสกับบรรยากาศทางธรรมชาติ ดังนั้น สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติจึง เป็นปัจจัยหนึ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี

พลวัฒน์ เสิียงหลี่ ได้กล่าวถึงบรรยากาศของสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติในตลาดคลอง สวน 100 ปี ที่สร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวว่า

“ตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นตลาดที่ธรรมชาติดี ผมชอบ บรรยากาศอย่างนี้ เพราะอากาศดี ร่มเย็นสบาย ไม่ร้อนว้าวเหมือนใน เมือง ผมเลือกทานอาหาร กาแฟโบราณที่ตลาดนี้ เพราะใน กรุงเทพมหานครหายากและไม่มีบรรยากาศดี ๆ แบบนี้ ระหว่างทาน

อาหารและนั่งตม้กาแพโบราณ เราสามารถชมธรรมชาติไปด้วย เป็น
ประสบการณ์ที่ประทับใจมาก”

(พลวัฒน์ เฮียงหลี. 15 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกมา
ท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี คือ บรรยากาศที่เป็นธรรมชาติที่ตลาดแห่งนี้ที่มีแต่ความร่มรื่น
เย็นสบาย เนื่องจากคนที่อาศัยอยู่ในเมือง มีชีวิตยุ่งยาก จึงเกิดความคิดที่อยากจะหนีความวุ่นวายใน
เมือง ไปหาชีวิตสุขสบาย มีโอกาสได้พักผ่อนกับธรรมชาติที่ร่มรื่น รับประทานอาหารและนั่งตม้กาแพ
โบราณที่ตลาดแห่งนี้ ได้สัมผัสกับบรรยากาศเก่า ๆ ในอดีต และได้เห็นภาพวิถีชีวิตของคนสมัยก่อน
เกิดความรู้สึกเพลิดเพลิน มีความสุขจัดเป็นประสบการณ์ชีวิตที่หาไม่ได้ในตัวเมือง

ศักดิ์สิริ กงทอง เป็นนักท่องเที่ยวอีกท่านหนึ่งที่มาจากกรุงเทพมหานคร ชอบไปเที่ยว
และซื้ออาหารการกินในวันหยุดและวันนี้ได้มาเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปีด้วย เขาได้ให้ทัศนะ
เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ที่สร้างความประทับใจให้แก่เขาไว้ว่า

“ผมเดินเที่ยวกินอาหารอิ่มท้องแล้ว มาพักผ่อนที่ร้านกาแพ
โบราณ ตม้กาแพ มองธรรมชาติ ตลาดคลองสวน 100 ปี มีธรรมชาติดี
อากาศสดชื่น มองน้ำในคลอง มองท้องฟ้า มีความเงียบสงบ ไม่รีบร้อน
ทำให้รู้สึกสบายใจ สูดอากาศได้เต็มปอด เสียงนกเสียงกา ทำให้นึกถึง
ตอนเป็นเด็ก ๆ”

(ศักดิ์สิริ กงทอง. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกมา
ท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ของนักท่องเที่ยว คือ สภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติของตลาด
แห่งนี้ที่มีอากาศบริสุทธิ์ สดชื่น มีความเงียบสงบ ได้รับประทานอาหารและนั่งตม้กาแพโบราณ
พักผ่อนหย่อนใจ พร้อมกับชื่นชมธรรมชาติทั้งน้ำในลำคลอง ท้องฟ้าที่แจ่มใส อากาศที่บริสุทธิ์
ผสมผสานกับเสียงธรรมชาติคือเสียงร้องของนก กา ทำให้รู้สึกสุขสบาย และรู้สึกว่า ได้มาพักผ่อน
จริง ๆ

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี
คือ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติรอบบริเวณตลาดแห่งนี้ที่เป็นพื้นที่ริมน้ำ สีเขียว มีบรรยากาศที่เงียบสงบ
สบาย อากาศสดชื่น สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบบรรยากาศธรรมชาติมาเที่ยว ซื้อสิ่งของ
รับประทานอาหาร นั่งตม้กาแพโบราณ พร้อมกับชื่นชมธรรมชาติไปด้วย ทำให้รู้สึกว่า ได้พักผ่อน
หย่อนใจจริง ๆ ได้สัมผัสกับบรรยากาศและนึกถึงภาพวิถีชีวิตของคนในอดีตที่เรียบง่ายอันเป็น
ประสบการณ์ที่น่าประทับใจอย่างมาก

4.3 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนากองท้องเกี่ยวกับตลาดคลองสวน 100 ปี

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนากองท้องเกี่ยวกับตลาดคลองสวน 100 ปี ในมุมมองของนักท้องเกี่ยวแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านอาหารการกิน ด้านสินค้าพื้นบ้าน ด้านสถาปัตยกรรม ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และด้านสภาพแวดล้อม ดังผลการศึกษาต่อไปนี้

4.3.1 ด้านอาหารการกิน

ตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นตลาดของชุมชนท้องถิ่นที่มีบรรยากาศดี อาหารการกิน และสินค้าที่จำหน่ายมีลักษณะเด่นทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี โดยเป็นตลาดที่ยังคงรักษาและพัฒนาวัฒนธรรมตลาดน้ำไว้ได้เป็นอย่างดี

กมลชนก สลามัดเจริญ เป็นนักท้องเกี่ยวจากกรุงเทพมหานครได้มาเดินเที่ยวในตลาดคลองสวน 100 ปี พร้อมกับเพื่อน 3 คน เขาชอบไปเที่ยวตามสถานที่ท้องเกี่ยวที่มีอาหารการกินหลายอย่างและมีลักษณะเฉพาะของชุมชนท้องถิ่นที่หากินได้ยาก และชอบเที่ยวสถานที่ยังมีบรรยากาศแบบอดีตของชุมชนท้องถิ่น ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ฉันคิดว่า รสชาติของก๋วยเตี๋ยวโบราณอย่างนี้ ไม่ควรพัฒนา ถ้าพัฒนาแล้ว มันคงไม่อร่อยเหมือนตอนนี้ จะเสียรสชาติแบบดั้งเดิมไป ไม่ใช่ก๋วยเตี๋ยวโบราณแล้วค่ะ ถ้าอยากให้คนรู้จักวัฒนธรรมก๋วยเตี๋ยว เรือมากกว่านี้ ฉันแนะนำให้ลงรูปภาพและข้อมูลต่าง ๆ ในเฟซบุ๊ก เพราะว่าคนไทยเล่นเฟซบุ๊กมากที่สุด”

(กมลชนก สลามัดเจริญ. 15 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า นักท้องเกี่ยวบางคนไม่สนับสนุนแนวคิดในการพัฒนาอาหารการกินที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ต้องการให้คงไว้ทั้งรูปแบบ วิธีการผลิต และรสชาติแบบดั้งเดิมไว้ เพราะกลัวว่า กระบวนการพัฒนาจะทำให้รสชาติของอาหารการกินเปลี่ยนแปลง สูญเสียรูปแบบและรสชาติที่มีเสน่ห์ชวนให้หลงใหลแบบดั้งเดิมไป แต่ได้เสนอวิธีที่จะทำให้คนได้รู้วัฒนธรรมอาหารการกินที่ตลาดคลองสวน 100 ปีมากขึ้นก็คือ การใช้สื่อออนไลน์ต่าง ๆ เข้ามาช่วยเผยแพร่ข้อมูลและรูปภาพต่าง ๆ ที่น่าสนใจและความคิดสร้างสรรค์ของอาหารการกินที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ให้คนที่ใช้สื่อออนไลน์ได้เห็นและแชร์ต่อกันไป ซึ่งจะช่วยให้คนในสังคมได้รับรู้วัฒนธรรมอาหารการกินที่ตลาดคลองสวน 100 ปีได้มากขึ้น

วาสนา วาป็น เป็นนักท้องเกี่ยวอีกท่านหนึ่งที่มาจากกรุงเทพมหานคร เขาเป็นคนที่ชอบรักษาวัฒนธรรม ประเพณีไทย ชอบตลาดน้ำเก่าแก่ สนใจอาหารโบราณที่ตลาดน้ำ ได้ให้แนวทางในการพัฒนาอาหารการกินที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ไม่มีข้อเสนออะไร แต่อยากเชิญชวนให้นักท้องเกี่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เข้ามาเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ช่วยกันโพสต์รูปภาพสวย ๆ ลงในอินสตาแกรม เพื่อสื่อสารให้คนอื่นรู้ว่า ที่นี่ไม่ใช่

ขายอาหารอย่างเดียว แต่ยังให้นักท่องเที่ยวได้ดู ได้ชิม ได้สัมผัส
วัฒนธรรมของตลาดโบราณ ถ้ามาตลาดคลองสวน 100 ปี ต้องได้กิน
อาหารหลายอย่าง รับรองว่าไม่ผิดหวังแน่นอน”

(วาสนา วาป็น. 15 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวต้องการเชิญชวนนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี และอยากให้นักท่องเที่ยวช่วยกันเผยแพร่วัฒนธรรมของตลาดคลองสวน 100 ปี ให้คนอื่นที่ยังไม่เคยมาได้รู้จักและพากันมาท่องเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้โดยนำสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น อินสตาแกรม แอปพลิเคชันท่องเที่ยว มาใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่สื่อสารภาพอาหารการกิน หรือเขียนความรู้สึกประทับใจในอาหารการกินแล้วแชร์ไปทางสื่อออนไลน์ดังกล่าวให้นักท่องเที่ยวได้ดู ได้มีความรู้สึกร่วมกัน ทำให้คนอื่นได้รับรู้ และสนใจที่จะมาลองชิมอาหารที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ดังนั้น นักท่องเที่ยวจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถช่วยให้คนอื่น ๆ ที่ยังไม่รู้จักตลาดคลองสวน 100 ปี ได้รู้จักและสนใจที่จะมาเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้มากขึ้น

Xiao Yuan เป็นนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มาท่องเที่ยวที่ประเทศไทย เขาชอบไปเที่ยวตลาดน้ำโบราณ ชอบซื้อของฝาก โดยเฉพาะสินค้าพื้นบ้านที่มีลักษณะเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“อาหารการกินในตลาดคลองสวน 100 ปี มีหลายประเภท และมีรสชาติหลากหลาย อาหารที่คนต่างประเทศรู้จักมีเพียงแค่มั้ไม่ก็อย่าง แต่ไม่เคยได้กินอาหารไทยแบบพื้นบ้าน ซึ่งเป็นอาหารแปลกใหม่สำหรับชาวต่างประเทศ ดังนั้นร้านขายอาหารพื้นบ้านควรมีโฆษณาหรือข้อความนำเสนอมากกว่านี้ เพื่อให้คนต่างประเทศที่ไม่เคยกินอาหารพื้นบ้านไทยได้รู้จักวัฒนธรรมอาหารไทยมากขึ้น และสามารถเปิดโรงเรียนสอนการทำอาหารพื้นบ้านไทยให้คนต่างชาติได้”

(Xiao Yuan. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ด้านอาหารการกินในมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติคือ นักท่องเที่ยวต่างชาติสนใจอาหารการกินแบบพื้นบ้านของตลาดคลองสวน 100 ปี แต่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรู้จักอาหารไทยแบบพื้นบ้านของตลาดคลองสวน 100 ปีมีเพียงแค่มั้ไม่ก็อย่าง พ่อค้าแม่ค้าควรมีโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ไม่เคยกินอาหารไทยแบบพื้นบ้านของตลาดคลองสวน 100 ปีได้รู้จักวัฒนธรรมอาหารไทยได้มากขึ้น หรือเปิดโรงเรียนสอนการทำอาหารไทยแบบพื้นบ้านให้แก่ชาวต่างชาติ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาหารพื้นบ้านที่ตลาดคลองสวน 100 ปี และเพื่อให้นักท่องเที่ยวต่างชาติสนใจอยากมาเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้มากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ด้านอาหาร การกินในมุมมองของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ คือ การนำสื่อออนไลน์มาใช้เป็น เครื่องมือสื่อสารและประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านอาหารการกินต่าง ๆ ในตลาดคลองสวน 100 ปี ทั้งที่เป็นรูปภาพและถ้อยคำที่ประทับใจเกี่ยวกับตลาดแห่งนี้ โดยเฉพาะอาหารพื้นบ้านที่ขึ้นชื่อและมี ลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมของตลาดแห่งนี้ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป อีกทั้งต้องการให้คนที่ใช้สื่อ ออนไลน์เข้ามามีส่วนร่วมด้วยการแชร์รูปภาพหรือข้อความที่สร้างประทับใจต่าง ๆ ต่อกันไป ให้คนที่ ยังไม่เคยมาเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้ได้รับรู้และสนใจคิดที่จะมาเที่ยวและลองชิมอาหารที่ตลาดคลองสวน 100 ปี และควรมีการโฆษณาหรือการสื่อข้อความที่จะทำให้คนรู้จักตลาดแห่งนี้ผ่านช่องทางต่าง ๆ ให้ มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้คนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศรู้จักและมาท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี มากขึ้นตามไปด้วย แต่มีเรื่องหนึ่งที่นักท่องเที่ยวบางส่วนไม่ต้องการให้มีการพัฒนาก็คือ รูปแบบ วิธีการทำ และรสชาติของอาหารการกินพื้นบ้านที่พวกเขาต้องการให้คงไว้ เพื่อรักษาวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาด้านอาหารของคนท้องถิ่นไว้ให้เป็นจุดเด่นด้านนี้ของตลาดคลองสวน 100 ปี ต่อไป

4.3.2 ด้านสินค้าพื้นบ้าน

ตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นตลาดของชุมชนท้องถิ่น สินค้าพื้นบ้านที่จำหน่ายที่ตลาด แห่งนี้ ส่วนใหญ่มีลักษณะเด่นของชุมชนท้องถิ่น ทำด้วยฝีมือชาวบ้าน พ่อค้าแม่ค้ารับมาจำหน่ายอัน เป็นการรักษาวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ และส่งเสริมเศรษฐกิจในท้องถิ่นด้วย จากการศึกษาได้พบ แนวคิดของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาตลาดคลองสวน 100 ปี ด้านสินค้าพื้นบ้าน ดังคำให้สัมภาษณ์ ต่อไปนี้

พลวัฒน์ เที่ยงหลี เป็นนักท่องเที่ยวที่มาจากกรุงเทพมหานคร เขาชอบพาครอบครัวไป เที่ยวในวันหยุดและวันนี้ได้มาเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี ได้แสดงทัศนคติต่อการพัฒนาสินค้าพื้นบ้าน ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ผมคิดว่า เพราะความเคยชินของชาวบ้านในชุมชนตลาด คลองสวน 100 ปี นี้ อาจไม่ทำให้พวกเขา รู้สึกว่า สินค้าพื้นบ้าน อย่างเช่น ก๋วยเตี๋ยว เป็นเรื่องพิเศษแต่อย่างใด แต่นักท่องเที่ยวหรือ ชาวต่างชาติที่มาจากที่อื่นก็อยากกิน อยากรู้รสชาติและมีความรู้สึกว่าเป็น สิ่งพิเศษ นับว่าเป็นเรื่องที่ดีต่อการพัฒนาสินค้าพื้นบ้านของตลาด คลองสวน 100 ปี ก๋วยเตี๋ยวต่าง ๆ คงต้องปรับเปลี่ยนป้ายของร้าน ทำให้สวย ๆ สามารถดึงดูดสายตาของนักท่องเที่ยว โต๊ะในร้านอาจจะทำ เป็นโต๊ะโบราณ การตกแต่งของร้านก็ทำให้เข้ากับวิถีชีวิตของคนโบราณ ร้านก๋วยเตี๋ยวที่ส่วนใหญ่อยู่ริมน้ำต้องอนุรักษ์ให้น้ำในคลองสะอาด สร้างบรรยากาศให้ดีกว่าตอนนี้ เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่ไม่รู้จัก ประวัติความเป็นมา ภายในร้านอาจทำป้ายขนาดใหญ่สำหรับแนะนำ

เรื่องราวประวัติความเป็นมาของก๋วยเตี๋ยวเป็นภาษาไทยและ
ภาษาอังกฤษให้ทั้งนักท่องเที่ยวและคนไทยได้รู้จัก”

(พลวัฒน์ เที่ยงหลี. 15 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า สินค้าพื้นบ้านที่ตลาดคลองสวน 100 ปี จะต้องมีการพัฒนาในบางเรื่องให้ดีขึ้น เช่น ร้านก๋วยเตี๋ยวที่ต้องปรับปรุงบางสิ่งในร้านก๋วยเตี๋ยว เช่น ป้ายร้านที่ต้องทำให้สวยงาม สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว แต่ต้องทำให้มีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมไทย การตกแต่งร้านต้องคำนึงและรักษาความเป็นของเก่าที่ให้บรรยากาศเก่า ๆ และวิถีชีวิตของคนโบราณไว้ให้เป็นจุดเด่นของร้าน มีมุมที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของก๋วยเตี๋ยวให้แก่ลูกค้าทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ และช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมภายในตลาดคลองสวน 100 ปี ให้สะอาด เช่น น้ำในลำคลอง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวัฒนธรรมสินค้าพื้นบ้านอย่างประทับใจ เมื่อนักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจก็จะแชร์ภาพของร้านบนสื่อโซเชียลต่าง ๆ ซึ่งสามารถช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมของสินค้าพื้นบ้าน รวมถึงประวัติความเป็นมาของร้านค้าและสินค้าที่ตลาดคลองสวน 100 ปี และบอกต่อให้คนที่ยังไม่เคยมาเที่ยวได้รู้จักและสนใจที่จะมาท่องเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้มากขึ้น

จิรวุฒิ วิมลพัฒนธรรม เป็นนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบซื้อของฝาก โดยเฉพาะสินค้าพื้นบ้านที่มีลักษณะเด่นของสถานที่ท่องเที่ยว วันนี้เข้ามาเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี และได้ซื้อสินค้าหลายอย่างได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาสินค้าพื้นบ้านไว้ว่า

“ในฐานะที่เป็นคนแค้มที่มีรูปแบบสวยงาม ประณีตชนิดหนึ่งของตลาดคลองสวน 100 ปี คนแค้มแบบโบราณจึงได้รับความชื่นชอบจากนักท่องเที่ยวอย่างมาก ควรเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ฝึกและลงมือทำขนมแค้มจริง ๆ ตามกระบวนการทำขนมแค้มแบบโบราณ ได้สัมผัสเสน่ห์และวัฒนธรรมของคนแค้มแบบโบราณในตลาดคลองสวน 100 ปี ด้วยตนเอง ควรมีการถ่ายทอดศาสตร์ขนมแค้มแบบโบราณที่ตลาดคลองสวน 100 ปี เผยแพร่ไปสู่สากล ให้เป็นที่รู้จักของชาวต่างชาติมากขึ้น”

(จิรวุฒิ วิมลพัฒนธรรม. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวด้านสินค้าพื้นบ้านที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ในมุมมองของนักท่องเที่ยว คือ ขนมแค้มของตลาดคลองสวน 100 ปี มีรูปแบบสวยงาม ประณีต สร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว ควรจัดสิทธิให้เป็นทรัพย์สินทางปัญญาส่วนบุคคล และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ฝึกและลงมือทำขนมแค้มจริง ๆ ตามวิธีการทำขนมแค้มแบบโบราณ ได้สัมผัสเสน่ห์และวัฒนธรรมของคนแค้มโบราณในตลาดคลองสวน 100 ปี ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ยังได้เสนอให้มีการถ่ายทอดศาสตร์ขนมแค้มแบบโบราณที่ตลาดคลองสวน

100 ปี เผยแพร่วัฒนธรรมขนมเค้กแบบโบราณไปสู่สากลให้ชาวต่างชาติได้รู้จักมากขึ้น ซึ่งจะช่วยส่งเสริมและพัฒนากาท้องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตลาดคลองสวน 100 ปี อีกทางหนึ่งด้วย

สินค้าพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงของตลาดคลองสวน 100 ปี ก็คือ ฮ้อยจ้อ ห่อหมกปู ห่อหมกปลาช่อน ดังคำให้สัมภาษณ์ของสมัชญา เจริญสิน ที่ว่า

“ห่อหมกที่ตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นอาหารไทยที่อร่อยที่สุดเท่าที่ฉันเคยทานมา รสชาติมีความอร่อยแบบดั้งเดิม ถ้าอยากให้อห่อหมกปลาช่อนมากเป็นที่รู้จัก ชื่นชอบ และเห็นคุณค่าของห่อหมกปลาช่อนมากกว่านี้ ทางร้านจะต้องเปลี่ยนการตกแต่งภาชนะให้ดีขึ้น ซึ่งจะทำให้มีลูกค้าจำนวนมากขึ้นและทำให้วัฒนธรรมของห่อหมกปลาช่อนต่อไปยังอนาคตได้”

(สมัชญา เจริญสิน. 15 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า แนวทางการส่งเสริมและพัฒนากาท้องเที่ยวด้านสินค้าพื้นเมืองที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ในมุมมองของนักท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวชอบสินค้าพื้นบ้านอย่างเช่น ห่อหมกปู ห่อหมกปลาช่อนที่มีรสชาติอร่อยตามแบบดั้งเดิม ดังนั้น จึงอยากให้ออนุรักษ์ และถ่ายทอดรสชาติความอร่อยแบบดั้งเดิมไว้ ในขณะเดียวกันก็ยังเห็นว่า พ่อค้าแม่ค้าต้องสร้างมาตรฐานห่อหมกปู ห่อหมกปลาช่อนให้มีคุณภาพด้วยการสร้างสรรค์รูปแบบใหม่ ๆ เช่น เปลี่ยนการตกแต่งภาชนะให้ดีขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดความสนใจให้แก่นักท่องเที่ยวและตัดสินใจที่จะเข้ามาลองชิมรสชาติของอาหาร ภาชนะที่ตกแต่งขึ้นมาใหม่นั้นต้องมีเอกลักษณ์แบบโบราณอันเป็นจุดเด่นหรือจุดขายของตลาดคลองสวน 100 ปี จะทำให้นักท่องเที่ยวได้เห็นบรรยากาศแบบเก่าในสมัยโบราณด้วย สามารถสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวอันจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้วัฒนธรรมของห่อหมกปู ห่อหมกปลาช่อนของไทยแพร่กระจายไปทั่วโลกโดยอาศัยนักท่องเที่ยวเป็นสื่อ

ยุทธพร ศิริกรรมกุล เป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจสินค้าพื้นบ้านและชอบซื้อของฝากที่มีลักษณะเด่นของสถานที่ท่องเที่ยว เป็นนักท่องเที่ยวอีกคนหนึ่งที่ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าพื้นบ้าน ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ถ้าพูดถึงภาพรวมของการการพัฒนา รู้สึกว่า สักสินค้าพื้นบ้านที่นี้ค่อนข้างดีอยู่แล้ว สังเกตได้จากตลาดแห่งนี้เริ่มจากตลาดเล็ก ๆ ของชุมชนตั้งแต่สมัยก่อนจนถึงวันนี้ ได้เป็นตลาดน้ำโบราณที่เป็นชื่นชอบของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ถ้าเป็นตลาดน้ำที่อื่น เขาจะเน้นเชิงธุรกิจขนาดใหญ่ก่อน แล้วผู้คนก็จะไปเที่ยวอย่างเดียว ไม่ได้ไปซื้อของชาวบ้าน เมื่อไม่ได้ซื้อของชาวบ้านก็ทำให้การขายตัวค่อย ๆ หดลง ตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นตลาดน้ำที่แตกต่างจากที่อื่น เน้นขายสินค้าพื้นบ้านที่ได้จากชาวบ้านมากกว่าเป็นเชิงธุรกิจ หรือเอาของ

มาจากที่อื่นมาขาย ฉะนั้นวัฒนธรรมสินค้าพื้นบ้านที่นี้ควรค่อย ๆ
พัฒนาตามความต้องการของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว”

(ยุทธทรง ศิริกรรณกุล. 15 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์นี้แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวพอใจสถานการณ์การค้าขายและสินค้าที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ที่เป็นอยู่ในขณะนี้ พวกเขาคิดว่า เรื่องการพัฒนาควรให้เป็นตามธรรมชาติตามความต้องการของผู้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยว ไม่ควรเน้นเชิงธุรกิจ ควรรักษาวัฒนธรรมและบรรยากาศแบบดั้งเดิมไว้ให้ดี ถ้าไม่อย่างนั้น วัฒนธรรมสินค้าพื้นบ้านของตลาดคลองสวน 100 ปี จะไม่มีอะไรเป็นพิเศษหรือจุดเด่นที่เป็นจุดขาย และไม่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ชื่นชอบบรรยากาศแบบเก่า ๆ ที่เป็นภาพรวมและจุดเด่นของตลาดคลองสวน 100 ปี และในที่สุดก็จะพากันหายไป

สรุปได้ว่า แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ด้านสินค้าพื้นบ้านในมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ คือ ต้องทำให้ร้านขายสินค้ามีความโดดเด่นในด้านวัฒนธรรมไทย การตกแต่งร้านหรือบรรจุภัณฑ์ที่ต้องทำให้เห็นถึงความเป็นของเก่า วิถีชีวิตของคนโบราณ และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ฝึกและลงมือทำจริง อย่างเช่น อาหารการกินแบบโบราณ เพื่อให้ได้สัมผัสกับเสน่ห์และวัฒนธรรมของสินค้าพื้นบ้าน และอาหารการกินแบบโบราณในตลาดคลองสวน 100 ปี ด้วยตนเอง สิ่งเหล่านี้จะทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้สัมผัสวัฒนธรรมสินค้าพื้นบ้านอย่างมีความประทับใจ เมื่อนักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจก็จะแชร์ภาพของร้านบนสื่อโซเชียลต่าง ๆ ซึ่งสามารถช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมของสินค้าพื้นบ้านให้เป็นที่รู้จักสินค้าและร้านขายสินค้าพื้นบ้านที่ตลาดคลองสวน 100 ปี และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้น

4.3.3 ด้านสถาปัตยกรรม

ตลาดคลองสวน 100 ปีมีลักษณะเป็นห้องแถวไม้ยุริมน้ำ ตัวอาคารไม่มีความเก่าแก่มากกว่า 100 ปี ซึ่งยังคงรูปแบบดั้งเดิมเหมือนในอดีต และสะพานสูงที่ตั้งตระหง่านอยู่กลางตลาดกับชุมชนตลาดคลองสวน ไม่ได้มีการต่อเติมหรือเปลี่ยนแปลงให้เป็นแบบสมัยใหม่ เพราะชาวชุมชนต้องการที่จะอนุรักษ์สถาปัตยกรรมนี้ไว้ให้อยู่คู่กับชุมชนตลาดคลองสวนต่อไปได้ ซึ่งทั้งอาคารไม้แถวและสะพานสูงทั้งสองสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นจำนวนมากในแต่ละปี

วัชรพงษ์ บุญถนอม อาศัยอยู่ที่ชุมชนใกล้เคียง ๆ กับตลาดคลองสวน 100 ปี ห่างออกไปประมาณ 20 กิโลเมตร เป็นนักท่องเที่ยวอีกคนหนึ่งที่มาเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นอย่างประจำ เขาได้แสดงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสถาปัตยกรรมที่ตลาดแห่งนี้ไว้ว่า

“ผมอาศัยอยู่ใกล้ ๆ ตลาดคลองสวน 100 ปี ห่างจากที่นี่ไป
ประมาณ 20 กิโลเมตร ผมมาเดินเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้เป็นประจำ
ผมชอบชมสถาปัตยกรรมเก่าแก่โบราณของตลาดแห่งนี้ที่มีลักษณะเป็น

ห้องแถวไม้ยุริมน้ำ มีอายุประมาณ 100 กว่าปีแล้ว ชาวบ้านต้องช่วยกันรักษาไว้ให้ดี และต้องเผยแพร่ประวัติเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมตลาดคลองสวน 100 ปี ด้วยแผ่นพับที่สื่อประวัติ และข้อมูลต่าง ๆ ของตลาดจึงจะทำให้นักท่องเที่ยวสนใจมาเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี มากขึ้น”

(วัชรพงษ์ บุญถนอม. 15 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นถึงแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ด้านสถาปัตยกรรมในมุมมองของนักท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวมีความสนใจเรือนแถวไม้โบราณในตลาดคลองสวน 100 ปี ต้องการให้ชุมชนรักษาสถาปัตยกรรมในตลาดคลองสวน 100 ปีไว้ให้ดี และมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ประวัติความเป็นมาและข้อมูลต่าง ๆ ของตลาดคลองสวน 100 ปี ด้วยแผ่นพับ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมของตลาดคลองสวน 100 ปี มากขึ้น และทำให้นักท่องเที่ยวอยากมาเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้มากยิ่งขึ้น

พลวัฒน์ เที่ยงหลี เป็นชาวบ้านอีกคนหนึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนที่ใกล้ ๆ กับตลาดคลองสวน 100 ปี เขามาซื้อสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันที่ตลาดนี้บ่อย ๆ ได้แสดงทัศนคติต่อการพัฒนาสถาปัตยกรรมที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ไว้ว่า

“บ้านผมอยู่ใกล้ ๆ กับตลาด จึงเดินทางมาเที่ยวตลาดนี้บ่อย ๆ ผมชอบดูสถาปัตยกรรมเก่าแก่ของตลาดเรือนไม้โบราณและสะพานสูงของตลาดคลองสวน 100 ปี ที่มีลักษณะเฉพาะของตลาดที่ตั้งอยู่ริมน้ำ รูปแบบอาคารยังคงเป็นแบบดั้งเดิม ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามรูปแบบของอาคารสมัยใหม่ เมื่อผมมาตลาดนี้ที่ไร ก็เหมือนได้ย้อนกลับถึงสมัยอดีต สถาปัตยกรรมเก่าแก่ที่ตลาดคลองสวน 100 ปีได้สะท้อนถึงวัฒนธรรมไทย ประวัติความเป็นมา และวิถีชีวิตชุมชนคลองสวนได้เป็นอย่างดี และเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเลือกมาท่องเที่ยวที่นี่ แต่ข้อมูลของสถาปัตยกรรมเก่าแก่ที่สื่อผ่านโซเชียลมีเดียทั่วโลกมีน้อย ควรสื่อสารข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ให้มากขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติรู้จัก”

(พลวัฒน์ เที่ยงหลี. 15 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นถึงแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ด้านสถาปัตยกรรมในมุมมองของนักท่องเที่ยว คือ ลักษณะเรือนแถวไม้ของตลาดคลองสวน 100 ปีที่น่าสนใจมาก เนื่องจากเรือนแถวไม้ได้นำเสนอภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมตลาดน้ำที่กำลังสูญหาย ประกอบกับข้อมูลวัฒนธรรมด้านสถาปัตยกรรมในตลาดคลองสวน 100 ปี ที่สื่อผ่านโซเชียลมีเดียทั่วโลกมีน้อย จึงอยากให้มีการนำข้อมูลเกี่ยวกับตลาดคลองสวน 100

ปี ในทุกเรื่องสื่อผ่านโซเชียลมีเดียหรือสื่อออนไลน์ให้แพร่หลายไปทั่วโลก เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักตลาดแห่งนี้ และได้เรียนรู้ประวัติ วัฒนธรรมประเพณีมากขึ้น อีกทั้งยังสื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมาเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี มากขึ้น โดยได้ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในตลาดคลองสวน 100 ปี ด้วย

สรุปได้ว่า แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ด้านสถาปัตยกรรมในมุมมองของนักท่องเที่ยว คือ สถาปัตยกรรมที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ได้นำเสนอวัฒนธรรมตลาดน้ำที่มีลักษณะเด่นของเรือนไม้ แถว สะพานโบราณ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับชีวิตความเป็นอยู่แบบเดิมของชุมชนชาวบ้าน ควรมีการเผยแพร่ประวัติความเป็นและข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับตลาดคลองสวน 100 ปี โดยเฉพาะเรือนไม้แถวที่เป็นอาคารของตลาดและสะพานสูง สถาปัตยกรรมที่โดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวด้วยแผ่นพับและสื่อผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียให้แพร่หลายไปทั่วโลกมากกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ เข้าใจวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมของตลาดคลองสวน 100 ปี และยังเป็นวิธีที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้มาท่องเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้มากขึ้น

4.3.4 ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์

การโฆษณาประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมากขึ้น ดังข้อมูลที่ได้จากการศึกษาดังต่อไปนี้

ปัทิตตา บุตรีนายชัน เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร ชอบไปเที่ยวและซื้ออาหารการกินที่ตลาดคลองสวน 100 ปี และได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาตลาดคลองสวน 100 ปี ไว้ว่า

“เจ้าของร้านควรจ้างเน็ตไอดอลมาถ่าย TIK TOK ที่ร้าน เพราะว่าปัจจุบันนี้ TIK TOK กำลังฮิตและมีคนติดตามเยอะมาก ถ้าเป็นเน็ตไอดอลลงคลิปก็จะทำให้คนเห็นเยอะและสร้างกระแส วัฒนธรรมของตลาดคลองสวน 100 ปี ได้ง่าย”

(ปัทิตตา บุตรีนายชัน. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

กฤติน เฟ็งสะและ เป็นนักท่องเที่ยวอีกท่านหนึ่งเดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร เขามาเดินเที่ยวในตลาดคลองสวน 100 ปี กับเพื่อนอีกคนหนึ่ง เขาชอบไปเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สถานที่ยังมีกลิ่นอายหรือคงรูปแบบของชุมชนท้องถิ่นอดีตไว้ และชอบชิมอาหารพื้นบ้านที่มีรสชาติดี และได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาตลาดคลองสวน 100 ปี ไว้ว่า

“ตลาดคลองสวน 100 ปีเป็นตลาดโบราณ ตอนแรก ๆ ลูกค้าที่มาซื้อของที่ตลาดแห่งนี้ส่วนใหญ่จะเป็นชาวบ้านที่พักอาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงกับตลาดแห่งนี้ เพราะเดินทางมาสะดวกมาก และที่ตลาดแห่งนี้

นี่ก็มีของทุกอย่างขาย ตอนนี้มีนักท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมาก และนิยมถ่ายรูปและอัปโหลดขึ้นที่เฟสบุ๊ก ทำให้เป็นที่สนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวจำนวนมากให้มาเที่ยวตลาดโบราณแห่งนี้ เจ้าของร้านต้องเรียนรู้วิธีใช้ กูเกิล เฟสบุ๊ก และอัปโหลดรูปภาพขึ้นเฟสบุ๊ก เผยแพร่ร้านค้า สินค้าต่าง ๆ และวัฒนธรรมของตลาดคลองสวน 100 ปี ด้วย”

(กฤตินี เฟ็งสะและ. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ในมุมมองของนักท่องเที่ยว คือ ปัจจุบันคนให้ความสำคัญและใช้อินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวันมากขึ้น อินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ ช่วยเปิดโลก เปิดความคิด เปิดมุมมองใหม่ ๆ ให้แก่คนทั่วโลก อย่างเช่น กูเกิล เฟสบุ๊ก นักท่องเที่ยวเวลาจะไปเที่ยวสถานที่ไหนก็จะค้นหาข้อมูลใน กูเกิล เฟสบุ๊กได้ เจ้าของร้านต้องเรียนรู้การใช้ กูเกิล เฟสบุ๊ก และอัปโหลดรูปภาพขึ้นเฟสบุ๊ก เผยแพร่ร้านค้า สินค้าต่าง ๆ วัฒนธรรม และเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตลาดคลองสวน 100 ปี เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับตลาดคลองสวน 100 ปีกับนักท่องเที่ยว และเป็นสื่อดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวอยากมาเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ให้มากยิ่งขึ้น

4.3.5 ด้านสภาพแวดล้อม

พื้นที่ตลาดคลองสวน 100 ปีเป็นพื้นที่สีเขียวมีสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ การเดินเที่ยวในตลาดคลองสวน 100 ปี จึงมีความร่มรื่น เย็นสบาย ซึ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเดินเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปีเป็นจำนวนมาก วิถีชีวิตของคนในตลาดแห่งนี้มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการดำรงวิถีชีวิต ดังนั้น ชุมชน ชาวบ้าน และนักท่องเที่ยวจะต้องร่วมมือกันรักษาสภาพแวดล้อมของตลาดคลองสวน 100 ปี ให้คงความสมบูรณ์ และเป็นสถานที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวอยากมาเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้ต่อไป

ศักดิ์ศิริ กงทอง เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร ขอบไปเที่ยวและซื้ออาหารการกินในวันหยุดและวันนี้ได้มาเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปีด้วย เขาได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมของตลาดแห่งนี้ไว้ว่า

“เพราะตลาดอยู่ใกล้คลอง เวลานั่งอยู่ที่ร้านริมน้ำจึงได้กลิ่นเหม็นที่มาจากน้ำคลอง และได้เห็นขยะมากมายอยู่ในน้ำคลอง ชุมชน ชาวบ้าน และพ่อค้าแม่ค้าควรพยายามรักษาร้านให้สะอาดสวยงาม ต้องช่วยกันรักษาสภาพแวดล้อม นักท่องเที่ยวอย่างพวกเราก็เราควรเรียนรู้ที่จะรักษาสภาพแวดล้อมของตลาดคลองสวน 100 ปี ด้วย ในเวลาที่พวกเรามาเดินเที่ยว เมื่อพบขยะจะต้องนำไปทิ้งในถังขยะ เริ่มต้นด้วยสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ จากรวมร่วมมือของทุกคนก็จะทำให้สภาพแวดล้อมของตลาดดีขึ้น จึงจะให้นักท่องเที่ยวสนใจมาเที่ยวที่ตลาดคลองสวน

100 ปี มากขึ้น เผยแพร่ร้านค้า สินค้าต่าง ๆ และวัฒนธรรมของตลาด
คลองสวน 100 ปี ด้วย”

(ศักดิ์สิริ กงทอง. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่
ตลาดคลองสวน 100 ปี ด้านสภาพแวดล้อมในมุมมองของนักท่องเที่ยว คือ ชุมชน ชาวบ้าน และ
นักท่องเที่ยวต้องพยายามรักษาสภาพแวดล้อมของตลาดคลองสวน 100 ปี ด้วยการไม่ทิ้งขยะลงใน
คลอง ควรเรียนรู้ที่จะรักษาสภาพแวดล้อมของตลาดคลองสวน 100 ปี ทำให้สภาพของตลาดดีขึ้น
วัฒนธรรมตลาดคลองสวน 100 ปี จะได้สืบทอดต่อไปเรื่อย ๆ และสร้างความประทับใจให้แก่
นักท่องเที่ยวขึ้นชอวัฒนธรรมของตลาดคลองสวน 100 ปี แบบดั้งเดิมอีกด้วย

ตลาดคลองสวน 100 ปีมีที่จอดรถ มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยพร้อมสรรพ แต่เป็น
ที่จอดรถกลางแจ้ง ไม่มีหลังคา รถมตากแดดร้อนมาก จึงอยากให้มีการพัฒนาจัดนี้ ดังที่ กฤติน เฟ็งสะ
และ นักท่องเที่ยวคนหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า

“ด้านหน้าทางเข้าไปยังตลาดบริเวณหน้าเทศบาลตำบลคลอง
สวน มีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกให้ โดยจัดเป็นที่จอดรถและมี
เจ้าหน้าที่คอยดูแลความปลอดภัย แต่เป็นสถานที่จอดรถกลางแจ้ง ไม่มี
หลังคา ไม่มีสแลน ต้องจอดกลางแจ้ง รถมตากแดดร้อนมาก ควรปลูก
ต้นไม้ที่บริเวณที่จอดรถ ทำให้ที่จอดรถร่มเย็น ไม่ตากแดดมาก”

(กฤติน เฟ็งสะและ. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่
ตลาดคลองสวน 100 ปีด้านสภาพแวดล้อมในมุมมองของนักท่องเที่ยว คือ ด้านหน้าทางเข้าไปยัง
ตลาดบริเวณหน้าเทศบาลตำบล มีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกให้โดยจัดให้เป็นที่จอดรถ และมี
เจ้าหน้าที่คอยดูแลความปลอดภัยพร้อมสรรพ แต่เป็นที่จอดรถกลางแจ้ง ไม่มีหลังคา จอดกลางแจ้ง
ควรปลูกต้นไม้ที่บริเวณที่จอดรถ ทำให้ที่จอดรถร่มเย็น ไม่ตากแดดมาก ซึ่งสิ่งนี้แม้จะเป็นส่วนประกอบ
เล็กน้อย แต่ก็สำคัญที่อาจทำให้ผู้ที่มาเที่ยวพูดกันปากต่อปาก และส่งผลให้ตลาดคลองสวน
100 ปี มีผู้มาเที่ยวน้อยลงได้

ห้องน้ำของตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นอีกจุดหนึ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการให้มีการ
พัฒนา เนื่องจากห้องน้ำเก่า ไม่ค่อยสะอาด และมีกลิ่นไม่พึงประสงค์ ดังคำให้สัมภาษณ์ของบุญชัย คง
ศักดิ์ตระกูล นักท่องเที่ยวคนหนึ่งที่ว่า

“วันนี้ผมมาเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้กับครอบครัว รู้สึกห้องน้ำของ
ตลาดคลองสวน 100 ปี เก่า ไม่สวยงาม ไม่ค่อยสะอาด และมีกลิ่นไม่พึง
ประสงค์ ห้องน้ำเป็นส่วนสำคัญของมนุษย์ ไปทำธุระที่ใด คนส่วนใหญ่
จะนึกถึงห้องน้ำ ตลาดคลองสวน 100 ปี ควรสร้างห้องน้ำที่สะอาด

สะอาด และสวยงาม ทำให้เป็นจุดเด่นที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้แขก
เข้าไปใช้บริการ และได้รับความนิยมจากผู้มาเที่ยวให้มากกว่านี้”

(บุญชัย คงศักดิ์ตระกูล. 14 มีนาคม 2563 : สัมภาษณ์)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ด้านสภาพแวดล้อมในมุมมองของนักท่องเที่ยว คือ ตลาดคลองสวน 100 ปี ควรสร้างห้องน้ำที่สะอาดสะอาด สบายงามจน และเป็นจุดเด่นที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้คนอยากเข้าไปใช้บริการ และสร้างความประทับใจให้แก่ผู้มาท่องเที่ยว เพราะว่า ห้องน้ำเป็นส่วนสำคัญของมนุษย์ไม่ว่าจะไปทำธุระที่ใด คนส่วนใหญ่จะนึกถึงห้องน้ำเป็นเรื่องแรก ๆ ห้องน้ำในสถานที่ใดมีกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ ไม่สะอาดก็จะทำให้มีการพูดกันต่อ ๆ ไปในเชิงลบ แต่หากห้องน้ำในสถานที่ใดสะอาดสะอาดก็จะทำให้มีคนพูดชื่นชมในด้านดี สถานที่หลายแห่งจึงมองเห็นความสำคัญตรงจุดนี้ และพยายามพัฒนาทำห้องน้ำให้ดีที่สุด เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวได้มีความรู้สึกที่ดี ๆ กลับไป รู้สึกประทับใจสมกับที่ได้มาเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี และทำให้มีนักท่องเที่ยวนิยมมากขึ้น

สรุปได้ว่า แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ด้านสภาพแวดล้อมในมุมมองของนักท่องเที่ยว คือ พัฒนาที่จอดรถให้ร่มเย็นมากขึ้น ไม่ตากแดดมาก สร้างห้องน้ำที่สะอาดสะอาด และสวยงาม โดยที่ชุมชนชาวบ้าน และนักท่องเที่ยวต้องพยายามรักษาสภาพแวดล้อมที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ให้สะอาด สวยงาม ไม่ทิ้งขยะลงในคลอง ต้องเรียนรู้ที่จะรักษาสภาพแวดล้อมของตลาดคลองสวน 100 ปี ให้ดี เพื่อให้วัฒนธรรมตลาดคลองสวน 100 ปี สืบทอดต่อไป

สรุปความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาตลาดคลองสวน 100 ปี คือ นักท่องเที่ยวได้มีสนใจในความโดดเด่นของวัฒนธรรมที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ด้านอาหารการกินที่มีความหลากหลายและรสชาติแบบโบราณ รสชาติอร่อยเหมือนเดิม ไม่เปลี่ยนแปลงไป สินค้าพื้นบ้านที่ทำจากชุมชนพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์เฉพาะพื้นบ้าน แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น และฝีมือทำสินค้าที่สืบทอดจากบรรพบุรุษตั้งแต่สมัยก่อนถึงปัจจุบัน สถาปัตยกรรมที่แสดงบรรยากาศเก่าแก่ นำเสนอวัฒนธรรมตลาดน้ำที่มีลักษณะเด่น ปัจจัยที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้ก็คือ ความเก่าแก่โบราณของตลาดคลองสวน 100 ปี ความต้องการชมธรรมชาติรอบ ๆ ตลาดคลองสวน 100 ปี นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวได้แสดงแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในตลาดคลองสวน 100 ปี โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านอาหารการกิน ด้านสินค้าพื้นบ้าน ด้านสถาปัตยกรรม ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ด้านสภาพแวดล้อมที่ต้องมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อโซเชียลมีเดียหรือสื่อออนไลน์มาช่วยเผยแพร่ประวัติความเป็นมา และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับตลาดคลองสวน 100 ปีทั้งหมด โดยเฉพาะอาหาร สินค้าพื้นบ้านที่ขึ้นชื่อ และสถาปัตยกรรมที่เป็นจุดเด่นและเอกลักษณ์ของตลาดแห่งนี้ คือ อาคารเรือนไม้แถว และสะพานสูงให้

แพร่หลายเป็นที่รู้จักของคนทั่วโลก ตลอดกระทั่งต้องช่วยพัฒนาลักษณะทางกายภาพทั้งสิ่งแวดล้อม บริเวณรอบ ๆ ตลาดที่ทุกคนทั้งแม่ค้า พ่อค้า ชาวชุมชน และนักท่องเที่ยวต้องช่วยกันรักษาความ สะอาด ทำให้สิ่งแวดล้อมสวยงาม ทำที่จอดรถให้ร่มรื่น มีที่ป้องกันแดด และสร้างห้องน้ำที่สะอาด เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่จะเป็นกระบอกเสียงบอกกันต่อ ๆ และพากันมา ท่องเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้อีก อันจะส่งผลให้ตลาดคลองสวน 100 ปี ยังคงอยู่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมต่อไป

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดฉะเชิงเทรา-จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดฉะเชิงเทรา-จังหวัดสมุทรปราการ และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดฉะเชิงเทรา-จังหวัดสมุทรปราการ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยจะสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพ่อค้าแม่ค้าในตลาดคลองสวน 100 ปี จำนวน 15 ร้านค้า ซึ่งเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และลูกค้าที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากผู้มาซื้อสินค้าในตลาดคลองสวน 100 ปี ที่คัดเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดฉะเชิงเทรา-จังหวัดสมุทรปราการ สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

5.1.1 การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดฉะเชิงเทรา-จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของที่ 1 สรุปตามประเด็นของการศึกษา 3 ประการ ได้แก่ การเกิดขึ้นของตลาดคลองสวน 100 ปี การดำรงอยู่ของตลาดคลองสวน 100 ปี และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. การเกิดขึ้นของตลาดคลองสวน 100 ปี

ผลการศึกษาการเกิดขึ้นของตลาดคลองสวน 100 ปี พบว่า มาจากปัจจัยหลัก 2 ประการ คือ

1) การเข้ามาอยู่อาศัยของชาวจีนอพยพรุ่นแรก

ชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี ประกอบด้วยคนไทยหลายเชื้อชาติ เช่น ชาวไทยพุทธ ชาวไทยจีน และชาวไทยมุสลิม เป็นต้น เมื่อคนเหล่านี้ได้เข้ามาอยู่อาศัยที่ชุมชนแห่งนี้แล้วก็ได้ปฏิสัมพันธ์ มีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ส่งผลให้เกิดการหลอมรวม และผสมผสานทั้งทางด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขเรื่อยมา จนกลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดตลาดคลองสวน 100 ปี ก็คือ ชาวจีนอพยพมาจากสาธารณรัฐประชาชนจีน เนื่องจากมีปัญหาที่กระทบต่อวิถีชีวิต เช่น ภัยแล้ง อุทกภัย ภัยจากศัตรูพืชที่รุนแรง ภัยจากอากาศที่แปรปรวนในบางปี และราชภัย ทำให้พวกเขาหนีออกมาอยู่ที่ประเทศไทยเพื่อจะมีชีวิตใหม่ที่ดีกว่าเก่า แม้จะต้องออกจากบ้านเกิดของตัวเองก็ตาม

ชาวจีนบางส่วนได้มาตั้งรกรากฐานที่ตลาดแห่งนี้ และได้มีการชักชวน แนะนำให้เพื่อนชาวจีนมาตั้งรกรากและทำมาค้าขายที่ตลาดน้ำแห่งนี้ เมื่อชาวจีนได้มาค้าขายอยู่ที่ตลาดแห่งนี้แล้วก็ได้ใช้ความสามารถหรือฝีมือของตนมาทำสินค้าขาย เช่น คนที่เคยเป็นช่างทองก็มาทำทองและเปิดร้านขายทอง สืบทอดกิจการต่อกันมาจากปู่ถึงรุ่นลูกหลาน เป็นคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นที่สอง ที่ยังดำรงอาชีพและฝีมือการผลิตเครื่องทอง พัฒนาเป็นเครื่องทองเหลืองตามการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของคนในปัจจุบัน เช่นเดียวกับพ่อค้าแม่ค้าสินค้าประเภทอื่น ๆ เป็นต้น

2) การขยายตัวของตลาดคลองสวน 100 ปี

การขยายตัวของตลาดคลองสวน 100 ปี มาจากการค้าติดต่อซื้อขายกับคนนอกชุมชนและต่างประเทศ โดยเฉพาะสาธารณรัฐประชาชนจีน มีการนำสินค้าเงินหลายประเภทเข้ามายังประเทศไทย ทำให้การค้าขายเจริญรุ่งเรือง และทำให้เศรษฐกิจดี และอีกปัจจัยหนึ่งก็คือ เมื่อคนจีนอพยพมาทำมาหากินในประเทศไทยแล้วก็ได้สร้างอาชีพ สร้างฐานะของตนเอง ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับคนไทย และชาวจีนบางคนได้แต่งงานกับคนไทย จึงทำให้ชาวจีนมีโอกาสและช่องทาง สามารถค้าขายสินค้าได้มากขึ้น ส่งผลให้ตลาดคลองสวน 100 ปี ขยายตัวใหญ่ขึ้นตามลำดับ และทำให้วิถีชีวิตของพ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี กลมกลืนกับคนไทย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ตลาดคลองสวน 100 ปี มีการขยายตัวและเจริญมากขึ้น

2. การดำรงอยู่ของตลาดคลองสวน 100 ปี

ผลการศึกษาการดำรงอยู่ของตลาดคลองสวน 100 ปี พบว่า เกิดจากปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ

1) การค้าขายของพ่อค้าแม่ค้า

ปัจจัยหลักประการหนึ่งที่ทำให้ตลาดคลองสวน 100 ปี ดำรงอยู่ได้ เกิดจากสินค้าต่าง ๆ ที่พ่อค้าแม่ค้านำมาขายที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการของลูกค้าทั้งในคนชุมชนและนักท่องเที่ยว สินค้าที่ขายในตลาดแห่งนี้มีทั้งอาหารสด อาหารสำเร็จรูป สินค้าประจำวัน หัตถกรรม ร้านทำของใช้พื้นบ้าน ร้านตัดผมชาย เป็นต้น ร้านอาหาร ร้านก๋วยเตี๋ยวเปิดทะเล่ ร้านกาแฟโบราณ สินค้าประเภทหัตถกรรมที่ทำจากไม้ไผ่เป็นผลผลิตที่สร้างสรรค์ขึ้นจากความชำนาญในงานจักสาน ถักทอ แกะสลัก และประดิษฐ์ของคนในชุมชนคลองสวนและชุมชนอื่น ๆ ปัจจัยสำคัญด้านสินค้าที่ทำให้ตลาดคลองสวน 100 ปี ดำรงอยู่ได้ก็คือ ความมีชื่อเสียงของสินค้า เช่น ก๋วยเตี๋ยวเปิดทะเล่ ขนมเค้ก มีรสชาติอร่อย การรักษากรรมวิธีการผลิตแบบดั้งเดิมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษไว้ และความมีเอกลักษณ์เฉพาะที่เน้นวิถีชีวิตในอดีต เหล่านี้เป็นปัจจัยที่สร้างความประทับใจให้กับลูกค้า และการปรับเปลี่ยนสินค้าให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2) การดำรงวิถีการดำเนินชีวิตของพ่อค้าแม่ค้า

วิถีการดำเนินชีวิตเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้ตลาดคลองสวน 100 ปี ดำรงอยู่ได้ เนื่องจากตลาดแห่งนี้เกิดขึ้นและมีการขยายตัวจนเป็นตลาดใหญ่และกลายมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดฉะเชิงเทราและสมุทรปราการ ก็เพราะคนไทยเชื้อสายจีนเป็นหลัก ดังนั้น วิถีการดำเนินชีวิตแบบเก่า ๆ ของคนไทยเชื้อสายจีนที่มีลักษณะเด่นทั้งด้านอาหารการกิน ที่ทำเองตามแบบบรรพบุรุษ ซึ่งมีการผสมผสานกับอาหารไทย สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของตลาดคลองสวน 100 ปีมีลักษณะเป็นห้องแถวไม้สองชั้น รูปแบบจีนปนไทย เรียงติดกันหลายคูหา หลังคาทรงปั้นหยา กระเบื้องว่าวหรือสังกะสี พื้นเป็นพื้นไม้ สามารถเดินติดต่อกันได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่พักอาศัยและร้านค้าที่บรรพบุรุษของพ่อค้า แม่ค้าได้สร้างไว้แต่เดิม ส่งผลให้ตลาดโบราณแห่งนี้มีชีวิตชีวาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ดึงดูดความสนใจผู้พบเห็น ทำให้รู้สึกเหมือนย้อนกลับไปเห็นชีวิตในสมัยก่อนอีกครั้ง ส่งผลให้วิถีชีวิตของพ่อค้าแม่ค้าที่ตลาดแห่งนี้มีความสัมพันธ์กับคลอง ใช้ประโยชน์จากน้ำในลำคลอง ดำรงชีวิตแบบง่าย ๆ และพวกเขายังคงรักษาวิถีการดำเนินชีวิตแบบเก่า ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษของตนไว้ ดังนั้น วิถีการดำเนินชีวิตของพ่อค้า แม่ค้าชาวไทยเชื้อสายจีนที่ตลาดคลองสวน 100 ปี จึงมีส่วนสำคัญในการสร้างเอกลักษณ์และการคงอยู่ของตลาดแห่งนี้ด้วย

3) การดำรงอยู่โดยการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม

ขนบธรรมเนียม ประเพณีเป็นลักษณะเด่นของวิถีชีวิตของพ่อค้า แม่ค้าชาวไทยเชื้อสายจีนที่ตลาดคลองสวน 100 ปี และปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสำคัญทำให้ตลาดแห่งนี้ดำรงอยู่ได้ด้วยการอนุรักษ์ผ่านเครื่องมือสำคัญ 2 ประการ (1) เทศกาลสำคัญของจีน ได้แก่ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลไหว้พระจันทร์ และเทศกาลเซ็งเม้งที่คนไทยเชื้อสายจีนยังคงยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามขนบธรรมเนียม ประเพณีที่บรรพบุรุษได้ยึดถือปฏิบัติมา แม้ว่าจะมีธรรมเนียมปฏิบัติบางอย่างเปลี่ยนแปลงไปบ้างก็ตาม แต่ถึงกระนั้น คนไทยเชื้อสายจีนที่ชุมชนตลาดแห่งนี้ก็ยังคงไว้ ซึ่งการทำกิจกรรมตามสาระสำคัญในเทศกาลสำคัญเหล่านี้ ซึ่งทำให้วิถีชีวิตตามเทศกาลสำคัญต่าง ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวจีนยังคงดำรงอยู่ (2) การใช้ภาษาจีนทั้งภาษาจีนท้องถิ่นตามชาติพันธุ์ เช่น ภาษาจีนแต้จิ๋ว ที่ยังคงใช้อยู่ในหมู่คนไทยเชื้อสายจีนด้วยกันบางส่วน แม้ว่าปัจจุบันการใช้ภาษาจีนท้องถิ่นจะลดน้อยไปก็ตาม เนื่องจากลูกหลานชาวจีนรุ่นใหม่ไม่นิยมใช้ภาษาจีนท้องถิ่นสื่อสารกันในครอบครัว แต่ถึงกระนั้นก็ได้มีภาษาจีนกลางเข้ามาแทนที่ เนื่องจากคนไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบันนิยมส่งบุตรหลานของตนไปเรียนด้วยเล็งเห็นประโยชน์ว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนกำลังพัฒนาประเทศ มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจไปทั่วโลก และภาษาจีนได้กลายเป็นภาษาสำคัญของโลก ส่งผลให้การใช้ภาษาจีนยังคงดำรงอยู่ และเป็นเครื่องมือสำคัญในการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณีจีนให้คงอยู่คู่ตลาดคลองสวน 100 ปี สืบไป

3. การเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี

เมื่อคนจีนอพยพมาทำมาหากินในประเทศไทย สร้างอาชีพ และสร้างฐานะของตนเองในประเทศไทย และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมไทย มีบางคนแต่งงานและทำงานกับคนไทย จึงทำให้วิถีชีวิตของพ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี ผสมผสานกลมกลืนกับสังคมไทยทั้งด้านอาหารการกิน การใช้ภาษา การศึกษา ซึ่งกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนได้เรียนวัฒนธรรมที่โรงเรียนไทย ประกอบกับสภาวะทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนไปตามกาลเวลา ได้ส่งผลให้ตลาดคลองสวนเปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งพบการเปลี่ยนแปลงใน 3 เรื่องหลัก คือ

1) การเปลี่ยนแปลงสินค้าที่ขายในตลาดคลองสวน 100 ปี

สินค้าที่ขายในตลาดคลองสวน 100 ปี จะเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาวะทางเศรษฐกิจ สภาพของพื้นที่เปลี่ยนไปจากภาคเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม และความต้องการของลูกค้า จากเดิมที่เคยเป็นแหล่งแลกเปลี่ยน ซื้อขายสินค้าตามสภาพของท้องที่และความต้องการของชุมชน คือ อาหารสด อาหารแห้ง สินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สินค้าทางการเกษตร และเครื่องมือทางการเกษตร เป็นต้น แต่เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป จากพื้นที่เกษตรกรรมมาเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมมากขึ้น มีคนทำนา ทำสวนน้อยลง ประกอบกับมีธุรกิจห้างสรรพสินค้า ร้านค้าสะดวกซื้อเชิงการค้าเชิงพาณิชย์ในพื้นที่ใกล้เคียงมากขึ้น มีการตัดถนนเข้ามาที่ตลาดแห่งนี้ จากเดิมที่ต้องใช้ทางน้ำเป็นทางสัญจรโดยเรือ ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามายังตลาดแห่งนี้จำนวนมาก ดังนั้น จึงทำให้พ่อค้าแม่ค้าที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ต้องปรับรูปแบบของตลาดให้มีสินค้าหลากหลายมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่เดินทางมาซื้อสินค้าจากนอกเขตชุมชน นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อกิจการบางอย่างที่ตลาดแห่งนี้หายไป เช่น ร้านซ่อมตะเกียงเจ้าพายุ ร้านถ่ายรูปแบบโบราณ เป็นต้น

2) การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในตลาดคลองสวน 100 ปี

การเปลี่ยนวิถีชีวิตในตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นการศึกษาเจาะจงไปที่วิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนที่ตลาดแห่งนี้เป็นหลักโดยพบว่า มาจากปัจจัยหลักคือการผสมผสานกลมกลืนกับวิถีชีวิตแบบไทยทั้งที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับคนไทย การร่วมกิจกรรมกับคนในชุมชน การแต่งงานหรือทำงานกับคนไทย และการศึกษาที่โรงเรียนไทย ทำให้ได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนวิถีชีวิตระหว่างกันผ่านปัจจัยหลัก 4 ประการ คือ (1) อาหาร ที่พบว่า เกิดจากการแต่งงานของคนจีนบางส่วนกับคนไทย ทำให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมด้านอาหารของกันและกัน และทำให้ลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นต่อ ๆ มากินทั้งอาหารจีนและอาหารไทยได้ (2) ที่อยู่อาศัยพบว่า เกิดจากสภาพของสังคมที่เปลี่ยนไปเป็นสมัยใหม่ มีถนนที่ตัดเข้ามายังตลาดแห่งนี้ ทำให้มีความสะดวกสบายมากขึ้น ส่งผลให้พ่อค้าแม่ค้าที่ตลาดแห่งนี้ไปซื้อที่อยู่อาศัยในที่อื่น เพราะคิดว่าสะดวกสบาย ปลอดภัยกว่า

เรือนไม้แถวที่อาจเกิดอัคคีไฟได้ (3) การใช้ภาษาที่พบว่า เดิมที่ชาวจีนอพยพที่ตลาดแห่งนี้จะใช้ภาษาท้องถิ่นตามชาติพันธุ์ เช่น ภาษาแต้จิ๋ว เป็นต้น สื่อสารกันในครอบครัว และใช้ติดต่อซื้อขายระหว่างคนจีนด้วยกัน แต่ปัจจุบันคนไทยเชื้อสายจีนที่ตลาดแห่งนี้ไม่ค่อยใช้ภาษาจีนท้องถิ่นสื่อสารกันภายในครอบครัว ผู้ที่ยังพูดภาษาจีนท้องถิ่นได้จะเป็นคนสูงอายุ ส่วนคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่จะใช้ภาษาไทยสื่อสารกัน เรียนภาษาจีนกลางและภาษาอังกฤษ แต่ก็ไม่ได้นำมาใช้สื่อสารกันภายในครอบครัว (4) การศึกษา เดิมชาวจีนอพยพนิยมส่งลูกหลานไปเรียนที่โรงเรียนจีน แต่ต่อมาได้ส่งลูกหลานไปเรียนที่โรงเรียนไทย ทำให้ลูกหลานของตนสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างดี และมีโอกาสได้เรียนรู้วัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของไทย ส่งผลให้เกิดการผสมผสานกลมกลืนด้านวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน

3) การเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมประเพณีจีน

การเปลี่ยนแปลงด้านนี้พบว่า เกิดจากจากปัจจัยหลัก 2 ประการ คือ (1) การแต่งงาน ชาวจีนที่อพยพเข้ามายังประเทศไทยในช่วงแรกที่แต่งงานกับคนไทยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชาย เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้คนไทยและคนจีนมีโอกาสได้เรียนรู้และรับขนบธรรมเนียม ประเพณีของกันและกัน เกิดการผสมผสานกลมกลืนทางด้านวัฒนธรรม ต่อมาลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนก็ได้แต่งงานกับคนไทยหรือคนไทยได้แต่งงานกับลูกหลานของคนไทยเชื้อสายจีน ลูกหลานจีนมีโอกาสเรียนที่โรงเรียนไทย มีการติดพูดคุย และร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยกันมากขึ้น ส่งผลให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกันขยายวงกว้างมากขึ้น นั่นก็เป็นผลที่ทำให้ขนบธรรมเนียม ประเพณีบางอย่างเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงแบบผสมผสาน ส่วนสาระสำคัญก็ยังคงไว้เหมือนเดิม (2) ศาสนาและความเชื่อ เป็นการเปลี่ยนแปลงแบบผสมกลมกลืนด้านศาสนาผ่านปัจจัยสำคัญคือ การแต่งงาน ซึ่งพบว่า คนจีนที่แต่งงานกับคนไทยเดิมทีที่เชื่อนับถือศาสนาขงจื้อ ลัทธิเต๋า และพุทธศาสนา มหายานได้เปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธ เถรวาท มีการตักบาตรตอนเช้า ทำบุญตามประเพณีของชาวไทยพุทธ เพราะเห็นว่า เป็นศาสนาเดียวกัน แม้จะต่างนิกายกันก็ตาม แต่ก็ยังคงประกอบพิธีทางความเชื่อตามขนบธรรมเนียม ประเพณีที่บรรพบุรุษของตนปฏิบัติมา ประกอบกับประเทศไทยให้อิสระแก่ทุกคนในการที่จะนับถือศาสนาจึงทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านศาสนาความเชื่อของกันและกันได้อย่างอิสระ และคนไทยบางส่วนที่แต่งงานกับคนจีนก็ได้รับเอาศาสนา ความเชื่อของชาวจีนมาปฏิบัติ เช่น การไหว้เจ้าที่ศาลเจ้า การกราบไหว้ บูชาเจ้าแม่กวนอิม และเข้าร่วมประเพณีตามเทศกาลของชาวจีนด้วย เหล่านี้เป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของการผสมผสานกลมกลืนศาสนาและความเชื่อของคนไทยและคนจีนเข้าด้วยกัน

5.1.2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัด ฉะเชิงเทรา-จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของที่ 2 สรุปตามประเด็นของการศึกษา 3 ประการ

ได้แก่ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดฉะเชิงเทรา-จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย 3 ด้านคือ ได้แก่ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี ปัจจัยที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี และแนวทางการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี

ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี สรุปรวมประเด็นการศึกษา 3 ด้าน คือ อาหารการกิน สินค้า และสถาปัตยกรรม ดังต่อไปนี้

1) ด้านอาหารการกิน

อาหารของตลาดคลองสวน 100 ปี มีลักษณะเฉพาะของชุมชนท้องถิ่น ทำด้วยฝีมือของชาวบ้านเอง วิธีทำอาหารสืบทอดจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน รสชาติเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลงไป อาหารหลายอย่างเป็นสินค้าโอท็อปของจังหวัดด้วย ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวที่มาหาซื้ออาหารได้สัมผัสรสชาติสมัยแบบโบราณ อาหารสินค้าพื้นบ้านมีลักษณะเด่นของตลาดคลองสวน 100 ปี ซึ่งมีตั้งแต่อาหารสดไปจนถึงอาหารสำเร็จรูป และสินค้าประจำวัน

2) ด้านสินค้า

สินค้าพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่พ่อค้าแม่ค้าทำเอง และสินค้าบางอย่างพ่อค้าแม่ค้าได้สร้างยี่ห้อของตนเองที่เป็นผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นบ้าน มีลักษณะของชุมชนท้องถิ่น ใช้วัสดุธรรมชาติ และทำด้วยฝีมือชาวบ้านที่ประณีต สะท้อนถึงภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น และฝีมือทำสินค้าสืบทอดจากบรรพบุรุษ ตั้งแต่สมัยก่อนถึงปัจจุบัน และยังทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ เข้าใจวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภูมิปัญญาของชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี และวัฒนธรรมไทยจากสินค้าพื้นบ้านด้วย

3) ด้านสถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมของตลาดคลองสวน 100 ปี ที่เป็นเรือนแถวไม้ สะพานโบราณ เรือนแถวไม้ สะพานโบราณที่ได้นำเสนอวัฒนธรรมที่มีลักษณะเด่น ด้านสถาปัตยกรรมความเป็นอยู่แบบโบราณของไทยมาแต่เดิม ที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับชีวิตความเป็นอยู่แบบเดิมของชุมชนชาวบ้าน และได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่นด้วย ตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นตลาดเก่าแก่ที่อยู่คู่คนไทยมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ตั้งอยู่ในชุมชนที่ดำเนินชีวิตร่วมกันด้วยวัฒนธรรมที่หลากหลายและแตกต่าง แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข จนกลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่จนถึงปัจจุบัน โดยที่ชาวชุมชนได้ร่วมกันอนุรักษ์บ้านเรือนรวมทั้งการดำเนินชีวิตให้คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายดังเช่นอดีต

2. ปัจจัยที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี สรุปตามประเด็นการศึกษา 2 ประการ คือ ความเก่าแก่โบราณของตลาดคลองสวน 100 ปี และความต้องการชมธรรมชาติรอบ ๆ ตลาดคลองสวน 100 ปี ดังต่อไปนี้

1) ความเก่าแก่โบราณของตลาดคลองสวน 100 ปี

นักท่องเที่ยวเห็นว่า ตลาดคลองสวน 100 ปี ในวันนี้ยังคงเป็นตลาดโบราณที่มีชีวิตและน่าสนใจของคนทั่วไป โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบบรรยากาศเก่า ๆ เหมาะมากที่จะแวะมาจับจ่ายซื้อของ ซึ่งมีตั้งแต่อาหารสดไปจนถึงอาหารสำเร็จรูป สินค้าพื้นบ้านที่มีชื่อเสียง สืบทอดการทำมาจากบรรพบุรุษ เหมาะแก่การซื้อกลับไปฝากคนทางบ้าน และการที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ยังคงมีบรรยากาศเก่าแก่ เพราะได้รับการสนับสนุนจากชาวชุมชนคลองสวนที่ร่วมใจกันอนุรักษ์อาคารเรือนไม้แถวที่เป็นตัวตลาด สะพานไม้สูงที่อยู่คู่มากับตลาดแห่งนี้ รวมทั้งวิถีชีวิตที่มีความเป็นอยู่เรียบง่ายแบบดั้งเดิมให้คงไว้ รวมถึงการส่งเสริมให้ตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิต รวมทั้งสิ่งปลูกสร้างที่ยังมีกลิ่นอายในอดีตสมัยรัชกาลที่ 5 นับว่าเป็นจุดขายที่ทำให้นักท่องเที่ยวอยากมาเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้

2) ความต้องการชมธรรมชาติรอบ ๆ ตลาดคลองสวน 100 ปี

อีกปัจจัยหนึ่งที่นักท่องเที่ยวคิดว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้ คือ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เนื่องจากบริเวณตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นพื้นที่ริมน้ำ มีต้นไม้และพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสีเขียว อากาศสดชื่น บริสุทธิ์ มีบรรยากาศเงียบสงบ ท้องฟ้าแจ่มใส มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร จึงดึงดูดนักท่องเที่ยวที่นิยมบรรยากาศธรรมชาติมาเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจที่ตลาดคลองสวน 100 ปี รับประทานอาหาร นั่งดื่มกาแฟโบราณ ได้สัมผัสกับบรรยากาศเก่า ๆ ครั้งอดีต ผสมผสานกับเสียงธรรมชาติ คือ เสียงนก กา ทำให้มีความรู้สึกเพลิดเพลิน ผ่อนคลาย มีความสุข ได้พักผ่อนจริง ๆ อันเป็นประสบการณ์ที่น่าประทับใจอย่างมาก ด้วยปัจจัยเหล่านี้จึงทำให้นักท่องเที่ยวเลือกที่จะมาเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้

3. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี จากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว สรุปตามประเด็นการศึกษา 5 ด้าน คือ อาหารการกิน สินค้าพื้นบ้าน สถาปัตยกรรม การโฆษณาประชาสัมพันธ์ และสภาพแวดล้อม ดังต่อไปนี้

1) ด้านอาหารการกิน

การพัฒนาด้านอาหารการกินในมุมมองของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวเสนอแนะให้นำสื่อโซเชียลมีเดียหรือสื่อออนไลน์มาช่วยประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับอาหารและรูปภาพของอาหาร รวมถึงสินค้าต่าง ๆ ที่ขายในตลาดคลองสวน 100 ปี โดยเฉพาะอาหารที่ขึ้นชื่อและเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นของตลาดแห่งนี้ให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มช่องทางให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักตลาด

อาหารและสินค้าต่าง ๆ ที่ขายที่ตลาดแห่งนี้ให้มากขึ้น ในเดียวกันก็เสนอแนะให้อนุรักษ์วัฒนธรรมด้านอาหารทั้งในรูปแบบ วิธีการทำ และรสชาติอันเป็นเสน่ห์แบบเดิมดั้งเดิมไว้ เพื่อรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารไว้ให้เป็นเอกลักษณ์และจุดขายของตลาดคลองสวน 100 ปี บนสื่อสังคมออนไลน์ให้คนที่เล่นสื่อออนไลน์ได้เห็นและแชร์ต่อกันไป ให้นักท่องเที่ยวได้ดู ได้มีความรู้สึกร่วมกัน ทำให้คนอื่นได้รับรู้และสนใจติดตามมาลองชิมอาหารที่ตลาดคลองสวน 100 ปี

2) ด้านสินค้าพื้นบ้าน

การพัฒนาด้านสินค้าพื้นบ้านในมุมมองของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวเสนอแนะให้ตกแต่งร้านขายสินค้าให้มีความโดดเด่นในด้านวัฒนธรรมไทย โดยเน้นให้เห็นถึงบรรยากาศแบบเก่า ๆ วิถีชีวิตของคนโบราณ และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสฝึกและลงมือทำจริงในกระบวนการผลิตสินค้าพื้นบ้าน เช่น อาหารการกินแบบโบราณ ได้สัมผัสกับเสน่ห์ของสินค้าพื้นบ้าน อาหารการกินแบบโบราณที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ด้วยตนเอง เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจก็จะแชร์ภาพของสินค้าพื้นบ้านและข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตลาดคลองสวน 100 ปี บนสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ อันเป็นการช่วยเผยแพร่ตลาดและวัฒนธรรมของสินค้าพื้นบ้านให้เป็นที่รู้จักและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้เพิ่มมากขึ้น

3) ด้านสถาปัตยกรรม

การพัฒนาด้านสถาปัตยกรรมในมุมมองของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวเห็นควรให้อนุรักษ์อาคารเรือนแถวไม้และสะพานโบราณที่ตลาดคลองสวน 100 ปี ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมที่น่าเสนอวัฒนธรรมตลาดน้ำที่มีลักษณะเด่นของตลาดแห่งนี้ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบเดิมของชุมชนชาวบ้าน และเสนอแนะให้มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมทั้ง 2 สิ่งนี้ ทั้งในแง่ของประวัติความเป็นมาและข้อมูลอื่น ๆ ผ่านแผ่นพับ และสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ให้แพร่หลายไปทั่วโลก เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เข้าใจวัฒนธรรมเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมของตลาดคลองสวน 100 ปี ได้มากขึ้น และดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้มาเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้ให้มากขึ้น

4) ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์

การพัฒนาด้านการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ในมุมมองของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวได้ให้ข้อคิดเห็นว่า ปัจจุบันคนให้ความสำคัญและใช้อินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวันมากขึ้น อินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในการช่วยเปิดโลก ความคิด และมุมมองใหม่ ๆ ให้ผู้คนอย่างกว้างขวาง อย่างเช่น กูเกิลและเฟสบุ๊ก นักท่องเที่ยวใช้เวลาไปท่องเที่ยวตามสถานที่ไหนก็ตามจะต้องค้นหาข้อมูลในกูเกิล และเฟสบุ๊กเป็นอันดับแรก ดังนั้น นักท่องเที่ยวจึงเสนอแนะแนวทางการพัฒนา ด้านนี้ คือ เจ้าของร้านค้าต่าง ๆ ในตลาดคลองสวน 100 ปี ควรจะต้องเรียนรู้และใช้กูเกิล เฟสบุ๊กเป็น สามารถอัปโหลดรูปภาพร้าน สินค้า และข้อมูลอื่น ๆ เกี่ยวกับร้านและสินค้าในร้านของตนในกูเกิล

และเฟสบู๊ค ซึ่งจะช่วยเผยแพร่ร้าน สินค้า และวัฒนธรรมของตลาดคลองสวน 100 ปี ไปในตัวด้วย เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับตลาดคลองสวน 100 ปี แก่นักท่องเที่ยว และจะทำให้นักท่องเที่ยวอยากมาเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้มากยิ่งขึ้น

5) ด้านสภาพแวดล้อม

การพัฒนาด้านสภาพแวดล้อมในมุมมองของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวเสนอให้ ทำที่จอดรถให้มีความร่มเย็น ไม่ตากแดด สร้างห้องน้ำที่สะอาดสะอาด สวยงาม เพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวอันจะเป็นปัจจัยให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี หรือแนะนำให้คนอื่น ๆ ที่ยังไม่เคยมาเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้ให้มาเที่ยว และเสนอแนะให้ชาวชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี รวมถึงนักท่องเที่ยวช่วยกันรักษาสภาพแวดล้อมในตลาดแห่งนี้ให้สะอาด ด้วยการไม่ทิ้งขยะลงคลองหรือที่อื่น ๆ ที่ไม่ใช่ถังขยะ เพื่อรักษาสถานที่และน้ำในคลองให้สะอาด และช่วยกันอนุรักษ์วัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของตลาดคลองสวน 100 ปี ให้คงอยู่ สืบทอดต่อไปเรื่อย ๆ

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยเรื่อง การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดฉะเชิงเทรา-จังหวัดสมุทรปราการ พบผลการวิจัยที่โดดเด่น คือ ตลาดคลองสวน 100 ปี มีประวัติความเป็นมา การดำรงอยู่ โดยการดำเนินชีวิต การค้าขาย การสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีของพ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนในตลาดคลองสวน 100 ปี เกิดจากการอพยพของคนที่เริ่มมาค้าขายที่ตลาดแห่งนี้ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อมีลูกหลานที่สืบทอดกิจการค้าขายการดำเนินชีวิตตามวัฒนธรรมและประเพณีจีนตามแบบบรรพบุรุษ ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมไทย โดยเฉพาะการแต่งงานกับคนไทย มีลูกหลานรุ่นต่อมาที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งยังคงสืบทอดและรักษาตามแบบบรรพบุรุษ สอดคล้องกับแนวคิดของ ภูวดล ทรงประเสริฐ (2547: 371) ที่กล่าวว่า มีชาวจีนต่างดาวเข้ามาในประเทศไทยจำนวนหลายแสนคน มีลูกหลานเป็นคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งดำเนินชีวิตตามแบบเดิมและได้ผสมกลมกลืนระหว่างชนกลุ่มต่างๆ ภายในประเทศไทย แสดงถึงการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงที่สะท้อนผ่านวิถีชีวิตของพ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนที่ตลาดคลองสวน 100 ปี และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนาภา เมธีเกรียงไกร (2559) เรื่อง กระบวนการสืบทอดประเพณีทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีน ชุมชนตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่พบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนให้ชุมชนตลาดบ้านใหม่ ยังดำรงรักษาประเพณีวัฒนธรรมตามบรรพบุรุษ มีการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมหลายรูปแบบทั้งทางตรงและทางอ้อม บอกเล่าที่มาและความสำคัญของประเพณีให้ลูกหลานปฏิบัติ นอกจากนี้ ยังเป็นตัวอย่างให้

ลูกหลานได้สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีรุ่นต่อรุ่น จึงทำให้ชุมชนตลาดบ้านใหม่เป็นแกนหลักในการส่งเสริมด้านการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ให้เกิดจิตสำนึกในความเป็นชาติพันธุ์ต่อลูกหลานชาวจีนแต่ละรุ่นและก่อให้เกิดความสำนึกที่จะปฏิบัติตามและดำรงไว้ซึ่งประเพณีที่ดั้งเดิมของบรรพบุรุษต่อไป

2. ผลการวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดฉะเชิงเทรา-จังหวัดสมุทรปราการ พบผลการวิจัยที่โดดเด่น คือ ตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นตลาดที่ขายสินค้าและร้านอาหารริมน้ำที่มีมานาน ในอดีตเคยมีความเจริญรุ่งเรืองในสมัยที่คนไทยใช้ชีวิตอยู่ตามริมคลองและสัญจรทางน้ำ ปัจจุบันชาวตลาดคลองสวนก็ยังดำเนินชีวิตไปแบบปกติดั้งเดิมอาศัยอยู่ในบ้านไม้ที่เป็นทั้งบ้านและร้านค้าริมคลองมีประเพณีวัฒนธรรมแบบพื้นบ้านที่ยังช่วยกันรักษาและเป็นชีวิตจริงที่ยังมีการค้าขายและกิจกรรมต่างและยังมีการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสอดคล้องกับแนวคิดของ อรรถพล ยวนขุนทด (2555: 56) ที่กล่าวว่า การเข้ามาประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ของทางภาครัฐให้กับชุมชนตลาดคลองสวนแห่งนี้ ทำให้ตลาดมีความคึกคักมากขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์จากการค้าขายแต่เพียงอย่างเดียว เพิ่มมาเป็นในเรื่องของการจัดการท่องเที่ยวขึ้นมาด้วย วิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ถ้อยที่ถ้อยอาศัยกันยังคงมีให้เห็นอยู่ตลอดเวลา เช่น การหิบบีมของใช้กัน การขายสินค้าแทนกัน เป็นต้น เพราะการเข้ามาส่งเสริมการท่องเที่ยวของทางภาครัฐนั้นไม่ได้ส่งผลเสียทางสังคมและวัฒนธรรมแต่อย่างใด แต่กลับช่วยให้วิถีชีวิตของชาวบ้านกลับมาคึกคักเหมือนในอดีตที่ผ่านมา ชาวไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ในตลาดจึงได้กลับมาเปิดบ้านต้อนรับและหันมาประกอบอาชีพค้าขายกันอีกครั้ง ผู้คนจากต่างถิ่นจะเดินทางเข้ามาเที่ยวชมตลาดคลองสวนทุก ๆ วันเสาร์และวันอาทิตย์ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและคนจากภายนอกมีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งนับว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์นี้ช่วยสร้างสีสันให้กับชุมชนที่เคยเงียบเหงาแห่งนี้ ได้กลับมามีชีวิตอีกครั้งหนึ่ง บ้านเรือนและสถาปัตยกรรมที่มีมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษอายุกว่า 100 ปี ยังคงมีให้เห็นอยู่รายรอบพื้นที่ วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของผู้เฒ่าผู้แก่ที่อาศัยอยู่กันอย่างเรียบง่าย กลายมาเป็นจุดสนใจให้นักท่องเที่ยวแวะเข้ามาเยี่ยมชมเยือนตลาดคลองสวนแห่งนี้อยู่เสมอ สำหรับนักท่องเที่ยวแล้วตลาดคลองสวนจึงเปรียบเสมือน“ อดีตที่สัมผัสได้” และสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ ปาณิกัส ตีปะวรรณ (2556:147) การอนุรักษ์ รักษา ซ่อมแซม ให้สภาพของตลาดอยู่ในสภาพโบราณใกล้เคียงของเดิมในอดีตให้มากที่สุด ไม่ว่าจะป็นด้านโครงสร้างอาคารลักษณะทางสถาปัตยกรรม บรรยากาศ หรือแม้แต่สินค้าที่นำมาขายภายในตลาดบ้านใหม่และตลาดคลองสวน 100 ปี ล้วนแล้วแต่พยายามสื่อให้เห็นถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ทำให้อุบัติถึงการได้ย้อนอดีต มีความแตกต่างจากความเป็นจริงในยุคโลกาภิวัตน์ ตลาดคลองสวน 100 ปี มีปัจจัยหรือมีศักยภาพที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมในความหลากหลายของทรัพยากรทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ประเพณีและความสวยงามของธรรมชาติ

โดยรอบตลาด รวมไปถึงความมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในการเป็นตลาดริมน้ำเก่าแก่ที่มีอายุมากกว่า 100 ปีและสินค้าที่จำหน่ายในตลาดล้วนแล้วแต่แสดงถึงภูมิปัญญาโบราณทั้งสิ้น ดังนั้น ชาวตลาดคลองสวน 100 ปี จะต้องเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความเป็นตลาดคลองสวน 100 ปี ทุกอย่าง โดยเฉพาะสินค้าพื้นบ้านที่ขึ้นชื่อ สถาปัตยกรรมที่เก่าแก่และโดดเด่น และอื่น ๆ ในตลาดแห่งนี้ ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายไปทั่วโลก ผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ เช่น ภูเก็ต เฟสบุ๊ก เป็นต้น โดยเจ้าของร้านหรือกิจการจะต้องเรียนรู้และใช้ให้เป็น เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึง และรู้จักตลาดแห่งนี้ให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวเหล่านั้นมาท่องเที่ยวที่ตลาดแห่งนี้ได้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ และเป็นแนวทางหนึ่งที่จะคงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในตลาดคลองสวน 100 ปี ให้คงอยู่ต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องการวิจัยเรื่อง การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปีจังหวัดฉะเชิงเทรา-จังหวัดสมุทรปราการ ยังมีประเด็นอื่นที่ควรศึกษาเพิ่มเติมดังนี้

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์ตลาดคลองสวน 100 ปี เพื่อให้ตลาดคลองสวน 100 ปีได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มั่นคงและยั่งยืน
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี กับการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงในตลาดเก่าอื่น ๆ ตลาดเก่า 119 ปีเจ็ดเสมียน ตลาดน้ำโบราณบางพลี

บรรณานุกรม

- กล้า ทองขาวและคณะ. (2545) การวิจัยและพัฒนาทักษะการทำงานด้านการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เกศยา โอสธานุเคราะห์. (2544) วิถีชีวิตเด็กเร่ร่อนในกรุงเทพมหานคร : ศึกษาที่ชุมชนสถานีรถไฟหัวลำโพง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาบริหารการพัฒนาสังคม) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จริยวัฒน์ โลหะพุนตระกูล. (2551) รายงานการวิจัย เรื่อง การพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน ด้วยการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ. สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ชรินทร์ อิงพงษ์พันธ์. (2543) การศึกษาประวัติความเป็นมาวิถีชีวิตและสัมพันธภาพของคนไทยเชื้อสายจีน : กรณีศึกษาสมาคมแช่ตั้งสมาคมแช่เตี้ยและสมาคมแช่อึ้งในเขตเทศบาลเมืองจังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา) สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ดวงเดือน พานิช. (2552) ความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่น : กรณีศึกษา ตลาดคลองสวน 100 ปี ตำบลคลองสวน อำเภอบางบัวทองจังหวัด. วิทยานิพนธ์ กจ.ม. (สาขาวิชาการจัดการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม) มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิเทศ ดินณะกุล. (2551) การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บังอร ทาประเสริฐ. (2552) ตลาดน้ำวัดลำพญา: การจัดการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปนัดดา สีนอาภา. (2538) การศึกษาการตอบสนองของแรงงานต่อภาวะโลกาภิวัตน์ : กรณีศึกษาแรงงานในนิคมอุตสาหกรรม เกต เวย์ ซิตี จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ พบ.ม. (สาขาวิชาพัฒนาสังคม) กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2547) การพัฒนาระบบวิจัยในมหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ปานิกัส ติประรรณา. (2556) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของตลาดเก่าในฐานะแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาตลาดบ้านใหม่และตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สาขาวิชาการจัดการทางวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ปาริฉัตร อัจจะนิล. (2554) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
ในรูปแบบตลาดเก่า กรณีศึกษา ตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดสมุทรปราการ.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาการจัดการการท่องเที่ยว) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปิยะฉัตร อุหาสะ. (2553) การพัฒนาตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเทศบาลเมือง
คลองแหอำเภอบางขันจังหวัดสงขลา.วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปิยะพงศ์ มั่นกลิ่น. (2554) ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำในจังหวัดนนทบุรีเพื่อการจัดการ
ทรัพยากรการท่องเที่ยว.วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พลอยชมพู จิตติยาภรณ์. (2553) การสื่อสารชุมชนท่องเที่ยวยั่งยืน : กรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำ
คลองลัดมะยม. วิทยานิพนธ์ ว.ม. (สาขาวิชาสื่อสารมวลชน) บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พอเจตร เรืองกลัด. (2552) การศึกษาวิวัฒนาการของตลาดนัดและวิถีชีวิตของชาวตลาดนัดคลอง
ถมแหลมฉบัง อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาสังคมศาสตร์
เพื่อการพัฒนา) ฉะเชิงเทรา : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ภัทรภร สุวรรณจินดา. (2559) การปรับตัวทางวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีน : กรณีศึกษา
คนไทยเชื้อสายจีน ย่านเยาวราช. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการบริหารพัฒนาสังคม)
กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ภารดี มหาจันทร์. (2554) ตระกูลแซ่ในจังหวัดชลบุรี: วิถีและพลัง. ชลบุรี : คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ยงฉนิศร์ พิมลเสถียร. (2556) การปรับปรุงฟื้นฟูเมืองและการอนุรักษ์เมือง.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยศ บริสุทธิ์. (2558) การศึกษาชุมชน : แนวคิดฐานการวิจัย และกระบวนการทาง. วิทยาศาสตร์
ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ราตรี โตเฟ่งพัฒน์. (2541) ตลาดน้ำ : วิถีชีวิตของเกษตรกรภาคกลาง. กรุงเทพมหานคร : ครูสภา.
- วราพรรณ ผลโพธิ์. (2557) ปัญหาและแนวทางการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมสรรค์สร้างที่ส่งเสริม
เศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมพื้นถิ่น : กรณีศึกษาเปรียบเทียบตลาดโบราณบางพลี
กับตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดสมุทรปราการและจังหวัดฉะเชิงเทรา.
วิทยานิพนธ์ ผ.ม. (สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม)

บรรณานุกรม (ต่อ)

- กรุงเทพมหานคร : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า
คุณทหารลาดกระบัง.
- ศรัญญา สิงหาติปริชากุล. (2554) **การเกิดขึ้น ดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดเก่า 119
ปีเจ็ดเสมียน**. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการภาครัฐและภาคเอกชน) กรุงเทพมหานคร :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริลักษณ์ จันทรประเสริฐ. (2556) **การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม
และชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขา
บริหารธุรกิจ การตลาด) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สนธยา พลศรี. (2545) **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร :
โอเดียนสโตร์.
- ส.พลายน้อย. (2544) **สารคดี วิถีชีวิตคนไทยสมัยโบราณชีวิตตามคลอง**. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพมหานคร : เดือนตุลา.
- สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์. (2549) **ตลาดในชีวิต ชีวิตในตลาด**. กรุงเทพมหานคร : เคล็ดไทย.
- สหภาพ หาญเวช. (2549) **แนวทางการพัฒนาชุมชนตลาดเก่าและย่านเครื่องปั้นดินเผา เทศบาล
นครปากเกร็ด**. วิทยานิพนธ์ คอ.ม. (สาขาวิชาสถาปัตยกรรม) กรุงเทพมหานคร :
บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551) **ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิทธิเทพ เอกสิทธิพงษ์. (2555) **กบฏเงินจนบนถนนพลับพลาไชย**. กรุงเทพมหานคร : มติชน.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2551) **แม่น้ำลำคลองสายประวัติศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์.
- สุทธิพงษ์ พรสวัสดิ์. (2556) **การเกิดขึ้นการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของตลาดโรงเกลือ อำเภอ
อรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม (สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา)
กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สุนันพิชชา แสนประเสริฐ. (2540) **“คุณค่าชีวิตของสัตว์” ในวารสารราชบัณฑิตยสถาน**.
26 (4) หน้า 20.
- สุพร บุญปก. (2551) **การศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมนันทนาการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งอำเภอ
พระประแดง.สมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา)
กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2559) **สำเพ็ง : ประวัติศาสตร์ชุมชนชาวจีนในกรุงเทพมหานคร**.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. (2550) **วิถีจีนไทย - ในสังคมสยาม**. กรุงเทพมหานคร : มติชน.
- อมรา พงศาพิชญ์ และคณะ. (2546) **การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตและพัฒนาสังคม**.
กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- อรรถัย แซ่ต๋อง. (2548) **พลวัตตลาดนัดในสังคมแห่งการค้า**. สารนิพนธ์ ศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรรถพล ยวนขุนทด. (2555) **พัฒนาการของชุมชนตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดฉะเชิงเทรา**.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ) ชลบุรี :
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อังคณา แสงสว่าง. (2550) **บทบาททางเศรษฐกิจของชาวจีนในจังหวัดฉะเชิงเทราระหว่าง พ.ศ.
2398 – 2475**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม (สาขาวิชาประวัติศาสตร์) กรุงเทพมหานคร :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เอนก นาวิกมูล. (2548) **เยือนย่านร้านตลาด**. กรุงเทพมหานคร : มติชน.
- CHU LULU. (2561) **วิถีชีวิตของพ่อค้าแม่ค้าคนไทยเชื้อสายจีนในตลาดเก่าเยาวราช**.
วิทยานิพนธ์ ศศ. ม. (สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ :
บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

ฐานข้อมูลออนไลน์

- พิริยะ เข็มพล. (2 ธันวาคม 2559) “ความสัมพันธ์ไทยจีน” [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://www.chiangmainews.co.th/page/archives/584947> (1 กันยายน 2562)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เอกสารรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

เอกสารรับรอง

(Certificate of Exemption)

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่ 8 พฤศจิกายน 2562

ชื่อเรื่อง การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี

ชื่อนักวิจัย/หัวหน้าโครงการ MISS CUI XIN

คณะวิชา/หลักสูตร หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ขอรับรองว่า งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบโดยสอดคล้องกับ
ประกาศเสตชิ่งก จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ลงนาม

(รองศาสตราจารย์ ดร.จริยาวัตร คมพยัคฆ์)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่รับรอง

วันที่ 8 พฤศจิกายน 2562

เลขที่รับรอง

อ.903/2562

วันที่ให้การรับรอง: 8 พฤศจิกายน 2562

วันหมดอายุใบรับรอง: 7 พฤศจิกายน 2564

ภาคผนวก ข
คำถามสัมภาษณ์ของการวิจัย

คำถามสัมภาษณ์ของบทที่ 3

1. ท่านทราบประวัติความเป็นมาของตลาดคลองสวน 100 ปีอย่างไร รู้เรื่องราวมาจากใคร
2. ชื่อของตลาดคลองสวน 100 ปี มีที่มาอย่างไร เอกลักษณะที่น่าสนใจของตลาดแห่งนี้คืออะไร
3. บรรพบุรุษได้มาอยู่อาศัยที่ตลาดคลองสวน 100 ปี เมื่อใด ทำอาชีพอะไร
4. ครอบครัวของท่านมีความเกี่ยวข้องกับ(ค้าขาย)กับตลาดแห่งนี้มานานเท่าไร ขายสินค้าอะไรบ้าง
5. คนในชุมชนตลาดแห่งนี้ส่วนใหญ่เป็นคนมาจากที่ใด เป็นกลุ่มคนอะไร ส่วนใหญ่ทำอาชีพอะไร
6. ท่านเกิดที่ตลาดคลองสวนหรือไม่ เป็นลูกหลานรุ่นที่เท่าใด หรือเข้ามาอยู่อาศัยที่ตลาดคลองสวนเมื่อใด ทำการค้าอะไร
7. ท่านขายสินค้าอะไร ขายสินค้าตามแบบบรรพบุรุษ หรือมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด
8. ท่านมีความเป็นอยู่(บ้านเรือน อาหาร การแต่งกาย การใช้ภาษา) ตามแบบบรรพบุรุษอย่างไร
9. ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน(ตลาดคลองสวน)มีอะไร มีการปฏิบัติร่วมกันอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างไร
10. ท่านมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในชุมชนอย่างไร
11. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร กับการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวนและการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน มีอะไรที่เปลี่ยนแปลง เพราะเหตุใด
12. ตลาดคลองสวนในปัจจุบัน มีเอกลักษณ์คืออะไร หรือมีความน่าสนใจคืออะไร

คำถามสัมภาษณ์ของบทที่ 4

1. ท่านมีความคิดเห็นต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของตลาดคลองสวน 100 ปี ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้เป็นอย่างไร
 - 1.1 ด้านอาหารการกิน
 - 1.2 ด้านสินค้าพื้นบ้าน
 - 1.3 ด้านสถาปัตยกรรม (การจัดตกแต่งสถานที่ในตลาด)
2. ปัจจัยที่ส่งผลให้ท่านตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี (ทำไมถึงมาเที่ยวที่นี่)
3. ดิฉันอยากขอให้ท่านช่วยเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่ตลาดคลองสวน 100 ปี (1-2 ข้อ)

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

จำนวนร้าน	ประเภทสินค้า	ชื่อร้าน	ชื่อพ่อค้าแม่ค้า
1	เครื่องทองเหลือง	สวนทอง	นายทง ธนสุทธิเวศย์
2	ร้านโชห่วย	ชินแสตีพานิช	นายธานินทร์ อังวัชรปรากฏ
3	กาแฟโบราณ	แป๊ะหลีกาแฟ	นางเพ็ญพัฒน์ ชวัญใจพานิช
4	ของเก่า	เหล่ากงเหล่าม่า	นายอนุชิต เบญจศิริวรรณ
5	ถ้วยเตี้ย	เจ้าน้องถ้วยเตี้ยโบราณ	นางสมศรี ธรรมปราณีสุข
6	ถ้วยเตี้ยเป็ดพะโล้	เจ้เจ้ง	นางรังสิยา ศรีบุญเจริญ
7	กุนเชียง	กุนเชียง	นางศรีพร แซ่ฟุ้ง
8	ฮ้อยจ้อ	นฤมลฮ้อยจ้อ	นางนฤมล เหล่าอารักษ์พิบูล
9	ขนมเค็ก	เค็ก อัจฉรีย์	นางสุนันทา แสนเจริญ
10	ร้านโชห่วย	ยงกิมฮวด	นางอุษณีย์ ตั้งทรงศักดิ์
11	เสื้อผ้า	ซื่อใช้สูน	นายกิตติ เชนงนิรันดร์
12	สินค้าไหว้เจ้า	อมรภัณฑ์	นางกมลทิพย์ วิทยามณีกร
13	เครื่องจักสาน	มิตรสงวน	นางนงครัก อลิสานันท์
14	ของใช้พื้นบ้าน	ทำรายน้ำฝน	นายวิวัฒน์ ธรรมปลาณีสุข
15	ร้านตัดผมชาย	ตัดผมชาย	นายดำรงค์ จันทรประเสริฐ
16	สินค้าใช้สอยประจำวัน	กิตติพาณิชย์	นางประทุม ศรีธีระเนตร
17	สินค้าใช้สอยประจำวัน	บัวนฮั่วโอสถ	นางบุญเรือง จิรวฒน์กุล
18	ถ้วยเตี้ย	ถ้วยเตี้ยโบราณ	นางสมทิพย์ อังวัชรปรากฏ
19	สินค้าใช้สอยประจำวัน	ภ.ภักดีเวชช์	นายธวัชชัย สุขสวัสดิ์
20	สินค้าใช้สอยประจำวัน	มิตรสงวน	นางรัตนา อลิสานันท์
21	สินค้าใช้สอยประจำวัน	วิสุทธิพาณิชย์	นางพิมพ์นิสา วิสุทธิเสรีวงศ์
22	สินค้าใช้สอยประจำวัน	อุดมภัณฑ์	นางสมหมาย บุญศรีพิทักษ์
23	ช่อมที้วี่	ช่อมที้วี่	นายสรพงษ์ สินธรา

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ (ต่อ)

24	กาแพ็โบราณ	เจ็เกียง	นางฮุยเจง แซ่ตั้ง
25	สินค้าใช้สอยประจำวัน	ฉั่วกิมฮวด	นายโมงเจียง อธิธาณนัท
26	สินค้าใช้สอยประจำวัน	จากรุศิลป์	นางเซงกี แซ่เฮ้ง
27	สินค้าใช้สอยประจำวัน	ศรีสุภาภรณ์	นางเพ็ญภรณ์ ศิริดวงสุริยันต์
28	สินค้าใช้สอยประจำวัน	ฉายาลม้าย	นางสุรีย์ โรจนพันธ์
29	สินค้าใช้สอยประจำวัน	เจริญโอสด	นางประทุม แซ่รัตน
30	สินค้าใช้สอยประจำวัน	เจ็ยบสง	นางวันดี รุจิขจรเดช

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ (ต่อ)

ลำดับที่	ประเภทที่สนใจ	ชื่อนักท่องเที่ยว
1	อาหารการกิน	นายกฤติน เฟ็งสะและ
2	อาหารการกิน	นางประภารัตน์ ศรีมุงกุล
3	อาหารการกิน	นางธนพร อัครานูรัตน์
4	อาหารการกิน	นายศักดิ์ศิริ กงทอง
5	สินค้าพื้นบ้าน	นายจิรวุฒิ วิมลพัฒนธรรม
6	สินค้าพื้นบ้าน	นางยุทพรง ศิริกรรณกุล
7	สินค้าพื้นบ้าน	นางสุมาลี ภู่เกลี้ยง
8	สินค้าพื้นบ้าน	นางสมัชญา เจริญสิน
9	สินค้าพื้นบ้าน	นางประภารัตน์ ศรีมุงกุล
10	สินค้าพื้นบ้าน	นางอิสริย์ จิตตะ
11	สินค้าพื้นบ้าน	นายแสงชัย อินทรศร
12	สถาปัตยกรรม	นายदनัย ภู่เกลี้ยง
13	สถาปัตยกรรม	นางศรित्र สุวัฒน์สุข
14	สถาปัตยกรรม	นายวัชรพงษ์ บุญถนอม
15	ความเก่าแก่โบราณ	นายพลวัฒน์ เหยิงหลี
16	ความเก่าแก่โบราณ	นางกมลชนก สลามัดเจริญ
17	ความต้องการชมธรรมชาติ	นางวาสนา วาป็น
18	ความต้องการชมธรรมชาติ	นางXiao Yuan
19	การโฆษณาประชาสัมพันธ์	นางปติตตา บุตรีนายชั้น
20	สภาพแวดล้อม	นายบุญชัย คงศักดิ์ตระกูล

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	MRS.CUI XIN (ศิลปิน)
วัน เดือน ปีเกิด	21 สิงหาคม 2529
ที่อยู่ปัจจุบัน	81/291 คอนโดลุมพินี เมกะซิตีบางนา ถนนบางนา-ตราด ตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 10540
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
พ.ศ. 2557-2561	

